

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντι

Περίοδος Β', τεύχος 113, Σάββατο 2 Δεκέμβρη 1978

Δρχ. 20

ενεργειακο προβλημα

02 ΣΕΠ. 2005

ΑΦΙΕΡΩΜΑ
ΣΤΗΝ ΚΑΒΑΛΑ

ΓΙΟΡΤΑΣΤΕ Σ' ΟΛΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ * ΓΚΙΝΗΣ

ΜΙΚΡΗ ΑΠΩ ΑΝΑΤΟΛΗ

21 Δεκ. (15 ημέρες)
Μπανγκόκ,
Σινγκαπούρη,
Μπαλί,
Χόνγκ Κόνγκ.

ΝΟΤΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ

19 Δεκ. (21 ημέρες)
Καράκας, Κανάιμα,
Καταράκτες Έϊντζελ,
Κουϊτο (Έκουαντόρ),
Λίμα, Κούσκο,
Μάτσου Πίτσου,
Ίκουϊτος, Άμαζόνιος,
Μπουένος Άϊρες,
Μπραζιλία,
Ρίο ντε Τζανέιρο.

ΤΑΪΛΑΝΔΗ - ΜΑΛΑΙΣΙΑ - ΣΙΝΓΚΑΠΟΥΡΗ

19 Δεκ. (15 ημέρες)
Μπανγκόκ, Φουκέτ,
Χάαντ Γιάϊ, Πενάνγκ,
Κουάλα Λουμπούρ,
Μελάκκα,
Σινγκαπούρη.

ΓΥΡΟΣ ΑΥΣΤΡΙΑΣ

23 Δεκ. (11 ημέρες)
Μπαντγκαστάιν,
Κίτσμπυελ,
Ίνσμπρουκ, Γκάρμς,
Όμπεραμεργκάου,
Τσέλ Άμ Ζέε,
Σάλτσμπουργκ,
Βιέννη.

ΚΕΝΥΑ - ΣΕΥΧΕΛΛΕΣ

22 Δεκ. (16 ημέρες)
Ναϊρόμπι, Σεϋχέλλες,
Μασαϊ Μάρα, Νάροκ,
Ναϊβάσσα, Άμποςέλι,
Τσάβο.

ΑΠΩ ΑΝΑΤΟΛΗ

17 Δεκ. (17 ημέρες)
Μπανγκόκ, Κυότο,
Νάρα, Τόκυο, Νίκκο,
Σεούλ, Χόνγκ Κόνγκ.

ΒΟΡΕΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ

22 Δεκ. (16 ημέρες)
Ουάσινγκτων,
Λας Βέγκας,
Σάν Φρανσίσκο,
Νέα Όρλεάνη,
Νέα Υόρκη.

ΜΠΕΝΕΛΟΥΣ- ΔΑΝΙΑ - ΒΕΡΟΛΙΝΟ

22 Δεκ. (12 ημέρες)
Βρυξέλλες, Γάνδη,
Μπρούξ, Άμβέρσα,
Ρότερνταμ, Χάγη,
Άμστερνταμ,
Κοπεγχάγη,
Ανατ./Δυτ. Βερολίνο.

ΜΑΡΟΚΟ - ΛΑΣ ΠΑΛΜΑΣ - ΜΑΔΡΙΤΗ

23 Δεκ. (12 ημέρες)
Καζαμπλάνκα,
Ραμπάτ, Μεκνές,
Φέζ, Μαρακές,
Λας Πάλμας,
Μαδρίτη, Τολέδο.

ΓΥΡΟΣ ΕΛΒΕΤΙΑΣ

24 Δεκ. (10 ημέρες)
Ζυρίχη, Σαίν Μόριτς,
Λουκέρνη,
Ίντερλάκεν,
Γκρίντεβαλντ,
Βέρνη, Μοντραί,
Λωζάνη, Γενεύη.

ΓΥΡΟΣ ΜΑΡΟΚΟΥ

23 Δεκ. (8 ημέρες)
Καζαμπλάνκα,
Ραμπάτ, Μεκνές,
Φέζ, Μαρακές,
Άγαδίρ.

ΠΡΑΓΑ - ΒΑΡΣΟΒΙΑ - ΒΟΥΔΑΠΕΣΤΗ

21 Δεκ. (10 ημέρες)
23 Δεκ. (10 ημέρες)
Πράγα, Βοημία,
Βαρσοβία,
Ζελάζοβα Βόλα,
Βουδαπέστη.

ΒΙΕΝΝΗ - ΒΟΥΔΑΠΕΣΤΗ

23 Δεκ. (8 ημέρες)
Βιέννη,
Σάλτσμπουργκ,
Βουδαπέστη.

ΜΑΔΡΙΤΗ - ΣΕΒΙΛΛΗ

21 Δεκ. (9 ημέρες)
Σεβίλλη, Γρανάδα,
Μαδρίτη, Τολέδο.

ΚΑΝΑΡΙΟΙ - ΙΣΠΑΝΙΑ - ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

22 Δεκ. (15 ημέρες)
Βαρκελώνη, Μαδρίτη,
Τολέδο, Λας Πάλμας,
Λισσαβώνα,
Σίντρα, Κασκάϊς,
Έστορίλ.

ΓΙΟΡΤΑΣΤΕ ΣΤΑ ΧΙΟΝΙΑ

Μπαντγκαστάιν -
Βιέννη
23/12 - 30/12
Μπαντγκαστάιν
22/12 - 2/1
Τσέλ Άμ Ζέε
22/12 - 3/1
Σαίν Μόριτς
22/12 - 3/1
Άβοριά
23/12 - 30/12, 30/12 - 6/1
Ζερμάτ
22/12 - 5/1
Βιλλάρ
23/12 - 6/1
Βερμπιέ
23/12 - 6/1
Ένγκελμπεργκ
23/12 - 6/1
Άρζαντιέ
21/12 - 4/1

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

23 Δεκ. (8 ημέρες)
26 Δεκ. (8 ημέρες)
Σεπελάρε,
Παμπόροβο,
Φιλιπούπολις,
Σμόλιαν, Μπόροβετς,
Ρίλα, Σόφια, Βίτοσα.

ΡΩΣΙΑ

23 Δεκ. (12 ημέρες)
23 Δεκ. (15 ημέρες)
Μόσχα,
Λένινγκραντ,
Κίεβο.

ΜΑΔΡΙΤΗ - ΜΑΓΙΟΡΚΑ

22 Δεκ. (9 ημέρες)
28 Δεκ. (9 ημέρες)
Μαγιόρκα, Μαδρίτη,
Τολέδο.

ΓΥΡΟΣ ΙΣΠΑΝΙΑΣ

23 Δεκ. (12 ημέρες)
Βαρκελώνη, Σεβίλλη,
Κόρδοβα, Γρανάδα,
Μαδρίτη, Τολέδο.

ΚΥΠΡΟΣ

23 Δεκ. (7 ημέρες)
24 Δεκ. (9 ημέρες)
Λάρνακα, Λευκωσία,
Όρεινά θέρετρα,
Πλάτρες, Λεμεσός,
Πάφος.

ΠΑΡΙΣΙ - ΛΟΝΔΙΝΟ

(10 ημέρες)
Κάθε Παρασκευή και
22, 23, 24, 27, 29 Δεκ.

ΜΑΔΡΙΤΗ - ΤΟΛΕΔΟ

Κάθε Πέμπτη (6 ημέρες)
Μαδρίτη, Τολέδο,
Έσκοριάλ.

ΕΔΙΜΒΟΥΡΓΟ - ΛΟΝΔΙΝΟ

23 Δεκ. (8 ημέρες)
29 Δεκ. (8 ημέρες)
Έδιμβούργο,
Τρόζακς, Λονδίνο.

ΓΙΟΡΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΚΕΡΚΥΡΑ ■ ΚΡΗΤΗ ■ ΡΟΔΟΣ ■ ΚΩΣ ■ ΟΧΡΙΔΑ-
ΠΡΕΣΠΕΣ ■ ΚΑΣΤΟΡΙΑ ■ ΟΛΥΜΠΟΣ ■ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ-
ΒΕΡΓΙΝΑ ■ ΚΑΒΑΛΑ ■ ΘΑΣΟΣ ■ ΘΡΑΚΗ ■ ΜΥΣΤΡΑΣ-
ΔΙΡΟΣ ■ ΠΥΛΟΣ ■ ΜΕΘΩΝΗ ■ ΓΙΑΝΝΕΝΑ-
ΖΑΓΟΡΟΧΩΡΙΑ ■ ΜΕΤΣΟΒΟ ■ ΜΕΤΕΩΡΑ ■ ΓΥΡΟΣ
ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ■ ΒΟΛΟΣ ■ ΠΗΛΙΟ ■ ΣΚΙΑΘΟΣ ■
ΕΔΕΣΣΑ ■ ΚΑΣΤΟΡΙΑ ■ ΠΡΕΣΠΕΣ ■ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙ-
ΠΡΟΥΣΣΟΣ ■ ΑΡΚΑΔΙΑ ■ ΟΛΥΜΠΙΑ ■ ΚΑΛΑΒΡΥΤΑ
■ ΔΕΛΦΟΙ ■ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ.

ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΑ ΣΤΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ

27 Δεκ. (14 ημέρες)
Γένοβα, Κατάνια,
Ταορμίνια,
Άλεξάνδρεια, Λούξορ,
Χάιφα, Ναζαρέτ,
Ίεροσόλυμα, Βηθλεέμ,
Λεμεσός, Ρόδος.

ΣΤΕΙΛΤΕ ΜΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ:

- ☐ Γενικό όλων των εκδρομών.
☐ Ειδικό για τις εκδρομές:
☐ Έκδρομών Έσωτερικού.

ΟΝΟΜΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

ΠΟΛΗ

Τηλέφωνα

ΓΚΙΝΗΣ Φροντίδα
στο ταξίδι!
VACANCES
Νίκης 10 (3ος όροφος) Τηλ: 32,41 216-9

Περίοδος Β'
Χρόνος 5ος
Τεύχος 113

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ Δημοχάρους 60,
Αθήνα 601. Τηλ. 732-713 - 732-819

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ δεκαπενθήμερο	4
Η ΕΛΛΗΝΙΚΟΤΗΤΑ των νήσων	5
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ	6
ΜΠΟΣΤ: Περί των «ναών του λαού»	8
Μ. ΝΙΚΟΛΙΝΑΚΟΥ: Ο θάνατος του Πολυτεχνείου	10
Κ. ΚΙΤΣΟΣ: Τό πρόβλημα των καυσίμων	13
ΚΑΒΑΛΑ: Αφιέρωμα	17-50
Π. ΠΑΠΑΣΑΡΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ: Η ματαίωση των πετροχημικών	18
ΣΤ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ: Ένας κακοποιημένος αντίπαλος της Αθήνας	20
Γ. ΠΑΓΚΑΙΟΥ: Δεν αρκούν οι κυβερνητικές υποσχέσεις	22
Γ. ΑΝΔΡΕΟΥ: Απαρχές και εξέλιξη	24
Μ. ΚΥΡΤΖΑΚΗ - ΠΙΣΙΜΙΣΗ: Καβάλα 1950-60	30
ΣΚΙΤΣΑ του Γρηγόρη	32
Μ. ΚΟΜΝΗΝΟΥ: Η διαμόρφωση της πολιτικής ταυτότητας της Καβάλας	34
ΟΙ ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ εκλογές στην Καβάλα	39
Ο ΚΟΚΚΙΝΟΣ δήμαρχος θυμάται ..	40

Ο κόκκινος δήμαρχος σ. Παρταλίδης με τους συντρόφους του δικηγόρους της 'Εργατικής Βοήθειας' και της 'Ενώσης Πομάκων'.

ΑΠΕΡΓΙΑ: «Οι άντρες στην Τόγκα»	43
Α. ΚΟΥΦΑΛΗ: Ανάμεσα στη σφύρα και τον άκμονα	46
Γ. Ξ. ΣΤΟΓΙΑΝΝΙΔΗ: Μικρή ιστορία του τοπικού τύπου	48
ΣΤ. ΒΑΛΙΟΥΛΗ: Πώς δεν κατέθηκε ο κόκκινος στρατός	49
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	54
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ	56
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	60

ΑΠΟΔΙΕΘΝΟΠΟΙΗΣΗ

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ η πρώτη φορά που μία " νέα " αμερικανική πρωτοβουλία εκδηλώνεται κατ'ά και άμέσως μετ'ετή συζήτηση του Κυπριακού στο ΟΗΕ και συνοδεύεται από την πρόταση συγκεκριμένων σχεδίων για την επίλυση του ζητήματος.

Σχεδίων τέτοιων που κατ'α - σ τ ρ α τ η γ ο ύ ν άμεσα τις αποφάσεις και τά ψηφίσματα του διεθνούς 'Οργανισμού.

Ο ΠΡΩΤΟΣ στόχος αυτών των αμερικανικών πρωτοβουλιών δεν είναι βέβαια άλλος από την έκτροπή του Κυπριακού από το φυσικό του πλαίσιο εκείνο δηλαδή του ΟΗΕ, ή αποδυνάμωση του διεθνούς χαρακτήρα του και ο έλεγχος των εξελίξεων με την προοπτική της επιβολής λύσης σύμφωνης με τά συμφέροντα τους στο χώρο της 'Ανατ. Μεσογείου.

ΑΥΤΟΙ οι στόχοι της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής πρέπει φυσικά να αποτελούν και τις κατευθυντήριες " έρμηνευτικές " γραμμές και των πρόσφατων " ίδεων και προτάσεων " των ΗΠΑ που υποβλήθηκαν επίσημα στά " ενδιαφερόμενα μέρη " δυο μόνο μέρες πριν η Γ.Σ του ΟΗΕ ψηφίσει την ισχυρότερη μέχρι σήμερα απόφαση της για το Κυπριακό και πριν το Συμβούλιο 'Ασφαλείας δεχτεί για πρώτη φορά ένα χρονοδιάγραμμα έξη μηνών για να εξετάσει " έκ νέου " την κατάσταση.

ΤΟ ΝΕΟ αμερικανικό σχέδιο ήταν γνωστό στις δυο " μητέρες - πατρίδες ". Μόνο που ενώ η "Αγκυρα φρόντισε να τό αφήσει να διαρεύσει η 'Αθήνα άρνήθηκε επίσημα την ύπαρξη του. Και ενώ τη μία μέρα ο κυβερνητικός τηλεοπτικός σχολιαστής διαβεβαίωνε ότι οι σχετικές πληροφορίες ήταν άβασιμες την επομένη έβρισκε " και θετικά στοιχεία " στην αμερικανική πρόταση.

ΕΤΣΙ πριν ακόμα η Δευκωσία εκφράσει την ικανοποίηση της για την επίτυχία στον ΟΗΕ βρέθηκε " άναγκασμένη " να εξετάζει τις νέες αμερικανικές προτάσεις. Το γεγονός και μόνο πως τό ΑΚΕΛ μαζί με τό δεξιό κόμμα του Γλαύκου Κληρίδη δέχτηκαν την κατ'άρχήν συζήτηση του νέου αμερικανικού σχεδίου δείχνει πως ήδη τό Κυπριακό άρχισε να ξεπουλιέται.

Ἡ συμφωνία Ράλλη-Ὀκτσούν
καί ἡ φόρμουλα Λούντς

ΔΥΟ ΠΡΑΙΜΑΤΑ συμφώνησαν οί κ.κ. Ράλλης καί Ὁκτωσούν, ὅταν συναντήθηκαν τήν περασμένη ἑβδομάδα, στό Στρασοῦργο: Ν' ἀνταλλάξουν τούς «αἰχμαλώτους» – τρεῖς Ἕλληνες γεωργούς καί ἕξι Τούρκους ναυτικούς, συγκομιδή τῶν τελευταίων ἑλληνοτουρκικῶν ἐπεισοδίων στόν Ἑβρο καί στή Μυτιλήνη. Καί νά προωθήσουν, στά ἀντίστοιχα κοινοβούλια τους, τήν ἐπικύρωση τῆς συμφωνίας τοῦ 1971, περί ἑλληνοτουρκικῶν συνόρων στόν Ἑβρο...

Τις δυό αυτές συμφωνίες έπρεπε να χαιρετίσουν, έστω και άνεπίσημα, ή Ουάσινγκτον και οι Βρυξέλλες. Έπιτέλους – είπαν – έχουμε τώρα κάποια ύφεση στις έλληνοτουρκικές σχέσεις. Έπιτέλους – σκέφτηκαν – μπορεί τώρα να διευκολυνθεί ή «φόρμουλα» πού τόσο ενάγωντα άναζητεί ό γενικός γραμματέας του ΝΑΤΟ, Γιόζεφ Λούνγ.

‘Η «φόρμουλα» δέν έχει άκόμα διαμορφωθεί στις λεπτομέρειές της... Άλλά ό κ. Λούνης, άνθρωπος πολυμήχανος, αίσιοδοξε: ‘Η Τουρκία, ύποστηρίζει ό γενικός γραμματέας του ΝΑΤΟ, θά πρέπει νά μή ζητά τόν εκ προοιμίου – πρίν από τήν επανένταξη της ‘Ελλάδας στό στρατιωτικό ΝΑΤΟ – νέο καθορισμό τών ζωνών έλέγχου στό Αιγαίο... ‘Η ‘Ελλάδα πάλι, θά πρέπει νά έγυθνεί στους Τούρκους ότι, άμέσως μετά τήν επάνοδο της στή στρατιωτική δομή της Συμμαχίας, είναι έτοιμη νά συζητήσει τίς νέες – «αναγκαίες» – ρυθμίσεις στό θαλάσσιο καί έναέριο χώρο του Αιγαίου... Μέ τή σειρά της ή Συμμαχία, θά πρέπει νά διαβεβαιώσει τήν ‘Αθήνα καί τήν ‘Αγκυρα ότι επεξεργάζεται προτάσεις γιά ούσιαστική οικονομική βοήθεια (στήν ‘Ελλάδα, τήν Τουρκία καί τήν Πορτογαλία) καί ότι εκείνο πού προέχει είναι ή άποκατάσταση της ενότητας της νοτιοανατολικής πτέρυγας.

Ἡ φόρμουλα θά ἐμφανίζει τήν Τουρκία ὅτι προβαίνει σέ μιὰ σημαντική «παραχώρηση» πρὸς τοὺς Ἕλληνες, ἐφόσον ἡ Ἀγκυρα θά δεσμευτεῖ ὅτι δέν θά ἀσκήσει βέτο, κατὰ τῆς ἐπανόδου

της 'Ελλάδας στο ΝΑΤΟ! Καί ἡ Ἀθήνα θά μπορεῖ νά ἐμφανίσει τήν ἐπανεκτίμησιν της στο ΝΑΤΟ σάν μιὰ πρώτης γραμμῆς ἐπιτυχία τῆς ἐλληνικῆς διπλωματίας! Ἡδη, ὁρισμένα ἀμερικάνικα δημοσιογραφικά ὄργανα, ἐργάζονται γιά νά δημιουργήσουν τό ἀπαραίτητο ψυχολογικό κλίμα: «Ἡ ἐλληνική κοινὴ γνώμη – ἔγραψε ὁ ἀνταποκριτὴς στὴν Ἀθήνα τῆς ἐφημερίδας «Σάν» τῆς Βαλτιμόρης – ἔχει μεταβάλλει ἀντιλήψεις ἀναφορικά μὲ τὸ ΝΑΤΟ καί εἶναι σήμερα ὅπως ἐπὶ τῆς ἐπανεκτίμησιν τοῦ ΝΑΤΟ. Ἡ ἐλλάδα εἰσέρχεται στὸ στρατιωτικὸ σκέλος τοῦ, ὅπως καὶ μόνο γιατί δὲν θέλει τὴν ἐπανεκτίμησιν αὐτὴ ἡ Τουρκία»...

Τό καθεστώς τῶν ἐπιχειρησιακῶν ρυθμίσεων

Ἡ ἐπάνοδος τῆς Ἑλλάδας στὴ στρατιωτικὴ δομὴ τοῦ Βορειοατλαντικοῦ Συμφώνου – κάτω ἀπὸ τὸ σχῆμα τῶν «εἰδικῶν σχέσεων» – θεωρεῖται, σχεδὸν ἀπὸ ὅλους, δεδομένη. Ὅμως, πλᾶϊ στὴν ἐπάνοδο αὐτὴ, σημασία ἔχει τὸ πῶς τοποθετεῖται τὸ ἴδιο τὸ ΝΑΤΟ, ἀπέναντι στὴν τουρκικὴ ἀξίωση γιὰ ἀλλαγὴ στοῦ καθεστώτος τῶν ἐπιχειρησιακῶν ρυθμίσεων στὸ Αἰγαῖο.

Είναι γνωστό πώς η Έλλάδα είχε – και εξακολουθεί να έχει, μέχρι τώρα – την επιχειρησιακή ευθύνη για τη θαλάσσια περιοχή του Αιγαίου. Τελευταία όμως, το ΝΑΤΟ ανακάλυψε ότι η περιοχή της επιχειρησιακής ευθύνης δεν συναρτάται, κατ' ανάγκη με τόν εθνικό χώρο και τα σύνορα του κράτους – μέλους της Συμμαχίας, αλλά με την άποσπλη που έχει να επιτελέσει ο «σύμμαχος» άρχηγός της ναυτικής δύναμης που εκτελεί τις επιχειρήσεις... Άλλα η θέση αυτή του ΝΑΤΟ, ανταποκρίνεται, ακριβώς, στην τουρκική «φιλοσοφία», σύμφωνα με την οποία το σημερινό επιχειρησιακό καθεστώς στο Αιγαίο είναι ξεπερασμένο και πρέπει – ως εκ τούτου – να δημιουργηθούν στη θάλασσα αυτή περιοχή δύο ζώνες επιχειρησιακής ευθύνης, μία

Η ΕΛΛΗΝΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΝΗΣΙΩΝ

Και ποιός τή διαμφισβητεί; Ένα έρώτημα πού μπορεί νά στοιχειοθετησεί μιá κριτική αντίληψη τής έξωτερικής πολιτικής πού χαράζει ή ελληνική κυβέρνηση – κύρια τά τελευταία χρόνια. Κι αυτό γιατί είναι σίγουρο, ότι ή ελληνικότητα διαμφισβητείται από τήν ήγετικό κύκλο στήν «Άγκυρα, πού χαράζει μιá πολιτική γιά τήν περιοχή τού Αιγαίου πού κρίνεται σάν σβωνιστική. Είναι σίγουρο έξ άλλου ότι ή δήλωση Σώφλυ συνεπικουρεί στίς διεκδικήσεις τής «Άγκυρας καί προκάλεσε καί «σύννεφα» στίς έλληνοαμερικανικές σχέσεις. Υπάρχει όμως καί κάτι άλλο πού άφορά τήν πολιτική τών οικείων... Τούτη ή πολιτική χαρακτηρίζεται από συνεχείς παλινδρομήσεις καθώς καί από τήν παραδοχή πλαισίων έξωτερικής πολιτικής πού συντείνουν στόν αύτοεγκλωβισμό της καί στή δημιουργία μιás έπικίνδυνης καί άσταθούς Ισορροπίας... μέσα στό λάκκο τών λεόντων. Οι συνισταμένες τούτης τής Ισορροπίας ύπαγορεύονται από τήν ιδεολογική καί πολιτική ύποδομή τής κυβερνητικής πρακτικής. Πέρα όμως άπ' αύτή – πού είναι γνωστή καί δέν περιορίζεται μόνο στό δόγμα τού «άνήκομε στή Δύση» – εμφανίζεται καί μιá όλιγωρία στήν υπέρσπηση καί στήν πολύπλευρη κατοχύρωση τής ελληνικότητας τού έθνικού μας χώρου. Τό έγγραφο πού παραθέτουμε είναι δείγμα αύτής άκριβώς τής όλιγωρίας.

Τό Δεκέμβριο του 1977, 4 ολόκληρα χρόνια μετά την εμφάνιση των τουρκικών διεκδικήσεων και επιδιαιτησιών, τό Ύπουργείο Συντονισμού αποφασίζει νά ζητήσει στοιχεΐα συγκεκριμένα – καί μάλιστα έπειγόντως (!) – πού νά αποδεικνύουν τήν έλληνικότητα

τῶν νησιῶν! Ὁλιγῳρία ἀπ' τῇ μιᾷ καί παράλειψη πού κοστίζει. Καί παραδοξότητα τοῦ διαθήματος ἀπό τὴν ἄλλη. Ἡ ἑλληνικότητα τῶν νησιῶν εἶναι διεθνῶς καθορισμένη. Ἔστω κι ἂν ἄργησε ἡ ἔθνικὴ ὁλοκληρώση. Ἡ στατιστικὴ καὶ ἡ ἀριθμητικὴ ἔχουν περιορισμένη ἰσχὺ. Καὶ δὲν εἶναι τὰ κύρια στοιχεία. Ἄν ἡ καθύβρνηση «προνοεῖ» εἶναι γιατί ἔχει φαίνεται λόγους νὰ ἀνησυχεῖ ὅτι κάποιος θὰ τὴν θέσουν ὑπὸ ἀμφισβήτηση. Καὶ «ἐμπιστευτικὰ» ἀσχολεῖται μὲ τὴν ὑπόθεση γιατί φοβᾶται νὰ μᾶς πληροφοροῦρηε γιὰ τὸ θαθμό πού ἡ ἀδυσφάνια τῶν «συμμάχων μας» ἔχει προχωρήσει...

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΗΜ. ΕΠΕΝ. & ΠΕΡΙΦ. ΑΝΑΠΤ.

ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟ – ΕΠΕΙΓΟΝ

Ἀθήναι - Δεκέμβριος 1977

ΠΡΟΣ: "Όλες τής Υ.Π.Α

Σας διαβιβάζουμε τὰ συνημμένα έγγραφα καὶ παρακαλοῦμε νὰ μᾶς ἀποστείλετε τὰ αἰτούμενα στοιχεῖα, γιὰ νὰ τὰ διαβιβάσουμε στὴ συνέχεια στὸ Ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν.

Γιὰ τὴ διευκόλυνση τῆς ἐργασίας ἐπισημαίνονται τὰ κάτωθι:

α) Επιδίωξη της παραπάνω προσπάθειας είναι η απόδειξη με συγκεκριμένα στοιχεία (στατιστικά και αριθμητικά στο μέτρο του δυνατού της Έλληνικότητας των Νήσων ο.σ. (υπογράμμιση δική μας) και της εξαρτήσεως και διασυνδέσεώς τους με τον Ήπειρωτικό κορμό της Ελλάδας.

6) Λόγω τοῦ ἐπείγοντος δὲν ὑπάρχει χρόνος γιὰ τὴν διενέργεια ἐκ-
τεταμένων καὶ λεπτομερῶν ἐρευνῶν. Θὰ ἀποσταλοῦν στοιχεῖα πού

τουρκική και μία ελληνική. Δυό ζώνες επιχειρησιακής ευθύνης όμως, σημαίνει, στην άπλοελληνική, συγκυριαρχία στο Αιγαίο. Και αν θα πιστέψουμε τις έκτιμήσεις ορισμένων Τούρκων σχολιαστών, η ύπαρξη στο Αιγαίο δυό ζωνών ελέγχου, άποτελεί πρόσθετο έρεισμα για την προώθηση των τουρκικών άποψεων στο θέμα της ύφαλοκρηπίδας.

Άλλά οι τουρκικές αξιώσεις στο Αιγαίο, δέν περιορίζονται μόνο στη θάλασσα, έκτείνονται και στον έναέριο χώρο. Ό κανόνας των «έθνικών συνόρων» – λέει ή Άγκυρα – δέν μπορεί νά ισχύσει στην περίπτωση των έλληνοτουρκικών συνόρων. Πρέπει συνεπώς ή τουρκική περιοχή έναερίου ελέγχου νά έκταθει και στην «περιοχή ελέγχου πτήσεων Άθηνών», πού σημαίνει ότι τό 50% του έναερίου χώρου του Αιγαίου θά περιέλθει υπό τουρκική έποπτεία. Ήδη, πάνω στο θέμα του έναερίου χώρου, ή τουρκική πλευρά, διατύπωσε, κατά τή συνάντηση των γενικών γραμματέων των ύπουργείων Έξωτερικών Έλλάδας-Τουρκίας (τόν περασμένο Ιούλιο, στην Πόλη) σύγκεκρυμένες «προτάσεις»: Πρέπει, έπλαν οι Τούρκοι συνομιλητές μας, νά περιοριστεί τό εύρος του ελληνικού έναερίου χώρου, από δέκα σέ έξι μίλια... Πρέπει, δεύτερο, τό άεροδρόμιο της Λήμνου νά μή διαθέτει τό άεροδότημα TACAN, πού συμβάλλει στην άσφαλή προσγείωση στρατιωτικών σκαφών στο νησί... Πρέπει, τρίτο, νά καταργηθούν οι άεροδιάδρομοι πού συνδέουν τά ελληνικά νησιά μεταξύ τους ή τά νησιά μέ τήν Καβάλα. Πρέπει, τέταρτο, νά έκαινιασθεί ένα σύστημα άνταλλαγής πληροφοριών, για χάρη της «άμοιβαίας άσφαλείας», κλπ.

Τί σημαίνουν όλα τά παραπάνω αυτά, τά έκλαίκευσαν μέ τό γνωστό υπόμνημά τους προς τήν κυδέρνηση δύο έ. ά. στρατηγοί: Ό στρατηγός Α. Σιαπκαράς και ό υποπτεράρχος Ι. Άναγνωστόπουλος. Οι τουρκικές αξιώσεις – έγραψαν – ίσοδυναμούν μέ χάραξη νέων συνόρων 60 ναυτικών μιλίων «έντευθεν των σημερινών έλληνοτουρκικών θαλασσίων συνόρων»... Άν, μάλιστα, γίνει άποδεκτή ή αξίωση της Άγκυρας, όπως συνδεθούν αυτόματα όλα τά ραντάρ της Άνατολικής Έλλάδας μέ τά «κέντρα λήψης» της Δυτικής Τουρκίας, τότε οι σύμμαχοί μας Τούρκοι θά έχουν τήν εικόνα όλης της έναέριας δραστηριότητας της Έλλάδας, «άπό της Κρήτης μέχρι των βορείων συνόρων, και από των Ιονίων νήσων, μέχρι των άνατολικών νήσων του Αιγαίου».

υπάρχουν έτοιμα, ή μπορούν νά συλλεγούν σέ σύντομο χρονικό διάστημα.

γ) Άλλα άντικείμενα για τά όποια θά πρέπει νά παρασχεθούν στοιχεία (παρ. 3ε του έγγραφου) είναι:

1) Η έξάρτηση των Νήσων για παροχές ύπηρεσιών, ύγείας, κοινωνικής προνοίας και έκπαιδεύσεως από τον ήπειρωτικό κορμό της χώρας.

2) Η αξία της ύποδομής πού έχει δημιουργηθεί στα νησιά από τό Έλληνικό Κράτος μέ τή μορφή, είτε της αξίας της ύπαρχούσης ύποδομής σέ σημερινές τιμές, είτε του ύψους του Π.Δ.Ε. σέ όσο τό δυνατό μεγαλύτερη χρονική περίοδο (Για τό σύνολο της ύποδομής, ή για συγκεκριμένο τομέα π.χ. λιμενικά έργα).

3) Τό πλέγμα των άναπτυξιακών κινήτρων πού ισχύει για τά Νησιά και αν είναι δυνατόν, στοιχεία χρηματοδότησεως της ίδιωτικής πρωτοβουλίας.

4) Κάθε άλλο στοιχείο πού ύπάρχει στη διάθεσή σας και κατά τή γνώμη σας συμβάλλει στο σκοπό της εργασίας όπως αυτός έχει έκτεθει παραπάνω.

δ) Άπεικόνιση των στοιχείων σέ χάρτες είναι σκόπιμη όπου αυτό είναι δυνατό.

Η άποστολή των στοιχείων αυτών θά πρέπει νά γίνει μέχρι 15 Φεβρουαρίου 1978 από κάθε Υ.Π.Α. για τά νησιά πού περιλαμβάνονται στην περιφέρειά της.

Άν μās επιτρέπετε, μία γνώμη: Μήπως ό τέως επικύρος ύποπλοίαρχος και νύν ύπουργός Έθνικής Άμύνης θά μπορούσε νά βοηθήσει τό ύπουργείο Συντονισμού στην κατάρτιση μιας έκθεσης για τήν ελληνικότητα των νησών; Ό άνθρωπος και Ιστορία γνωρίζει και γράφει συμπαθητικά και πείρα παρομοίων κειμένων έχει...

«Συζητούμε μόνο μέ τό ΝΑΤΟ»...

Άπέναντι στις τουρκικές αυτές θέσεις, ή ελληνική έπίσημη πλευρά άντέδρασε μέ δυό τρόπους: Π ρ ω τ ο : Μέ τήν άρνησή της νά συζητήσει μέ τήν Άγκυρα, τό θέμα των «είδικων σχέσεων» – όπως άποκαλείται ή επανένταξη. Τό πώς θά διαμορφώσουμε τις σχέσεις μας αυτές, έπλε ό κ. Καραμανλής, είναι θέμα πού συζητούμε μόνο μέ τό ΝΑΤΟ. Δ ε ύ τ ε ρ ο : Μέ τήν, μόνιμα επαναλαμβανόμενη, δήλωση ότι ή ελληνική κυδέρνηση έχει πλήρη συναίσθηση των ευθυνών της άπέναντι στο έθνος.

Όστόσο, συρροή από ένδείξεις πείθει ότι ή πρόσφατη άλυσίδα των τουρκικών προκλήσεων (ανάχώματα στον Έβρο, έμβολισμός ελληνικού άλιευτικού στο Βόρειο Αιγαίο, άπαγωγή Έλλήνων γεωργών), δέν είναι τυχαία περιστατικά, αλλά μέρος ενός ευρύτερου τουρκικού σχεδίου, πού άποδλέπει – άμεσα – στην παρεμπόδιση της εισδοχής της χώρας στην ΕΟΚ. Η τουρκική συλλογιστική είναι άπλή: Άν πεισθούν οι Ευρωπαίοι έταίροι ότι, μέ τήν ένταξη της Έλλάδας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, θά μεταφερθούν μέσα στους κόλπους της ΕΟΚ, όλα τά προβλήματα των έλληνοτουρκικών σχέσεων, τότε, θά έντείνουν τήν πίεσή τους προς τήν Έλλάδα, για τήν άμεση – πριν από τήν ένταξη – «λύση» των προβλημάτων αυτών. Και ή τουρκική αυτή συλλογιστική, φαίνεται ότι έχει πρακτικό αντίκρυσμα: Ό άντιπροδεδρος της ΕΟΚ Νατάλι, αισθάνθηκε τήν ανάγκη, τήν περασμένη έβδομάδα, νά προειδοποιήσει τήν ελληνική πλευρά, κατά τή διάρκεια της πρώτης μέρας των εργασιών της Μικτής Έπιτροπής Έλλάδας-ΕΟΚ, στο Παρίσι, ότι ένδεχόμενα θά ύπάρξουν και ν έ ε ς δ υ σ χ έ ρ ε ι ε ς στην ελληνική ένταξη και ότι θά χρειαστούν, κατά συνέπεια, νέοι συμβιβασμοί και νέες θυσίες, προκειμένου νά έξασφαλιστεί ή ένταξη! Και ή προειδοποίηση, έγινε άφου ή ΕΟΚ επέδωσε, όπως είναι γνωστό, παράνομες άντισταθμιστικές εισφορές σέ βάρος βασικών άγροτικών μας προϊόντων, αλλά και ποσοτικούς περιορισμούς σέ βάρος βιομηχανικών μας προϊόντων όπως είναι τά κλωστοϋφαντουργικά.

Πλάϊ στην ήγεσία των έταίρων της ΕΟΚ, τό άρχηγείο του ΝΑΤΟ κάνει έπίσης τό κατά δύναμη, για νά κλείσει τό κεφάλαιο πού λέγεται «έλληνοτουρκικές διαφορές». Οι Άμερικανοί, μέ τή συναίνεση Άγγλων, Δυτικογερμανών, Καναδών, κ.ά, υπέβαλαν ήδη στα άμεσα ένδιαφερόμενα μέρη (Λευκωσία-Άθήνα-Άγκυρα) τό γνωστό σχέδιο τους, για τή «συνολική ρύθμιση του Κυπριακού». Και ό Λούνς, μαζί μέ τους Άμερικανούς, κινούνται δραστήρια, ώστε ή άποδοχή της «φόρμουλας», πάνω στο θέμα των «είδικων σχέσεων» και του Αιγαίου, από τήν Έλλάδα και τήν Τουρκία, νά έξασφαλιστεί μέχρι τήν έπικείμενη (7 Δεκεμβρίου) ύπουργική σύνοδο του ΝΑΤΟ.

Τό «έπαθλο» για τήν άποδοχή αυτή, είναι οι προτάσεις για οικονομική βοήθεια προς τις δυό αυτές χώρες. Και όσο και αν τό Άσσοσιαίτεντ Πρές θεδαιώνει πώς ή νέα αυτή βοήθεια «δέν συνδέεται» μέ τά πολιτικά προβλήματα πού χωρίζουν τήν Έλλάδα και τήν Τουρκία ή μέ τήν επάνοδο της Έλλάδας στο στρατιωτικό ΝΑΤΟ, ή άπλή λογική λέει πώς ή σύνδεση είναι αναπόδραστη. Άλλωστε, τό ίδιο τό άρχηγείο του ΝΑΤΟ φρόντισε νά διοχετεύσει κατάλληλα πώς, αν τά προβλήματα αυτά δέν λυθούν και δέν ισχυροποιηθεί ή νοτιοανατολική πτέρυγα του ΝΑΤΟ, τότε «τό άμερικάνικο Κογκρέσσο δέν θά είναι και τόσο πρόθυμο νά στείλει βοήθεια στην περιοχή»!

Όλα τά παραπάνω, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι δύσκολες πάλι ώρες άναμένουν τους Έλληνες, και στην Κύπρο, και στο Αιγαίο. Η άμερικάνικη έπιδιαιτησία, τήν όποια πρώτη έσπευσε ν' άναγνωρίσει ή έπίσημη ελληνική πλευρά, άρχισε νά έκδηλώνεται κατά τρόπο πολύ συγκεκριμένο. Και, φυσικά, ή άπάντηση βρίσκεται στη σ υ ν ν α ν α π ν ο ή των Έλλήνων, στη διαμόρφωση μιας άλλης έξωτερικής πολιτικής, έξω από τον άτλαντικό κλοιό.

ΑΝΤΗΝΩΡ

Ο ΕΜΠΑΘΗΣ ΑΠΟΣΤΑΤΗΣ

Η μεταπολιτευτική μας πραγματικότητα θέλει τό κοινοβούλιο κόσμιο καί «κοινά βουλευέσθαι». Υπάρχουν όμως καί τὰ σύνδρομα ... κάποιων μελῶν του πού πλειοδοτοῦν στήν ἀνάγκη τῶν βαρβάρων. Πού ἐξυπηρετοῦν σκοπούς ἀλλότριοις καί ὄχι αὐτοῦς τῆς δημοκρατικῆς τάξης πραγμάτων καί διακινῶν τήν ποδοσφαιρική καί ὄχι πολιτική πρακτική, πού μεταθέτουν τήν ἀνάγκη γιά μιᾶ πολιτική ἠθική σέ μιᾶ ἀνάγκη «τους» δραχμοβίτου πολιτικοῦ χαμαιλεοντισμοῦ. Πού διέπονται ἀπό τή λογική τῆς ὑπονόμευσης τῶν προσοδευτικῶν προσδοκιῶν τῶν λαϊκῶν τάξεων, καί πού σέ «κατάλληλες» συγκυρίες κινοῦν μέ μαεστρία – αὐτό τοῦς τό ἀναγνωρίζουμε – τὰ νήματα τῆς ἐξάρθρωσης καί τοῦ ἐγκλωβισμοῦ τῆς δημοκρατικῆς πολιτείας. Ὅπως τό 1965 ὅπου ὁ ἐξανδραποδισμός τῆς πολιτικῆς τους συνειδήσεως ἔγινε πρωταγωνιστής στήν προετοιμασία μιᾶς «προοπτικῆς φωτισμένης δικτατορίας».

Ὁ κ. Μητσοτάκης κατόρθωσε καί πάλι νά βγεῖ στήν ἐπιφάνεια. ἔχε κάπως ἀπουσιάσει ἡ πολιτική του φυσιογνωμία ἀπ' τό στερέωμα μετά τό καινοφανές, στή «δημοκρατική» του φύση, δημοσίευμα τῶν Τάϊμς. Καί κάθε φορά πού παρουσιάζεται, πῶς τό κατορθώνει καί δημιουργεῖ προβλήματα στόν κυβερνητικό χῶρο. Καί στόν ἴδιο, μιᾶ πού τόν ἀπασχολεῖ ἡ πεφωτισμένη ὑπ' αὐτόν ἡγεσία στή Δεξιά παράταξη. Πάλι διαβρωτικός στά κοινοβουλευτικά ἤθη ὁ κ. Μητσοτάκης μέ τήν ἐμπαθή ἐπίθεσή του ἐναντίον τοῦ κ. Παπανδρέου, πού σώνει καί καλά θέλει νά τόν «ἀναγκάσει νά ἔλθει στή πύλη». Θά πείτε: μέ σταγόνες στόν ψεκασμό θά ἀσχολεῖσθε; Ἰσως. Ὅταν αὐτός πού τίς δημιουργεῖ, ἔχει λόγους καί παρελθόν γιά νά κάνει κάτι τέτοιο. Καί οἱ λόγοι καί τό παρελθόν τοῦ κ. Μητσοτάκη εἶναι ἐπικίνδυνα στή δημοκρατική μνήμη καί μάταια προσπαθεῖ νά τήν ἐξουμενίσει μέ τὰ τεχνοκρατικά του προπετάσματα ὁ κ. ὑπουργός. Οὔτε αὐτά, οὔτε ὁ πολιτικός του στρουθοκαμηλισμός μποροῦν νά συμβάλουν στήν κατοχύρωση ἑνός πολιτικοῦ, δημοκρατικοῦ ἤθους. Βέβαια, ὁ ἐξοστρακισμός ἀπ' τήν πόλη – κράτος, εἶναι ἕνα στοιχεῖο πού δυστυχῶς δέν συσσωμάτωσε στή συν-ἐχειά του ὁ ἐλληνοχριστιανικός πολιτισμός. Ἀτυχῶς...

ΤΟ ΒΡΑΒΕΙΟ ΤΟΥ κ. ΑΒΕΡΩΦ ΚΑΙ ΟΙ ΕΚΠΛΗΞΕΙΣ ΤΟΥ...

Δέν εἶναι ἡ πρώτη φορά πού τό κύρος καί ἡ προσωπικότητα ἑνός πολιτικοῦ, ὑψηλοῦ ἀναστήματος καί ἱστορικῶν διαστάσεων θεμελιώνεται σέ μιᾶ ἀνεξέλεγκτη κοινωνική ἐπιφάνεια τοῦ ἀνδρός. Ἰδιαίτερα στήν Ἑλλάδα. Τί νά ἐπαναλάβουμε; Τή γνωστή ρήση «ὅ,τι δηλώσεις εἶσαι» ἢ τόσα ἄλλα «θυμοσοφικά» ἀποφθέγματα; Βέβαια, οἱ ἀπορίες εἶναι καταλυτικώτερες ὅταν πρόκειται γιά ἕνα πρόσωπο πού δραματίζει – καλῶς ἢ κακῶς – ἕνα προεξέχοντα ρόλο στήν δημόσια ζωή τοῦ τόπου. Ὅταν ὁ ρόλος αὐτός ἀπαιτεῖ καί μιᾶ ἀνάλογη – τοῦ ἀναστήματός του – πολιτική ἠθική. Ὅταν αὐτή ἡ πολιτική ἠθική δέν διεκπεραιώνεται μέ κατασκευασμένες ἐκ τοῦ πονηροῦ δημόσιες παραστάσεις τό βραβεῖο τοῦ κ. Ἀβέρωφ συντείνει ὅπωςοδήποτε στήν Εὐρωπαϊκή ἀκτινοβολία τοῦ βραβευόμενου. Τό βραβεῖο πού πήρε τυχαίνει νά μή στηρίζεται στόν ὄρο ἀπονόμης του: τή διάδοση τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ στή γαλλική γλῶσσα: Τυχαίνει νά μήν αἰτιολογεῖ τή θράβευση τοῦ – τελικά – κομπορήμονα ὑπουργοῦ. Κι αὐτό γιατί ὁ κ. Ἀβέρωφ εὐχαρίστησε δημόσια ἀπό τή γαλλική τηλεόραση τόν δημοσιογράφο κ. Ρικομόν γιά τή μετάφραση πού ἔκανε στό «βραβευόμενο» δημιούρ-

γημά του. Ἀκυρο τό βραβεῖο, ἄκυρη κι ἡ συμβολή τοῦ κ. ὑπουργοῦ στή σύσφιξη τῶν ἐλληνογαλλικῶν πολιτιστικῶν (βλ. κρατικῶν μέσα ἀπό μιᾶ συμβολική τελετουργία) σχέσεων. Ἀκυρη καί ἄτοπη γιά ἄλλη μιᾶ φορά ἡ λειτουργία τοῦ κ. Ἀβέρωφ σέ ἕνα ἐπίπεδο πού ἀπαιτεῖ μιᾶ ἐπιφάνεια πραγματική καί ὄχι φανταστική. Καί ὅπωςοδήποτε ὁμολογούμενη γκάφα ἑνός ἀναμφίβολα ἱκανοῦ, στοῦς ἐλιγμούς, πολιτικοῦ.

ΑΒΕΡΩΦΙΚΑ II

Σχετικά μέ τήν τιτλοφόρηση τοῦ ἄρθρου τοῦ Σπ. Λιναρδάτου γιά τήν συνέντευξη τοῦ κ. Ἀβέρωφ στήν YENEΔ, πήραμε ἀπό τό συνεργάτη μας τό ἀκόλουθο γράμμα:

Ἀγαπητό «Ἀντί»,
Θέλω νά σοῦ ἐκφράσω καί γραφτά τή διαφωνία μου γιά τόν τίτλο πού ἔβαλε ὁ ἀρμόδιος συντάκτης σου στό σημείωμά μου τό σχετικό μέ τή συνέντευξη τοῦ κ. Ἀβέρωφ στήν YENEΔ («Ὁ εὐφυὴς δικτάτωρ καί ὁ κουτοπόνηρος ἀπολογητής του») πού δημοσιεύτηκε στό πρηνόυμενο τεῦχος σου (112, 18 – 11 – 78). Πρῶτο, ὁ τίτλος αὐτός δέν ἀναπαράγεται καί, ὡς ἕνα βαθμό, εἶναι καί ἀντίθετος μέ τό κείμενο τοῦ σημειώματός μου. Ἰσα-ἰσα αὐτό πού ὑποστηρίζω εἶναι ὅτι ὁ ὁποιοσοδήποτε βαθμός εὐφυΐας τοῦ Μεταξά δέν ἔχει καμία σχέση μέ τό χαρακτήρα τῆς τεταρτοαυγουστιανῆς δικτατορίας καί ὅπωςοδήποτε δέν τόν προσδιορίζει. Καί ὅσο γιά τόν κ. Ἀβέρωφ, δέν γράφω πούθενά, ὅτι εἶναι «κουτοπόνηρος» ἢ ὅτι-δήποτε ἄλλο. Ἀντικρούω μόνο – καί θέλω νά πιστεῦω μέ ἀρκετά ἐπιχειρήματα – τίς ἀπόψεις πού ὁ κ. ὑπουργός Ἀμύνης, μέ πολλή προχειρότητα, ἐξέφρασε στή συνέντευξή του. Δεύτερο, εἶναι ἀντίθετη στίς συνήθειες καί τίς ἀντιλήψεις μου ἡ χρησιμοποίηση ὑποτιμητικῶν χαρακτηρισμῶν γιά πρόσωπα. Πιστεύω, ὅτι ὁ λόγος καί ὁ ἀντίλογος πρέπει νά περιορίζεται στίς ιδέες καί στίς ἀπόψεις καί νά μήν ἐκφυλίζεται σέ προσωπικές ἐπιθέσεις καί χαρακτηρισμούς.

Γιά τόν πρόσθετο λόγο, ὅτι μπορεῖ νά δημιουργήθηκε ἡ ἐντύπωση στοῦς ἀναγνώστες σου, ὅτι καί ὁ τίτλος τοῦ σημειώματος ἦταν δικός μου, σέ παρακαλῶ νά δημοσιεύσεις αὐτή τήν ἐπιστολή μου.

Μέ φιλία καί ἐκτίμηση
ΣΠΥΡΟΣ Ν. ΛΙΝΑΡΔΑΤΟΣ

(Σ.Σ.) Συμφωνοῦμε βασικά μέ τήν ἀποψη τοῦ συνεργάτη μας κ. Λιναρδάτου, ὅτι δέν πρέπει νά προσωποποιούμε τήν κριτική σέ μιᾶ πολιτική ἐπιχειρηματολογία. Ἐπειδή ὅμως ὁ κ. Ἀβέρωφ, σάν πολιτικό πρόσωπο δέν μπορεῖ νά ἐκτομιζοῖ «κουβέντες καφενείου», γι αὐτό πιστεύουμε ὅτι ὁ χαρακτηρισμός πού τοῦ κάναμε, ἔχει καί ἀντικείμενο καί λογική. Ἕνας εὐφυὴς πολιτικός ἀνδρας θά ἀπέφευγε τοῦς σκοπέλους πού κρύβονται σέ μιᾶ πρόθεσή του – ἐπὶ τοῦ προκειμένου – νά ἀποκαταστήσει τήν ἐνότητα τῆς «παλιᾶς Δεξιᾶς». Καί θά ἔβρισκε ἄλλο τρόπο γιά τό σκοπό του.

Στή συγκεκριμένη περίπτωση ὅμως ὁ κ. Ἀβέρωφ δέν πρόνῳσε νά τηρήσει τὰ προσχήματα. Καί ἐγκλωβίστηκε στήν ὑστερόβουλη ἀπόπειρά του μέ τρόπο ἄτοπο. Ἐκτέθηκε μή μπορώντας νά διεκπεραιώσει τήν ὑστεροβουλία του μέ τρόπο κατάλληλο...

«ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΝΩΜΑΛΙΕΣ» ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ. ΜΙΑ ΑΦΟΡΜΗ...

Ἀφορμή γιά νά τεθεῖ τό πρόβλημα «πανεπιστήμιου» κι ἀπό μιᾶ ἄλλη ὀπτική γωνιά. Πού μέ τή σειρά της θά ἀποτελέσει μιᾶ δεύτερη ἀφορμή γιά νά τεθεῖ καί διαφορετικά ἡ πρακτική τῶν φοιτητικῶν καί καθηγητικῶν φορέων στό χῶρο τους. Ἡ, ἂν θέλετε, γιά νά ἐμπλουτιστεῖ ἡ προβληματική μέ μεταβολισμό γεγονότων πού, ἂν καί ὑπῆρχανε, δέν εἶχαν ἀποτελέσει ἰσότιμα γνωσεολογικά στοιχεῖα. Καί τοῦτο γιατί τὰ δεδομένα αὐτά δέν εἶχαν φανεῖ.

Μέ τήν καταγγελία τῶν «διαχειριστικῶν ἀνωμαλιῶν» (ἢ «σκανδάλων») στό Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν ἐρχεται στήν ἐπιφάνεια ὁ καθαυτὸ οἰκονομικός χαρακτήρας ἑνός μηχανι-

αμοῦ πού πέρα ἀπό τήν ιδεολογική του λειτουργία ἔχει καί μιὰ οικονομική διάσταση σάν φορέας πού ἐντάσσεται στούς νόμους καί τή λογική τῶν κοινωνικῶν σχέσεων παραγωγῆς. Ὡς τώρα, ἡ ὁποία κριτική συμπεριφορά τῶν ἐκπροσωπητικῶν ὀργάνων τοῦ φοιτητικοῦ χώρου χαρακτηρίζεται ἀπό ἕναν ιδιόμορφο κορπορατισμό. Ἡ κριτική τους ἦταν – καί νόμιμα ὡς ἕναν ὀρισμένο βαθμό – κριτική «ἐποικοδομηματος» (συγγράματα, τρόπος καί περιεχόμενο διδασκαλίας, συμβολή τοῦ Πανεπιστημίου στήν ἀναπαραγωγή τῶν – ιδεολογικῶν – ὄρων ἀναπαραγωγῆς τοῦ κοινωνικοῦ σχηματισμοῦ κλπ.). Ἡ, ἦταν κριτική πού ἀντιμετώπιζε τήν οικονομική διάσταση τοῦ μηχανισμοῦ τῶν Α.Ε.Ι. κατὰ τρόπο ἐξωτερικό (στάση τῆς κυβερνήσεως στόν οικονομικό τομέα, ἀπέναντι στά Α.Ε.Ι.). Χωρίς νά μεταθέτουν τό πεδίο τῆς κριτικῆς – χωρίς νά ξεχνιέται ὅτι κυρίαρχο πεδίο λειτουργίας τῶν Α.Ε.Ι. εἶναι τό ιδεολογικό – οἱ πρόσφατες καταγγελίες ἀξονίζουν τήν ἀναφορά τους στήν (οἰκονομική) διαχείριση τοῦ θεσμοῦ καί δίνουν τή δυνατότητα γιά μιὰ συνολικότερη κριτική συμπεριφορά πού θά δένει ὀργανικά ὅλα τά σίγματα πού ὀριοθετοῦν τή φύση καί τή λειτουργία τοῦ Πανεπιστημίου. Δίνουν τή δυνατότητα γιά μιὰ ἀποτελεσματικότερη παρέμβαση καί σύνδεση τοῦ Πανεπιστημίου μέ τήν συγκεκριμένη λειτουργία τῶν οικονομικῶν ὄρων τοῦ κοινωνικοῦ συστήματος μέ σά Α.Ε.Ι. Τούτη ἡ παρέμβαση, στό βαθμό πού θά πραγματοποιεῖ, θά δώσει ἕνα νέο περιεχόμενο στό αἶτημα τῆς δημοκρατικῆς (αὐτο) διαχείρισης τοῦ ὅλου θεσμικοῦ πλαισίου ἀπ' τοῦς ἄμεσα ἐνεχόμενους στή λειτουργία καί τοῦς σκοπούς του.

Τό αἶτημα τῶν καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὅπως ἐκφράζεται στήν κοινή αἴτησή τους πρὸς τόν Πρύτανη γιά ἔκτακτη γενική συνέλευση, δημιουργεῖ μιὰ ἐμπρακτὴ ΑΦΟΡΜΗ καί πρόσκληση στούς φοιτητές γιά μιὰ ἀνατοποθέτηση τῆς στρατηγικῆς τῶν «συμμαχιῶν» στό Πανεπιστήμιο καί μιὰ ἀναδιάταξη τῆς κινητοποίησης τοῦ φοιτητικοῦ κόσμου σέ μιὰ μονιμότερη βάση (νόμος - πλαίσιο, προϋπολογισμός, ἀλλά καί οἰκονομική δομή τῶν Α.Ε.Ι.) ἀφορμή πού ἴσως θέσει καί διαφορετικά τοῦς μέχρι τώρα «οἰκονομιστικούς» εὐκαιριακοὺς ὅρους στρατηγικῆς τοῦ «φοιτητικοῦ κινήματος». Μιά ἀφορμή...

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ...

«Ποῦ καθιστᾷ ἀδύνατη τή λειτουργία τους ἀπὸ τό οικονομικό ἔτος 1979 μέ ὅλα τά ἐπακόλουθα ἀποτελέσματα» (ἔγγραφο Ὑπουργείου Παιδείας, πρὸς τό Ὑπουργεῖο Οἰκονομικῶν, ἀρ. πρωτ. Φ634/41 /125578/12171). Τό ἔγγραφο τοῦ ὑπουργείου Παιδείας ἀναφέρει ἐπιπρόσθετα ὅτι τό ὑπουργεῖο Οἰκονομικῶν ἔκοψε κατὰ 7 περίπου δισεκατομμύρια τό ποσόν πού εἶχε ζητηθεῖ ἀπ' τόν προϋπολογισμό γιά τήν Παιδεία καί ὅτι μιὰ αὐξηση τῆς τάξεως τῶν 10 περίπου δισεκατομμυρίων σέ σχέση μέ τό κονδύλι τοῦ 1978 δέν ἀντιπροσωπεύει ἄλλο ἀπὸ τίς μισθολογικές ἀναπροσαρμογές βάσει τοῦ ἐνιαίου μισθολογίου... ὅπως θά «παρατήρησε καί τό ὑπουργεῖο Οἰκονομικῶν». Τό ὑπουργεῖο Οἰκονομικῶν εἶναι σίγουρο ὅτι τό παρατήρησε ἀλλά τηρεῖ μιὰ πολιτική στρουθοκαμήλου σέ συμφωνία μέ τήν λογική τῆς ἀδιεξοδικῆς πιά πολιτικῆς «λιτότητας». Ὑπάρχει ὅμως καί ἕνα ἄλλο στοιχεῖο πού δέν ἐπιδέχεται ἀριθμητική ἀλήθεια καί ὑπερόψους ἀπολογητικούς τόνους περὶ τῆς «ἀνάγκης ἐνισχύσεως τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης τῆς χώρας». Κι αὐτό εἶναι τό ὅτι τό ποσό τοῦ προϋπολογισμοῦ γιά τὰ Α.Ε.Ι. καλύπτει βασικά τίς ἀνάγκες μισθοδοσίας καί «μόνο γιά πολὺ ὀλίγα ἰδρύματα ἕνα ἑλάχιστο μέρος ἀπὸ τίς δαπάνες λειτουργίας τους».

Αὐτά εἶναι τά στοιχεῖα πού περιέχονται στό ἀναφερόμενο ἔγγραφο τοῦ ὑπ. Παιδείας. Ἡ κυβέρνηση ἀποσιώπησε καί συγκάλυψε καί τό ἔγγραφο καί τήν ἀναφορά του ἀπὸ τὰ μέσα δημοσιότητας. Καί τοῦτο μέν ἐξηγεῖται ἀπ' τήν γενικότερη αὐταρχική τῆς ἀντίληψη γιά τὰ ἴδια τῆς τὰ πεπραγμένα... Ἐκεῖνο πού δέν ἐξηγεῖται εἶναι ἡ ἀσφυξία πού

ἐπέρχεται καί στό χώρο τῆς Παιδείας. Ἡ κατάσταση στά Α.Ε.Ι. πού φτάνει στό σημείο μηδέν.

Ἡ χρέωση στόν παθητικό ἰσολογισμό τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς ἐνὸς ἀκόμα τομέα, δέ θά πρέπει νά ἀποτελέσει καί τό μόνο στοιχεῖο κριτικῆς στή στάση τῆς ἀντιπολίτευσης. Χρειάζεται νά θεμελιωθεῖ μιὰ τεκμηριωμένη ἀνταπάντηση-πρόταση πού νά ἀφορᾷ τόν τρόπο ἀντιμετώπισης τῆς ὀργανικῆς πιά κατάστασης στό χώρο τῶν Πανεπιστημίων. Μιά πρόταση πού θά ἀποτελέσει κι ἕνα σημείο κοινῆς ἀφετηρίας γιά ἕνα δομημένο καί ὀργανικά προσανατολισμένο φοιτητικό καί μαθητικό κίνημα, πού, ξεπερνώντας τήν κατάρτησή του σέ σχολές, βαθμίδες, κλπ. θά μπορέσει νά ὑλοποιήσει τή συνολική του πρόταση – ἀνταπάντηση σέ μιὰ ἐμπρακτὴ ἀλλαγὴ τῶν θεσμῶν καί κριτηρίων στό χώρο τῆς Παιδείας.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ.

Σκόπιμη σύγχυση καί ἔντεχνη ἀπόκρυψη τῆς πραγματικότητας. Τούτη ἡ λογική διέπει τόν νέο προϋπολογισμό ὕψους 385 δισ. δρχ. πού κατατέθηκε πρόσφατα στή Βουλὴ. Στό κείμενο τονίζεται ἰδιαίτερα ὁ ἀντιπληθωριστικός του χαρακτήρας ἐνῶ τό ἀντίθετο συμπεραίνεται ἀπὸ μιὰ προσεκτικὴ μελέτη τῶν οικονομικῶν μεγεθῶν πού παρατίθενται.

Ἀναφέρεται λ. χ. ὅτι ἐπιτυγχάνεται περιστολὴ δαπανῶν στούς δημόσιους ὀργανισμούς καί ἐπιχειρήσεις ἐνῶ διαφαίνεται τό ἀντίθετο ἀπὸ τήν ἀντιπαράθεση τῶν σχετικῶν ἀριθμητικῶν δεδομένων τοῦ τρέχοντος καί τοῦ περασμένου χρόνου.

Σάν δείγμα, ἐπίσης, τῆς κυβερνητικῆς «στοργῆς» πρὸς τίς λαϊκές τάξεις τονίζεται ἡ αὐξηση τῶν δαπανῶν ὑγείας καί κοινωνικῆς πρόνοιας. Στήν πραγματικότητα ἡ αὐξηση αὐτὴ εἶναι ἀμελητέα.

Ὁ ὑπουργὸς Οἰκονομικῶν θριαμβολογεῖ γιά τήν ἀσημαντὴ διαφοροποίηση τῆς σχέσης τῶν ἔμμεσων μέ τοὺς ἔμμεσους φόρους, ἀπὸ 25,9%-74,1% πού ἦταν τό 1978 σέ 28,8%-71,2% γιά τό 1979 ἀντίστοιχα. Ἡ σύγκριση μέ τὰ ἀντίθετα σχετικὰ δεδομένα τῆς ΕΟΚ – «εἰς τήν ὁποίαν ἡ Ἑλλάς ἐτοιμάζεται νά εἰσέλθει» – μόνο θρηνηλογίες ἐπιτρέπει.

Στό κείμενο τοῦ προϋπολογισμοῦ περιλαμβάνεται καί τό καθιερωμένο πιά μοτίβο ὅτι: «ἐπιδιώκεται ἡ μεταβολὴ στή διανομὴ καί ἀναδιανομὴ τοῦ εἰσοδήματος πρὸς ὄφελος τῶν ἀσθενεστέρων τάξεων». Τίποτε ἄλλο. Ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖο θά ἐπιτευχθεῖ ὁ μονότονος ἐπαναλαμβανόμενος αὐτός στόχος δέν ἀναφέρεται στό κείμενο. Ὅμως παράλληλα, ἔχει προβλεφθεῖ αὐξηση τοῦ ἐπίσημου τιμάρθρου κατὰ 13% καί τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος κατὰ 6,0% γιά τό 1979.

Ἐξ ἄλλου, ἀναγγέλλθηκε πρόσφατα ὅτι οἱ μισθοὶ καί τὰ ἡμερομίσθια δέν θά αὐξηθοῦν περισσότερο ἀπὸ 10,0% γιά τόν ἐρχόμενο χρόνο.

Τὰ συμπεράσματα εἶναι ὁλοφάνερα. Τό 1979 θά εἶναι ἄλλο ἕνα ἔτος μονόπλευρης λιτότητας σέ βάρος τῶν ἀσθενέστερων τάξεων.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΠΟΙΚΙΟΚΡΑΤΙΑΣ

Του **ΝΙΚΟΥ ΨΥΡΟΥΚΗ**: Τόμοι 6, "Αδετοι

1. Η ΑΥΓΗ ΤΟΜΟΣ Α'	200
ΤΟΜΟΣ Β'	200

- * 'Η εποχή όπου το μαζικό έγκλημα και η καταστροφή ολόκληρων πολιτισμών έρχονται να δημιουργήσουν τα θεμέλια της αποικιοκρατίας. Ήταν η εποχή της δημιουργίας των σκλάβων της αποικιοκρατίας, των σκλάβων του παγκόσμιου κεφαλαίου.

2. ΤΟ ΜΕΣΟΥΡΑΝΗΜΑ ΤΟΜΟΣ Γ'	250
ΤΟΜΟΣ Δ'	250

- * 'Η εποχή της ολοκλήρωσης των αποικιακών κατακτήσεων. 'Η εποχή που ολοκληρώνεται το έργο της αυγής της αποικιοκρατίας.

3. Η ΔΥΣΗ ΤΟΜΟΣ Ε'	300
ΤΟΜΟΣ ΣΤ'	300

- * 'Η εποχή που μέστωσαν οι συνθήκες για ν' αρχίσει να γίνεται κατανόηση της αποικιοκρατίας από τους πολλούς και βασικά από τους σκλάβους. 'Η εποχή που οι σκλάβοι άρχισαν να γυρεύουν ένα καλύτερο κόσμο απ' αυτόν που είχε οικοδομήσει το παγκόσμιο αποικιοκρατικό καπιταλιστικό σύστημα.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 1 ΑΘΗΝΑ ΤΗΛ. 3636083 - 3607382.

ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ
ΒΙΒΛΙΑ ΔΙΣΚΟΙ ΑΦΙΣΕΣ
ΣΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ ΚΑΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ
ΕΚΠΤΩΣΗ 30%
ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ
ΚΩΛΕΤΤΗ ΚΑΙ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ
ΤΗΛ. 32.49.557

- Για μία Έπαναστατική Προοπτική των Λαϊκών Αγώνων
- Για την Άντρωση του Λενινιστικού Ρεύματος

ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΟΣ
ΜΑΧΗΤΗΣ
15ΘΗΜΕΡΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ "ΜΑΧΗΤΗΣ"

στο φύλλο της 1ης Δεκεμβρη

- * 60 χρόνια από την ίδρυση του ΚΚΕ
- Από την κοκκίνη σημαία του Λενινισμού στο βουρκο του ρεβιζιονισμού.
- * Γραμμα του Α. Στίνα στον "Π.Μ" για τα 60 χρόνια του ΚΚΕ
- * Η 5η επετείου του ΝΟΕΜΒΡΗ σοβαρή νίκη της αντιδράσης
- * Διχοτομική λύση στο Κυπριακό προωθεί ο Αμερικανικός Ιμπεριαλισμός
- * Μαυρός χειμώνας για τους εργαζομένους και το λαό
- * Για τη κατάσταση στον εργατικό χώρο

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΚΑΘΕ ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Μεταξύ 'Ελλήνων κέ 'Αμερικανών, ήπάρχουν μεγάλε διαφορά. Οί 'Ελληνες ανήκουν εις την Δῆσιν, οί 'Αμερικανοί εις τας αἰρέσεις. Εἰς τὴν μεγάλην ἡπειρον τῆς Δῆσεως, πᾶς τελιόνων τὸ Χάρβαρντ ἢ εἶνε πτηχιούχος τοῦ μπέτζ-μπόλ, ὀφείλει νά εἶνε παραλήλος κέ μέλος μιᾶς ἐρέσεως ἢ ὀπαδός σοματίου ἀνεγνωρισμένου ἡπό τοῦ Κράτους. Τοιουτοτρόπος βλέπομαι μέλη τῆς Κλού-κλούξ-κλάν, βαπτιστάς, ἔβανγκελιστάς, μεθοδιστάς, κουάκερους, μορμόνους, μακαρθιστάς, ροταριανούς, Κόρας τῆς Πηνελόπης, Πεδιά τοῦ Μῶ, τῶν λουλουδιῶν, κηρίους ἀνήκων εις τὴν Γκάπα, φανατικούς τῆς 'Αχέπα, ἡψηλά πρόσωπα ἐγγεγραμένα εις τὰ Προπέλερ Κλάμπ, μέλη τῶν Ναῶν τοῦ Λαοῦ, Ρόζ πάνθηρας, μάβρους πάνθηρας, ἀφθόνους ὀπαδοὺς τοῦ ἱεροκηρήκου Γκράχαμ, καθὸς κέ μεμονομένα μέλη τῶν πεδιῶν τοῦ Σατανᾶ κέ ἄλλων θρησκευτικῶν ὀργανώσεων. Τοῦτο συνβίνει, διότι, ἐν 'Αμερικῇ κέ Τέξας, πᾶς ἔχων συμπτώματα ὡς τῆς 'Ελληνίδος Καρυώτου, λαμβάνει ἡπό τῆς πολιτείας εἰς ἣν ἀνήκει, παραλήλως μέ τὴν ἀδειαν τοῦ πλανοδίου ὀδοντοῖατροῦ ἐπὶ ἀμάξης κέ τόν ἐπίζηλον τίτλον τοῦ «αἰδεσιμοτάτου» κέ ἐξέρχεται πρὸς ἄγρην φωτισμένων ὀπαδῶν κέ ἐγγραφῆν νέων μελῶν. Πᾶς σαλιόνων τούς δακτύλους του κέ ξεφηλίζων μίαν 'Αγίαν Γραφὴν κέ ἀνεβρίσκων ἐν τη-πογραφικόν λάθος πού διαστρέφει μίαν φράσιν τοῦ 'Εβανγκελίου ἢ ἀπομονώνει κατὰ τὴν ἀρεσκίαν του ἓνα θρησκευτικόν σλόγκαν, δηλόνει ἱεροκήρηξ κέ ἀρχίζει νά κηρήτη κέ νά εἰσπράτῃ δολάρεια. 'Ολους ἀφτούς τούς ἱεροκηρήκους προστατεύει ἡ Κηβέρνησις, ὁ Πρόεδρος, ἡ σήζηγος τοῦ Προέδρου, ὁ 'Αντιπρόεδρος κέ δίδουν χήραν βοθείας κέ αἱ αἰρέσεις τῆς ΣΙΑ κέ FBI. 'Η αἵρεσις τῆς ΣΙΑ καθὸς καὶ FBI εἶνε πολὺ σατανικέ. Γνωρίζουν ἐπακριβὸς ποῖος κάτικος τῶν 'Ηνομένων πολιτειῶν κέ ἄλλων περιοχῶν τῆς Γῆς εἶνε κουμουνιστής, ἀλά λόγον φόρτου θρησκευτικῆς ἐργασίας τούς διαφέβγει ἐνίστε κέ ποῖος αἰδεσιμότατος ἢ ἱεροκήρηξ δέν ἔχει σόας τὰς φρένας. 'Επακόλουθον ἀφτῶν τῶν θανασίμων ἀπροσεξιάων τῶν δύο ἀφτῶν κορυφῶν ἐρέσεων, εἶνε πού ἀφήνοντε εἰς τὸ σκότος ἡψηλά ἱσταμένα κηρίε τῆς 'Αμερικανικῆς κοινωνίας πού μέ μέγαν ἐνθουσιασμόν ἀποστέλουν γράμματα πρὸς τούς αἰδεσιμοτάτους τῆς Γουϊάνας. Αἱ μέχρι στιγμῆς πληροφορίε ἀναβιβάζουν τούς «ἀφτοκτονήσαντας» ἐκεῖ θρησκεβομένους εἰς 900. 'Ο ἀριθμὸς θέβεια ἀφτός διὰ τούς 'Αμερικανούς φένετε ἡψηλός, ἀλά δι' ἡμᾶς τούς Βαλκανίους πού ἀντικρήσαμε περισσότερους ὅταν ἡ ἐντάφθα περιοχὴ ἀπό τοῦ ἔτους 1945 ἕως κέ τὸ 60 περίπου χονδρικός - χάρις εἰς τόν ζῆλον μερικῶν φανατικῶν - εἶχεν γίνῃ μία μικρὰ Γουϊάνα, τὸ ποσόν μᾶς φένετε ἀσήμαντον. Εἰς τὰς ἐδῶ ζούγκλας εἶχαμε θρηνήσει περισσότερους μέ τὰς αἰρέσεις τῶν Χιτῶν, Σούρληδων κέ ἄλλων αἰδεσιμοτάτων πού ἐξετέλουν ἐντολάς ἀνηκόντων εἰς τὴν Δῆσιν θρησκεφτικῶν ἡγετῶν.

Περί

«Ναών του λαού»

Οί Ναοί του λαού εν 'Ελλάδι.

Είς τήν 'Αμερικανικήν διάλεκτον «Ναός του Λαού» καλῆται πᾶς χώρος ἱερός τῆς Γουϊάνας, διεφθηνόμενος ἀπό αἰδεσιμότητα ἐμφορούμενον ἀπό ἀντικουμουνιστικά ἰδεόδη κέ κατοικούμενος ἀπό ἀφελεῖς κέ ὑστερικούς οἰκογενειάρχας πού μεταθένου ἐκεῖ κέ μέ τά πεδάκια των διά νά πανικοβληθοῦν κέ ἀφτά ἀπό τόν παράφρονα ἀπεσταλμένον τοῦ Θεοῦ κέ νά γίνου κέ ἀφτά φωτισμένα ὄπρος οἱ γονεῖς των.

Ἐν 'Ελλάδι «ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ» καλῆται ἡ Βουλή. Ἐπειδή ὁμος πολλές φορές ὁ Ναός ἀφτός καθίστατε ἐνοχλητικός διά τούς φωτισμένους τῆς Δήσεως, τότε ἐμφανίζοντε μερικοί φανατικοί αἰδεσιμῶτατοι ἐγχώριοι, οἱ ὅποιοι ἀναλαμβάνουν νά διαλύσου ἀφτόν τόν Ναόν τοῦ Λαοῦ, διά νά ἐξυπηρετήσου καλῆτερα τούς θρησκους Προέδρους τῶν Ἦνομένων Πολιτιῶν κέ τά σημεύοντα τῆς αἰρέσεως τῶν μονοπολίων. (Δέν εἶνε τυχεόν πού ὁ ἀντιπρόεδρος κέ θρησκόληπτος ἀδελφός τοῦ Μεγάλου αἰρεσιάρχου, ἐξακολουθεῖ νά διαβάζη εἰς τόν ἱερόν χώρον τοῦ Κορυδαλοῦ τήν Ἀγείαν Γραφήν). Ὅταν ἔχει κανίς τήν σηγκατάθεσιν ἡψηλῶν ἡγετῶν κέ διαλύσει ἐπιτηχός τόν Ναόν τοῦ Λαοῦ τῶν Ἑλλήνων, ἀπό τῆς μεθεπομένης ἀρχίζουν νά καταφθάνουν εἰς τά φιλόξενα ἀεροδρόμια τῆς Νέας ἄφτης Γουϊάνας, περιχαρεῖς διοικητέ τοῦ βου Στόλου, Στρατηγοί τοῦ ΝΑΤΟ, πτέραρχοι τῶν ἐθέρων κέ ἐπουρανίων δηνάμεων κέ νά φωτογραφίζοντε μέ τόν μειδιόντα εἰς τό πολιτικόν του γραφίον ἀναλαμβάνοντα τήν διάλῃσιν ἀρχηγόν τῆς αἰρέσεως τῶν Ἑλλήνων Χριστιανῶν. Πλήν ἀφτῶν τῶν ἡψηλῶν θρησκευομένων, καταφθάνει δέφτερους κέ καταϊδρωμένους κέ ὁ προϊστάμενος τῶν Κορῶν τῆς Πηνελόπης ἀρχιεπίσκοπος Βορίου κέ Νοτίου Ἀμερικῆς (μετά τῆς Γουϊάνας μή ἐξερουμένης) διά νά δόση τήν ἡψηλήν ἐβλογεῖαν του. Ἀφοῦ οἱ θρησκοί ἀφτοί ἀξιοματοῦχοι πηγеноέλθουν μερικάς φορές, τότε ὀρίζετε τόπος προσεφχῆς ἡ Κήτρος κέ λαμβάνει χώραν ἐκεῖ ἀναπαραστάσεις τῆς Γουϊάνας μέ συμμετοχήν κέ κανιβάλων γειτονικῶν περιοχῶν πού πιστέβουν εἰς ἄλλας δοξασίας.

Ὅταν συνβένη τοιάφτη διάλῃσις μέ ὀλίγας δολοφονίας κέ σχεδόν ἀνέμακτος, μεγάλην χαράν δοκιμάζουν οἱ ποιμενάρχε κέ λοιπέ ἐκκλησιαστικέ ἀρχέ. Γίνοντε διαβουλέψεις ἡψηλοῦ ἐπιπέδου κέ θεοσεβῆς Μητροπολίτε σῆναγονίζοντε εἰς τόν λιθανισμόν τῶν σοτήρων ἱεραποστόλων πού ἐπρόταξαν τό στήθη των διά νά σόσου. τούς μή πτέσαντας ἀμαρτολόους ἰθαγενεῖς. Προτοφανῆς ἀφορισμοί πῖπτουν βροχιδόν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς τῶν ἀθῶν κατοίκων τῆς Νέας Γουϊάνας κέ μέ γλόσαν μαστιγοτικήν ζητοῦντε δηλώσεις μετανοίας κέ προσχορήσεις εἰς τήν ἰδρηθεῖσαν νέαν αἵρεσιν.

Στόχος ὄλων τῶν φωτισμένων κέ θρησκων Προέδρων τῆς Δήσεως, εἶναι ἡ ὅσον τό δηνατόν μή ἐβρυθος λειτουργία τῶν Ναῶν τοῦ Λαοῦ ἐν Ψωροκωσταίνῃ, Κωσταλεξία κέ ἄλλας πολιτείας. Ναός τοῦ Λαοῦ ἐνθα διδάσκετε τό Κορά-

νειον τῆς Δημοκρατίας, καθίστατε ἡποπτος εἰς τὰς συναγωγὰς ἄλων περιφερειῶν κέ διά τοῦτο ἐπιτακτικός ἀναζητοῦντε ὀρθόδοξοι κέ ἀκρεφνεῖς «αἰδεσιμῶτατοι» πού νά εἶνε πρόθυμοι νά δόσου νέαν ἐρμηνείαν εἰς τά ἐν χρήσει Ἐθανγκέλια πού διανέμει τό Πεντάγονον κέ ἄλλα Χριστιανικά κέντρα.

Πρό πολλῶν ἐτῶν – κέ σηγκεκριμένους – τόν Ἀπρίλιον τοῦ 1967 – εἰς τήν Νέαν Γουϊάναν τῶν Βαλκανίων, ἔλαβεν χώραν μία θαυμασία διάλῃσις ἐνός Ναοῦ τοῦ Λαοῦ ἀπό ἓνα σύνδεσμον «ἡμιπαρανοϊκῶν» κέ «ἀμετανοήτων» ἀξιοματοῦχων πού ἐκήρητον ὅτι εἶχον λάθει Θεϊκήν ἐντολήν νά καταστήσου τήν Νέαν Γουϊάναν ὑποδηγματικόν παράδεισον διά τὰς ἄλλας χώρας, ἀλά παρά τὰς κραβγάς κέ διαμαρτηρίας τῶν καταπιεζομένων κέ εἰς κατάστασιν ἀλοφροσύνης ἐβρισκομένων κατοίκων, οὐδὲς βουλευτής τῆς Μεγάλης Θρησκευτικῆς Ἡπείρου ἀπεστάλη διά νά ἐξακριβῶση τί ἀκριβὸς συνβένη εἰς ἀφτήν τήν χερσόνησον ὅπου κέ τό «κυάνιον» ἐθεορῆτο βάλαμον κέ ἡ πόσις του ἐπιθημητή. Μόνον ὅταν οἱ σκοποὶ τῶν Μασόνων κέ λοιπῶν αἰρέσεων ἐπετέφχθησαν, τότε μόνον οἱ ἰθύνοντες ἐδῆξαν προσορινήν μεταμέλειαν κέ ἔκλαψαν γοεράς κέ οὐρανομήκος διά τὰς συνφοράς πού ἐπεσώρεψαν ἐκ τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀλαγῆς θρησκίας ἐπὶ ἐνός τόπου φανατικῶς προσκολλημένου εἰς τά δόγματα τῆς Ὀρθοδόξου Δήσεως.

Εἶνε πολλή λητηρόν πού ὁ αἰδεσιμῶτατος κήριος Τζίμης Τζόουνς ἀπεβίωσεν ἀπό τούς φρουρούς του. Εἶμε θέβεος ὅτη μεγάλην θλίψιν θά ἐδοκίμασαν καὶ ὄλοι οἱ ἀνήκοντες εἰς τήν αἵρεσιν τῶν «Ἀντικαστρικῶν» τῆς Ἀμερικανικῆς ἐνδοχώρας. Ἡ θεοσεβῆς κ. Κάρτερ εἶχεν ἀνταλλάξῃ πολλές θεολογικάς σκέψεις σχετικὸς μέ τήν Κούβαν μέ τόν ἀγγίος ἐκπνέψαντα ἐθνικὸν ἥρωα τῆς Ἀμερικῆς. Ποῖος ξέβρει τί ὀρέα ὀράματα τῆς εἶχεν ἐμπνέψῃ κατά τὰς ὀλιγολέπτους συνομιλίας πού εἶχον ὅταν ἐκεῖνη ἐμάζεβεν φησιτικά κέ ἐκεῖνος ἐκήρητεν εἰς τό ἀγρόκτημά της. Κρίμα πού ἐπῆρεν τό μηστικόν μαζί του εἰς τόν τάφον. Τέλος πάντων. Ματεότης, ματεοτίτων. Ἐφχομε γέαν ἐλαφράν εἰς τόν πλούσιον αἰδεσιμῶτατον, κέ εἰς τήν πτοχήν τῶν πνέβματι κηρίαν Κάρτερ, καλὴν φότησιν. Διότη ὡς καλὴ Χριστιανὴ πού εἶνε κέ βοηθεῖ τούς ἱεροκηρήκους, θά πρέπει νά γνωρίζει, ὅτι πολὰ ἡμπορεῖ νά λέγομεν, ἀλά ἐλάχιστα νά γράφομεν εἰς τὰς ἐπιστολάς πού στέλομαι. Ἀφτά τά γνωρίζει κέ ὁ τελεφεῶς ἀγγίος τῆς Γουϊάνας.

ΜΠΟΣΤ

Ο θάνατος του Πολυτεχνείου

Μάριος Νικολινάκος

«Η σκέψη ξέρει τὰ μισὰ
Ἀκέρια ἢ ΠΡΑΞΗ ξέρει».

ΤΟ ΣΥΝΤΟΜΟ τουτο δοκίμιο θγήκε από τήν ἐμπειρία του φετινού τριήμερου ἑορτασμοῦ τοῦ Πολυτεχνείου. Κι' ἡ ἐμπειρία αὐτή κατέγραψε ὀρισμένα συμπεράσματα πού τελικά θά μπορούσαν νά συνοψισθοῦν σέ δύο προτάσεις: Πρόταση πρώτη: Ἡ Δεξιά στό σύνολό της ὄχι μόνο δέν ἄφησε μέχρι τῶρα νά ὑλοποιηθοῦν τό πνεῦμα καί τό μήνυμα τοῦ Πολυτεχνείου, ἀλλά κατάφερε φέτος νά ὁλοκληρώσει τήν «ἐορτοποίησή» του. Ἡ τάση γιά τήν ἀναγωγή τοῦ Πολυτεχνείου σέ «Πανηγύρι» καί σέ μουσειακό εἶδος ἱστορικής «ἐθνικής» μνήμης μετατράπηκε σέ πράξη καί ἀποτέλεσμα. Πρόταση δεύτερη: στήν κίνηση αὐτή ἡ ἀντίσταση, ὄχι σάν δήλωση, ἀλλά σάν πράξη, δέν ὑπῆρξε. Ἀντίθετα πού φαινόταν ὅτι ἡ ἀντίσταση πού εἶναι ὁ φυσικός θεματοφύλακας τοῦ Πολυτεχνείου, μέ τήν ἴδια του τήν πολιτική καί πράξη ὁδήγησε σέ μίαν ἐμπορευματοποίηση τοῦ Πολυτεχνείου ἡ δέχτηκε τή διαστροφή αὐτή, εἴτε ἐπειδὴ δέν τήν διείδε εἴτε ἐπειδὴ δέν τήν ἐκτίμησε σωστά.

ΓΡΑΦΤΗΚΑΝ πολλά τίς μέρες τοῦ τριήμερου γιά τό ποῖό ἦταν τό νόημα τοῦ Νοέμβρη τοῦ '73 καί πόσο τό μήνυμα τῆς φοιτητικῆς ἐξέγερσης χάθηκε στά χρόνια πού πέρασαν ἀπό τήν πολιτική πού ἀκολούθησε – καλύπτεται, πού δέν ἀκολούθησε – ἡ Κυβέρνηση. Τό Πολυτεχνεῖο σάν πράξη ἔχει μιά διάσταση ἠθική – σάν πράξη θυσίας – καί μιά διάσταση πολιτική – σάν πράξη διαμαρτυρίας καί ἀντίστασης. Οἱ δύο αὐτές διαστάσεις δέν εἶναι ξεκομμένες ἀνάμεσα τους. Ἀντίθετα. Εἶναι ἀλληλένδετες, ἡ μιά διάσταση περιέχει τήν ἄλλη ἀμοιβαῖα.

ΤΟ ΝΑ τιμῆσαι τοὺς νεκροὺς ἀποτελεῖ ἑξάρση τῆς ἠθικῆς διαστάσεως τοῦ Πολυτεχνείου. Τοῦτο ἔχει τήν τάση ἀναπóτρεπτα νά γίνει «γιορτή», «μνημόσυνο», νά τελετωρυγῇ, ἀκόμα καί νά πάρει τή μορφή τοῦ πανηγυριοῦ, ὅπου ὁ θάνατος σμίγει μέ τή ζωὴ καί ἡ ζωὴ μέ τό θάνατο. Τό νά κάνεις τό Πολυτεχνεῖο πολιτική πράξη, τό νά μετατρέψεις τό μήνυμα τό πολιτικό τοῦ ξεσηκωμοῦ σέ καθημερινή πρακτική, τοῦτο ἀποτελεῖ διαδικασία στιγμιαία καί διαρκή. Στιγμιαία, κατά τήν ἑκταση πού χρησιμοποιεῖ τήν ἴδια τήν ἡμέρα γιά νά κάνει αἰσθητό τό μήνυμα, γιά νά μετατρέψεις τήν πράξη τοῦ παρελθόντος σέ πράξη τωρινή, νά τή μετατρέψεις ἀπό μνήμη σέ πράξη. Διαρκή, κατά τήν ἑκταση πού τό μήνυμα τοῦ Πολυτεχνείου τό κάνει στόχους ἀλλαγῆς, τό ἐντάσσει στή στρατηγική τῶν καθημερινῶν πολιτικῶν ἀγώνων, τό κάνει πράξη ἀντίστασης τῶν λαϊκῶν μαζῶν. Ἀπό τήν πλευρά τοῦ λαϊκοῦ κινήματος τοῦτο ἡ στρατηγική σημαίνει συγκεκριμένους στόχους καί τὰ μέσα γιά τήν ἐπίτευξή τους.

ΧΩΡΙΣ νά μπορεῖ κανεὶς νά μπεῖ ἐδῶ στήν ἐξέταση τῆς στρατηγικῆς τοῦ λαϊκοῦ κινήματος στό σύνολό του μετά τό 1974, μπορεῖ νά διαπιστώσει πῶς ὁ γιορταστικός χαρακτήρας πού δόθηκε φέτος στό Πολυτεχνεῖο συγκεντρώθηκε τελικά στήν ἠθική διάσταση τοῦ μηνύματος. Οἱ ἑκατοντάδες χιλιάδες λαοῦ πού πέρασαν γιά νά προσκυνήσουν στό Πολυτεχνεῖο ἡ ἔλαβαν μέρος στήν πορεία ἐνοιώσαν ρίγη συγκίνησης ἀσφαλῶς. δάκρυσαν ἴσως, ἀγανάκτησαν κι' ἐνοιώσαν μίσος ἐναντίον τῶν τυράννων καί τῶν ἐλευθέρων πιά βασανιστῶν, φώναξαν μαζί μέ τοὺς ἄλλους τὰ συνθήματα, χειροκρότησαν. Κι' ἐδῶ σταματᾷ ὁ κύκλος. Οἱ νεκροὶ τιμήθηκαν. Σωστά καί ἐπᾶξια. Οἱ ἐπιτελεῖς ὅμως τῆς ὁργάνωσης τῶν γιορτῶν, ἀλλά καί οἱ ἐπιτελεῖς τῶν διαφόρων πολιτικῶν φορέων τοῦ λαϊκοῦ κινήματος λησμονήσαν πάλι, πῶς τὰ θεσμοποιημένα μέσα, οἱ πορείες, τὰ συνθήματα, ἔχουν τήν τάση νά γίνονται τελετωρυγικά στοιχεῖα μίας λιτανείας.

Παραμένουν ἕνα αὐγό μέ ἀκέραιο τό κέλυφος, πού τό γυαλίζει καί τό ξαναγυαλίζει γιά νά εἶναι πάντα καινούργιο, ὅμως εἶναι ἄδειο. Τό Πολυτεχνεῖο ἔγινε κέλυφος ἀκέραιο καί λαμπερό, ὅμως χωρίς πιά οὐσιαστικό πολιτικό περιεχόμενο. Θεομοθετήθηκε ἀπὸ τήν πράξη σάν μνήμη. Ἡ ἀναγωγή του σέ Ἐθνική Γιορτὴ θά ἀποτελέσει τήν ἐπισημοποίηση τῆς διαδικασίας ἀποπολιτικοποίησης. Τό Πολυτεχνεῖο θά ἔχει ὠριμάσει

σέ ἕνα – δυό χρόνια ἀκόμη γιά νά μπεῖ στή θιτρίνα τοῦ ἱστορικοῦ μουσείου τοῦ ἔθνους.

Ἡ ΔΕΞΙΑ θέλησε ἀμέσως μετά τή μεταπολίτευση τοῦ '74 νά μετατρέψει ὅσο γίνεται τό Πολυτεχνεῖο σέ λήθη. Ἡ ἴδια ἡ ἐξέγερση εἶναι μεστή ἀπὸ πρακτικό νόημα. Ἄν ἡ Κυβέρνηση τῆς Νέας Δημοκρατίας ἀποδεχόταν τό μήνυμα, θά ἔπρεπε νά κάνει ἀποχουνοποίηση νεκρῶν καί νά τιμωρήσει αὐστηρά τοὺς πρωτεργάτες τῆς 21 Ἀπριλίου, τοὺς δραστές τῶν ἐγκλημάτων τοῦ Πολυτεχνείου, τοὺς βασανιστές τῆς ΕΣΑ καί ὅλους τοὺς δοσίλογους. Ὁ χαρακτήρας ὅμως τῆς μεταβολῆς τοῦ '74 καί ἡ ἴδια ἡ φύση τῆς Νέας Δημοκρατίας δέν ἐπέτρεπαν στή Δεξιά νά ἀποδεχτεῖ τό Πολυτεχνεῖο σάν πολιτική πράξη. Νά τό ἀρνηθεῖ πάλι σάν ἱστορικό γεγονός δέν μπορούσε. Ἐπρεπε νά τό ἀγνοήσει. Τό προσπάθησε τέσσερα χρόνια ἡ Κυβέρνηση, ἀρνούμενη νά συμμετάσχει στίς ἐκδηλώσεις, ἀπαγορεύοντας τίς πορείες. Ἡ στάση τοῦτο ἦταν συνεπὴς πρὸς τήν πρακτική. Μέχρι τῶρα ἡ Κυβέρνηση ἀρνήθηκε καί τήν πολιτική διάσταση τοῦ Πολυτεχνείου μέ τό νά ἀποκαταστήσει τελικά τὴν χούντα στοὺς μηχανισμοὺς τοῦ κράτους καί τοῦ συστήματος γενικά, ἀλλά καί τήν ἠθική διάστασή του, ἀρνούμενη νά τιμῆσει κι αὐτοὺς τοὺς νεκροὺς μ' ἕνα στεφάνι. Τό Πολυτεχνεῖο ἔμενε ἔτσι κτῆμα καί θησαυρὸς πολῦτιμος τῶν λαϊκῶν μαζῶν, κομμάτι τῶν λαϊκῶν ἀγώνων. Ἐδῶ θρίσκει ἡ οὐσία τοῦ ὅλου θέματος.

ΚΑΤΩ ὅμως ἀπὸ τίς τελευταῖες ἐξελίξεις ἡ Κυβέρνηση φέτος ἔκανε ἕνα θῆμα μπροστά, ἕνα θῆμα πού τό κέρδισε. Ἡ ἀνημπόρια τῶν λαϊκῶν δυνάμεων νά μετατρέψουν τό Πολυτεχνεῖο σέ πράξη ὁδηγοῦσε ἀναπóτρεπτα στήν ἐξέλιξή του τελικά σέ Σύμβολο. Κι' αὐτό τό εἶδε ἡ Κυβέρνηση. Κι' ἦταν ὅ,τι χρειαζόταν. Μέ τό νά γίνει τό Πολυτεχνεῖο Σύμβολο, μάλιστα Ἐθνικό Σύμβολο, ἀποδυναμώνεται ὀριστικά σάν πολιτική πράξη. Ἀπὸ πράξη ἀντίστασης πού ἦταν κύρια, γίνεται ἠθικό μνημεῖο.

ΑΠΟ ΤΗ δική της σκοπιά ἔτσι ἡ Κυβέρνηση ἀναγνωρίζοντας φέτος τό Πολυτεχνεῖο ἐπίσημα μέ τό νά στείλει τὸν Ὑπουργό Παιδείας τῆς νά καταθέσει στεφάνι, μέ τό νά ἐπιτρέψει τήν πορεία στή Βουλὴ καί μέ τό νά στείλει τὴ νεολαία τῆς νά συμμετάσχει ἐπίσημα στίς γιορτές, ἀποδέχτηκε τήν ἠθική διάσταση τοῦ Πολυτεχνείου καί ἔκανε τό πρῶτο θῆμα γιά τήν «ἐθνικοποίησή» του. Ἡ λογικὴ τῆς πολιτικῆς σκοπιμότητας τῆς Κυβέρνησης εἶναι καθαρὴ καί ἀνεγκλήτῃ γιά ὅποιον τὴ διαθλέπει. Ἡ Δεξιά ἀναγνωρίζοντας τήν ἠθική διάσταση τοῦ Πολυτεχνείου καί ἀποκόβοντάς τὴ θία ἀπὸ τήν πολιτική, τό μετατρέπει σέ Ἐθνικό Σύμβολο, τό ἀνάγει σέ Ἐθνική Γιορτὴ κι' ἔτσι τό κάνει μουσειακό εἶδος. Γιατί τὰ σύμβολα τελικά ἔχουν τήν τάση νά γίνονται κενότητες πού ἐπαναλαμβάνονται γιά νά ἐξυπηρετήσουν ὀρισμένη σκοπιμότητα, ἀλλὰ ἀπὸ ἐκεῖνη πού τὰ γέννησε ἱστορικά, γίνονται Γιορτές μέ λόγους, μέ μουσικὲς, μέ παράτες. Καί μέ τήν κίνηση αὐτὴ ἡ Κυβέρνηση ἔκανε καί κάτι ἄλλο. Ἐθνικοποιώντας τό Πολυτεχνεῖο τοῦ ἀποστερεῖ τήν ταξική βάση του. Γιατί στό Πολυτεχνεῖο ἔτρεξαν τό Νοέμβρη τοῦ '73 οἱ λαϊκοὶ μαζές. Τό κεφάλαιο καί οἱ ἀστοὶ φοβήθηκαν καί μόνο ἀνησυχῶσαν γιά τὰ παιδιά τους πού μπορεῖ νά εἶχαν παρασυρθεῖ ἀπὸ τοὺς «κομμουνιστές» καί τοὺς «ἀναρχικοὺς» καί νά εἶχαν κλειστεῖ κι' αὐτὰ στό Πολυτεχνεῖο!

ΚΙ ΑΥΤΗ εἶναι ἡ γενικώτερη πολιτικὴ σημασία τοῦ Κυβερνητικοῦ χειρισμοῦ φέτος πού ἐντάσσεται στή γενικὴ στρατηγικὴ τῆς Κυβέρνησης. Πιὸ συγκεκριμένα ἡ Δεξιά μέ τὴ διεύρυνση ἐπιδιώκει νά ἀποκτήσει πλατύτερη κοινωνικὴ βάση καί νά καλύψει τό χάσμα τῆς Κεντροδεξιᾶς. Αὐτὸς εἶναι ὁ δόκος τῆς «ἱστορικός συμβιβασμός». Συνάμα θέλει νά ἀπορροφήσει τὴν ἄκρα Δεξιὰ πολιτικά. Τὴν περνάει ἔτσι στοὺς μηχανισμοὺς σέ ὅλα τὰ ἐπίπεδα, τὴν ἐντάσσει πάλι στὸν πολιτικό κορμό τῆς, ἔτσι ὥστε ὁ ἀκροδεξιὸς πολιτικὸς φορέας νά ἀποδυναμωθεί. Ὁδηγεῖ ἔτσι ἐσκεμμένα στήν πώλωση πᾶν στήν ὁποία θά ἐπιδιώξει νά στηρίξει τήν πολιτικὴ τῆς ἐπιβίωση στό μέλλον. Τὰ συνθήματα γιὰ «λαϊκὸ μέτωπο» καί παλιότερα καί στίς τελευταῖες δημοτικές ἐκλογές εἶναι ἐνδεικτικά. Τό πέρασμα τοῦ Πρωθυπουργοῦ στήν Προεδρία καί ἡ ἐνταξὴ στήν ΕΟΚ θά ὁλοκληρώσουν τήν ὅλη κίνηση. Ὁ Καραμανλῆς ἀνάγεται σέ «ἐθνικόν» ἡγέτη, τό κράτος τῆς Δεξιᾶς ἔχει στηθεῖ μέ ἔντονα ἀστυνομικό, φασιστικό χαρακτήρα, ὅπως τό ἀπαιτοῦν οἱ διαμορφωμένες πιά συνθῆκες στήν ΕΟΚ, ἡ Ἑλλάδα γίνεται ἀποδεκτὴ σάν «ἰσότητα» μέλος στήν Εὐρώπη, θά ἐπιδωχθεῖ, τίς ἐπόμενες ἐκλο-

γές νά κερδίσει μιά διευρυμένη Νέα Δημοκρατία σάν κόμμα Κεντροδεξιά.

ΑΝ ΟΙ πάρα πάνω κινήσεις γίνανε από τή Δεξιά μέ τή στρατηγική σκοπιμότητα πού αναλύθηκε, τό φοιτητικό Κίνημα από τή μεριά του κινείται στά ίδια πλαίσια. Συγκεντρώνω τήν ὅλη ἀνάλυση στό ὑποκείμενο Φοιτητικό Κίνημα, πρῶτα ἐπειδὴ αὐτό εἶναι ὁ φυσικός θεματοφύλακας τοῦ Πολυτεχνείου καί δεύτερο ἐπειδὴ στό θέμα τοῦ Πολυτεχνείου οἱ πολιτικοί φορεῖς καί οἱ πολιτικές νεολαίες ἐκφράζονται μέσα ἀπό τό θεσμοποιημένο Φοιτητικό Κίνημα.

ΤΟ ΦΟΙΤΗΤΙΚΟ Κίνημα ζήτησε φέτος τό Πολυτεχνεῖο νά ἀνακηρυχθεῖ σέ Ἑθνική Γιορτή, ἀντί νά κρατῇ τήν Ἡμέρα σάν πράξη διαρκούς ἀντίστασης, σάν πράξη διαμαρτυρίας, ἀντί νά τήν φυλάξει σάν παρακαταθήκη γιά τό λαϊκό κίνημα. Τό αἷμα γιά «ἐθνικοποίηση» τοῦ Πολυτεχνείου στήν πράξη ἀποτελεῖ ὄρωρ στή Δεξιά. Κάτι πού ἀνήκει στίς λαϊκές μάζες καί ἱστορικά καί σάν περιεχόμενο ὁρίζεται στό «λαό», στό «ἔθνος». Αὐτό ἐπιδιώκει καί ἡ Κυβέρνηση, ὅπως δείχτηκε πῶς πάνω.

ΠΑΡΑ ΠΕΡΑ ἡ διαδικασία ἐμπορευματοποίησης τοῦ Πολυτεχνείου προχώρησε καί φέτος σέ δύο ἐπίπεδα. Μέ τή μορφή ἐμπορευματοποίησης τοῦ ἴδιου τοῦ γεγονότος ἀπό τό ἕνα μέρος καί μέ τήν ἐμπορευματοποίηση τῆς ἰδεολογίας ἀπό τό ἄλλο. Κάτω ἀπό καπιταλιστικές συνθήκες, ἀποτελεῖ νομοτέλεια κάθε σχέσης κοινωνική νά γίνεται ἐμπόρευμα, ἀκόμη κι' ἡ πολιτική πράξη. Ὁ νεο-λαϊσμός πού διαλαλεῖ στήν Ὁμόνοια τήν ἐφημερίδα τῆς Ὁργάνωσής του ἡ τοῦ Κόμματός του τελικά ἔχει δώσει στήν πολιτική του αὐτή πράξη μορφή ἐμπορευματικῆς ἀναλλαγῆς. Ἄν τοῦτα εἶναι «φυσιολογικά» κάτω ἀπό τίς ἀντικειμενικές συνθήκες, δέν θά ἔπρεπε τό Φοιτητικό Κίνημα νά προφυλάξει τό Πολυτεχνεῖο ἀπό τό νά γίνει ἐμπόρευμα;

ΓΥΡΩ ἀπό τό Πολυτεχνεῖο στήθηκαν τίς τρεῖς μέρες τοῦ ἑορτασμοῦ τὰ τραπέζια πού πουλοῦσαν θιβλία κάθε εἴδους. Εἶχαν στηθεῖ σουβλατζίδκια, κουλουράδες, πανέρια μέ μπρελόκ «ἀριστερά», κίονια γιά λουλούδια, φυσιτάδες, πωλητές εἰκόνων καί ἀναθημάτων! Τά στοιχεῖα μετατροπῆς τοῦ Ναοῦ μιάς μεγάλης ἱστορικής πράξης σέ «οἶκο ἐμπορίου»! Οἱ ὁμοιότητες ἐξάλλου μέ τήν πρακτική τῶν θρησκευτικῶν πανηγυριῶν δέν εἶναι «ἡθελή-μην», δέν εἶναι ὅμως οὔτε τυχαία. Δέν θά ἔπρεπε ἡ ΕΦΕΕ νά εἶχε ἀπαγορεύσει κάθε παζάρι καί ἐμπόριο στούς δρόμους γύρω ἀπό τό Πολυτεχνεῖο;

ΜΕΣΑ στό χώρο τοῦ Πολυτεχνείου ἐκεῖνα τὰ φοβερά τεράστια στεφάνια τὰ σημένα σέ τρίποδα, ἔτσι πού νά φαίνονται, μέ τίς χτυπητές κορδέλλες πού πάνω τους ἦταν γραμμένα μέ χρυσά γράμματα τὰ ὀνόματα τῶν πῶς ἐπώνυμων καί τῶν πῶς ἀπίθανων ἀναθετῶν. Σύλλογοι καί σωματεῖα διαφόρων εἰδικότητων, σχολεῖα κάθε λογῆς, ἰδιώτες θέλουν νά κάνουν στόν πολύ κόσμο αἰσθητή τήν παρουσία τους. Πανηγύρι τῆς ματαιοδοξίας. Ἀπλοῖ κι' ἀσπιοὶ οἱ ἡρωϊκοὶ νεκροὶ τοῦ Πολυτεχνείου.

ΚΙ ὙΣΤΕΡΑ τὰ τραγούδια κι' ὁ ντόρος στή διαπασόν. Ποιό πολιτικό νόημα ἔχουν στό Πολυτεχνεῖο τὰ τραγούδια κι' αὐτοῦ ἀκόμα τοῦ Θεοδωράκη πού καταξίωθηκαν σέ μιά ἐποχή μέσα στή δικτατορία, ὅταν τὰ ἴδια τραγούδια κι' οἱ ἴδιες φωνές τῶν γνωστῶν τραγουδιστῶν ἀντηχοῦν πιά σέ κάθε τυχαία εὐκαιρία καί σέ κάθε προεκλογική περίοδο ἀπό τὰ ἐκλογικά κέντρα κομμάτων καί ὑποψηφίων, ἀκόμη κι' ἀπό τὰ ἐκλογικά κέντρα τῆς Δεξιάς; Στό ὕψος τοῦ Πολυτεχνείου δέν ταιριάζει ἡ μορφή τῆς γιορτῆς. Ταιριάζει τό ἀπέρητο τῆς τραγωδίας, ἡ σιωπὴ πού ἐπιβάλλει τό δόξο μπροστά στό μεγαλεῖο. Θάπρεπε τό Πολυτεχνεῖο νά τό τύλιγε τίς τρεῖς μέρες μιά θαρεῖα σιωπὴ πού νά τήν χαλοῦσε κάθε τόσο ἀπέρητα ἡ μαγνητοφωνημένη ἐπανάληψη τοῦ τοτινοῦ πομποῦ: Ἐδῶ Πολυτεχνεῖο! Ἐδῶ Πολυτεχνεῖο! Ἑλληνικὲ λαέ!

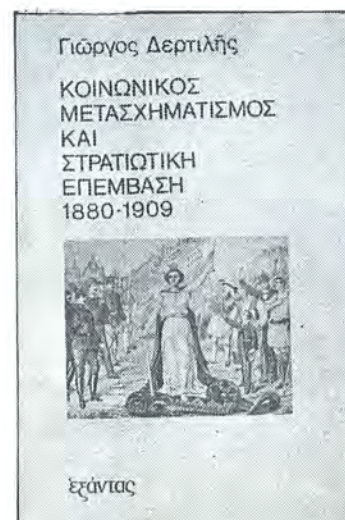
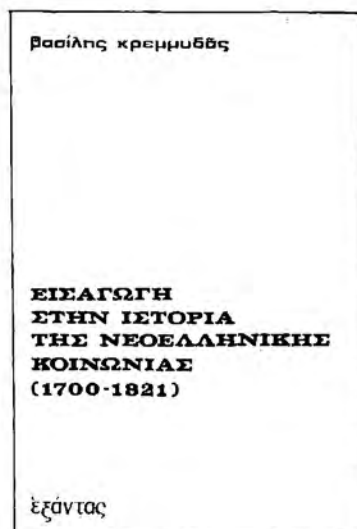
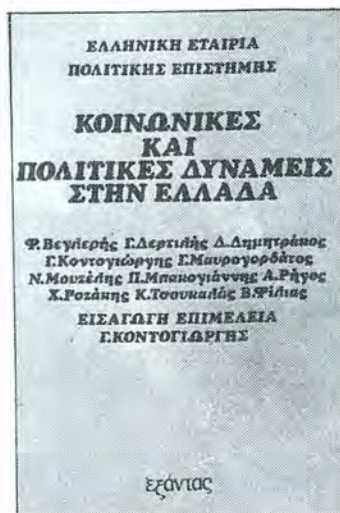
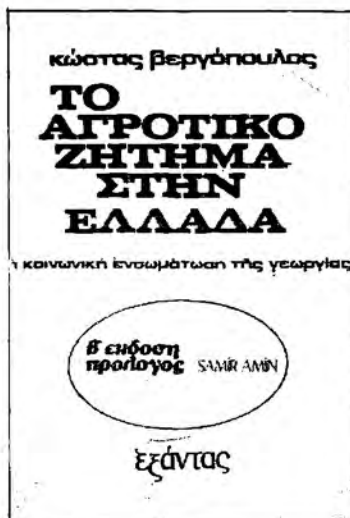
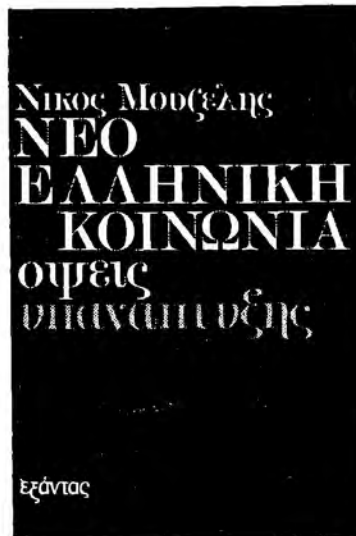
ΤΟ ΚΟΡΥΦΩΜΑ ὅλης τῆς ἐμπορευματοποίησης, ἦταν τό καλλιτεχνικό πρόγραμμα τοῦ Σαββάτου! Μέ ὅλο τό σεβασμό καί τήν ἐκτίμηση πού ὑπάρχει γιά τοὺς συνθέτες καί τοὺς τραγουδιστές σάν ἀγωνιστές, μαίναιε ὁ ἐρώτημα, ποῖα ἡ σύνδεση ἐνός τέτοιου προγράμματος ἀκόμα καί μέ ἀγωνιστικά τραγούδια μέ τό Πολυτεχνεῖο, ὅταν τὰ ἴδια τραγούδια, οἱ ἴδιοι τραγουδιστές τὰ τραγουδοῦν σέ γῆπεδα, σέ ἐπέτειες, σέ συνέδρια, σέ συνεστιάσεις, σέ γιορτές νεολαίας. Μέ τὸν τρόπο αὐτό τό Πολυτεχνεῖο ἰσοπεδώθηκε μέ τὰ ἄλλα γεγονότα πού δίνουν ἀφορμὴ σέ ἀνάλογο καλλιτεχνικά προγράμματα. Ἐγινε ἕνα γεγονός, μιά ἐπέτειος, ὄχι τό γεγονός, ὄχι ἡ ἐπέτειος. Τό ἱστορικό καί μοναδικό, τό μεστό σέ πολιτικό νόημα γεγονός τοῦ Πολυτεχνείου κατεβάστηκε ἔτσι στό ἐπίπεδο μιάς γιορτῆς, ὅπου ὁ θενετισμός ἀποτελεῖ τό κύριο στοιχεῖο. Γιατί κλήθηκαν νά τραγουδήσουν «πάνω τους», δέν τραγουδοῦσαν ἰδιώτες μέ τίς κιθάρες τους, ὁμάδες φοιτητῶν ἢ πολιτῶν μεταξύ τους, ἀγνωστοὶ τραγουδιστές, ἀγνωστοὶ κιθαριστές ἀνάλογα μέ τήν ἀνάγκη πού ἐνοίωσαν νά τραγουδήσουν, ἔτσι ὥστε νά δεθεῖ τό

σήμερα μέ τό χτές, τό γεγονός πού ξαναφέρεται στή μνήμη νά γίνει βίωμα ἀτομικό. Ὁ ἀπέρητος ἦχος τῆς φυσαρμόνικας στήν τελετὴ τῆς Κυριακῆς πού γέμιζε ρίγη, θά ἀντικατασταθεῖ ἔτσι μέ φανφάρες πού θά παίζουν πολυπληθεῖς μπάντες, ὅταν τό Πολυτεχνεῖο θά εἶναι πιά Ἑθνική Γιορτή! Ὅλα τοῦτα θυμίζουν τοὺς «ἀντιστασιακοὺς χορούς» πού ὁργανῶνταν οἱ ἀντιστασιακοὶ ὁργανώσεις στή διάρκεια τῆς δικτατορίας στίς πόλεις τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἡ ἴδια καί τότε ἐμπορευματοποίηση μπροστά στήν ἀδυναμία ἢ ἀνικανότητα γιά πράξη.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ μέ τούτη τὴν ἐμπορευματοποίηση, σάν αἰτία τῆς καί προϋπόθεσής τῆς μέχρι σ' ἕνα σημείο, ἐκδηλώθηκε πλέρια καί ἡ ἐμπορευματοποίηση τῆς ἰδεολογίας. Ὁ νεολαϊσμός κάθε νεολαϊστικῆς ὁργάνωσης διαλαλοῦσε στήν ἐξοδὸ τό περιοδικό τῆς ὁργάνωσής του μέ μεγάλη φωνὴ γιά νά ἀντιμετωπίσει τὸν «ἀνταγωνισμό» τῶν ἄλλων ὁργανώσεων! Τί διαστρόφη τῆς πολιτικῆς πράξης! Τί διακωμῶδισή τῆς καί ἀπονέκρωσή τῆς! Ἡ ἀφέλεια πού χαρακτηρίζει τοὺς νεοφώτιστους τῶν νεολαϊστικῶν ὁργανώσεων, ὅπως καί τοὺς πιστοὺς ἰεχωθάδες, πῶς πουλῶντας ἕνα περιοδικό, κερδίζουν πούτους ἢ ὁπαδοὺς, πῶς κάνουν «ζύμωση»! Καί ποῖα εἶναι ἡ διαφορά ἀνάμεσα στοὺς σαράφηδες τῆς ἰδεολογίας τῶν λογῆς – λογῆς μικρο – ἀριστεριστικῶν ὁμάδων καί τῶν νεολαίων τῶν μεγάλων κομμάτων, πού στέκονται πίσω ἀπὸ τὰ τραπέζια τους στήν ὁδὸ Στουρνάρου πουλῶντας ὁ καθένας τὸ δικό του ἐμπόρευμα – ἰδεολογία, καί στοὺς καλόγερους πού πουλοῦν βίους Ἀγίων ἢ Συναξάρια στά πανηγύρια; Μιά ἀγορὰ ἰδεολογίας, μέ ὅλα τὰ δείγματα τῆς κατάπτωσης, στό χώρο πού ἀπέτελεσε σέ μιά μεστή στιγμή ὠριμότητας, στίς 17 Νοέμβρη τοῦ '73, τήν κατάλυση τῶν ἰδεολογικῶν διαφορῶν μέσα ἀπὸ τὴν ἐνότητα τῆς πολιτικῆς πράξης. Καί μιά ἐκδηλ. πιά ἐκφραση ἐκφυλισμοῦ! Τό Ἀπελευθερωτικό Κίνημα Ὁμοφυλοφίλων Ἑλλάδας, ἦταν παρόν στό Πολυτεχνεῖο καί μοίραζε τό φέγγ – θολάν του κι' αὐτό, στό ὁποῖο μετὰ ἀπὸ μιά μικρὴ παράγραφο γιά τό Πολυτεχνεῖο, ἀναφερόταν στό νομοσχέδιο καί στό πρόβλημα τῶν ἐλλήνων ὁμοφυλοφίλων, περιέγραφε τήν προσωπικὴ ἱστορία ἐνός ὁμοφυλοφιλοῦ καί καλοῦσε τοὺς ὁμοφιλόφιλους νά περάσουν ἀπὸ τὰ γραφεῖα τοῦ «κάθε Πέμπτη, ἀπὸ 6 ὥς 10 μ.μ.»! Ἡ σεξουαλικὴ ζωὴ τοῦ καθενὸς ἀνήκει στά ἀνθρώπινα δικαιώματα καί δέν μπορεῖ νά γίνει καταπίεση μιάς ὁμάδας ἀνθρώπων στό ὄνομα μιάς ξέφτιας ἠθικολογίας. Τί σχέση ὅμως ἔχει τοῦτο τό πρόβλημα μέ τό Πολυτεχνεῖο; Καί μήπως δέν θά μπορούσαν οἱ ἀπολυμενοὶ συνδικαλιστές π.χ. νά φέρονται κι' αὐτοὶ τὰ δικά τους αἰτήματα παράφορη καταπίεση ἀτομικῶν δικαιωμάτων στήν «πελατεία» τοῦ Πολυτεχνείου; Ἐδῶ πιά ἔχουμε μιά παράφορη ἐκμετάλλευση τοῦ Πολυτεχνείου γιά τὰ συμφέροντα μιάς ὁμάδας, ὅποια κι' ἂν εἶναι αὐτή, καί μάλιστα γιά ἕνα θέμα πού γιά ἱστορικοὺς λόγους θίγει τό κοινὸ αἶσθημα!

ΓΙΑ ὅλα τοῦτα τὴν εὐθύνη φέρνει τό Φοιτητικό Κίνημα. Τό ἴδιο τό Κίνημα αὐτό, ὁ θεματοφύλακας τῆς γενιάς πού θυσιάστηκε, γίνεται ὁ νεκροθάφτης τοῦ Πολυτεχνείου! Οἱ αἰτίες μποροῦν νά ἀναζητηθοῦν καί νά βρεθοῦν. Ἀνήμπορο, διαλυμένο, γεμάτο ἀπὸ τίς ἀντιφάσεις τῆς πολιτικοποίησής του καί τῆς ἐξάρτησής του ἀπὸ τὰ κόμματα, περπατᾷ πιά τό δρόμο πού τοῦ δείχνουν. Τό ἔκαναν καί ἐγινε οὐραγός. Στό Πολυτεχνεῖο ὅμως τό Φοιτητικό Κίνημα ὀδήγησε. Σ' αὐτὲς τίς δύο προτάσεις ἐκφράζεται ὅλη ἡ διαφορά ἀνάμεσα στό τότε καί στό τώρα, κι' ὅλη ἡ πορεία τοῦ φοιτητικοῦ Κινήματος.

ΚΙ ΟΜΩΣ τό Φοιτητικό Κίνημα εἶναι καταξιωμένο ἱστορικά. Κι' ἔχει ἀκόμα ἀπὸ τὴν πράξη μιά πολιτικὴ ἐντολὴ σάν κοινωνικὴ ἀποστολὴ καί σάν δικαίωμα πού τὴν ἐκπληρώνει καί μέσα στά πανεπιστήμια καί ἐξω ἀπ' αὐτά. Κι' εἶναι αὐτὴ ἡ πολιτικὴ ἐντολὴ πού ὠθεῖ τό Φοιτητικό Κίνημα στήν πρωτοπορία τῶν λαϊκῶν ἀγώνων. Τούτῃ ὅμως ἡ πολιτικὴ ἐντολὴ δέν ὑλοποιεῖται μέ λόγια ἢ μέ τῆς θεωρίας. Τούτῃ ἡ πολιτικὴ ἐντολὴ δικαίωμαται σάν δικαίωμα, ὅσο εἶναι καί γίνεται πράξη, πολιτικὴ πράξη πού ἀνοίγει δρόμους, ὄχι πού κλείνει. Τό Πολυτεχνεῖο σάν στοιχεῖο πολιτικῆς πράξης δέν περνάει ἀπὸ τό χώρο τοῦ χτές στό σήμερα, μέσα ἀπὸ τὴν μορφή τοῦ ἐμπορεύματος πού τό ἔκαναν. Περνάει μόνο σάν πολιτικὴ πράξη. Καί ἡ πολιτικὴ πράξη μπορεῖ νά εἶναι κάτω ἀπὸ συγκεκριμένες συνθήκες τραγωδίας καί μουσικῆ. Ἡ ὕστατη ὅμως πράξη τοῦ Πολυτεχνείου, πράξη ἀντίστασης, περνάει ἀπὸ τό χτές στό τώρα, μετατρέπεται ἀπὸ ἱστορικὸ γεγονός σέ πολιτικὴ πράξη ἄμεση μέσα ἀπὸ τὴν τραγωδία. Ὁ φετινὸς γιορτασμός ἔδειξε πῶς τό Πολυτεχνεῖο βγήκε ἀπὸ τό χώρο τῆς τραγωδίας καί πέρασε στό φολκλόρ. Τοῦτο σημαδεύει καί τὴν πολιτικὴ του ἀποχρωματοποίηση. Τό Πολυτεχνεῖο παραμένει σάν τραγικὸ σύμβολο ἠθικοῦ μεγαλείου. Σάν πηγὴ πολιτικῆς πράξης πέθανε. Ἀπὸ δῶ καί πέρα οἱ λαϊκὲς μάζες θά πρέπει νά ξαναβροῦν τό δρόμο τους μέσα στοὺς ἴδιους τους τοὺς ταξικοὺς ἀγῶνες.

ΤΑ ΔΙΫΛΙΣΤΗΡΙΑ ΛΑΤΣΗ ΚΑΙ ΒΑΡΔΙΝΟΓΙΑΝΝΗ
ΠΑΥΟΥΝ ΝΑ ΕΙΝΑΙ «ΕΞΑΓΩΓΙΚΑ» ΚΑΙ
ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΟΥΝ ΕΝΑ «ΑΓΝΩΣΤΟ» ΑΚΟΜΑ ΡΟΛΟ
ΣΤΗΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

...Καί «ξαφνικά» γεννήθηκε πρόβλημα ύγρων καυσίμων

του Κ. Κίτσου

Τά ύγρά καύσιμα στοιχίζουν πολύ ακριβά στην ελληνική οικονομία. Ή δαπάνη για την εισαγωγή τους απορροφά το ένα τρίτο περίπου των εισπράξεών μας από εξαγωγές ελληνικών προϊόντων. Καί όταν αυτές οι εξαγωγές – πασίγνωστο – δέν καλύπτουν παρά τά 40% μόνο των συναλλαγματικών πληρωμών της χώρας για εισαγωγές κάθε είδους, τότε γίνεται καλύτερα αντιληπτό τό μέγεθος της αναλογικής επιβάρυνσης της εθνικής οικονομίας απ' αυτήν την πηγή ενέργειας πού είναι τό πετρέλαιο.

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ φυσικά, ή συγκεκριμένη πετρελαϊκή πολιτική – αν μπορεί νά μιλήσει κανείς για παρόμοια «πολιτική» – πού ευθύνεται για την ανισορροπία μεταξύ αυτού πού ξοδεύουμε για εισαγωγή πετρελαίου, πηγής ενέργειας δηλαδή, καί αυτού πού εισπράττουμε – σέ συνάλλαγμα – από την αξιοποίηση αυτής της ενέργειας. Για παραγωγή προϊόντων πού πουλάμε στή διεθνή αγορά ή προϊόντων πού δέν αγοράζουμε από τό εξωτερικό γιατί τά παράγουμε εδώ. Όλόκληρη «λογική» στή χρήση των προϊόντων του πετρελαίου – μιά «λογική» πού ξεκίνησε από την πολύ χαμηλή τιμή του είδους από τό τέλος του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου ως τό 1973/Όκτώβριο/, είναι ό μέγας υπεύθυνος των πολύμορφων δυσχερειών πού αντιμετωπίζει σήμερα ή ελληνική οικονομία.

ΕΙΝΑΙ χρήσιμο νά γίνει εδώ μιά διευκρίνιση. Όταν μιλάμε για «άλματώδη αύξηση» της τιμής του «άργου πετρελαίου», της πρώτης ύλης για την παραγωγή των διάφορων προϊόντων (βενζίνης, μαζούτ, ντίζελ, κηροζίνης, αερίων κλπ.) δέν έχει κανένα «οικονομολογικό» νόημα νά σταθούμε σέ απόλυτους αριθμούς. Νά περιοριστούμε, δηλαδή, στην εκτίμηση της σημασίας αυτής της ανατίμησης κατά 500% ή 600%, για νά δούμε πόσο στοίχισε στην εθνική οικονομία. Ό πενταπλασιασμός της τιμής του άργου είχε μιά όρισμένη σχέση με τό επίπεδο τιμών της οικονομίας στό τέλος του 1973 καί στίς αρχές του 1974, καί έντελώς

διαφορετική σήμερα. Γιατί στή διάρκεια της τετραετίας πού από τότε διέρρευσε, οι νέες αυξήσεις στίς τιμές του πετρελαίου ήταν περιορισμένες, ενώ οι τιμές των προϊόντων της ελληνικής – πού μάς ενδιαφέρει – βιομηχανικής καί αγροτικής παραγωγής, τό κόστος όλόκληρης της οικονομικής δραστηριότητας της χώρας, αυξήθηκαν με πολλαπλάσιους ρυθμούς. Άποτέλεσμα: ή τιμαριθμική σχέση ύγρων καυσίμων καί επιπέδου τιμών, γενικά, είναι πολύ πιο κοντά τώρα, απ' αυτήν πού είχε διαμορφωθεί τό 1974. Δέν πρέπει, λοιπόν, νά φορτώνονται στην ανατίμηση του πετρελαίου όλα τά τιμαριθμικά κακά πού εξακολουθεί νά αντιμετωπίζει ή παγκόσμια οικονομία – καί ή ελληνική, φυσικά. Αυτά τά κακά προέρχονται, σέ κάθε περίπτωση, από τό βαθμό ανάπτυξης καί τόν τρόπο λειτουργίας της οικονομίας. Άπόδειξη, ότι οικονομίες καλά οργανωμένες (γερμανική, γιαπωνέζικη, έλβετική) κατάφεραν, όχι μόνο νά αντισταθμίσουν τίς ανατιμήσεις των ύγρων καυσίμων, μέ συμπίεση των άλλων συντελεστών του κόστους της παραγωγής τους, καί νά συνεχίσουν νά έχουν περισσότερες εξαγωγές από εισαγωγές, αλλά τό κατορθώμα έγινε σέ περίοδο διπλασιασμού της ισοτιμίας του νομίσματός τους μέ τά περισσότερα νομίσματα των χωρών πού συναλλάσσονται έμπορικά. Ένώ, απ' αυτή καί μόνο την αίτια θά'ταν πλήρως δικαιολογημένη άνακοπή της εξαγωγικής τους δραστηριότητας, αφού τά προϊόντα τους ακριβήναν. Άντίθετα, οικονομίες όπως ή

δική μας, πού υποτίμησε τό νόμισμά της περισσότερο από 100% σέ σχέση μέ τά νομίσματα χωρών μέ τίς περισσότερες – αναλογικά – έμπορικές συναλλαγές πού επιδότησε, δηλαδή, τίς εξαγωγές της, τό μόνο πού κατάφερε ήταν νά δεί νά μεγαλώνει από χρόνο σέ χρόνο τό έλλειμμα του έμπορικού της ισοζυγίου. Ένα έλλειμμα, πού θά ήταν πολύ μεγαλύτερο αν γινόντουσαν εισαγωγές μηχανημάτων για νέα έργοστάσια ή για άλλες παραγωγικές μονάδες.

Ο ΒΑΘΜΟΣ, λοιπόν, ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας – για νά ξαναγυρίσουμε στους υπεύθυνους των δυσχερειών από τά ύγρά καύσιμα –, καθώς, επίσης καί ή αλόγιστη προσφυγή στίς όδικές μεταφορές – πού σημαίνει κατανώωση βενζίνης – μέ καθολική, σχεδόν, άχρηστευση των σιδηροδρομικών καί θαλάσσιων μεταφορών ανθρώπων καί έμπορευμάτων, ή έγκατάλειψη του φυσικού ή βιομηχανικής παραγωγής αερίου ως πηγής ενέργειας για θέρμανση, κυρίως ή πρωτόγονη, χωρίς προδιαγραφές θερμικής μόνωσης, κατασκευή κτιρίων μέ συνέπεια την άπώλεια μεγάλων ποσοτήτων ηλεκτρικής ενέργειας τό «πέταγμα» στή θάλασσα – κυριολεκτικά – δισεκατομμυρίων κιλοβατώραν μαζί μέ μεταλλεύματα πού υπέστησαν άνεπαρκή επεξεργασία – αυτά, καί πλήθος από άλλες προχειρότητες, άνευθυνότητες καί «ώχαδερφισμούς», είναι οι αίτίες πού δαπανάμε πάρα πολλά για ύγρά καύσιμα, χωρίς νά πετυχαίνουμε αντίστοιχα οικονομικά κέρδη από τη χρήση τους.

Ἡ ἐσωτερικὴ ἀγορά

Ἡ ΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣΗ τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς μὲ ὑγρὰ καυσίμα, γίνεται σήμερον, ἀπὸ τρεῖς πηγές: τὸ κρατικό - ἀπὸ τὸ 1976 - διυλιστήριο Ἀσπρόπυργου, ποὺ καλύπτει τὸ 50%, περίπου, τῶν ἀναγκῶν (βενζίνες, μαζοῦτ, ντῆζελ κλπ.); Ἀπὸ τὸ διυλιστήριο τῆς ΕΣΣΟ-ΠΑΠΑΣ στὴ Θεσσαλονίκη, ποὺ καλύπτει τὶς ἀνάγκες τῆς Βόρειας Ἑλλάδας (δύο ἑκατομμύρια τόννοι, κατὰ μέσο ὄρο, τὸ χρόνο), καὶ ἀπὸ εἰσαγωγές ἑτοιμῶν προϊόντων. Τὰ εἰσαγόμενα προϊόντα ἀποθηκεύονται σὲς ἐγκαταστάσεις τοῦ Ἀσπρόπυργου - ἐντελῶς ἀνεπαρκεῖς, ὅπως θὰ δοῦμε πιὸ κάτω.

ΕΚΤΟΣ ἀπὸ τὰ δύο τοῦτα διυλιστήρια, ὑπάρχουν καὶ ἐκεῖνα τῶν Βαρδινογιάννη καὶ Λάτση, ποὺ ἡ παραγωγικὴ τους δυναμικότητα φθάνει τὰ 10 ἑκατομμύρια τόννους τὸ χρόνο. Αὐτὰ τὰ διυλιστήρια, ὅμως, δὲν εἶχαν ὡς τώρα ἓνα κατοχυρωμένο μερίδιο - ὅπως ὁ Ἀσπρόπυργος καὶ ἡ ΕΣΣΟ - στὴν ἐσωτερικὴ ἀγορά. Τὸ ἀποκτῆσαν, καὶ αὐτὲς τὶς ἡμέρες θὰ γίνουν γνωστοὶ οἱ ὅροι τῆς συμμετοχῆς τους στὴν ἐσωτερικὴ κατανάλωση. Δὲν εἶχαν κατοχυρωμένο μερίδιο οἱ δύο βιομηχανίες, γιατί ἦταν «ἐξαγωγικές». Τί σημαίνει: «ἐξαγωγικές»; Μιὰ ἀκόμα ἀνοησία τῆς πετρελαϊκῆς πολιτικῆς, ποὺ μὲ διαδοχικὲς ἐξάρσεις ἐπιπολαιότητας, ἔφτασε στὸ ἀποκορύφωμά της στὴν περίοδο τῆς δικτατορίας.

Ἡ ΙΔΡΥΣΗ διυλιστηρίου πετρελαίου στὴν Ἑλλάδα ξεκίνησε - τὸ 1958 - ὡς δημόσια ἐπιχείρηση. Ἀργότερα (1960) ἐμφανίστηκε διὰ τοῦ κ. Τόμ Πάπας, ἡ Ε.Σ.Σ.Ο., ζητώντας νὰ ἰδρύσει καὶ αὐτὴ διυλιστήριο. Σκοπιμότητα αὐξήσεως τῆς ἐγχώριας διύλισης, ὑπῆρχε. Ἡ χορήγηση τῆς αὐτοῦμενης ἀδείας ἀποφασίστηκε. Διότι, ὅμως, τὸ διυλιστήριο θὰ τὸ ἐκμεταλλεύονταν ἰδιωτικὸ κεφάλαιο, καὶ, ἐπειδὴ, ἡ ἐκμετάλλευση διυλιστηρίου πετρελαίων θεωρεῖται ἐξαιρετικὰ ἐπικε-

ρὴς ἐπιχείρηση, συνδυάσθηκε ἡ χορήγηση τῆς ἀδείας ἐκμετάλλευσης, μὲ τὴν ἴδρυση ἀπὸ τὸν ἐπενδυτὴ πετροχημικῶν βιομηχανιῶν καὶ χαλυβουργεῖου. Ἡ Ε.Σ.Σ.Ο., δεσμεύθηκε στὴ σύμβασή της μὲ τὸ δημόσιο, μόνο γιὰ τὸ διυλιστήριο καὶ, χαλαρότερα, γιὰ τὰ πετροχημικά. Γιὰ τὸ χαλυβουργεῖο, δὲν ἀνέλαβε καμιά ὑποχρέωση. Ἀποτέλεσμα, ἦταν νὰ «πατηθεῖ» ἀνάπηρα ἡ σύμβαση γιὰ τὰ πετροχημικά καὶ τὸ χαλυβουργεῖο, ἀλλὰ νὰ δεσμευθεῖ γιὰ χρόνια ὁλόκληρα τὸ ἐλληνικὸ δημόσιο μὲ τὴν ὑποχρέωση νὰ ἀπορροφᾷται ὁλόκληρη ἡ παραγωγή τοῦ διυλιστηρίου Θεσσαλονίκης ἀπὸ τὴν ἐλληνικὴ ἀγορά. Τὸ τελευταῖο τοῦτο ἔχει εἰδικὴ σημασία γιὰ τὴν σημερινή «εἰσοδο» στὴν ἐσωτερικὴ ἀγορά καὶ τῶν διυλιστηρίων τῶν Λάτση καὶ Βαρδινογιάννη, γιατί ὑποστηρίζαν - καὶ δίκαια - ὅτι δὲ βλέπουν γιὰ ποῖο λόγο τὸ Δημόσιο κάνει διάκριση ἀνάμεσα σὲ ἰδιωτικὰ διυλιστήρια. Καὶ ἐνῶ μὲ τὸ διυλιστήριο τῆς Ε.Σ.Σ.Ο. συνάπτει συμφωνία γιὰ ὑποχρεωτικὴ ἀπορρόφηση τῆς παραγωγῆς του, ἀρνεῖται ἴδια μεταχείριση στὰ προϊόντα τῶν δικῶν τους διυλιστηρίων.

ΑΥΤΑ τὰ προϊόντα, πάλι μπαίνουν - ἓνα μέρος τους - στὴν ἐσωτερικὴ ἀγορά, μὲ τὴ διαδικασία τῶν διεθνῶν διαγωνισμῶν, στοὺς ὁποίους παίρνουν μέρος καὶ οἱ δύο ἐπιχειρήσεις, γιὰ νὰ εἰσαχθοῦν οἱ ποσότητες τῶν ἑτοιμῶν προϊόντων (δύο μισοὶ ἐκ. τόννοι, περίπου), ποὺ δὲ μποροῦσε νὰ ἐξασφαλίσῃ ἡ παραγωγή τοῦ Ἀσπρόπυργου καὶ τῆς Θεσσαλονίκης. Ἐμφανίζονταν, δηλαδή, σάν «εἰσαγόμενα» προϊόντα, καὶ ὄχι ἐγχώριας παραγωγῆς. Ἡ ἰδιοτυπία τῆς σχέσεως ἦταν συνέπεια τῶν προϋποθέσεων ποὺ λειτούργησαν γιὰ τὴν ἴδρυση τῶν δύο αὐτῶν (Ἑλευσίνας καὶ Κορίνθου) διυλιστηρίων. Οἱ ἀντίστοιχοι ἐπιχειρηματίες εἶπαν στὸ ἐλληνικὸ κράτος ὅτι θέλουν νὰ ἐγκαταστήσουν διυλιστήρια γιὰ ἐξαγωγές καυσίμων καὶ λιπαντικῶν καὶ ὄχι γιὰ τὴν ἐσωτερικὴ κατανάλωση. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι δὲν δεσμεύονταν γιὰ ἄλλες ἐπενδύσεις - ὅπως εἶχε γίνει μὲ τὴν Ε.Σ.Σ.Ο. τῆς Θεσσαλονίκης ἢ μὲ τὸν Νιάρχο ὅταν τοῦ ἐκχωρήθηκαν τὰ δύο τρίτα τοῦ Ἀσπρόπυργου. Ποῦ θρῆκαν τὰ κεφάλαια γιὰ τόσο μεγάλη ἐπένδυση οἱ Λάτσης καὶ Βαρδινογιάννης, αὐτὸ δὲν ἦταν πλευρὰ τοῦ θέματος, ποὺ παρουσίαζε - τότε - κάποιο εἰδικὸ ἐνδιαφέρον. Τὸ βέβαιο ἦταν ὅτι τὰ κεφάλαια δὲ μποροῦσαν νὰ εἶναι, ὅλα δικά τους. Ἐτσι ἐξηγεῖται καὶ γιατί στὴν ἐπιχείρηση Λάτση, π.χ. γενικός διευθυντής εἶναι Ἀραβὰς.

ΟΤΑΝ ἀποφασίστηκε ἀπὸ τὴ δικτατορία ἡ ἴδρυση καὶ τρίτου διυλιστηρίου (ἐκτός τοῦ Ἀσπρόπυργου καὶ τῆς Ε.Σ.Σ.Ο., δηλαδή), οἱ κ.κ. Λάτσης καὶ Βαρδινογιάννης, ποὺ εἶχαν ἤδη προχωρήσει στὴν ἐγκατάσταση τῶν ἐξαγωγικῶν τους διυλιστηρίων, ἀγωνίστηκαν νὰ δοθεῖ σ' αὐτοὺς ἡ ἀδεια γιὰ τὸ τρίτο διυ-

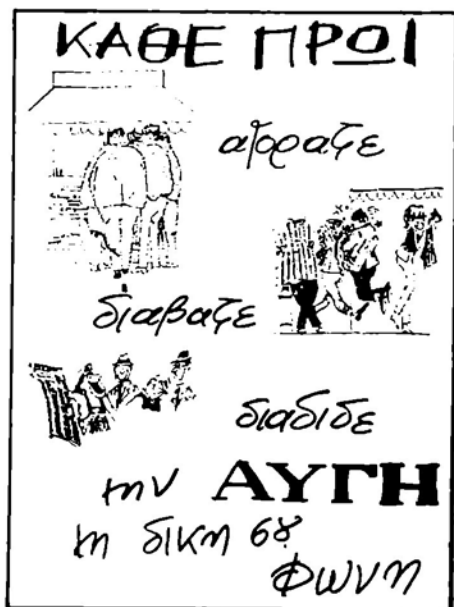
στήριο. Λογικὴ διεκδίκηση, ἀφοῦ στὸ τρίτο αὐτὸ διυλιστήριο ἐπιφυλάσσονταν τὸ δικαίωμα νὰ τροφοδοτεῖ τὴν ἐσωτερικὴ ἀγορά μὲ βενζίνες κλπ., πέρα ἀπὸ τὰ πεντέμισι ἑκατομμύρια τόννους τὸ χρόνο, ποῦ θὰ διατηροῦσαν ὡς δικὸς τους προμηθευτικὸ δικαίωμα ὁ Ἀσπρόπυργος (Νιάρχος) καὶ ἡ Θεσσαλονίκη (ΕΣΣΟ). Ἀπὸ «ἐξαγωγικά», συνεπῶς, τὰ δύο διυλιστήρια, θὰ γίνονταν ἐσωτερικῆς κατανάλωσης.

ΕἶΝΑΙ γνωστὸ ὅτι τὸ «τρίτο» ἐκεῖνο διυλιστήριο δόθηκε κατὰ τὰ δύο τρίτα (6,5 ἐκ. τόννοι) στὸν κ. Στρ. Ἀνδρεάδη (ποὺ συνέστησε γιὰ τὴν ἐγκατάσταση καὶ ἐκμετάλλευσή του καὶ τὴν ἐταιρία ΣΤΡΑΝ), καὶ κατὰ τὸ ἄλλο ἓνα τρίτο (3,5 ἐκ. τόννοι) στὸν κ. Λάτση. Μὲ τὴν ἀνατροπὴ τοῦ δικτατορικοῦ καθεστώτος καὶ τὴν ἀναθεώρηση τῶν συμβάσεων ποὺ εἶχε συνάψει καὶ ποὺ θεωρήθηκαν ἀσύμφορες γιὰ τὸ ἐλληνικὸ δημόσιο, ἀχρηστεύθηκε καὶ ἡ σύμβαση γιὰ τὸ τρίτο διυλιστήριο. Χωρὶς αὐτὸ νὰ σημαίνει ὅτι ὁ κ. Λάτσης δὲν διεκδικεῖ τὰ δικαιώματα ποὺ ἀπὸ κείνη τὴν νομότυπη σύμβαση ἀπέρρευσαν ἡ ὅτι ὁ κ. Ἀνδρεάδης δὲν ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι «ἰδιοκτήτης» τῶν ἔργων ποὺ εἶχε ἀρχίσει στὴν Πάχη τῶν Μεγάρων γιὰ ἐγκατάσταση τοῦ διυλιστηρίου καὶ τῶν διαφόρων ὀλίκων ποὺ εἶχε, γιὰ τὸν ἴδιο σκοπὸ, προμηθευτεῖ καὶ μεταφέρει ἐκεῖ.

Κοινοτικὲς ὑποχρεώσεις

ΣΤΟ ΤΕΡΜΑ τῶν συνεχῶς ἀναθεωρούμενων πολιτικῶν γιὰ τὸ πετρέλαιο καὶ τὴν ἐγχώρια διύλιση, βρίσκεται ἡ σημερινὴ εἰκόνα, ποὺ - ὅπως ἀναφέρθηκε καὶ στὴν ἀρχὴ - συνίσταται στὴν ὑπαρξὴ ἐγκαταστάσεων γιὰ διύλιση 20 ἐκ. τόννων ἀργοῦ πετρελαίου τὸ χρόνο, ἀλλὰ στὴν τροφοδότηση τῆς κατανάλωσης μὲ 6,5 ἐκ. τόννους μόνο ἀπὸ τὰ ἐγχώρια διυλιστήρια καὶ στὴν εἰσαγωγή τῶν ὑπόλοιπων ποσοτήτων ἑτοιμῶν προϊόντων. Ἡ εἰκόνα τοῦτη, δὲν ἦταν δυνατό νὰ ἐκφράζῃ γιὰ πολὺ ἀκόμα, βιώσιμη πετρελαϊκὴ πολιτικὴ. Ὅχι μόνο γιατί ἦταν πολιτικὴ ποὺ στοίχιζε ἀκριβὰ. Ἀλλὰ καὶ γιατί ἡ ἐνταξὴ στὴν Εὐρωπαϊκὴ Οἰκονομικὴ Κοινότητα, μὰς ὑποχρεώνει σὲ λήψη μέτρων, ποὺ δὲν ἔχουν καὶ πολὺ σχέση μὲ ὅ,τι συνέβαινε ὡς τώρα.

ΣΤΙΣ χοντρικὲς τῆς γραμμῆς, ἡ πετρελαϊκὴ πολιτικὴ μὲ «προδιαγραφές» ΕΟΚ, διαμορφώνεται ἀπὸ δύο ὑποχρεώσεις. Ἡ πρώτη ὑποχρέωση, εἶναι νὰ καταργηθοῦν οἱ προνομιακὲς διαθέσεις προϊόντων ὑγρῶν καυσίμων στὴν ἐσωτερικὴ ἀγορά, ἀδιάφορα ἂν προσέρχονται ἀπὸ κρατικά ἢ ἰδιωτικὰ διυλιστήρια. Ἡ δεύτερη ὑποχρέωση, εἶναι νὰ διαθέτῃ ἡ χώρα ἀποθέματα ὑγρῶν καυσίμων γιὰ ἐν ἐν ἡν ἡ μέρους. Ἡ κατάργηση τῶν προνομίων στὴ διάθεση τῆς παραγωγῆς τους δὲν σημαίνει ὅτι ἐνὰ διυλιστήριο δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι κρατικό. Ση-

μαίνει ότι θα πειθαρχεί και αυτό στους νόμους του ελεύθερου ανταγωνισμού, αν θέλει να πουλάει την παραγωγή του. Θα πρέπει, δηλαδή, να παράγει καλής ποιότητας προϊόντα και σε κόστος τέτοιο, ώστε να μην έχει ανάγκη κρατικών επιδοτήσεων (κρυφών ή φανερών) για να διαμορφώνει τελική τιμή των προϊόντων, ανταγωνιστική της τιμής στην οποία θα προσφέρονται τα προϊόντα των ιδιωτικών επιχειρήσεων. Και αυτές οι ιδιωτικές επιχειρήσεις, που θα έχουν δικαίωμα προσφοράς της πρoαμάτειας τους στην ελληνική αγορά, δεν θα είναι μόνο όσες έχουν έδω διύλιστήρια, αλλά και όσες θα εισάγουν έτοιμα προϊόντα από το εξωτερικό.

ΣΤΗΝ πράξη, τούτο σημαίνει, ότι η ελληνική αγορά ανοίγεται στον ανταγωνισμό των κολλοσιαίων πολυεθνικών του πετρελαίου. Οι όποιες έχουν την ευχέρεια υποστήριξης της έμπορικης τους δραστηριότητας, με μέσα, που ούτε να όνειρευτεί μπορεί τό ελληνικό Δημόσιο όπως είναι σήμερα οργανωμένο στην παραγωγή και έμπορία υγρών καυσίμων. Άλλά ο τομέας των υγρών καυσίμων δεν είναι για την εθνική οικονομία και για πολλά άλλα συμφέροντα του Έθνους, ότι είναι τα τρανζίστορς ή και τα αυτοκίνητα ακόμα. Τό ελληνικό κράτος δεν επιτρέπεται να χάσει τόν έλεγχο στον κρισιμώτατο τούτο τομέα, δέν επιτρέπεται, δηλαδή, να έναποθέσει στους ιδιώτες, και μάλιστα σε άλλοδαπές εταιρίες, τήν φροντίδα για συνεχή έφοδιασμό με τά προϊόντα που αυτό θέλει και στίς τιμές που προκρίνει, της εθνικής κατανάλωσης. Για να κατασφαλίσει τό κράτος αυτές, ακριβώς, τίς δυνατότητες έλέγχου της αγοράς καυσίμων, πρέπει να αποκτήσει — επιτέλους — πετρελαϊκή πολιτική.

ΕΤΟΙΜΑ υποδείγματα οργάνωσης, δέν υπάρχουν. Οι χώρες — μέλη της ΕΟΚ ψάχνουν και αυτές να βρουν τόν καλύτερο τρόπο για τήν προσαπία της δικής τους αγοράς από τά ξένα (άμερικανικά κυρίως) μεγαθήρια. Όποια λύση, συνεπώς, δοθεί, θα είναι λύση άκέραιης δικής μας ευθύνης. Πώς, τελικά, θα οίκοδομηθεί ή πετρελαϊκή πολιτική, απομένει να τό δούμε. Περνάει, όμως, αυτή ή πολιτική από όρισμένα, αναγκαστικά, μέτρα. Και αυτά, είναι, πρώτο, ό έκσυγχρονισμός του διύλιστηρίου Άσπροπύργου. Δεύτερο, ή δημιουργία αποθηκευτικών χώρων. Τρίτο, ή οργάνωση των προμηθειών του Δημοσίου σε άργό πετρελαιο ή σε έτοιμα προϊόντα. Τέταρτο, ή έμπορία — διανομή των τελικών προϊόντων.

Τό διύλιστήριο Άσπροπύργου

ΕΙΝΑΙ «άπηρεχαιωμένο» τό διύλιστήριο Άσπροπύργου, κατά δύο έννοιες, χωρίς διόλου τούτο να σημαίνει ότι είναι άχρηστο ή ότι δέν μπορεί να διαδραμα-

τίσει τό θετικό του ρόλο στό μέλλον. Είναι «άπηρεχαιωμένο», διότι ή πρώτη μονάδα, παραγωγικής ικανότητας δύο έκ. τόννων, περίπου, τό χρόνο, που είχε εγκατασταθεί τό 1958, αυτοκαταναλώνει περισσότερο πετρελαιο από όσο ένα σύγχρονο διύλιστήριο. Είναι — κατά τή δεύτερη έννοια — άπηρεχαιωμένη, όχι μόνον ή πρώτη μονάδα, αλλά και ή δεύτερη, ή καινούργια, γιατί κατασκευάσθηκαν με βασικό δεδομένο τήν χαμηλή τιμή του πετρελαίου. Τούτο σήμαινε ότι ή λειτουργία των εγκαταστάσεων επέτρεπε «κοστολογικές άπροσεξίες», που σήμερα είναι άνεπιτρεπτες λόγω της ύψηλης πιά τιμής των καυσίμων και της ανάγκης να γίνουν οι μεγαλύτερες δυνατότες οικονομίες για να επιδιώσουν και τά διύλιστήρια και οι οικονομίες που τροφοδοτούν.

ΜΕ ΤΗ συμφωνία με Ιταλικό οίκο που έχει συνάψει τό διύλιστήριο Άσπροπύργου, και με δαπάνη 6 έκ. δολλαρίων — ίσως —, θα θεραπευθεί τό μειονέκτημα της υπερβολικής αυτοκατανάλωσης πετρελαίου, που είναι ένας από τούς συντελεστές του ύψηλότερου κόστους λειτουργίας του σε σύγκριση με τό διύλιστήριο της Ε.Σ.Σ.Ο. της Θεσσαλονίκης. Οι άλλοι συντελεστές αυτού του ύψηλότερου κόστους είναι — κατά τούς υπεύθυνους του διύλιστηρίου — τό υπεράριθμο προσωπικό (που αντιπροσωπεύει επιδάρυνση ενός δολλαρίου ανά τόννο), οι άνεπαρκείς εγκαταστάσεις εκφόρτωσης, ή κακή ποιότητα του «άργου» που επεξεργάζεται (μεγάλη περιεκτικότητα νερού), ή κίνησή του με δικής του παραγωγής ηλεκτρικό ρεύμα, που είναι άκριβότερο από αυτό που παίρνει από τή Δ.Ε.Η. ή Ε.Σ.Σ.Ο. στή Θεσσαλονίκη, ή επιδάρυνση από τήν συντήρηση του άγωγού που τροφοδοτεί με έτοιμα προϊόντα τίς εταιρίες, άπ' όπου διοχετεύονται στην αγορά. Άν αυτές οι μειονεξίες θεραπευθούν, ό Άσπροπύργος δέν θα είναι άκριβότερος — ύποστηρίζουν οι υπεύθυνοι, πάντα — από τά άλλα διύλιστήρια.

ΣΧΕΤΙΚΑ με τό υπεράριθμο προσωπικό, πρέπει να άνοιχτεί έδω μία παρένθεση. Τό ίδιο τό προσωπικό ύποστηρίζει ότι υπάρχουν, πράγματι, υπάλληλοι — και, μάλιστα, ύψηλών απολαυών — που θα μπορούσαν να λείπουν. Άντί, όμως ή σημερινή διεύθυνση να άπομακρύνει αυτούς τούς υπεράριθμους, διώχνει, χρίσιμους τεχνικούς. Η τακτική — με τήν ευχέρεια που θα προσφέρει και ή συζητούμενη έθελουσία έξοδος — θα έχει σάν άποτέλεσμα να φύγουν οι καλύτεροι τεχνικοί του διύλιστηρίου και να τούς προσλάβουν τά άλλα διύλιστήρια, που τώρα θα έχουν αύξημένες άνάγκες προσωπικού. Κλείνει ή παρένθεση.

ΓΙΑ ΝΑ θεραπευθούν τά πιό πάνω μειονεκτήματα στή λειτουργία του Άσπροπύργου, άποφασίστηκε ή κατασκευή δύο δεξαμενών — στην περιοχή του

διύλιστηρίου — άξίας 6 έκ. δολλαρίων. Επίσης, για τήν άποθήκευση άργου. Άποφασίζεται ή χρησιμοποίηση των εγκαταστάσεων εκφόρτωσης άργου που είχαν άρχίσει να γίνονται στην Πάχη των Μεγάρων από τή ΣΤΡΑΝ, ώστε να προσεγγίζουν δεξαμενόπλοια των 250.000 τόννων, αντί των 50.000 τόννων, που μπορούν να προσεγγίζουν τώρα στο Σκαρμαγκά, και που — όπως είναι, φυσικό — επιβαρύνουν τήν πρώτη ύλη με περισσότερους ναύλους και μεγαλύτερα έξοδα εκφόρτωσης της. Η έξαγορά των υλικών που γι' αυτές τίς εκφορτωτικές εργασίες είχε προμηθευθεί ή ΣΤΡΑΝ, μαζί με τίς προβλήτες κλπ. ύπολογίζεται ότι θα απαιτήσουν ποσό 5 έκ. δολλαρίων, περίπου. Άλλάζει, επίσης, ό τρόπος προμήθειας πετρελαίου και έτοιμων προϊόντων, από τό Δημόσιο. Ένα στοιχείο αυτής της άλλαγής είναι και ή «ένταξη» στην έσωτερική αγορά, με ένα έκατομμύριο τόννων προϊόντων τό καθένα, των δύο διύλιστηρίων Βαρδινογιάννη και Λάτση.

ΟΙ ΓΡΑΦΕΙΟΚΡΑΤΙΚΕΣ δεσμεύσεις που πήγαζαν από τήν ευθυνόφοβο τοποθέτηση των υπαλλήλων άπέναντι του έργου των, είχαν σάν άποτέλεσμα να καθυστερούν οι άφίξεις φορτίων, έτοιμων κυρίως προϊόντων, να άπειλείται έλλειψη στην αγορά, και να στοιχίζουν, τελικά, αυτά τά φορτία πολύ περισσότερο στο Δημόσιο, παρά αν οι προμηθευτές άναζητιόνταν χωρίς διεθνείς διαγωνισμούς. Είναι χαρακτηριστικό αυτό που συνέβη με τό μαζούτ μικρής περιεκτικότητας σε θειάφι, που άποφάσισε να προμηθευθεί τό δημόσιο για λογαριασμό του θερμικού ηλεκτρικού εργοστασίου στο Κερατσίνι, για να μή δηλητηριάσει τήν ατμόσφαιρα. Ήταν τόσο περιοριστικές οι προδιαγραφές της ζητούμενης ποιότητας, ώστε κανένας δέν δέχθηκε να λάβει μέρος στο διαγωνισμό, γιατί θα 'πρεπε να πληρώσει και από τήν στέψη του! Άποτέλεσμα: ή προμήθεια του μαζούτ με τό λίγο θειάφι εγκαταλείφθηκε, και προκηρύχθηκε διαγωνισμός για τήν αγορά μαζούτ ίδιου — ή και χειρότερου — άπ' αυτό που χρησιμοποιεί ως τώρα τό εργοστάσιο στο Κερατσίνι! Άνάλογες — γραφειοκρατικές — ήταν οι αίτίες που όδήγησαν και στην καθυστέρηση έφοδιασμού της αγοράς με ντήζελ τώρα τελευταία. Και που δώσαν τήν ευκαιρία στους Λάτση και Βαρδινογιάννη, να προσφερθούν να έφοδιάσουν τήν αγορά από τά δικά τους άποθέματα, αλλά με άντάλλαγμα «να τελειώνει ή ιστορία της ένταξης τους στην έσωτερική αγορά». Πράγμα που έγινε.

Δαπάνες 600 έκ. δολλαρίων

ΓΙΑ ΝΑ έκσυγχρονισθεί, όμως, τό διύλιστήριο Άσπροπύργου ώστε να είναι ανταγωνιστικό με τίς σημερινές τιμές πετρελαιοειδών, χρειάζονται πολλά χρήματα και πολύς χρόνος. Υπολογίζεται,

ότι οι αναγκαίες μετατροπές θα στοιχίσουν 70 εκ. δολάρια, περίπου (μέ σημεινές τιμές). Θά επιτρέψουν να κατακρατούνται από τό πετρέλαιο πολύ περισσότερα «εύγενή» υποπροϊόντα από όσα αποδίδονται σήμερα, άρα νά είναι αποδοτικότερη ή λειτουργία του. Η διοίκηση της επιχείρησης έχει αποταναθεί σέ διάφορους τεχνικούς οίκους του έξωτερικού ζητώντας τους προτάσεις και προμελέτες για την άνάληψη του έργου. Δέν υπάρχουν ακόμα επιλογές.

Η ΑΛΛΗ κρίσιμη πλευρά του θέματος είναι ή όργάνωση αποθηκευτικών χώρων. Τόσο για την διακίνηση των προϊόντων στό έσωτερικό της χώρας (χωρίς τίς άνόητες επιδαρύνσεις πού ώς τώρα σωρεύονται, αλλά δέν φαίνονται στην κατανάλωση γιατί τίς αναλαμβάνει ό προϋπολογισμός) όσο και για την ίκανοποίηση πού θέτει ή ΕΟΚ για άποθέματα 90 ήμερών. Οι δεξαμενές θά σκορπιστούν σέ διάφορα έπικαιρα σημεία της χώρας. Στή Θεσσαλονίκη, στό Βόλο, στην Πάτρα, στην Καβάλα, στην Καλαμάτα, κλπ. Θά πρέπει νά είναι χωρητικότητας 2,5 εκ. τόννων, περίπου (καύσιμα για 90 μέρες σημαίνει τό ένα τέταρτο της έτήσιας κατανάλωσης, πού τώρα προσεγγίζει τά δέκα εκατομμύρια τόννους). Η δαπάνη τους, μαζί μέ την άξια των γηπέδων όπου θά τοποθετηθούν και τίς άλλες εγκαταστάσεις, υπολογίζεται σέ 150 εκατομμύρια δολάρια. "Αν σ' αυτό τό ποσό προστεθεί και ή άξια του περιεχομένου των δεξαμενών, δηλαδή, των 2,5 εκ. τόννων βενζίνης κλπ., 300 - 350 εκ. δολάρια, τότε τό σύνολο της δαπάνης φθάνει τά 500 εκ. δολάρια. Μαζί μέ τά 70 εκ. για τόν έκσυγχρονισμό του "Ασπρόπυργου, τά 12 εκ. πού ήδη έχει αναληφθεί ή δαπάνη τους, (περιορισμός της αυτόκατανάλωσης πετρελαίου και δύο δεξαμενές στόν "Ασπρόπυργο), και όσα (άλλα 5 εκ.) απαιτηθούν για την εκ-

φόρτωση άργού στην Πάχη, τότε ή ολική δαπάνη για την άσκηση πολιτικής έλέγχου του τομέα ύγρων καυσίμων από τό κράτος, προσεγγίζει τά 600 εκ. δολάρια. Καί αυτά, χωρίς νά συνυπολογισθούν ένδεχόμενες πληρωμές για την όργάνωση δικτύου λιανικής πώλησης των έτοιμων προϊόντων, άν, τελικά, τό Δημόσιο δέν βρει άλλο τρόπο (συνεργασία μέ ιδιώτες) για νά καλύψει την άνάγκη. Πρέπει νά σημειωθεί ότι τά διύλιστήρια της Πετρόιλ και της Πετρόλα, είναι έτοιμα νά όργανώσουν και αυτά δικά τους δίκτυα διανομής βενζίνης κλπ., για νά μήν είναι έκτεθειμένα σέ άσύμφορες διαπραγματεύσεις μέ τίς ξένες εταιρίες πού έχουν ήδη δίκτυα διανομής, και πού θά τά χρησιμοποιήσουν για τά εισαγόμενα προϊόντα τους. (Σήμερα, ή βενζίνη πού πουλιέται από όλα τά πρατήρια, όλων των εταιριών, προέρχεται από τόν "Ασπρόπυργο και από την ΕΣΣΟ της Θεσσαλονίκης. Οι ξένες εταιρίες δέν επιτρέπεται νά κάνουν δικές τους εισαγωγές).

ΕΙΝΑΙ φανερό, ότι τό ελληνικό δημόσιο δέν μπορεί νά προχωρήσει μέ όση χρειάζεται ταχύτητα στην ύλική όργάνωση της πετρελαϊκής του πολιτικής, γιατί στοιχίζει πολύ. "Αν καθυστερήσει, όμως, αντιμετώπιζει τόν κίνδυνο «νά του κουρέψουν, οι εταιρίες, τό χορτάρι κάτω από τά πόδια του». "Από τό 1981 πρέπει νά περιορίζεται κατά 20% τό χρόνο, τό «μπλοκάρισμα» της έσωτερικής άγοράς από τόν έλεγχο του κράτους, έτσι, ώστε, στό τέλος της πενταετίας (τό 1985) ή άγορά νά είναι πλήρως έλεύθερη, κατά τήν έννοια πού περιγράψαμε πλιό πάνω. "Εξαιτίας αυτού του «χρονοδιαγράμματος», ή πρόσφατη συμφωνία μέ τό διύλιστήριο της Ε.Σ.Σ.Ο. για την κάλυψη από την παραγωγή του των αναγκών της Βόρειας Ελλάδας, λήγει τό 1980, όπως και ή συμφωνία μέ τά διύλιστήρια Λάτση και Βαρδινογιάννη για την «είσοδό» τους

στην ελληνική άγορά μέ ένα εκατομμύριο τόννους, τό καθένα, προϊόντων, λήγει, έπίσης, τό 1980.

ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ πού τίθεται είναι πώς θά γίνεται ή έτήσια άπελευθέρωση της έσωτερικής άγοράς κατά 20%; "Από την άπάντηση σ' αυτό τό έρώτημα έξαρτιόταν και ή δυνατότητα νά προλάβει τό διύλιστήριο "Ασπρόπυργου - δηλαδή ή κρατικοποιημένη μονάδα - νά έτοιμασεί για νά αντιμετωπίσει τόν ανταγωνισμό. Οι κυβερνητικοί άρμόδιοι φοβόντουσαν ότι άν «έμπαιναν» υπό τώρα στην κατανόμή της έσωτερικής άγοράς και τά διύλιστήρια Λάτση και Βαρδινογιάννη, θά 'χανε τό κράτος τή δυνατότητα νά «άπελευθερώσει», π.χ. τίς εισαγωγές έτοιμων προϊόντων, για τό 20% του πρώτου χρόνου, πού ζητάει ή ΕΟΚ. Γιατί μέ την άνάθεση της προμήθειας αυτών των ποσοτήτων στό δύο διύλιστήρια είναι ένδεχόμενο - και όχι μόνο ένδεχόμενο - νά άξιωθεί από Ε.Σ.Σ.Ο., Λάτση, Βαρδινογιάννη ό ισόποσος περιορισμός της ύποχρεωτικής απορρόφησης προϊόντων, για νά συμπληρωθεί τό 20%. "Αλλ' αυτό θά σήμαινε, στην πραγματικότητα, έπιμήκυνση του χρόνου προνομιακής παρουσίας των ιδιωτικών διύλιστηρίων στην έσωτερική άγορά, άντι τοι ένός χρόνου, πού προβλέπουν οι συμφωνίες. "Επιπλέον, τό 20% του έτήσιου περιορισμού της κατασφαλισμένης διάθεσης της παραγωγής τους, θά σήμαινε πολύ περισσότερες δυσχέρειες για τόν "Ασπρόπυργο πού θά έβλεπε νά περιορίζεται ή «έγγυημένη» λειτουργία του κατά 900.000 τόννους - από όσο θά σημαίνει για την ΕΣΣΟ π.χ. ό περιορισμός της έγγυημένης διάθεσης κατά 400.000 τόννους των προϊόντων της. Περιορισμός άμφίβολος άλλωστε άν ληφθεί υπ' όψη τό άνέτοιμο του "Ασπρόπυργου νά αποθηκεύει και διανέμει, εύθύς από τόν πρώτο χρόνο, τά προϊόντα του στη Βόρεια Ελλάδα.

ΦΑΙΝΕΤΑΙ, ότι από τόν συνυπολογισμό περισσότερων στοιχείων, κρίθηκε πλιό συμφέρουσα ή ένταξη από τώρα των δύο διύλιστηρίων στην έσωτερική άγορά, από ό,τι ή συνέχιση του δαπανηρού και άπρόσφορου παλαιού καθεστώτος των διεθνών διαγωνισμών για την προμήθεια έτοιμων προϊόντων. Πάντως, μόνον όταν γίνουν γνωστοί όλοι οι όροι της συμφωνίας δημοσίου μέ τά δύο διύλιστήρια, θά μπορεί νά έκτιμηθεί μέ άκρίβεια, άν ή ρύθμιση έχει περισσότερα θετικά από άρνητικά για την οίκοδόμηση βιώσιμης και άποτελεσματικής πετρελαϊκής πολιτικής. Μιάς πετρελαϊκής πολιτικής πού θά τονωθεί ούσιαστικά άν άποδώσουν οι έρευνες για άνακάλυψη στό ελληνικό υπέδαφος κοιτασμάτων υδρογονανθράκων και φυσικών αερίων. Τά μέχρι στιγμής άποτελέσματα δέν έξασφαλίζουν παρά μικρό ποσοστό των έτήσιων αναγκών σέ «άργό» και για περιορισμένο χρονικό διάστημα.

"ΧΝΑΡΙ"

βιβλία δισκοι αφισσες

σωστή επιλογή βιβλίων

χαμηλές τιμές

κιόσκος 5 και ακαδημίας

τηλ. 36.05.493

γιωργος τσιλδερικής

ΚΑΒΑΛΑ

Ἡ κυβέρνηση ἐξάγγειλε πρόσφατα πῶς ἀνάμεσα στίς πόλεις πού διάλεξε γιά νά «ἀνταγωνισθοῦν» σάν ἀστικά κέντρα τήν Ἀθήνα, πού σύμφωνα καί μέ ὑπουργική παραδοχή «δέν χωράει πιά ἄλλους», περιλαμβάνεται καί ἡ Καβάλα. Πόσο ὅμως μπορεῖ ἡ Καβάλα ἔτσι ὅπως τήν ἔχουν διαμορφώσει τά κατά καιρούς κυβερνητικά προγράμματα ἀνάπτυξης τῶν ἀκριτικῶν περιοχῶν ἢ καλύτερα ἢ ἔλλειψη τέτοιων ὀρθολογιστικῶν προγραμμάτων νά ἀνταποκριθεῖ στό ρόλο τοῦ «ἀντίπαλου δέους»;

Πῶς μπορεῖ δηλαδή μιά πόλη πού ἀκόμα δέν ἔχει οὔτε βιομηχανική περιοχή οὔτε βιομηχανική ζώνη, μιά πόλη πού τό ἀεροδρόμιό της δέν μπορεῖ νά λειτουργήσῃ νύχτα γιατί δέν διαθέτει τόν κατάλληλο φωτισμό νά γίνει συναγωνιστικός πόλος ἔλξης; Πῶς μπορεῖ μιά πόλη χωρίς ρυμοτομικό σχέδιο καί χωρίς ἱκανοποιητικό ἀποχετευτικό σύστημα, μέ ἓνα ὀξύ πρόβλημα μόλυνσης νά πείσει ὅλους ἐκείνους πού ὀνειρεύονται μιά καλή καί ὑποφερτή ζωή στήν πόλη πῶς ἡ Καβάλα προσφέρει ποιότητα ζωῆς καλύτερη ἀπό τήν Ἀθήνα; Κι' αὐτό πολύ περισσότερο ὅταν οἱ πραγματικά πλούσιες φυσικές ὁμορφιές τῆς περιοχῆς παραμένουν χωρίς καμιά φροντίδα καί ἀξιοποίηση, ἐνῶ ἡ πολιτιστική καί πνευματική κίνηση εἶναι ἀναγκαστικά σποραδική. Ὅλα αὐτά τά προβλήματα πού ἀπασχολοῦν τούς κατοίκους τῆς Καβάλας φωτίζει κατά κάποιον τρόπο τό ΑΝΤΙ στίς σελίδες πού ἀκολουθοῦν. Μιά σειρά ἀπό ἀναλυτικότερα κείμενα δίνουν τήν ἱστορική καί πολιτιστική διάσταση τῆς πόλης.

Ἐπιμέλεια ἀφιερώματος: Γιώργος Τσαλακός.

ΚΑΒΑΛΑ:

Προβλήματα 'Ανάπτυξης

Ἡ πανδημοτική ἀπεργία πού πραγματοποιοῖσε τόν περασμένο Σεπτέμβριο ὁ λαός τῆς Καβάλας δέν ἦταν μόνο ἡ διαμαρτυρία του γιά τή ματαίωση ἀπό τήν κυβέρνηση τῆς ἐγκατάστασης τοῦ ἐργοστασίου πετροχημικῶν στήν πόλη. Ἐκφραζε πολύ περισσότερο τή συμπυκνωμένη πικρία ὅλων τῶν κατοίκων τοῦ νομοῦ γιά τήν ἀπουσία ὁποιαδήποτε ἔργων ἀνάπτυξης.

Τά πετροχημικά ἔρχονταν νά προστεθοῦν στήν ὑποτονικότητα τῆς βιομηχανικῆς ζώνης, στήν ἔλλειψη ἐξοπλισμένου ἀεροδρομίου, στήν ἀνεπάρκεια τοῦ λιμανιοῦ, στή μὴ τουριστική ἀξιοποίηση τοῦ τόπου, στή μόλυνση τοῦ περιβάλλοντος καί σέ μιά σειρά ἀνεκπλήρωτων κυβερνητικῶν ὑποσχέσεων πού ὀριοθετοῦν τά σημερινά ζωτικά προβλήματα τῆς πόλης καί τοῦ νομοῦ.

1. Ἡ ματαίωση τοῦ ἐργοστασίου τῶν πετροχημικῶν σημαίνει καί ἐγκατάλειψη τῆς ἐπένδυσης;

Τοῦ Πέτρου Πάπασαραντόπουλου

«Ἀπό τήν ἐγκατάλειψη τῆς Καβάλας σάν τόπου ἐγκατάστασης τοῦ πετροχημικοῦ συγκροτήματος, μέχρι τήν ὀριστική ματαίωση τῆς ἐπένδυσης, ἐλάχιστος εἶναι ὁ δρόμος πού ἀπομένει», τόνιζαν σέ ἀνύποπτο χρόνο εἰδικοί ἐπιστήμονες. Καί τά γεγονότα πού μεσολάβησαν ἀπό τότε, φαίνεται ὅτι τούς δικαιώνουν πανηγυρικά.

Ταυτόχρονα ὅμως, τά γεγονότα αὐτά ἀποκαλύπτουν, σέ ὅλο τῆς τῆς εὐρος, μιά κυβερνητική στάση τουλάχιστον ἀλλοπρόσαλλη. Πραγματικά καί ὁ πιό νηφάλιος παρατηρητής μένει ἔκπληκτος μπροστά σέ μιά δαιδαλώδη σειρά ἀντιφατικῶν διακηρύξεων καί ἀλλεπάλληλων ὑπαναχωρήσεων πού συγκροτοῦν τήν κυβερνητική πολιτική γιά τή δημιουργία τῆς μονάδας τῶν πετροχημικῶν. Διακηρύξεις καί Ὑπαναχωρήσεων πού ἡ ἀπλούστερη μορφή τους εἶναι τά τοπικά μικροπολιτικά συμφέροντα καί ἡ κορύφωσή τους διεθνή συμφέροντα πού ὑπαγορεύουν τή ματαίωση τῆς ἐπένδυσης.

ΤΥΠΙΚΟ καί ὄχι μοναδικό, παράδειγμα πρὸς ἐπιβεβαίωσιν τῶν ἀνωτέρω:

● 7 Σεπτεμβρίου 1977, παραμονές ἐκλογῶν, δηλώσεις τοῦ τότε ὑπουργοῦ βιομηχανίας κ. Κονοφάγου: «Ἡ ΕΛΕΒΜΕ ἀποφασίστηκε νά πραγματοποιήσει σταδιακά τὰ γνωστά ἐργοστάσια πετροχημικῶν. Τὰ ἐργοστάσια αὐτά θά ἐγκατασταθοῦν στήν περιοχή Καβάλας καί θεωρῶ ὅτι δέν ἄλλαξαν τὰ τεχνικοοικονομικά καί ἄλλα δεδομένα γιά μιά διαφορετική σήμερα ἀπόφαση... Τὰ ὑπάρχοντα στοιχεῖα εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι συνηγοροῦν ὅτι τὰ ἐργοστάσια αὐτά πρέπει νά γίνουν στήν Καβάλα... Ὁ πρωθυπουργός κ. Κ. Καραμανλῆς θά χαρεῖ περισσότερο ἀπ' ὅλους ὅταν οἱ χημικές βιομηχανίες θά γίνουν στήν Καβάλα».

● 5 Μαΐου 1978, ἔγκυρες πηγές τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ: «Νέος τύπος ἐγκατάστασης τοῦ πετροχημικοῦ συγκροτήματος τό χωριό Κρουονέρι, πού ὀρίζεται σέ ἀπόσταση 15 χιλιομέτρων περίπου ἀπὸ τό Μεσολόγγι... Ἡ ἐπιλογή ἔγινε ὕστερα ἀπὸ προσεκτική συνεκτίμηση ὅλων τῶν οἰκονομικῶν παραγόντων πού θά ἐπηρέαζαν τό κόστος παραγωγῆς τῶν πετροχημικῶν προϊόντων... Ἡ ἐγκατάσταση τοῦ συγκροτήματος σιὸ Κρουονέρι διευκολύνεται ἀπὸ τήν ὑπαρξη τοῦ ὑαλινοῦ τῶν ἄλυσκων Μεσολογγίου καί ἀπὸ τό ὅτι τό κόστος μεταφορᾶς τοῦ

σήμαινε φροδερή επιδάρυνση του λαού μας με την αύξηση της τιμής των εισαγομένων προϊόντων ή πρώτων υλών.

ΕΧΟΝΤΑΣ κανείς υπόψη του τη διεθνή συγκυρία καθώς και τις επιπτώσεις της στον ελληνικό χώρο που σκιαγραφήσαμε παραπάνω, μόνο έκπληξη μπορεί να δοκιμάσει από τις μεθοδεύσεις που ακολούθησε η υπεύθυνη κυβέρνηση. Άς τις καταγράψουμε χωρίς σχόλια: Άντί για την εκπόνηση της τελικής μελέτης, αρχίζει να μεθοδεύεται από τον Μάιο αλλαγή στον τόπο εγκατάστασης του συγκροτήματος. Άνατίθεται από την αρχή η εκπόνηση νέας μελέτης σε οίκο του εξωτερικού διαφορετικό από τον αρχικό. Διοχετεύονται σύμφωνα με καταγγελίες των έφημερίδων, διαφορετικά στοιχεία στους μελετητές που καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι το συγκρότημα πρέπει να εγκατασταθεί στο Μεσολόγγι.

ΠΙΣΩ όμως από αυτή την έντυπια αλλαγή του χώρου που αυτόματα πυροδοτεί άλυσιδωτές αντιδράσεις από τους άμεσα ενδιαφερόμενους τοπικούς παράγοντες βρίσκεται και η πλήρης αλλαγή προσανατολισμών και θεληνεκούς του συγκροτήματος: Σέ «πρώτη φάση», το συγκρότημα δεν θα παράγει αϊθυλένιο που είναι η πρώτη ύλη (!) Άντίθετα θα το προμηθεύεται από το εξωτερικό. Ή ίδρυση της μονάδας παραγωγής αϊθυλενίου τοποθετείται σε «απώτερη φάση» μετά το 1985-86. Ή επίσημη εξήγηση αυτής της επιστημονικά απαράδεκτης και πολιτικά αναιτιολόγητης απόφασης: «Οι ανάγκες της χώρας μας το 1982 (!) δεν δικαιολογούν την ίδρυσή του, έτσι όπως αρχικά είχε εξαγγελθεί». Δηλαδή, οι καταναλώσεις των διαφόρων προϊόντων θα είναι πολύ μικρότερες από τη συνολική δυναμικότητα και έπομένως η λειτουργία του συγκροτήματος θα είναι οικονομικά ασύμφορη.

ΠΕΡΑ από το λογικά άκατανόητο αυτής της απόφασης, υπάρχει και το επιστημονικά άσχημο της: Σύμφωνα με στοιχεία που ανακοίνωσαν ο Πανελλήνιος Σύλλογος Χημικών Μηχανικών και ο Σύλλογος Ήλεκτρολόγων Μηχανολόγων Β. Έλλάδος το 1982 η ελληνική αγορά θα μπορεί να απορροφήσει το 80% της ονομαστικής δυναμικότητας του συγκροτήματος, το δέ 1986 θα την υπερκαλύπτει.

ΕΤΣΙ λοιπόν, πέρα από το ότι η αιτιολόγηση δεν έχει κανένα επιστημονικό έρεισμα, είναι ανεπαρκής ακόμα και αν ήταν σωστή με στενά οικονομικά κριτήρια. Αυτό, γιατί μπροστά στον κίνδυνο μή έλεγχομένων εξωτήσεων, τεχνολογικών και πολιτικών, ή «απορροφητικότητα» της ελληνικής αγοράς έχει προφανώς ελάσσονα σημασία. Έτσι λοιπόν η δεύτερη φάση ολοκληρώνεται με απόφαση για μετεγκατάσταση του συγκροτήματος στο Μεσολόγγι και περιορισμό

του εύρους του, πράγμα που σημαίνει ότι για μία δεκαετία δεν θα παραγάγει, αλλά αντίθετα θα εισάγει, την πρώτη ύλη του.

ΤΑ ΠΑΡΑΠΑΝΩ δυσεξήγητα και άκατανόητα φωτίζονται άπλετα από τα γεγονότα της τρίτης φάσης που ακολούθησαν. Μέ δεδομένο πλέον τον τόπο εγκατάστασης, το Μεσολόγγι, αρχίζουν συσκέψεις άρμοδίων φορέων για την ύλοποίηση του έργου, για την εξεύρεση κεφαλαίων από τη διεθνή κεφαλαιαγορά κλπ. Τότε, οι τραπεζικοί όργανισμοί (Έθνική Τράπεζα, ΕΤΒΑ, ΕΤΕΒΑ κλπ.) έκφράζουν τις δάσιμες αντιρρήσεις τους. Τό έργο έχει «όριακή οικονομική αποδοτικότητα», σύμφωνα με την κυβερνητική ανακοίνωση. Έξ αιτίας αυτού του γεγονότος αρχίζουν να άσκούνται πιέσεις από τις Τράπεζες για την ματαίωση της επένδυσης. Οί Σοβιετικοί και οί Άραβες παύουν να ενδιαφέρονται και η επένδυση τελματώνεται. Τό τραγικό της όλης ιστορίας αποκαλύπτεται πρίν λίγες ήμέρες: η αιτία της «όριακής οικονομικής αποδοτικότητας», είναι άκριδώς τό γεγονός ότι τό συγκρότημα δεν θα παραγάγει μόνο τον την πρώτη του ύλη...

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ Συντονισμού, έκανε μία πραγματικά γενναία δήλωση: τόνισε ότι ακόμα και με επιβαρυνμένο κόστος λειτουργίας, ακόμη και με προμήθεια των πρώτων υλών ή επένδυση πρέπει να γίνει, παρά τις επιφυλάξεις των Τραπεζών γιατί είναι εθνικά αναγκαία. Εύλογο όμως τό έρώτημα: Άφού είναι έτσι τά πράγματα, γιατί δεν ξεκινάει από τώρα η κατασκευή του συγκροτήματος για την παραγωγή των πρώτων υλών;

ΜΕ ΑΥΤΑ τά δεδομένα, τό πετροχημικό συγκρότημα προστίθεται σε μία άλυσίδα άλλεπάλληλων ματαιώσεων, μεγάλων επενδύσεων σε έργα ύποδομης νευραλγικών τομέων - έκσυγχρονισμός διύλισηρίου, εύρωλμένας κλπ. Έπενδύσεων που χωρίς καμιά δόση ύπερβολής θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν σαν προπλάσματα για μία σωστή αναπτυξιακή πολιτική.

ΕΤΣΙ λοιπόν, μετά από όλα αυτά, βλέπουμε ότι τά αποπροσανατολιστικά διλήμματα εξαφανίζονται πιά, μίας και είναι άνευ ούσίας. Τό πλαστό έρώτημα «Καβάλα ή Μεσολόγγι» παραχωρεί τη θέση του στο επίμαχο πρόβλημα: «Κάθετη έπιχείρησης πετροχημικών με αυτόταρχεια σε πρώτες ύλες ή εξαρτημένο συγκρότημα, στά πρότυπα της περιφερειακής εκδιομηχάνισης, που η λειτουργία του θα εξαρτάται άποκλειστικά από άνεξέλεγκτα κέντρα λήψης αποφάσεων». Μόνο εάν δοθεί άπάντηση στο έρώτημα αυτό μπορούμε να άσχοληθούμε σοβαρά και υπεύθυνα με τον τύπο εγκατάστασης του συγκροτήματος. Ή αντίστροφη διαδικασία, τό μόνο που ύποδηλώνει είναι μικροπολιτική σκόπιμότητα και έπιστημονική άσυναρτησία.

Ένας κακοποιη

Όταν τό 1913 ο ελληνικός στόλος έκανε απόβαση στην Καβάλα έβρισκε μία πόλη 23.500 κατοίκων περίπου, που έχοντας ξεπεράσει τό φράγμα του μεσαιωνικού κάστρου άπλωνόταν γύρω στο λιμάνι αλλά και σε μία ταινία στο μήκος της παραλίας, με μικρό σχετικά βάθος, τόσο πρós τά δυτικά μέχρι την συνοικία του Άγίου Ιωάννη (που άρχισε να δημιουργείται μετά τό 1865) όσο και - λιγώτερο - πρós τά δυτικά μέχρι λίγο πιο πέρα από τά καρνάγια που λειτουργούν ακόμα. Ή ταινία αυτή περιλάβαινε περιοχές κατοικίας, συγκροτήματα καπναποθηκών και έμπορική ζώνη γύρω στο λιμάνι. Έξω από τό όχι ξεκάθαρο περίγραμμα του οικισμού άπλώνονταν καλλιέργειες, και πιο πολύ πετρότοποι.

ΜΕΤΑ τό 1923 ο πολεοδομικός ιστός ταράχτηκε βίαια από τις συνέπειες της άφίξης προσφύγων και τη δημιουργία σειράς ούσιαστικά ξεκομμένων νέων οί-

Μένος «αντίπαλος» τής 'Αθήνας

Του Στέργιου Γεωργιάδη

κισμών με βασικό κριτήριο επιλογής για τη θέση τους την ύπαρξη διαθέσιμης δημοσίας γης, χωρίς οποιοδήποτε κοινωνικό εξοπλισμό ή φροντίδα για ενίσχυση έστω του κεντρικού εξοπλισμού της πόλης που ο πληθυσμός της έκανε άλμα φθάνοντας το 1928 τους 50.000 περίπου κατοίκους και διατηρώντας με ελάχιστη υποχώρηση σταθερό αυτό το επίπεδο τουλάχιστο μέχρι το 1940.

ΤΟ Μάρτιο του 1939 εγκρίθηκε το ρυμοτομικό σχέδιο της πόλης, (μέ ένα δαίδαλο δρόμων έξι ως οκτώ μέτρων με ουσιαστική άγνοια του ιδιαίτερα έντονου ανάγλυφου του εδάφους), που με μικρές αλλαγές στην έκταση και λιγώτερες στην δομή ισχύει από τότε καταλαμβάνοντας τά 200 περίπου εκτάρια από τά 407 της περιοχής κατοικίας ή τά συνολικά 447 τής πόλης.

Η ΜΙΚΡΗ έκταση τής ρυμοτομημένης περιοχής και ή κοινωνική δομή τής πόλης με την υψηλή αναλογία οικογενειών χαμηλών εισοδημάτων, γρήγορα δημιουργήσαν πρόβλημα αυθαίρετης δόμησης που διαρκώς διογκωνόταν ώσπου τον Αύγουστο του 1958, (κατά σύμπτωση τρεις μήνες μετά τις εκλογές που έφεραν την ΕΔΑ στη θέση τής αξιωματικής αντιπολίτευσης), μία ανώδυνη στη διατύπωσή της νομαρχιακή απόφαση έδωσε τό δικαίωμα χάρη στην προγραμματισμένη παρερμηνεία της να μπορεί να

θεωρηθεί ότι μία έκταση 100 περίπου εκταρίων ήταν οίκισμός που υπήρχε και πριν από τό 1923 και επομένως μπορεί να κτίζεται νόμιμα μ' όλο που ακόμα και τότε που δόθηκε ή απόφαση υπήρχαν σ' αυτό τό περίγραμμα χέρσες εκτάσεις. Τά όρια αυτής τής έκτασης αναθεωρήθηκαν και επεκτάθηκαν διαδοχικά, φθάνοντας τά 140 περίπου εκτάρια, πρώτα τό Νοέμβριο του 1966 (στις τελευταίες ημέρες τής κυβέρνησης Στεφανόπουλου) και άλλη μία φορά τον Ιούνιο του 1971 (όταν έτοιμαζόταν ή μετατροπή τής Καβάλας σε διοικητικό κέντρο διανομαρχιακής άκτινοβολίας). Σήμερα αυτή ή περιοχή γνωστή σαν «περίγραμμα» χαρακτηρίζεται από ύψηλή πυκνότητα δόμησης και άνυπαρξία δικτύου κοινοχρήστων χώρων και έτσι όπως έχει διαμορφωθεί γίνεται πολύ δύσκολο να ελέγξει κανείς και να βρει τις περιοχές που θά μπορούσαν να δικαιολογήσουν τον χαρακτηρισμό του, σαν οίκισμο που χρονολογείται πριν από τό 1923.

ΤΟ 1962 υποβλήθηκε στό Έπουργείο Δημοσίων Έργων πρόταση του Δήμου Καβάλας για επέκταση του ρυμοτομικού σχεδίου σε έκταση που χονδρικά συμπίπτει με τό «περίγραμμα» δίνοντας του τό δεύτερο όνομα που από τότε είναι γνωστό στους κύκλους των τεχνικών τής πόλης «τό προβλεπόμενο». Η πρόταση αυτή που επαναλάμβανε σε μεγαλύτερο

βαθμό τά λάθη και τις αδυναμίες του αρχικού ρυμοτομικού σχεδίου, αφού δημιουργήσε πρόσθετο χάος από την μάταιη προσπάθεια των τεχνικών υπηρεσιών να την εφαρμόσουν άνεπίσημα για να μπει μία κάποια τάξη στην περιοχή του «περιγράμματος», αφού ταξίδεψε στη Θεσσαλονίκη τό 1968 όταν ιδρύθηκε εκεί ειδική υπηρεσία πολεοδομικών θεμάτων Βορείου Έλλάδος, ξαναγύρισε στην 'Αθήνα τό 1972 όταν διαλύθηκε αυτή ή υπηρεσία, και φαίνεται ότι έκτός άπροόπτου άναπαύεται ήδη σε κάποιο άρχείο.

ΤΟ 1963 αναθεωρήθηκαν οί όροι δόμησης τής πόλης και δημιουργήθηκε σειρά από χονδρικά όμόκεντρους τομείς όπου ό αριθμός των όρόφων μειωνόταν σταδιακά από 6 σε 2. Η θεωρητική αυτή εικόνα αποδείχτηκε ότι βρισκόταν έξω από την πραγματικότητα γιατί ή κλίση των οικοπέδων στις πλαγιές των ύψωμάτων και ή άνυπαρξία σχετικών ρυθμίσεων στη νομοθεσία έδωσε τό δικαίωμα πρόσθετων όρόφων προς τό άραιο από την παραλία έσωτερικό των κατηφορικών οικοπέδων και ή κατάσταση έγινε τραγική μετά τον Α.Ν. 395/68 που με τις άπίθανες προσαυξήσεις στην έκμετάλλευση των οικοπέδων γέννησε νομότυπες όκταόροφες (άν όχι περισσότερες) οικοδομές σε περιοχές τριόροφων και άλλοίωσε άνεπανόρθωτα τή φυσιογνωμία τής πόλης.

ΤΟ 1973 ανακοινώθηκε ότι ανατέθηκε ρυθμιστική μελέτη σε γνωστό γραφείο μελετών. Άργότερα έγινε γνωστό ότι μετά από αναθεωρήσεις τής σύμβασης παραδόθηκε ή τελική μελέτη τό καλοκαίρι του 1977, στη μέχρι τώρα όμως ανακοίνωση δέν άκούστηκε ότιδήποτε για προώθηση διαδικασίας νομικής κατοχύρωσης των προβλέψεων αυτού του ρυθμιστικού που τό περιεχόμενό του μένει πάντα άγνωστο στό πολύ κοινό.

Στό μεταξύ δέν έπαψαν νέες κακοποιήσεις τής πόλης τόσο από ιδιώτες που έκμεταλλεύονται την οικονομική αδυναμία του δήμου και κτίζουν πάνω σε ρυμοτομούμενα οικόπεδα όσο και από δήμους φορείς με πρόσφατο παράδειγμα τό άνοικτό κολυμβητήριο που έκοψε την συνέχεια του παραθαλάσσιου περιπάτου (σε ζώνη που είχε δημιουργηθεί μετά από προσχώσεις στην παραλία πριν μιάμιση δεκαετία, ή τό λίγο παλιότερο τεράστιο διοικητήριο που χτίστηκε στην ίδια περιοχή φράζοντας σε μεγάλο βαθμό την όπτική έπαφή με την θάλασσα.

ΣΤΙΣ 19.11.78 δημοσιεύθηκε στόν τύπο («ΒΗΜΑ») ή πληροφορία ότι τό ΥΠΔΕ διάλεξε αυτή την κακοποιημένη πόλη με την έντυπωσιακή έλλειψη ύποδομής και την προορίζει να την προωθήσει σε «αντίπαλο» πόλο έλξης για να εξουδετερώσει την 'Αθήνα...

3. Δέν αρκοῦν οἱ κυβερνητικές ὑποσχέσεις..

τοῦ Γιώργου Παγκαίου

ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ χρόνια δημιουργήθηκε μεγάλος θόρυβος τόσο ἀπὸ τὸν τύπο ὥσο καὶ ἀπὸ τὴν κυβέρνηση με ἀνακοινώσεις ἀρμοδίων φορέων γύρω ἀπὸ τὰ ἀναπτυξιακά κίνητρα τῶν ἀκριτικῶν περιοχῶν, τίς ἐπενδυτικές δραστηριότητες καὶ κυρίως γύρω ἀπὸ τὴν ἀνέυρεση πετρελαίου στὴν περιοχή μας. Τό ἀποτελεσματικὸν ἦταν ἡ δημιουργία μιᾶς τέλει ἀσφαλισμένης ἐντύπωσης στὴν κοινὴ γνώμη γιὰ τὴν πραγματικὴ κατάσταση ποὺ ἐπικρατεῖ στὴν περιοχή τῆς Καβάλας. Εἶναι λοιπὸν ἀπαραίτητα δυὸ λόγια.

ΟΙ ΠΑΡΑΜΕΘΟΡΙΕΣ περιοχές τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης ἦταν ἐκείνες ποὺ κύρια ὑπέστησαν τίς συνέπειες τῆς πάγιας μεταπολεμικῆς πολιτικῆς τῆς δεξιᾶς τοῦ «ἀπὸ βορρᾶ κινδύνου». Γιὰ δεκαετίες ὁλόκληρες ἡ ἐγκατάλειψη ὑπῆρξε πλήρης. Καὶ μόνο ἡ παρατήρηση στὴν ἀυξομείωση τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Καβάλας σπρώχνει σὲ συμπεράσματα. Κατὰ τίς μεταπολεμικὲς ἀπογραφὰς καὶ εἰδικότερα στὴν περίοδο 1951-1971 ὁ πληθυσμὸς τῆς πόλης μειώνεται μὲ μέσο ἐτήσιο ρυθμὸ τῆς τάξης τοῦ 0,54. Ἡ μετανάστευση εἶναι ἓνα φαινόμενο ποὺ φθάνει στὸ ζενίθ του στὴν περίοδο 1961-1971 ὁπότε ὁ μέσος ἐτήσιος ρυθμὸς μείωσης τοῦ πληθυσμοῦ φτάνει τὸ 1,36. Ἀπὸ τὰ στοιχεία τῆς Ἑθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας προκύπτει πὺς ἐνῶ ὁ δείκτης γηρασμοῦ τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ νομοῦ τὸ 1961 ἦταν 8,5 τὸ 1971 ἀνέρχεται στὸ 12,5. Ὁ οἰκονομικὰ ἐνεργὸς πληθυσμὸς τοῦ νομοῦ τὸ

1961 ἀνερχόταν σὲ 72735 ἄτομα ἐνῶ τὸ 1971 ἔπεσε στὰ 50400 ἄτομα. Μειώθηκε δηλαδή μὲ μέσο ἐτήσιο ρυθμὸ 3,07.

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ αὐτὴ συνεχίζεται μέχρι τὴ μεταπολίτευση ὁπότε ἡ ἐξαγγελία τῆς ἀνεύρεσης κοιτασμάτων πετρελαίου στὴ θαλάσσια περιοχή τοῦ Πρίνου τῆς Θάσου ἀνοίγει νέες προοπτικὲς στὸ νομὸ μὲ τὴ δημιουργία τῆς Δημόσιας Ἐπιχειρήσεως Πετρελαίου (ΔΕΠ) καὶ τὴν ἀπαρχὴ τῶν γεωτρήσεων στὴ χερσαία περιοχή τοῦ Νέστου.

ΧΡΕΙΑΣΘΗΚΕ ὁμως νὰ περάσουν τέσσερα χρόνια γιὰ νὰ διαπιστώσουν οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς τὸ μέγεθος τῆς αὐταπάτης τους. Οἱ πρῶτες ἀνακοινώσεις γιὰ τὰ κοιτάσματα τοῦ Πρίνου μιλοῦσαν γιὰ 350 χιλιάδες βαρέλια ἡμερησίως, μετὰ ἔγιναν 250 χιλιάδες καὶ λιγοστεύοντας μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου ἔφτασαν τίς 150 χιλιάδες βαρέλια. Κανένας φυσικά, οὔτε ἡ ἴδια ἡ ΔΕΠ εἶναι σὲ θέση νὰ ἐλέγξει τὴν πιστότητα αὐτῶν τῶν στοιχείων. Ἡ κυβέρνηση κράτησε καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ κρατᾷ ἐρμητικὴ σιγὴ γύρω ἀπὸ τὸ ὅλο θέμα. Ἀναθεώρησε φυσικά τὴ ληστροικὴ σύμβαση τῆς δικτατορικῆς κυβέρησης μὲ τὴν ἐταιρεία — φάντασμα ΟΣΕΑΝΙΚ ἀλλὰ ἓνα ἐρώτημα μένει ἀκόμα ἀναπάντητο:

● Μὲ τίς ποσότητες ποὺ ἀναφέραμε πρὶν πάνω καὶ μὲ τοὺς ὅρους ποὺ ὑπογράφθηκε ἡ νέα σύμβαση εἶναι ἐθνικὰ συμφέρουσα ἡ ἐξόρυξη τοῦ πετρελαίου τοῦ Πρίνου; Παίρνοντας μάλιστα ὑπόψη ὅτι εἶναι κακῆς ποιότητος μὲ ψηλὸ ποσοστὸ περιεκτικότητος σὲ θεῖο ποὺ δη-

μιουργεῖ τεράστια προβλήματα μόλυνσης τοῦ περιβάλλοντος;

ΑΠΟ ΤΗΝ ἄλλη εἶναι περίπου κοινὸ μυστικὸ στοὺς παρηκοῦντες ὅτι οἱ χερσαῖες γεωτρήσεις ποὺ συνεχίζονται ἀπέδωσαν μέχρι τώρα ἀκαρπες καὶ διατυπώνεται ἡ ἀποψη μήπως ἦλθε ἡ ὥρα τῆς ἀποχώρησης τοῦ κλιμακίου τῆς Καβάλας.

ΤΟ 1976 ψηφίζεται ὁ νόμος 289 ποὺ προνοεῖ τίς κυβερνητικὲς προσθέσεις γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῶν παραμεθορίων περιοχῶν. Οἱ ἐλπίδες τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς «ξαναξεσπαιγόνται» μέχρι ποὺ γίνεται γνωστὸ πὺς ὁ νομὸς τῆς Καβάλας δέν περιλαμβάνεται στὴν πέμπτη βιομηχανικὴ ζώνη ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὸν ποταμὸ Νέστο καὶ καλύπτει ὅλη τὴ Θράκη. Ἔτσι οἱ ἐπενδυτικὲς δραστηριότητες ἀκόμα καὶ οἱ προερχόμενες ἀπὸ τοὺς ντόπιους φορεῖς διοχετεύονται πέρα ἀπὸ τὸ νομὸ. Οἱ ἤδη ὑπάρχουσες βιοτεχνίες καὶ βιομηχανικὲς μονάδες συμπιέζονται ἀκόμα περισσότερο.

ΟΙ ΕΠΙΛΟΓΕΣ αὐτῆς τῆς κυβέρησης ὄρῃκαν ἀντίθετο καὶ ἀγανακτισμένο τὸ λαὸ τῆς περιοχῆς καὶ ἰδιαίτερα τοὺς δυὸ... ὑπουργοὺς ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὴν περιοχή τῆς Καβάλας οἱ ὁποῖοι στὴν προεκλογικὴ περίοδο ὑπενοῦσαν νὰ ἀναγγεῖλουν τὴν ἐγκατάσταση στὴν περιοχή μεγάλου πετροχημικοῦ συγκροτήματος ὕψους 640 ἐκατ. δολλαρίων. Ἐνα χρόνον ὁμως ἀργότερα καὶ μετὰ ἀπὸ μιὰ σειρά μικρότερες ὑπανεχωρήσεις ἔρχεται ἡ ἐπίσημη ἀναγγελία τῆς ματαίωσης καὶ τοῦ ἔργου αὐτοῦ καὶ τῆς μερικῆς μετα-

ΚΕΡΑΜΙΚΑ

αντικειμενο

σταχυ

Ξάνθου 7 Κολωνάκι

αντικειμενο

Δημητρίου Γούναρη 30 Θεσσαλονίκη

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ:
Φανερωμένης 48 Χολαργός.
Τηλ. 652.1725

M.P.S. Camping Center Κιάφας 3,
ἀπὸ Ἀκαδημίας 78
τηλ. 36.15.438

Anoraks
Vestēs
Sleepings bags
Σκηνές
Σακκίδια

φορέας του στο Μεσολόγγι.

ΤΟ ΓΕΓΟΝΟΣ αυτό αποτέλεσε τό έναυσμα της έκρηξης της αγανάκτησης των κατοίκων. Καθολική απεργία στο νομό που συνδυάστηκε με συγκέντρωση διαμαρτυρίας και διαδήματα - τηλεγραφήματα προς την κυβέρνηση και τους αρμόδιους υπουργούς, που ως συνήθως πετιούνται σε κάποιο καλάθι των άχρηστων. "Η μάλλον όχι. Σάν απάντηση ματαιώνεται και η εγκατάσταση μεγάλου εργοστασίου Ιχθυερών που θα γινόταν με τη συμμετοχή του ΟΗΕ. Για δεύτερο χρόνο μετά τις «έλπιδοφόρες εξαγγελίες» η Καβάλα δεν περιλαμβάνεται στην πέμπτη βιομηχανική ζώνη όπως είχε ζητηθεί τον καιρό των κινητοποιήσεων για τη ματαίωση του εργοστασίου των πετρελαιοκημικών ενώ περιλαμβάνονται η Δράμα και οι Σέρρες.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΝΕΤΑΙ όμως - από επίσημα χείλη - ότι θα εγκατασταθεί στην Καβάλα συγκρότημα αποθέρωσης του πετρελαίου πράγμα που περικλείει τεράστιους κινδύνους για το περιβάλλον ενώ αρχικά είχε προβλεφθεί γι' αυτό ακριβώς το λόγο να εγκατασταθεί σε τεχνητή νησίδα ανοικτά του Πρίνου. Αυτά για την ιστορία. Είναι όμως από την άλλη χρήσιμη για να κατανοήσει κανένας τη θέση του αναπτυξιακού προβλήματος του νομού και να καταλάβει τις βαθύτερες αιτίες του γιατί οι κάτοικοι της Καβάλας θεωρούν την περιοχή «εγκαταλειμμένη και άδικημένη».

Η ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΗ του λαού της Καβάλας των περασμένο Σεπτέμβριο είχε ένα

βαθύτερο νόημα από αυτό που πρόσβαλαν οι έφημερίδες. Δεν είναι βέβαια άλλο από την αντίθεσή του στην κυβερνητική πολιτική αντιμετώπισης των χρόνιων προβλημάτων του τόπου, της απασχόλησης, της περιθαλψής, του οικισμού, της παιδείας, των έργων υποδομής της ανάπτυξης δηλαδή γενικότερα που μπορούσε να δώσει μία προοπτική στον τόπο. Ο λαός της Καβάλας δήλωσε επίσης την αντίθεσή του στην πολιτική της εξάρτησης γιατί είναι πια φανερό ότι άλλοι είναι οι λόγοι της ματαίωσης της εγκατάστασης του εργοστασίου πετρελαιοκημικών στην περιοχή και σχετίζονται με την άρνηση των «εχόντων την τεχνολογία».

ΓΙΑ ΤΗΝ ανάπτυξη της περιοχής υπάρχουν πέρα από τα όσα αναφέρθηκαν παραπάνω και όρισμένα βασικά εμπόδια:

- Η έλλειψη βιομηχανικής περιοχής με έργα υποδομής αν και η Καβάλα ήταν μία από τις πρώτες πόλεις στην Ελλάδα που είχε ζητήσει τον καθορισμό της από το 1966.

- Η έλλειψη βιομηχανικής ζώνης.

- Η μη προώθηση της Έγνατίας οδού που θα μπορούσε φυσικά να βοηθήσει και ολοκληρωτή τη Βόρεια Ελλάδα. Μετά το σταμάτημα των εργασιών για την αναθεώρηση της σκανδαλώδους σύμβασης της ΜΑΚ ΝΤΟΝΑΛΝΤ με τη Χούντα το ζωτικής σημασίας αυτό έργο δεν σημείωσε απολύτως καμιά πρόοδο.

- Τρία χρόνια μετά την έναρξη της κατασκευής του αεροδρομίου της Χρυ-

σούπολης το έργο βρίσκεται σήμερα στάσιμο.

- Η έλλειψη λιμανιού.

- Η έλλειψη σιδηροδρομικής σύνδεσης.

- Η μη εφαρμογή της ρυθμιστικής μελέτης που έχει ολοκληρωθεί εδώ και ένα χρόνο.

- Η έλλειψη έργων υποδομής στην πόλη και ιδιαίτερα αποχετευτικού συστήματος που δημιουργεί τεράστια προβλήματα ρύπανσης και για το οποίο από πολλά χρόνια έχει παραδοθεί σχετική μελέτη.

- Η μη ύπαρξη αρδευτικού δικτύου στην πεδιάδα των Φιλίππων μία από τις πιο εύφορες της χώρας μας.

- Η μη ύπαρξη πρόνοιας για την αξιοποίηση των πραγματικά πολύ όμορφων άκτων του νομού και του νησιού της Θάσου.

ΥΠΑΡΧΕΙ τέλος το πρόβλημα της ρύπανσης. Πέρα από τις μόνιμες εστίες ρύπανσης, τους υπόνομους, τα σφαγεία και γενικά τα σκουπίδια της Πόλης υπάρχουν τα αερολήματα του εργοστασίου λιπασμάτων. Πάνω απ' όλη την Καβάλα κρέμεται η απειλή του συγκροτήματος αποθέρωσης. Χρειάζεται η πιο πλατιά συνειδητοποίηση και κινητοποίηση των κατοίκων και των δημοκρατικών φορέων για να επιβληθεί ένας κοινωνικός έλεγχος του φαινομένου αυτού σήμερα και για να επιτευχθεί η πρόληψή του. Έτσι ώστε η ανάπτυξη να μην αποβεί σε βάρος μίας καλύτερης ποιότητας ζωής που είναι και το ζητούμενο ■

50 ΧΡΟΝΙΑ ΣΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙ ΣΑΣ

ΜΑΚΑΡΟΝΙΑ SPECIAL

FOURLI

50 ΧΡΟΝΙΑ ΣΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙ ΣΑΣ

Ἀπαρχές καί ἐξέλιξη

Τοῦ Γκώργου Ἀνδρέου

1. ΝΕΑΠΟΛΗ

Η ΠΕΡΙΟΧΗ τῆς Καβάλας κατοικήθηκε ἀπ' τὰ προϊστορικά χρόνια ὅπως μαρτυροῦν οἱ οἰκισμοί πού βρέθηκαν στό Ντικιλί-τάς, τό Πολύπυλο καί κοντά στό νεκροταφεῖο τῆς σημερινῆς πόλης. Τά πρῶτα ἱχνη ὑπαρξῆς οἰκισμοῦ στή σημερινή τῆς θέση τοποθετοῦνται σ' ἀρχαῖα χρόνια: ὁ χρόνος τῆς Ἰδρυσῆς τῆς δέν ἔχει καθοριστεῖ μέ ἀκρίβεια, οὔτε ἡ μητρόπολή τῆς. Σύμφωνα μέ τήν ἐπικρατέστερη θεωρία κτίστηκε ἀπό τοὺς Πάριους, πού στίς ἀρχές τοῦ 7ου αἰῶνα ἀποικήσανε τή Θάσο, κι' ἀφοῦ ἐξασφάλισαν τήν ἐγκατάστασή τους στό νησί ἄρχισαν νά ἱδρύνουν πόλεις στήν ἀπέναντι ἀκτὴ τῆς Θράκης, τή γνωστὴ μέ τ' ὄνομα «περαία» ἢ «Θασιῶν ἡπειρος»· τὴ Γαλιζό κοντά στίς ἐκβολές τοῦ Στρυμῶνα, τὴν Οἰσὺμη στό φυσικὰ λιμάνι τῶν Ἐλευθερών, τὴ Σκαπτή Ὑλη στό Παγγαῖο, τὴ Στρώμη κοντά στὴ Μαρώνα, τίς Κορινίδες καί πιθανότατα τὴ Νεάπολη στὴ θέση τῆς σημερινῆς Καβάλας.

ΤΗ ΘΕΩΡΙΑ ἐνισχύει ἡ ἐξαιρετικὰ σημαντικὴ θέση τῆς πόλης, – ἀπ' ὅπου περνοῦσε ὁ δρόμος πού ἔκωνε ἀνατολὴ καί δύση, ξεκινοῦσε ὁ δρόμος γιὰ τὸ χρυσοφόρο Παγγαῖο καί τὴν πλούσια περιοχή τοῦ Δάτου κι' ὅπου κατάληγαν οἱ θαλάσσιοι δρόμοι ἀπ' τὴ Ν. Ἑλλάδα, τὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου καί τὴ Μικρὰ Ἀσία, πού ἡ στρατηγικὴ κι' οἰκονομικὴ τῆς σημασία δὲ θά μπορούσε νά διαφύγει τὴ διορατικότητα τῶν Θασιῶν.

ΤΑ ΠΙΟ παλῖα ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα τῆς Νεάπολης μαρτυροῦν πὼς ἡ ζωὴ τῆς πόλης ἀρχίζει γύρω στὰ 650–625 π.Χ. Οἱ ἀνασκαφές τοῦ 1936 καί τοῦ 1953 ἀποκάλυψαν στήν περιοχή τοῦ Ἰμαρέτ μῆμα τοῦ ἀρχαίου ἱεροῦ τῆς Παρθένου, πού ἡ μορφή του παραμένει ἀγνωστὴ, καί πολυάριθμα εὐρήματα τῆς ἰδίας ἐποχῆς· κρίνοντας ἀπὸ τὰ ἀγγεῖα πού βρέθηκαν ἀπὸ τὰ πρῶτα αὐτὰ χρόνια τῆς ἱστορίας τῆς πόλης λατρεύεται ἡ πολιοῦχος θεὰ τῆς «Παρθένου», ἐξελληνισμένη ἴσως μορφὴ τῆς θρακικῆς «Ἀρτέμιδος ταυροπόλου» ἢ «Βενδίδος». Οἱ ἴδιες ἀνασκαφές ἀποκάλυψαν στήν ἴδια θέση ἕνα περίπτερο ἰωνικὸ ναὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 5ου αἰῶνα, πού κτίστηκε πιθανὰ μετὰ ἀπὸ κάποια καταστροφὴ τοῦ ἱεροῦ· ἀπὸ ἀρχιτεκτονικὰ του μέλη πού διασώθηκαν ἔγινε ἡ ἐντυπωσιακὴ ἀνασύνθεση τοῦ ρυθμοῦ του σὲ συμβατικὸ ὕψος στό Μουσεῖο τῆς Καβάλας.

ΤΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ τῶν ἀνασκαφῶν αὐτῶν, πού ὁ χώρος τους καλύφθηκε στὴ 10ετία τοῦ 60 ἀπὸ νέες οἰκοδομές, – καί μῆματα τοῦ περιβάλλοντος τῶν ἀρχῶν τοῦ 5ου αἰῶνα, ἀπὸ ὀγκόλιθους ντόπιου γρανίτη, μήκους μέχρι 1,80 μ., εἶναι τὰ μοναδικὰ

Η ΚΑΒΑΛΛΑ

Αἱ δύο δημοσιευόμεναι φωτογραφικαὶ ἀπόψεις τῆς Καβάλλας ἐστάλησαν εἰς τὴν Ἑστίαν φιλοφρόνως ὑπὸ τοῦ ἐκεῖ ἀποκατεστημένου φιλοπάτριδος καί φιλομούσου ὁμογενοῦς κ. Ι. Τζιάτα. Ἡ Καβάλλα εἶνε ἡ ἀρχαία Νεάπολις τῆς Μακεδονίας καί κεῖται εἰς τὸν μυχὸν τοῦ ἀρχαίου κόλπου τῆς Πιερίας περικλειομένου ὑπὸ τῆς Θάσου καί τοῦ ὄρους Παγγαίου, ὅπερ ἐκτείνεται πρὸς Δ αὐτῆς· εἶνε δὲ κτισμένη ἐπὶ χερσονήσου βραχύδους καί ὑψηλῆς. Ἡ Καβάλλα εἶνε πόλις ἐμπορικὴ ἔχουσα ἐμπορίων δημητριακῶν καρπῶν, μετὰξῆς ἀκατέργαστου, σησαμίου καί τῶν περιφύμων καπνῶν Γενιτζέ, εἶνε πρωτεύουσα διαμερίσματος διοικουμένου ὑπὸ μούδιρῃ· ὑπάγεται δὲ εἰς τὸν καίμακάμην τῆς Δράμας καί ἐκεῖνος εἰς τὸν γενικὸν διοικητὴν Θεσσαλονίκης. Ὑπάρχουσιν ἐν Καβάλλᾳ διάφορα φιλανθρωπικὰ ἱδρύματα καί σχολεῖα συντηρούμενα ὑπὸ τῆς ἐλληνικῆς κοινότητος, ἥτις διακρίνεται διὰ τὴν πρὸς πᾶν ἐθνικὸν στοργὴν καί διὰ τὰ φιλοπρόδοα αἰσθήματά της.

ἱχνη τῆς ἀρχαίας πόλης πού καταλάμβανε σὲ ἔκταση τὴν τριγωνικὴ χερσονήσο τῆς σημερινῆς συνοικίας τῆς Παναγιάς.

ΤΑ ΑΓΓΕΙΑ πού βρέθηκαν στό ἱερὸ προέρχονται ἀπὸ τὰ πιὸ μακρινὰ ἐργαστήρια ἀγγειοπλαστικῆς τοῦ ἀρχαίου κόσμου (Λακωνία, Κόρινθος, Ἀθήνα, Κυκλάδες, Ἰωνίδα, Αἰολίδα, Ρόδος) καί δείχνουν πὼς ἡ Νεάπολη εἶχε σ' ἀρχαῖα χρόνια ζωηρὲς ἐμπορικὲς σχέσεις μέ πολλές πόλεις. Γύρω στὰ 500 π.Χ., ἄρχισε ἡ κοπὴ ἀργυρῶν νομισμάτων, στατήρων, πού σταματᾷ τὸ 350 π.Χ., ὅταν οἱ ἐλληνικὲς πόλεις τῆς Θράκης ὑποτάσσονται στό Φίλιππο Β τῆς Μακεδονίας· τὰ πρῶτα νομίσματα τῆς, ἀντιγράφουν τὸν εὐδοῖκο νομισματικὸ τύπο – γοργάνειο καί στήν ἄλλη πλευρὰ ἐγκοῖλο τετράγωνο – τῆς ἀρχαίας Ἀντισάρας πού τμήματά τους ἀποκαλύφθηκαν στὴ σημερινὴ Καλαμίτσα. Αὐτὸ ὁδήγησε στήν ὑπόθεση πὼς μητρόπολή τους ἦταν ἡ Ἐρέτρια.

ΜΕΤΑ ΤΗ μάχη τῶν Πλαταιῶν ἡ Νεάπολη γίνεται μέλος τῆς ἀθηναϊκῆς Συμμαχίας κι' ἀπὸ τὸ 454/3 π.Χ., τ' ὄνομά τους ἀναφέρεται στοὺς φορολογικοὺς καταλόγους, παίρνει μέρος στίς συγκροτήσεις τῶν Ἀθηναίων μέ τούς Θασιῶν γιὰ τὴν κατοχὴ τῆς «περαίας» κι' ἀργότερα στὰ χρόνια τῶν πολιτικῶν συνωμοσιῶν στίς ἀποικίες τῆς Θάσου, στήν τελευταία περίοδο τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου. Στὴν περίοδο αὐτὴ ἀναφέρονται δύο τιμητικὰ ψηφίσματα τῶν Ἀθηναίων γιὰ τὴ Νεάπολη τοῦ 410/9 καί τοῦ 407/6, χαραγμένα σὲ μιά στήλη πού βρέθηκε

στην Ἀκρόπολη της Ἀθήνας. Στό ανάγλυφο της στήλης παριστάνεται ἡ Ἀθηνᾶ μέ μιὰ δεύτερη μορφή, πιθανὰ τὴν Παρθένο, πού σώζεται μόνο τό πόδι της. Σ' ἓνα δεύτερο ψηφισματικό ανάγλυφο τοῦ 356/5 π.Χ., πού ἀναφέρεται στήν ἀποστολή δυο πρέσβειων τῆς Νεάπολης στήν Ἀθῆνα γιά τὴ σύναψη στρατιωτικῆς συμμαχίας κατὰ τοῦ Φιλίππου, διακρίνεται καθαρά ἡ δεύτερη μορφή πού κάνει χειραψία μέ τὴν Ἀθηνᾶ καί πάνω ἀπὸ τό κεφάλι της χαραγμένο τ' ὄνομα ΠΑΡΘΕΝΟΣ· ἡ μοναδική γλυπτὴ παράσταση τῆς πολιοῦχου θεᾶς τῆς πόλης, πού ἴσως ἀντιγράφει τό λατρευτικό της ἄγαλμα.

ΣΤΑ 340 π.Χ., ὁ στρατός τοῦ Φιλίππου καταλαμβάνει τὴ Νεάπολη πού γίνεται ἐπίνειο τῶν Φιλίππων. Στά κατοπινὰ χρόνια τ' ὄνομά της ἀναφέρεται σποραδικά. Στὴ σύγκρουση τῶν Φιλίππων τό 42 π.Χ., στό λιμάνι της ἐλλειμνίζεται ὁ στόλος τῶν δημοκρατικῶν κι' ἀργότερα μέ τὴν ἴδρυση τῆς ρωμαϊκῆς ἀποικίας στοὺς Φιλίππους, ἐγκαθίστανται ρωμαῖοι ἀποικοι κι' ἀπὸ τὴν ἐποχὴ αὐτὴ προέρχονται οἱ σαρκοφάγοι μέ τίς λατινικὲς ἐπιγραφές πού ἐκθέτονται στό Μουσείο.

2. ΧΡΙΣΤΟΥΠΟΛΗ

ΣΤΟΥΣ ΠΡΩΤΟΥΣ αἰῶνες τοῦ βυζαντινοῦ κράτους ἐλάχιστες εἶναι οἱ εἰδήσεις γιά τὴν πόλη. Φαίνεται πάντως πὼς διατηρεῖ τὴ στρατηγικὴ της σημασία γιατί στά χρόνια τοῦ Ἰουστινιανοῦ τό τεῖχος της ἀναφέρεται μεταξύ τῶν τειχῶν τῶν μακεδονικῶν πόλεων πού ἐπισκευάστηκαν. Στά παλαιοχριστιανικά χρόνια δὲν ἐντοπίστηκε κανένα κτίσμα. Βρέθηκαν μόνο ἀρχιτεκτονικά μέλη στήν ἐκκλησία τῆς Παναγίας καί στόν Ἅγιο Νικόλαο, πιθανότατα ἀπὸ παλαιοχριστιανικὲς ἐκκλησίες στίς ἴδιες θέσεις. Στὴν περιοχὴ τοῦ Ἁγ. Νικολάου πρέπει ν' ἀποδιδάσθηκε τὸ χειμῶνα τοῦ 49 μ.Χ., ὁ ἀπόστολος Παῦλος.

ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΗ αὐτὴ χριστιανικὴ περίοδο, ἡ πόλη εἶχε ἀκόμη τό ἀρχαῖο της ὄνομα «Νεάπολις» καί τὰ εὐρήματά της παρουσιάζουν πολλές ὁμοιότητες μέ τὰ εὐρήματα τῶν Φιλίππων μέ ἐντονη ἀκόμη τὴ ρωμαϊκὴ παράδοση, γιατί σάν ἐπίνειο τους δριοκόταν στήν περιοχὴ τῆς ἀκτινοβολίας τους.

ΣΤΙΣ ΑΡΧΕΣ τοῦ 9ου αἰῶνα ἐμφανίζεται τό καινούριο ὄνομα τῆς πόλης «Χριστούπολις», σέ μιὰ ἐπιστολὴ τοῦ Ἀγ. Θεόδωρου Στουδίτου καί στίς διηγήσεις τοῦ Ἀγ. Γρηγόριου Δεκαπολίτου, πού μαρτυροῦν πὼς στά χρόνια αὐτὰ ἡ πόλη καθῶς κι' ἡ παραθαλάσσια περιοχὴ μέχρι τό Στρυμόνα δρίσκονται στὰ χέρια τῶν Βυζαντινῶν. Καί τό φρούριό της ἔχει ἰδιαίτερη σημασία, τελευταῖο ὄχυρό τοῦ θέματος τοῦ Στρυμόνα στίς ἐπιδρομές τῶν Σλάβων καί μαζί στρατηγικὴ θέση καί λιμάνι

γιά τὴν ἐξασφάλιση τῶν ἐπικοινωνιῶν μέ τὴν Κων/πολη καί τὴ Θεσσαλονίκη.

Ἡ ΣΗΜΑΣΙΑ τῆς θέσης της φαίνεται ἀπὸ μιὰ ἔμμετρη ἐπιγραφή πού ἀποτεichίστηκε ἀπὸ τό τεῖχος πίσω ἀπ' τό παλιό τελωνεῖο ὅπου ἀναφέρεται ὅτι ὁ στρατηγός τοῦ θέματος Στρυμόνος Βασίλειος Κλάδων ἀνοικοδομεῖ τό 926 «τὰ πρὶν φθαρέντα καί πεπτωκότα τεῖχη» τῆς πόλης, πού καθορίζουν καί τὰ ὅρια τῆς βυζαντινῆς πόλης καί πατοῦν πάνω στ' ἀρχαῖα τεῖχη. Μιὰ δεύτερη ἐπιγραφή, ἀποτεichισμένη ὅπως κι' ἡ πρώτη ἀναφέρει τὴν πυρπόληση τῆς Χριστούπολης ἀπ' τοὺς Νορμανδοὺς καί τὴν ἀνακαίνιση τό 1193 τοῦ «οἴκου πατρός», πιθανὰ κάποιας ἐκκλησίας πού κατὰστρεψαν οἱ ἐπιδρομείς.

ΣΤΑ ΒΟΡΕΙΑ τῆς Καβάλας, στίς πλαγιές τοῦ Συμβόλου, σώζονται ἀκόμα τμήματα τοῦ «μακροῦ τεύχους», ἐνός ὀχυρωματικοῦ ἔργου πρώτης γραμμῆς, πού κτίστηκε στίς ἀρχές τοῦ 14ου αἰῶνα ἀπὸ τὸν Ἀνδρόνικο Β' Παλαιολόγο γιά νὰ ἐμποδίσαι τὴν ἐπιστροφή στὴ Θράκη τῶν ὁρδῶν τῆς Καταλάνικῆς Ἑταιρείας, πού μέ 2.000 πρωτοεμφανιζόμενος στήν Ἀν. Μακεδονία Τούρκους, ξεκίνησαν ἀπὸ τὴν Καλλίπολη σκορπίζοντας ἐρήμωση καί καταστροφὴ, πέρασαν ἀπ' τὴν Χριστούπολη χωρὶς νὰ τὴν καταλάβουν, κι' ἀφοῦ ἀπέτυχαν νὰ καταλάβουν καί τὴ Θεσσαλονίκη ἐπιχείρησαν νὰ ἐπιστρέψουν στὴ Θράκη. Τό ἔργο αὐτό διαδραματίζει στό ἐξῆς κύριο ρόλο στήν ἀμυνα τοῦ βυζαντινοῦ κράτους, πού κλονίζεται ἀπὸ τίς ἐσωτερικὲς του διαμάχες ἐνῶ ἡ περιοχὴ διεκδικεῖται ἀπ' τοὺς Σέρβους καί τοὺς Τούρκους.

Ἡ ΧΡΙΣΤΟΥΠΟΛΗ παραμένει στὰ χέρια τῶν βυζαντινῶν, ἀπὸ τὰ τελευταῖα στηρίγματά τους, μέχρι τό 1391, ὅποτε οἱ Τούρκοι τὴν καταστρέφουν ἐκ βάθρων κι' οἱ κάτοικοί της διασκορπίζονται στοὺς γύρω τόπους. Τὴν ἀνάμνηση τῆς καταστροφῆς της διασώζει ἡ σημείωση ἐνός κώδικα τοῦ Ἁγίου Ὁρους 1391 «ἐτους σωηθ' ἰνδ. ΙΔ'. Ἐν αὐτῷ τῷ ἔτει ἐλῶν παρὰ τῶν ἀπίστων ἐθνῶν ἡ Χριστῶννμος πόλις καί κατεδαφίσθη ἐκ βάθρων ἐς τάχος καί οἱ οἰκήτορες ταύτης διεσκορπίσθησαν ἐν διαφόροις τόποις καί χώρες· γέγονε δέ τοῦτο τό ὀλέθριον κακόν, διὰ τινων οἰκητόρων τῆς δε τῆς πόλεως· τοσαύτη δέ γέγονε ἡ φθορά καί ἡ κατὰλυσις τῶν ἐνοικούντων τούτων Χριστιανῶν ὥς ἔγινε οἶμαι οἷα γέγονεν ἐκπαλὶ ἐπὶ Ναβουχοδονόσῳ ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ πόλει». Μετὰ τὴν καταστροφὴ τῆς πόλης ὁ τόπος ἔμεινε ἐρημος γιά χρόνια.

ΣΤΟ α' τέταρτο τοῦ 15ου αἰῶνα, κτίστηκε κατὰ τό μεγαλύτερο μέρος της ἡ Ἀκρόπολη τῆς πόλης πού διαδέχτηκε τὴ βυζαντινὴ Ἀκρόπολη, ἴχνη τῆς ὁποίας διακρίνονται σέ πολλά σημεῖα ὅπως ὁ κεντρικὸς κυκλικὸς πύργος. Μετὰ ἀπὸ μιὰ πρόσκαιρη κατὰληψή της ἀπὸ τοὺς Βενετούς, οἱ Τούρκοι φοβούμενοι νέες ἐπιθέσεις τὴν ὀχυρώνουν καλύτερα. Ἡ Ἀκρόπολη εἶναι ὀχυρωματικὸς περίβολος τῆς ἐποχῆς πού δὲν ἔχει ἐπικρατήσει ἀκόμα στήν πολεμικὴ τεχνικὴ ἡ χρῆση τῆς πυρίτιδας· ἡ ἀπύσσια ἰσχυροῦ ὀχυρωματικοῦ χαραχτήρα πού διακρίνει τὴν κατασκευὴ της ὀφείλεται καί στὴ φυσικὴ ὀχυρωματικὴ της θέση καί τὰ παρὰ τὴν τεῖχη τῆς πόλης. Ἀκολουθώντας τὴ διαμόρφωση τοῦ ἐδάφους χωρίζεται σέ δυο τμήματα τὸν ἔξωτερικὸν περίβολο, μέ τρεῖς πύργους, – στόν ὁποῖο ἀνοίγονται οἱ δυο προσβάσεις της, ἡ ἀρχικὴ στὴ βόρεια πλευρὰ κι' ἡ σημερινὴ πρὸς τό ἀνατολικὸ τμήμα τῆς Παναγίας, – καί τὸν ἐσωτερικόν, πού ἦταν τό ἀσφαλέστερο τμήμα της γιατί περιλάμβανε τοὺς ἀπαραίτητους χώρους γιά ἀμυνα· τὴ δεξαμενὴ νεροῦ, τὴν ἀποθήκη πυρομαχικῶν καί τροφίμων (ἡ λεγομένη «φυλακή», ὅπου φυλακίστηκε ὁ κοτσάμπας τῆς Θάσου Χατζηγιωργῆς Μεταξᾶς ἀπ' τό Θεολόγο), καί τὸν κεντρικὸ πύργο γιά τὴν τελευταία ἀμυνα· ἡ πρόσβαση στόν περιδρόμο τῶν τειχῶν μέ τίς ἐπάλξεις γίνονταν ἀπὸ μικρὲς σκάλες κατὰ διαστήματα.

3. ΚΑΒΑΛΑ

ΓΙΑ ΠΑΝΩ από 130 χρόνια στο χώρο της Χριστούπολης δέν υπήρξε οικισμός, αλλά ένα δχυρό κάστρο μεγάλης στρατηγικής σημασίας. Μόνο μετά το 1527/8 ή πόλη επανοικίζεται, με έβραϊκό πληθυσμό – που ξεσήκωσαν οι Τούρκοι μετά τη μάχη του Μοχάτς το 1526 και την αποχώρησή τους από την Ογγαρία –, και "Έλληνες και Τούρκους απ' τή γύρω περιοχή. Τήν εποχή αυτή στην πόλη, – που το νέο της όνομα Καβάλα έμφανίζεται στίς πηγές ήδη απ' το 1470 ονομάζοντας έτσι, δηλ τή τοποθεσία –, γίνονται μεγάλα έργα που είναι συνδεδεμένα με το όνομα του Σουλτάνου Σουλεϊμάν Β' του Μεγαλοπρεπούς και του Βεζύρη του, Ίμπραήμ-πασά. Κτίζεται ο νέος περίβολος, που ξεκινώντας απ' τόν παλιό κατέβαινε στο λιμάνι μέχρι το Ν. Α. άκρο της σημερινής πλατείας της Όμονοίας, γώνιαζε μέσ από τήν άγορά προχωρώντας μέχρι τήν αρχή της οδού Όμονοίας για ν' ανηφορίσει στην πλαγιά και νά συναντήσει τόν παλιό περίβολο. Τό μεγαλύτερο κομμάτι του νέου περιόλου καταδαφίστηκε στή 10ετία του 60 για τή διάνοιξη νέων δρόμων. Κτίζεται άκόμα, στή θέση του παλιού «τειχίσματος» που σφύζονταν τότε σέ ικανοποιητική κατάσταση, ένα απ' τά πιό έντυπωσιακά μνημεία τής πόλης, τό 'Υδραγωγείο, γνωστό με τ' όνομα «Κιμάρες», που διατηρείται ανέπαφο ως σήμερα, κι' ένα από τά παλιότερα θρησκευτικά κτίρια των Τούρκων, τό Imbram Pascha Dzatisi, που είναι πιθανότατα ο σημερινός "Άγιος Νικόλαος. Κοντά σ' αυτό κτίστηκε έπίσης ένα πανδοχείο που αναφέρεται από πολλούς περιηγητές, για τή διανυκτέρευση και τή φιλοξενία των περαστικών ξένων, όπου εκτός από ύπνο εύρισκαν και τροφή δωρεάν.

ΤΗΝ ΙΔΙΑ περίοδο πρέπει νά κτίστηκε κι' ή εκκλησία τής Παναγιάς στην άκρη τής Χερσονήσου, γύρω στην όποία αναπτύχτηκε ή ελληνική κοινότητα στά χρόνια τής Τουρκοκρατίας. Τυπική μεταβυζαντινή βυσιλική καλυμμένη με σχιστόπλακες, ή εκκλησία αυτή που αποτελούσε τό σημαντικότερο σωζόμενο χριστιανικό μνημείο τής Καβάλας, – μέ έντειχισμένα πολλά μαρμάρινα γλυπτά από παλιότερη εκκλησία τής όποίας

άγνοοίμε τή θέση και τό όνομα – καταδαφίστηκε τό 1960 για νά κτιστεί στή θέση του μία νέα σέ «βυζαντινό στύλ» προς δόξαν τής χριστιανοσύνης.

ΣΤΑ ΚΑΤΟΠΙΝΑ χρόνια έχουμε πολλές πληροφορίες για τήν Καβάλα. Έκτός απ' τά πολύτιμα έγγραφα των ένετικών αρχείων που δημοσίευσε ο κ. Μέρτζιος (μνημεία μακεδονικής ιστορίας. Θεσσαλονίκη 1947,) όσο περνούν τά χρόνια πολλοί περιηγητές, στρατιωτικοί, πρόξενοι, ιερωμένοι κι έρασιτέχνες αρχαιόλογοι περνάν απ' τήν Καβάλα και γράφουν τίς έντυπώσεις τους για τήν πόλη, τά μνημεία και τή ζωή τής. "Ήδη απ' τό 1591 αναφέρεται ή ύπαρξη ναυπηγείου στόν Ταρσανά πίσω απ' τίς Κιμάρες (Ρ. Belon, Les observations des plusieurs singularites et choses memorables, Paris. 1638, σελ. 128–134), όπου ή παράδοση τής τέχνης του ναυπηγού έπιχει μέχρι σήμερα. Τό 17ο αιώνα ή πειρατεία άνθει στήν περιοχή και στο λιμάνι τής όπου φορτώνονται κυρίως σιτηρά, καταπλέουν συχνά πειρατικά «μπερτόνια». αναφέρεται άκόμη ή άποστολή τό 1695 στή Βενετία φορτίου από «πρινοκόκης πολλά καλό τής Καβάλας», φυσικό προϊόν που χρησιμοποιούσαν οί Ένετοί για τό κράμεζι χρώμα των μεταξωτών. Στήν περιγραφή του Τούρκου χρονογράφου Έβλιά Τσελεμπή (Ν. Μοσχόπουλου, "Ή Έλλάς κατά τόν Έλβιά Τσελεμπή, ΕΕΒΣ, τόμος ΙΔ 1938, σελ. 486–9), που έρχεται στην Καβάλα τό 1667, δίνονται πλήθος πληροφορίες για τήν πόλη· στήν άκρόπολη που είναι έξοπλισμένη με 50 μικρά και μεγάλα πολυβόλα διαμένουν 300 άνδρες, υπάρχουν 200 και 500 σπίτια αντίστοιχα στην πάνω και στην κάτω πόλη, 7 πύλες 2 χάνια, 5 πρσιτήρια και πολλές αποθήκες, 5 σουλτανικά τζαμιά και τό τζαμί του Ίμπραήμ περιλαμβάνει ιμαρέτ, ιεροδικαστήριο, τεκέ δερβισών και γυμνασιόδο.

ΣΤΟ 18ο αιώνα ή Καβάλα είναι αξιόλογο Λιμάνι· κι' εδώ αποθηκεύονται έμπορεύματα τής Σμύρνης και τής Αιγύπτου, τά προϊόντα τής Θάσου και των άλλων νησιών του Αιγαίου. Από δώ φορτώνονται οί μπάλες των κανονιών που κατασκευάζονται στο Πράδι ("Έλευθερούπολη) για τό ναύσταθμο τής Κων/πολης (Ν. Svoronos, Le commerce de Salonique au XVIII siecle, σελ. 208). Στά μέσα του 18ου αιώνα γεννιέται και

"Επαψε νά είναι εργατούπολη...

του Γιάννη Άγαπίδη

Η Καβάλα είναι γνωστή από παλιά σάν εργατούπολη – από τήν εποχή τής «α' ταύλαγής» (1922) όταν υπερδιπλασιάστηκε ο πληθυσμός της (22.000 – 49.000) συγκεντρώνοντας τους πρόσφυγες, κυρίως από περιοχές τής Τουρκίας,

έξοικιωμένους με τήν καλλιέργεια και έπεξεργασία του καπνού. Πρίν άκόμη έλευθερωθεί από τους Τούρκους (1913) ήταν γνωστή σάν κέντρο εξαγωγής καπνών στην Εύρώπη και τήν Άμερική με τήν παρουσία μάλιστα, ξένων εταιριών, πρόξενων και έμπορικών ακόλουθων.

Μέ τό δυναμικό των 50.000 κατοίκων πλέον εξέλιχθηκε γρήγορα σέ κέντρο έπεξεργασίας καπνού στην περιοχή και σάν τέτοιο παρέμεινε μέχρι τόν 2ο πόλεμο. Τό 80% του ένεργου πληθυσμού είχε κάποια σχέση με τήν έπεξεργασία του καπνού, μέ άποτέλεσμα ή συνάφεια τής άπασχόλησης νά δώσει τήν δυνατότητα έντονης κοινωνικής ζωής και συνδικαλιστικής οργάνωσης στραμμένης κυρίως στο χώρο των προοδευτικών και άριστερών δυνάμεων. Είναι γνωστοί οί άγώνες των καπνεργατών τήν προμεταξική περίοδο – και είναι χαρακτηριστικό τής οργάνωσης των εργατικών μαζών τό γεγονός ότι ήταν ή μία από τίς τρεις πόλεις (Θεσσαλονίκη και Βόλος οί άλλες δυό) που μέ τίς καθολικές και δυναμικές κινητοποιήσεις άντέδρασε στην επικράτηση τής μεταξικής δικτατορίας.

Σ' αυτή τήν βαριά κληρονομιά προστέθηκε τήν περίοδο τής Κατοχής και άργότερα του Έμφύλιου ή έντονη παρου-

σία του άντιστασιακού κινήματος στή περιοχή του Παγγαίου. Λίγα χρόνια μετά τό τέλος του Έμφύλιου Πολέμου άρχές τής δεκαετίας του '50 ή κυβένηση του Παπάγου θρέθηκε άντιμέτωπη μέ τίς οργανώσεις των καπνεργατών τής Καβάλας. Μέσα από τίς στάχτες του Έμφύλιου Πολέμου που ακολούθησε τήν «κατοχή» και τήν μεταξική δικτατορία έπειτα από τό άνελέητο κυριολεκτικά κυνηγητό των «έχθρων του λαού» και τής εργατικής τάξης, τό εργατικό κίνημα εμφανίζεται τό ίδιο δυναμικό, αποφασιστικό και συσπειρωμένο στην ύλοποίηση των άπαιτήσεών του. Τό «φυτώριο» τής συνδικαλιστικής έλευθερίας και των οργανωτικών στελεχών ήταν σέ πλήρη εξέλιξη, τίποτε δέν ξέφυγε από τόν έλεγχο των έπιτροπών και ύποεπιτροπών που έλεγχαν τήν παραγωγή σέ κάθε καπνεμπορική έπιχείρηση. Θά μπορούσαμε νά πούμε πως τίποτε δέν άλλαξε από τήν ήρωική εποχή τής δεκαετίας του '30.

"Άλλες άξαν όμοις άλλες συνθήκες.

Οί καπνεμποροι βρέθηκαν σέ πλεονεκτικότερη θέση γιατί μπορούσαν πιά νά άντικαταστήσουν εργατικά χέρια, βιασικά άντρικά, μέ μηχανές, κυρίως όμως ήταν αποφασισμένοι νά σταματήσουν τόν έλεγχο τής παραγωγής από τά εργα-

μαθαίνει τα πρώτα γράμματα στην Καβάλα, ένας απ' τους ιδρυτές και διευθυντές της 'Ανώτατης Σχολής της Μοσχόπολης, ο Θεόδωρος Καβαλιώτης που το 1760 τυπώνει το διδύλο «Είσαγωγή στην ελληνική γραμματική».

ΤΟ 1769 γεννιέται στην Καβάλα ο Μεχμέτ 'Αλή, ιδρυτής της τελευταίας Αιγυπτιακής δυναστείας και πατέρας του γνωστού 'Ιμπερατίου της επανάστασης του 1821, που το άρχοντικό της οικογενείας του, σήμερα Μουσείο Ιδιοκτησία του αιγυπτιακού Κράτους, σώζεται στην άκρη της χερσονήσου σε πολύ καλή κατάσταση, αναστηλωμένο προπολεμικά. Ο Μεχμέτ 'Αλή, πασάς της Αιγύπτου απ' το 1807, έκτισε το 1817 το 'Ιμαρέτ, που εκτείνεται σε μεγάλο τμήμα της χερσονήσου, πάνω από τα τείχη της δυτικής πλευράς, και στέγαζε μεντρεσέ-ιεροδιδασκαλείο και πτωχοκομείο και φιλοξενούσε 60 οικοτρόφους το καλοκαίρι και 300 το χειμώνα, ενώ η συντήρησή του κόστιζε 8.000 λίρες το χρόνο· λέγεται πως ο Μεχμέτ 'Αλή ρώτησε τους Καβαλιώτες τι προτιμούσαν να τους φτιάξει, πτωχοκομείο ή λιμάνι, κι αυτοί προτίμησαν το πρώτο. Το κτίριο, μοναδικό κομποτέχνημα μουσουλμανικής αρχιτεκτονικής, με εκπληκτική ποικιλία εulύγιστων κλειστών και ανοιχτών χώρων, στέγαζε μέχρι πριν λίγα χρόνια φτώχους πρόσφυγες, που παράλληλα το συντηρούσαν· σήμερα μέσα σε πυκνή βλάστηση κι αποθήκη κάποιου παντοπωλείου, βρίσκεται σε πλήρη εγκατάλειψη κι ορισμένα του κομμάτια είν' έτοιμόρροπα, ενώ θα μπορούσε κατ'άλλα χρησιμοποιημένο να εξυπηρετήσει πλήθος λειτουργίες και ν' αποτελέσει πόλο ακτινοβολίας για την πόλη. Η συντήρησή του δεν είναι δυνατή γιατί κι αυτό αποτελεί ιδιοκτησία του αιγυπτιακού κράτους.

ΤΟ ΜΑΥΣΩΛΕΙΟ της μητέρας του Μεχμέτ 'Αλή, με αριστουργηματικές ανάγλυφες παραστάσεις, σώζονταν μέχρι τον Αύγουστο του 1967, όποτε κατεδαφίστηκε παρά την απαγόρευση της αρχαιολογικής Υπηρεσίας από κηρυγμένο διατηρητέο μνημείο, προς δόξαν της νέας λευκαστράπτουσας καλλιμάχμαρης διαμόρφωσης της κεντρικής πλατείας 'Ομονοίας. Εύκολα χαρακτηρίζονται κατά καιρούς «τουρκικά» τα κτίσματα της εποχής της τουρκοκρατίας και ίσως έτσι υποφασίστηκε ή κατεδάφιση της μεταβυζαντινής εκκλησίας της Παναγιάς.

τικά συνδικάτα. Σ' αυτή τους την άποψη οι καπνεμπορικές επιχειρήσεις βρήκαν άμεριστη την συμπαράσταση της κυβέρνησης Παπάγου. Το μεγαλύτερο ποσοστό από τους εργαζόμενους στα καπνά άνδρες πετάχτηκε στους δρόμους με μιά άδεια θά λέγαμε αποζημίωση. Ο καπνεργάτης της Καβάλας, κυρίαρχη τάξη στην πόλη, όντας γνώστης της τεχνικής της επεξεργασίας του καπνού, — είχε την πεποίθηση αυτού που ξέρει την δουλειά του και τον χρειάζονταν· ήταν ένας περήφανος άνθρωπος· που όταν βρέθηκε έξω από τα νερά του κατέρρευσε. Από δεκαετίες χρόνων τίμιος στην δουλειά του καπνέμπορα δεν φανταζόταν τί άλλο θά μπορούσε να κάνει. Για αρκετά χρόνια τον συναντούσες σε μύρια δυο επαγγέλματα, κατά κανόνα όμως επενδύοντας άποτυχημένα την περιήγησή «εφ' άπαξ» αποζημίωση.

Τό κράτος δεν έδωσε άλλες ευκαιρίες απασχόλησης των εργατών, δεν έγιναν επενδύσεις να απορροφηθεί το εργατικό δυναμικό της περιοχής που άφείθηκε στην τίχη του. Άρχισε ο οικονομικός μαρasmus της πόλης γιατί κι αυτοί που έμειναν στην καπνεργασία, κυρίως γυναίκες, εργάζονταν εποχιακά πιά 3 — 4 μήνες τον χρόνο, ή αγοραστική τους δυ-

νατότητα περιορίστηκε σε πολύ χαμηλά επίπεδα, παρασύροντας σε συρρίκνωση και τους μικρο-επαγγελματίες της πόλης.

Η τεχνολογία συνέχισε να απαλλάσσει τους καπνέμπορους από τα εργατικά χέρια, παράλληλα όμως και τα καπνά που καλλιεργούνταν στην περιοχή (έκλεκτης ποιότητας) έπαψαν να έχουν ζήτηση από ντόπιες και ξένες βιομηχανίες. Η Ευρωπαϊκή και Αμερικάνικη καπνοβιομηχανία σταμάτησε να χρησιμοποιεί τα ελληνικά καπνά.

Όταν άνοιξαν οι πύλες της μετανάστευσης για την Δυτική Γερμανία ή πόλη και ο Νομός Καβάλας «άδειασαν» από τον ενεργό παραγωγικό πληθυσμό, έφυγαν οι απελπισμένοι και ήταν πάρα πολλοί. Από τότε και μέχρι σήμερα βέβαια, ή Καβάλα είναι ή πόλη των συνταξιούχων και των γυναικών.

Σήμερα έπειτα από είκοσι χρόνια ή περιοχή της Καβάλας έχει ένα εργοστάσιο φωσφορούχων λιπασμάτων με έπτακόσιους απασχολούμενους (οί μισοί τουλάχιστον «ήμέτεροι» από άλλες περιοχές της χώρας) και άλλες μικρότερης σημασίας από άποψη απασχολούμενου προσωπικού βιοτεχνίες έτοιμων ένδυμάτων, συσκευασίας ιχθυοτροφών και άλλες.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ πληροφορίες για την Καβάλα δίνουν οί Γάλλοι πρόξενοι στή Θεσσαλονίκη Ε. Μ. Cousinery (Voyage dans la Macedoine, σελ. 61-75) και F. Beaujour (Voyage militaire dans l' empire Othoman, τόμος Ι, σελ. 213), που επισκέπτονται την Καβάλα το 1786 προωθώντας νέες Άγορές και 1817 αντίστοιχα κι ο Άγγλος περιηγητής Ε. D. Clarke (Travels in various countries, τόμος VIII, σελ. 46) που περνά το 1801. Τα χρόνια αυτά οί Γάλλοι, που ήδη απ' το 1771 διατηρούν έμπορικό οίκο και προξενείο στην πόλη, εφοδιάζουν το λιμάνι της Καβάλας με πολλά προϊόντα τους που προορίζονται για την περιοχή και για άλλες χώρες, και παίρνουν την παραγωγή του θαμβάκιου από το 'Ορφάνι, την 'Ελευθερούπολη και τή Δράμα, το ρούζι της Δράμας και το λάδι και το κερί της Θάσου. Η πόλη έχει 900 περίπου σπίτια, 2.000—3.000 κατοίκους και μεγάλες αποθήκες στο λιμάνι για θαμβάκι και καπνό, που προορίζονται για εξαγωγή.

ΤΟ 1856 που περνά ο Γάλλος αρχαιολόγος G. Perrot (Reune Archeologique 1860, σελ. 5) ή Καβάλα έχει ήδη 4.000—5.000 κατοίκους και το 1861 αποδιβάζεται στο λιμάνι της γαλλική έπιστημονική αποστολή για τή μελέτη του αρχαιολογικού χώρου των Φιλίππων με επί κεφαλής τον αρχαιολόγο L. Heuzey τόν αρχιτέκτονα Η. Daumet που έπισημαίνει τή στρατιωτική και οικονομική σημασία της πόλης και την ονομάζει Θεριοπύλες της Μακεδονίας (Mission archeologique en Macedoine, σελ. 12).

ΑΠΟ τα μέσα του 19ου αιώνα ή επεξεργασία κι ή έμπορία του καπνού, καθώς κι ή ασφάλεια κι ή καθιέρωση τακτικής θαλασσίας επικοινωνίας με την έξάλειψη της πειρατείας στο Αιγαίο, σύντομα έκαναν την πόλη σημαντικό κέντρο με την εισροή κεφαλαίων και νέου πληθυσμού, αστικού κι εργατικού, κυρίως απ' τή Δ. Μακεδονία, την 'Ηπειρο και τά νησιά του Β. Αιγαίου, αλλάζοντας ριζικά την οικονομική και κοινωνική της δομή. Οί καπνέμποροι της Καβάλας διατηρούν έμπορικές συναλλαγές με την Εύρωπη, την 'Αλεξάνδρεια, την Κων/πολη, και την 'Οδησό. Τα μεγάλα κέρδη τους τους δίνουν τή δυνατότητα να κτίσουν μεγάλες καπναποθήκες και πλούσιες κατοικίες στην περιοχή όπου επεκτάθηκε ή πόλη μετά

Στό σύνολό τους απασχολούν 5.000 προσωπικό που σημαίνει τό 10% περίπου του πληθυσμού της πόλης.

Αντίθετα ο τριτογενής τομέας είναι αισθητά διογκωμένος, κυρίως του Δημοσίου, και ξένος προς την πόλη με την συγκέντρωση ποικίλων ύπηρεσιών σάν κέντρο 'Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Στην Καβάλα του '78 δεν θά ήταν υπερβολή αν λέγαμε ότι αν δεν ήταν οί υπάλληλοι και οί συνταξιούχοι ο πληθυσμός της έπειτα από 50 χρόνια και πολλές διακυμάνσεις βρίσκεται στα ίδια επίπεδα. Η σύνθεσή της όμως άλλαξε ριζικά κι αυτό τό διαπιστώνουμε κάθε φορά από τά αποτελέσματα των βουλευτικών εκλογών. Είναι ίσως ή μοναδική πόλη που ψηφίζει όλο και δεξιότερα.

Η ύποτονη ζωή της πόλης είναι φανερή σ' όλους τους τομείς δραστηριοτήτων — πολιτιστικά, κοινωνικά, συνδικαλιστικά. Άτομα ξένα προς την πόλη είναι δύσκολο να ενεργοποιηθούν συνεργαζόμενα με τους «συνταξιούχους». Τώρα ή πόλη έπαψε να είναι ή «Κόκκινη Καβάλα»· μπορεί να βγει από την «Καραντίνα» να αξιοποιηθεί ο φυσικός της πλούτος, όρυκτός ή όχι, ή ευρύτερη άγροτική περιοχή, οί τουριστικές της δυνατότητες, τό λιμάνι της...

Πάσχα σέ στρατώνες στήν Καυδάλ. 1926.

τήν άδεια πού πέτυχαν τό 1864 όρισμένοι έκπρόσωποι του έλληνικού στοιχείου, - πού είχε αύξηθει ραγδαία - από τήν τουρκική κυβέρνηση γιά τήν επέκταση τής πόλης μακριά από τά τείχη καί τήν οίκοδόμηση μιās δεύτερης έκκλησίας του "Αι-Γιάννη.

ΣΤΗ ΣΥΝΟΙΚΙΑ του "Αι-Γιάννη διασώζονταν μέχρι πριν λίγα χρόνια ένα μοναδικό αρχιτεκτονικό σύνολο, έκφραση αύτης τής άνόδου τής αστικής τάξης τής πόλης στό 6 μισό του περασμένου καί στίς άρχές του αιώνα μας, πού φυσικά πολύ εύκολα ενέδωσε στή νέα κοινωνικοοικονομική τάξη των μεταπολεμικών χρόνων. Έτοι όμαδικά ή μεμονωμένα, τά κηρυγμένα διατηρητέα μέ ύπουργικές αποφάσεις σπίτια καί καπναποθήκες τής περιοχής, μέ χαρακτηριστική εύκολία αποχαρακτηρίστηκαν, κατεδαφίστηκαν καί άνοιχοδομήθηκαν, δημιουργώντας τό σημερινό γκέττο 7ώροφων καί 8ώροφων πολυκατοικιών στό παλιό όδικό δίκτυο. Δυστυχώς φαίνεται πώς δέν έχει γίνει ούτε μιá στοιχειώδης τεκμηρίωση τής αρχιτεκτονικής αύτης πού συνέδεσε τή ντόπια μακεδονική παράδοση μέ τά καλλιτεχνικά ρεύματα τής Εύρώπης, από νεοκλασικισμό καί έκλεκτικισμό μέχρι "άστ νουβώ". Αποόρροια των στενών οικουμενικών δεσμών των έμπορων τής πόλης μέ τίς ευρωπαϊκές χώρες.

ΣΗΜΕΙΑ έκτός από όρισμένα μοναχικά σπίτια, ή έκκλησία του "Α. -Γιάννη καί ή πλακοστρωμένη στοά πού από τίς όδους Βενιζέλου καί Φιλίππου οδηγεί στήν αύλή της, παισιωμένες από λίγα παλιά σπίτια κι' αιώνοβία πανύψηλα κυπαρίσσια άποτελούν ένα σύνολο - όση στόν κακόγυστο καί άπάνθρωπο όγκο πού τίς περιβάλλει. Λίγο πιο κάτω τέσσερα νεοκλασσικά κτίρια, από τά όποια τά δύο, μοναδικά έργα τέχνης, πλούσια διακοσμημένα μέ ανάγλυφες γλυπτές παραστάσεις στίς δυό όψεις τους προς τίς όδους Βενιζέλου καί Έρμού Σταυρού, διατηρούνται άκόμη, όμως σέ μεγάλη παραζμύ έγκατελειμένα μέσα σέ άγρια βλάστηση. Η πρόσφατη τοπική δημοσιογραφική καμπάνια ίσως αποδώσει κάποιο άποτέλεσμα μιá καί τό τεχνικό Έπιμελητήριο ενδιαφέρθηκε νά τό άγοράσει γιά έδρα του.

ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ τής πόλης μιá ομάδα κτιρίων μέ ιδιαίτερο καλλιτεχνικό καί ιστορικό ενδιαφέρον φαίνεται ότι θά διατηρηθεί. Τό κτίριο πού στεγάζει σήμερα τό 10ο δημοτικό σχολείο, κτίστηκε από τήν έλληνική κοινότητα στό τέλη του 19ου αιώνα καί στέγαζε τό πρώτο παρθενάγειο τής πόλης. Τό κτίριο τής Φιλοπώχου άδελφότητας πού κτίστηκε τό 1879 από τόν καπνέμπορο Μ. Τόκο, ύπήρξε παλιό προξενείο καί στέγαζε τό πρώτο δημαρχείο τής πόλης μέχρι τό 1938 ενώ σήμερα παράμενει άχρησιμοποίητο. Τό κτίριο τής Μεγάλης Λέσχης πού πρόσφατα ανακαινίστηκε κτισμένο τό 1902/3 δεχόταν στίς έκδηλώσεις του τήν «ύψηλή κοινωνία» τής πόλης, άπ' όπου καί τό έπιθετό του. Στόν αποκριάτικο χορό του, όπως καί τό πρωϊ

τής Μ. Παρασκευής στόν "Αι -Γιάννη «κατά παράδοση», οι κυρίες «ημιλλώντο» στήν κομψότητα μέ τά παριαζιάνικα μοντέλα τους. Μείναν Ιστορικοί οι στίχοι του ποιητή Κωνσταντινίδη πού «έκλήθη» νά αυτοσχεδιάσει λίγους στίχους τό βράδυ του χορού, καί ό ποιητής δέν «ήρνήθη»: «οί εργάτες γιά τους πλούσιους τό χρόνο όλο δουλεύουν, κι' οι πλούσιοι γιά χάρη τους μιá βραδιά χορεύουν». Τό κτίριο του σημερινού δημαρχείου, κατοικία του αυστριακού καπνέμπορου Βίκς, κτίστηκε γύρω στό 1900 μαζί μέ τίς καπναποθήκες τής εταιρίας τους καί τό κτίριο άνατολικά του Δημαρχείου πού άργότερα αγοράστηκε άπ' τήν άμερικάνικη εταιρία «Glen tobacco Company». Τήν ίδια έποχή πρέπει νά κτίστηκε καί τό κτίριο τής καθολικής Άποστολής. "Οι' αυτά τά κτίρια, μαζί μέ τή δημοτική Καπναποθήκη, πού πρόκειται νά στεγάσει τό Πνευματικό Κέντρο τής πόλης, κηρυγμένα διατηρητέα μνημεία, δίνουν άνάσα στήν πόλη πού γύρω άνοιχοδομείται μέ τόν πιο θάρραρο τρόπο.

ΣΤΗ 6' 10ετία του αιώνα μας ή Καβάλα καταλήφθηκε δυό φορές από τους Βουλγάρους, τόν Οκτώβρη του 1912 καί τόν Αύγουστο του 1916. Άπελευθερώθηκε αντίστοιχα τόν Ιούνη του 1913 καί τό Σεπτέμβρη του 1918. Τό 1913 άριθμεί 23.378 κατοίκους καί μετά τή μικρασιατική καταστροφή καί τήν ανταλλαγή των πληθυσμών φτάνει τους 49.080 μέ τήν έγκατάσταση σ' αύτήν 25.702 προσφύγων, κυρίως στό άδεια σπίτια τής παλιάς πόλης, πού είχαν άδειάσει άπ' τους Τούρκους. Η πυκνοκατοικημένη συνοικία άραιώθηκε μετά τό 1935 καί τή μεταφορά πολλών οίκογενειών σέ λαϊκές κατοικίες στήν περιφέρεια. Οι πρόσφυγες, προερχόμενοι από διάφορα μέρη, στοιχείο ζωντανό καί μέ πλούσια πολιτιστική παράδοση, δίνουν τό δικό τους ρυθμό στήν πόλη. Ρίχνονται στόν άγώνα γιά τήν όργάνωση τής νέας τους ζωής, χωρίς νά χουν νά υπερασπίσουν καί πολλά πράγματα άποτελώντας μεγάλο μέρος των 15-20.000 εργατών πού δουλεύουν στό καπνεργοστάσιο στίς 10ετίες του '20 καί του '30. Τό έπάγγελμα του καπνεργάτη περνά τίς πρώτες κρίσεις στό τέλος τής 10ετίας του '20 καί επιδεινώνεται στό πρώτα χρόνια τής έπομένης μέ τήν χρησιμοποίηση του φίλτρου καί τήν έφαρμογή τής τόγκας, πού πληρώνονται μέ μαζικούς άγώνες, καταλήψεις καπνομάγαζων γιά μήνες καί αίματηρές μέ θύματα συγκρούσεις μέ τήν άστυνομία.

ΣΤΙΣ ΜΕΓΑΛΕΣ κρίσεις τής δουλειάς κυκλοφορεί τό τραγούδι: «Στου Μελαχρινού (καπνέμπορος) τήν πόρτα οι ντεξέδες (διαλογέας καπνού) κάνουν βόλτα καί πουλάνε τίς γραβάτες μόν' γιά μιá όκιά πατάτες». Η πόλη σφύζει από ζωή, συλλόγους, σωματεία, κέντρα, χοροδιδασκαλεία. Οι καπνεργάτες συγχάζουν στό στέκιο των σωματείων τους, «Ευδαιμονία» των προοδευτικών καί «Έργασία» των συντηρητικών, κι' ό μουσικοδραματικός Σύλλογος «ό «Άστήρ», πού άπαρτίζεται σχεδόν άποκλειστικά από καπνεργάτες μέ έπί κεφαλής τό δάσκαλο Συναδάκη δίνει παραστάσεις μουσικές καί θεατρικές στήν Καβάλα καί τά γύρω μέρη γιά τήν οικονομική ένίσχυση τής εργατικής Έστίας. Οι ντόπιοι κάτοικοι άνήκουν στό σύλλογο «Φίλιπποι» κι' οι Κωνσταντινουπολίτες στό σύλλογο Κων/τών. Οι λέσχες τους πού στήν άρχή άποτελούν πνευματικά στέκια μέ καλλιτεχνικές έκδηλώσεις, διαλέξεις, κλπ., άργότερα έξελίσσονται μόνο σέ λέσχες των ποδοσφαιρικών σωματείων Φίλιπποι καί ΑΕΚ. Ο σύλλογος «Αίσχολος» δίνει παραστάσεις θεατρικών έργων καί είναι φυτώριο ήθοποιών στή 10ετία του '30. Ο Σύλλογος των Ποντίων άκόμα καί σήμερα παραμένει ένα από τά έλάχιστα κέντρα μέ κάποια πολιτιστική άκτινοβολία μέσ στό άμουσο φαγοπότι πού σαρώνει σήμερα τήν πόλη. Ο λαός γλεντάει μέ τίς δικές του συνήθως όρχήστρες τής στιγμής στό κέντρο «Έργάτης» στό Σουγιούλ, στό κέντρο του Κιουτσούκ-Όρμαν κοντά στό παλιό γήπεδο, όπου έκδράμει όλη ή πόλη τήν Κ. Δευτέρα, στόν «Παράδεισο» στό Ποταμούδια, στήν Καλαμίτσα, στό «Ουράνια» άπέναντι στό Ίμαρέτ καί στό χοροδιδασκαλείο λίγο παραπάνω, στό καφέ σαντάν του Σαραγλή στίς Καμάρες καί του Σαμαρά πού λειτουργεί άνελλιπώς από τό 1928 μέχρι σήμερα. Στό κέντρο «Μετέωρα» στήν αύλή τής σημερινής Έμπορικής Σχολής, συ-

χνά παίζουν караγκιόζη και κινηματογράφο, τό κέντρο πού θρискόνταν στή θέση του παλιού ΟΤΕ περιλαμβάνει θεατρική σκηνή για παραστάσεις, στή θέση του κτιρίου της ΔΕΠ λειτουργεί ο μέγας κινηματογράφος του Φώσκολου, ενώ δυό καμπαρέ λειτουργούν κοντά στην οδό 'Ομόνοιας. 'Η «ύψηλή κοινωνία» οργανώνει ρεσιτάλ και χοροεπεριδές στή Μεγάλη Λέσχη και γλέντα μετακαλώντας ξένα συγκροτήματα στο κέντρο «Φάληρο» και στο «Φάρο» στην άκρη της Παναγιάς.

Τά τσιγάρα ανάβονται μέ χιλιάδικα, ένα πιάνο ρίχνεται στή θάλασσα μετά από τρικούδερτο γλέντι στο καράβι της γραμμής Καβάλα-Κων/λη και δυό καινούργια αυτοκίνητα συγκρούονται για ν' αποδειχτεί το πιο γερό. 'Ο ανταγωνισμός στ' αυτοκίνητα διατηρήθηκε μέχρι σήμερα όπως και η ατμόσφαιρα της σαφούς διάκρισης των κοινωνικών τάξεων, παρά τις μεγάλες κοινωνικοοικονομικές ανακατατάξεις που ακολούθησαν τη μεγάλη κρίση των καπνών και τη μεταβολή της Καβάλας από έργο-αυτοπλη σε πόλη τριτογενών δραστηριοτήτων, ύπαλλήλων και μικροεμπόρων.

ΣΗΜΕΡΑ λίγοι νοιάζονται, κι αν νοιάζονται ίσως είναι άνήμποροι να αντιδράσουν, για τη μυρωδιά που πνίγει την αναπνοή μερικά θράδνα στο κέντρο της πόλης ή για το μαύρο νέφος που καλύπτει τα γύρω δουνά όταν έρχεται κανείς ξημερώματα από τη Ξάνθη από τ' ανεξέλεγκτα και ιδιαίτερα επικίνδυνα απόβλητα άερια της Βιομηχανίας των φωσφορούχων λιπασμάτων, και το αυξημένο ποσοστό των θωρακικών νοσημάτων στην πόλη, και ακόμη για το ατυχήματα που κάλυψε στις άρχες του καλοκαιριού τις άκτες μέχρι την Πέρομα και τα νότια της Θάσου, ένα γεγονός τρομαχτικής οικολογικής σημασίας με ανυπολόγιστες συνέπειες. Σήμερα πολλοί νοιάζονται που δε θα γίνουν πετροχημικά στην πόλη, - έγινε και πανδημική απεργία - μερικοί μιλάν για συνειδητοποίηση μέσ από τα εργοστάσια, αυτοί όμως ίσως βλέπουν μακριά. Τώρα η πόλη φαίνεται να πνίγεται.

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ κέντρο της Καβάλας, ή σημερινή συνοικία Παναγιά, περιλαμβάνει τις περιοχές που περικλείονται από το βυζαντινό τείχος της πόλης και τμήμα της επέκτασής της κατά το 16ο αιώνα μέχρι την οδό Κουντουριώτου που αποτελεί τμήμα της εθνικής οδού Θεσσαλονίκης - 'Αλεξανδρουπόλεως. Χάρη στή θέση του έξω από το εμπορικό κέντρο πάνω στο βράχο και χωρίς εύκολη οδική επικοινωνία κράτησε σε μεγάλο μέρος τις φυσικές και κοινωνικές της αξίες, σε αντίθεση με το υπόλοιπο της ιστορικής πόλης που καταστράφηκε σχεδόν ολοκληρωτικά. Σήμερα με την ανακάλυψη πετρελαίου στή Θάσο και την ανάγκη δημιουργίας νέων βιομηχανικών εγκαταστάσεων στην περιοχή της Καβάλας εμφανίζεται άμεσος ο κίνδυνος της καταστροφής της Παναγιάς με την προνομαχική θέση κοντά στο κέντρο της πόλης. Μέ τη σημερινή πολιτική, χωρίς άμεσες κρατικές επεμβάσεις, το μόνο ίσως που θα κρατηθεί είναι λίγα μεμονωμένα κτίσματα ('Ακρόπολη, τείχη, σπίτι Μ. 'Αλυ 'Ιμαρέτ) και μερικές φάτσες σπιτιών για τουριστική και πολιτιστική εκμετάλλευση.

ΣΤΗ ΧΩΡΑ μας όπου παράγονται συνέχεια νέα σπία και οι παραγωγικές εγκαταστάσεις συγκεντρώνονται σε ελάχιστα κέντρα, οι ιστορικές περιοχές χάνουν τη σημασία τους με την εγκατάλειψή τους στις μη αναπτυσσόμενες περιοχές ή με την καταστροφή της στις συμφορημένες, αν και είναι γεγονός πως και η κερδοσκοπία και τα νέα πρότυπα είναι τόσο ισχυρά που και στις ιστορικές περιοχές που εγκαταλείπονται συμβαίνουν μεγάλες καταστροφές αρχίζοντας από την ανέγερση νέων εκκλησιών με την παράλληλη κατεδάφιση ή αχρηστευση των παλιότερων. 'Η σημερινή πολεοδομική πολιτική και η κυριαρχία της ατομικής ιδιοκτησίας εμποδίζουν τη σωτηρία και προστασία τους και οι επεμβάσεις που έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι σήμερα, μόνο επιφανειακά αγγίζουν το πρόβλημα.

ΜΕΤΑ την επέκταση της πόλης του προηγούμενου αιώνα και κυρίως μετά την απελευθέρωση ή παλιά πόλη φθίνει συνέχεια. Οι παλιοί πυρήνες οργάνωσης του πολεοδομικού χώρου έχουν σήμερα άλλες λειτουργίες ή δεν έχουν καθόλου. Οι κοινωνικές και πολιτιστικές 'Υπηρεσίες και δραστηριότητες, που υπήρχαν

μέχρι τον τελευταίο πόλεμο σχεδόν δεν υπάρχουν. 'Υπάρχουν μόνο εκτός από τις κατοικίες τα δυό σχολεία, ή 'Εμπορική Σχολή, ή εκκλησία και το Μουσείο του Μ. 'Αλυ Κι αυτές οι θεατρικές παραστάσεις (θέατρο Τέχνης, Κ.Θ.Β.Ε.) και συναυλίες που δίνονται μέχρι το 1965 στην πλατεία του σπιτιού του Μ. 'Αλυ και στην 'Ακρόπολη, με μεγάλη απήχηση τους κατοίκους της συνοικίας, δε δίνονται πιά.

ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ και οι βιοτεχνίες συναντιούνται σποραδικά και μόνο στην οδό Παυλίδου, που διανοίχτηκε το 1936 για τη μεταφορά του αγάλματος του Μ. 'Αλυ δίπλα στο αρχοντικό του, δημιουργώντας εύκολη πρόσβαση από τη νέα πόλη, με αποτέλεσμα τη γρήγορη αλλοίωση του οικοδομικού και κοινωνικού της ιστού με την ανέγερση πολυκατοικιών που θάψαν και αυτά τα λείψανα του αρχαϊκού Ιερού και του Ιωνικού ναού απέναντι στο 'Ιμαρέτ. 'Από τα παλιά εμπορικά κέντρα και υπόκοντρα που εξυπηρετούσαν την ιστορική πόλη, απέμειναν οι όνομασίες και ελάχιστα καταστήματα ειδών πρώτης ανάγκης.

ΣΗΜΕΡΑ που η πίεση για νέα οικόπεδα προς ανοικοδόμηση είναι μεγάλη οι απαγορεύσεις της 'Αρχαιολογικής 'Υπηρεσίας δεν αρκούν για τη λύση των μεγάλων προβλημάτων της Παναγιάς: σπάνταres ύγιεινης, ειδική συντήρηση των κατοικιών, πράσινο, πρόσβαση αυτοκινήτων πρώτης ανάγκης. 'Απαιτούνται γερές χρηματοδοτήσεις και προτάσεις βασισμένες στή γνώση της υπάρχουσας κατάστασης και όχι ρυμοτομικά σαν κι αυτό του '62 της δημοτικής αρχής που φαίνεται να μην παίρνει υπόψη του ούτε τις κλίσεις του εδάφους. 'Η Παναγιά, ένα από τα λίγα ιστορικά κέντρα μεγάλων πόλεων που έχουν απομείνει στή χώρα μας μπορεί να σωθεί ακόμη, και να γίνει ένα κέντρο πολιτιστικό, ακτινοβολίας για ολοκλήρη την 'Ανατολική Μακεδονία αν και κάτι τέτοιο φαίνεται άπιθανο σήμερα, που το αγαθό της κατοικίας έχει γίνει αντικείμενο κερδοσκοπίας. Βέβαια τον τελευταίο λόγο έχουν οι κάτοικοι της Παναγιάς και ολοκλήρης της Καβάλας, που με 46.103 κατοίκους το 1971, δεχεται μιά από τις πιο ριζικές αλλαγές της ιστορίας της στή μορφή και στή δομή.

- Γ. Μπακαλάμη, Νεάπολις, Χριστούπολις, Καβάλα, αρχαιολ. έφημ. 1936, σελ. 1 και έξης.
- Δ. Λαζαρίδη, Νεάπολις, Χριστούπολις, Καβάλα. 'Οδηγός Μουσείου Καβάλας, 'Αθήνα 1969.
- Κ. Χιώνη, 'Ιστορία της Καβάλας, Καβάλα 1968.
- Κ. Σκαλτσά, 'Ιστορία της Καβάλας, Καβάλα 1930.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΚΕΔΡΟΣ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

ΟΙ ΣΥΝΥΠΑΡΧΟΝΤΕΣ
(Μυθιστόρημα) Α έκδοση 1969 - Β' έκδοση 1976

Η ΕΞΑΦΑΝΙΣΗ
(Μυθιστόρημα)
(Α' κρατικό βραβείο μυθιστορήματος)
Α' έκδοση 1975 - Β' έκδοση 1977

Η ΠΕΙΡΑ ΚΑΙ Η ΠΥΡΑ
(Ποιήματα 1937 - 1977)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ
Πανεπιστημίου 44 - Τηλ. 3615.783

ΚΑΒΑΛΑ 1950–1960

Της Μαρίας Κυρτζάκη – Πισιμίσση

στό Β. Βασιλικό

«'Η πόλη απλώνεται ἀμφιθεατρικά χτισμένη» ἔγραφε ἡ ἐγκυκλοπαίδεια πού ὑπῆρχε στή δημοτική βιβλιοθήκη. Αὐτά ἦταν τὰ πρῶτα λόγια τοῦ δασκάλου στό μάθημα τῆς πατριδογνωσίας. Στό γυμνάσιο διαφοροποιεῖται κάπως ἡ φράση: «Καβάλα, ἡ Γαλάζια Πολιτεία». 'Η πρώτη αἴσθηση τοῦ χώρου – μιά καρπποστάλ.

Τό περίπτερο τοῦ πατέρα – ἀνάπηρος τοῦ 'Αλβανικοῦ πολέμου – ἦταν στήν 'Αγορά, κάτω ἀπό ἕνα μεγάλο πεῦκο, σέ μιά ἀλάνα ὅπου καί ἡ ἀφετηρία τῶν ἀστικῶν λεωφορείων. Λίγο πιο πάνω, ἀλλά καί στήν παραλία ἐκτείνονταν τὰ καπνομάγαζα. Τεράστια κτίρια μέ παράθυρα σιδερόφρακτα πάντα κλειστά. Τὰ καπνομάγαζα δούλευαν κυρίως τοὺς καλοκαιριάτικους μῆνες πού γινόταν ἡ ἐπεξεργασία τῶν καπνῶν. Τὰ μεσημέρια οἱ γύρω δρόμοι γέμιζαν. Γυναῖκες καί ἄντρες μέ τό ψωμοτύρι στό χέρι ἢ τὰ κεφτεδάκια καί τίς τηγανητές μελιτζάνες καί πιπεριές. 'Ηταν ἡ διακοπὴ γιὰ τὸ μεσημεριανό φαγητό.

'Η μαμά δούλευε στὰ καπνομάγαζα. 'Όλες οἱ γυναῖκες τῆς γειτονιάς. 'Εφευγαν τὸ πρωῒ καί γυρνοῦσαν τὸ μεσημέρι γιὰ φαγητό, γιὰ νά ξαναφύγουν σέ μιά ὥρα. 'Εμεῖς τὰ παιδιά παίζαμε τίς κουμπάρες στὰ σκαλοπάτια τῶν σπιτιῶν περιμένοντας. 'Όταν σχολοῦσαν τὰ καπνομάγαζα οἱ δρόμοι γίνονταν πραγματικά ἀσφυκτικοί. 'Αν ἀργούσαν οἱ μάνες μας, ἔστω καί πέντε λεπτά ἀπ' τὸ συνηθισμένο, ἂν δέν ἐμφανίζονταν ἀπὸ τὴ γωνία μέ τίς ἄλλες γυναῖκες λέγαμε τὸ τραγοῦδι:

*Σχολάσανε τὰ μαγαζιά
γεμίσανε οἱ δρόμοι
μὰ ἐμένα ἡ μανούλα μου
δὲ φάνηκε ἀκόμη.*

Πολύ σπουδαία ὑπόθεση ἐκείνη τὴν ἐποχὴ νά παντρευτεῖ μιά κοπέλα καπνεργάτη. 'Ηταν τὸ ἴδιο τυχερὴ ὅπως ἂν παντρευόταν γιατρὸ ἢ ἀξιωματικό. Οἱ γυναῖκες εἶχαν μικρότερο μεροκάματο. Καί οἱ πολὺ νέες δυσκολεύονταν νά

πιάσουν δουλειά ἢ ἐπιδίωκαν πολὺ εὐκόλα. 'Εξαρτιόταν ἀπ' τὸ μάστορα. Πιο δύσκολα ἔγιναν τὰ πράγματα ἀργότερα ὅταν ἐμφανίστηκαν οἱ μηχανές. Δέν καταλάβαινα τότε γιατί τόσα σχόλια καί σιγοψιθυρίσματα στήν ἀρχὴ κάθε καλοκαιριοῦ. 'Ηταν πού λιγότευαν οἱ θέσεις.

Μέναμε στὶς παράγκες στήν 'Αγία Βαρβάρα πάνω ἀπὸ τὸ νοσοκομεῖο. 'Ένα δωμάτιο χτισμένο μέ καλαμωτὴ καί αὐλὴ στό πίσω μέρος. 'Ο μπαμπάς ἔβαλε στὰ πλάγια χάρμπος, ἀπὸ πάνω λαμαρίνες, κι' ἔτσι εἶχαμε δύο δωμάτια. 'Όταν ἔθρεχε ὅλα τὰ σπῖτια ἔμπαζαν νερά. Τὴ νύχτα ξυπνοῦσαμε καί κουβαλοῦσαμε τίς κατσαρόλες στό κρεβάτι γιὰ νά μὴ μουσκεύει τὸ στρώμα. Τὸ πρωῒ οἱ νοικοκυρές καθὼς σκούπιζαν ἢ καθεμιὰ στήν πόρτα τῆς ἔλεγαν πού ἔσταξε, σέ ποιο μέρος ἔτρεχε τὸ ταβάνι. Σ' ὅποιο σπῖτι ἡ κατάσταση ἦταν ἀπελπιστικὴ ἐρχόταν ὁ κύρ-Θανάσης, ὁ μάστορας γιὰ τὰ κεραμίδια. 'Εμᾶς στήν ἐκκλησία δέ μᾶς εἶχανε γραμμένους στοὺς ἀπορους γιατί εἶχαμε περίπτερο. 'Εμᾶς καί τὸν κύριο Σταῦρο, τὸν νεκροθάφτη.

Τὸ πέρασμα μπροστὰ ἀπὸ τίς παράγκες ἦταν βράχια καί χώματα. 'Αγωνίστηκε ὅλη ἡ γειτονιά γιὰ νά γίνει δρόμος. Στὸ τέλος δέχτηκε ὁ δήμαρχος, βάλανε τὰ ὑλικά, πληρώσαμε τοὺς ἐργάτες, κι' ἔφτιαξαν αὐτὸ πού λέγαμε μετὰ καλντερίμι: πέτρες ἢ μιά δίπλα στήν ἄλλη καί τσιμέντο. Καλντερίμι ἔλεγαν καί τίς κοπέλες πού εἶχανε πολλοὺς φίλους, καί δέν τὸ κρύβαν. Τοῦ δρόμου ὅπως λέμε.

'Όλοι στὴ γειτονιά ἦταν πρόσφυγες μικρασιάτες ἢ πόντιοι. Φωνακλοῦδες οἱ γυναῖκες, γινόταν σκοτωμός κάθε πρωῒ στὴ βρύση, ποιά θὰ πρωτογεμίσει τὴ στάμνα καί τοὺς ντενεκέδες. Πολλὲς φορές πιάνονταν κι' ἀπ' τὰ μαλλιά. 'Η βρύση ἐξυπηρετοῦσε δύο καί τρεῖς γειτονίες. Καί τὸ νερό ἐρχόταν μέρα παρά μέρα. Στὴ στάμνα βάζαμε τὸ νερό πού ἦταν νά πιοῦμε. Στὸ μουσολούκι τὸ νερό γιὰ τὸ πρόσωπο καί τὰ χέρια. Καί στοὺς ντενεκέδες τὸ νερό γιὰ τὴν μπουγάδα. 'Αλλος καυγᾶς τίς Δευτέρες ποιά θὰ πρωτοσπλώσει ροῦχα στὴ μικρὴ ἀλάνα πού ὑπῆρχε στό κέντρο τῆς γει-

τονιάς. "Όποια προλάβαινε νά δέσει τό σκοινί της ήτανε ή νικήτρια. Αὐτά τὰ ἀσήμαντα πράγματα ἔκαναν πολλές φορές τή γειτονιά νά χωρίζεται σέ στρατόπεδα καί νά κακολογεῖ τό ἓνα τ' ἄλλο. Ἐμεῖς τὰ παιδιά ὅμως δέν εἶχαμε ἰδέα, δέ μᾶς πείραζαν ὅλα αὐτά, καί τὰ ἀπογεύματα παίζαμε κουτσό, κρυφτό, ποὺν' το ποὺν' το τό δαχτυλίδι καί τό ἓνα λευκό κρεμμύδι γαῖο Παγγαῖο, ἐνῶ ὅταν σουρούπωνε καί μετὰ παίζαμε τ' ἀγαλματάκια. Ἐνα παιδί ἔκλεινε τὰ μάτια του καθὼς τὰ ἄλλα διάλεγαν τί ἀγαλμα θά γίνουν, καί πρὶν τ' ἀνοίξει ρωτοῦσε: Ἀγαλματάκια, ἀγαλματάκια εἰσαστε ἔτοιμα;

Καί μοιάζαμε πραγματικά ἀγάλματα ἔτσι πού ἡ λάμπα τοῦ Δήμου δημιουργοῦσε σκιές καί μεῖς διαλέγαμε τό κατάλληλο μέρος γιὰ νά στηθοῦμε. ("Όταν πρώτη φορά διάβασα τήν Κίχλη τοῦ Σεφέρη αὐτὴ ἡ εἰκόνα μοῦ ἦρθε στό νοῦ τ' ἀγαλματάκια πού στήναμε παιδιά μπροστά στίς παράγκες).

Πρὸς τήν ἄλλη πλευρά τῆς πόλης, στή συνοικία τοῦ Ἀη-Γιάννη, ἦταν τὰ παλιά σπίτια – ἀρχοντικά. Ἦταν ἡ πλούσια, ἡ μᾶλλον ἡ ἀριστοκρατικὴ γειτονιά. Ἐκεῖ γύρω χτίστηκαν ἀργότερα οἱ πρῶτες πολυκατοικίες. Ἐξω ἀπὸ τήν πόλη πηγαίνοντας γιὰ τήν Καλαμίτσα ὑπάρχει ἀκόμα ὁ Μύλος – πανύψηλο γιὰ τήν ἐποχὴ στρογγυλό οἰκοδόμημα πού μοῦ δημιουργοῦσε πάντα μυστήριο καθὼς μιά μικρὴ ἀερογέφυρα καί δυὸ τρεῖς ράγες τό ἔνωσαν μέ τή θάλασσα, καί στήν Καβάλα δέν εἶχαμε τραῖνο. (Γιὰ τό μύλο αὐτό ὁ Β. Βασιλικὸς ἔχει γράψει τό μυθιστόρημα «τά σιλώ»).

Ἀκόμη ὑπάρχουν καί τ' ἀλίπαστα, ὅπου μικρές κυρίως κοπέλες πού δέν εἶχαν ἀκόμη ρευματισμούς δούλευαν φορώντας χοντρές λαστιχένιες, μαῦρες γαλότσες. Τό ὑποτιθέμενο ἐργαστήριο ἦταν μιά μεγάλη τσιμεντένια αἶθουσα μούσκεμα πάντα ἀπὸ τό νερό πού ἀφηναν οἱ σαρδέλες καθὼς τίς ἔφερναν γιὰ νά τίς παστῶσουν. Ἡ ψαραγορά ἦταν στό κέντρο τῆς πόλης, στήν παραλία. Βούιζε ὁ τόπος τὰ

πρωῖνά πού οἱ ψαράδες διαλαλοῦσαν τήν πραγμάτεια τους. Τὰ καλοκαίρια ἡ πόλη ἀποχτοῦσε ἓνα φωτοστέφανο ἀπὸ τήν πλευρά τῆς θάλασσας. Ἦταν τὰ γκιργκίρια πού ἔβγαιναν γιὰ ψάρεμα, τίς νύχτες ὅταν δέν εἶχε φεγγάρι καί τὰ ψάρια ἔπεφταν στά δίχτυα ἀνύποπτα. Τὰ πρωῖνά, συνήθως τίς Κυριακές οἱ ψαράδες ἀπλωναν σ' ὅλο τό μήκος τῆς παραλίας τὰ δίχτυα γιὰ νά τὰ στεγνώσουν ἢ καί γιὰ νά τὰ ράψουν.

Οἱ ἄντρες τῆς πατρίδας μου ἦταν τότε καπνεργάτες ἢ ψαράδες. Καί γι' αὐτό «κόκκινοι». Μετὰ στά καπνομάγαζα ἦρθαν οἱ μηχανές, στά γκιργκίρια ἄρχισαν νά ψαρεύουν μέ δυναμίτη, οἱ ἄνθρωποι ἄρχισαν νά φεύγουν στή Γερμανία. Τὰ παιδιά τους, μπῆκαν στίς Τράπεζες, στόν Ο.Τ.Ε. Ἡ Ὀμόνοια ἔπαψε νά ἔναι ὁ κεντρικὸς ἐμπορικὸς δρόμος. Στά σοκάκια τ' Ἀη-Νικόλα τὰ φτηνά παντελόνια τζίν πού χρησιμοποιοῦσαν οἱ καπνεργάτες, οἱ οἰκοδόμοι καί οἱ ψαράδες ἀντικαταστάθηκαν μέ τὰ levi's. Τό ζαχαροπλαστεῖο Καζαντζίδης ὅπου τρώγαμε τὰ φτηνά φρέσκα γλυκά καί τὰ ζεστά ρόξ, ἔπρεπε τώρα νά συναγωνιστεῖ τόν Φέσα τῆς Ῥιμόνοιας στήν πολυτέλεια γιὰ νά ἐπιζήσει. Τὰ καπνομάγαζα ἀντικαταστάθηκαν μέ ξενοδοχεῖα ὅπου τὰ Bar λειτουργοῦν σάν τόπος ἀναψυχῆς. Σήμερα ἡ Καβάλα προσπαθεῖ – σέ συνεργασία μέ τόν Ε.Ο.Τ – νά ζήσει ἀπὸ τόν τουρισμό. Μέ τίς μπουτίκ, μέ τὰ ξενοδοχεῖα, μέ τὰ ζαχαροπλαστεῖα καί τὰ ἐστιατόρια, μέ τὰ μαγαζιά πού πωλᾶν ἀφθονες ἀκροπόλεις καί μαιάνδρους σέ μπλουζες, φουστάνια, ταγάρια, μπιμπελό, σταχτοθήκες. Τό μνημεῖο τῆς μάνας τοῦ Μωχάμετ Ἀλη – Ἰδρυτῆ τῆς νεότερης Αἰγύπτου – πού βρισκόταν στήν πλατεία, τό ἐξαφάνισαν ὡς μὴ ἑλληνικό. Στὴ θέση του ἓνα συντριβάνι. Ἡ Καβάλα τώρα πιά εἶναι αὐτό πού ἰσχυρίζοταν ὁ συντάκτης τῆς ἐγκυκλοπαιδείας. Ἡ Γαλάζια Πολιτεία πού συνδυάζει τό θουνό καί τή θάλασσα καί σέ συνεργασία πάντα μέ τόν Ε.Ο.Τ. ἀδημονεῖ γιὰ τουρίστες ἐσωτερικοῦ καί ἐξωτερικοῦ.

ΚΑΠΟΤΕ ΗΤΑΝ
ΑΡΧΟΝΤΟΣΠΙΤΟ...

ΚΑΙ ΟΙ ΚΑΠΝΑΠΟΘΗΚΕΣ
ΠΟΥ ΤΩΡΑ ΓΚΡΕΜΙΖΟΝΤΑΙ

ΑΠΟ ΨΑΡΙ ΕΧΕΙ ΟΤΙ ΤΡΑ
Η ΨΥΧΗ ΣΟΥ... ΕΔΩ
ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗ ΠΟΥ
ΑΠΛΩΝΟΥΝΕ
ΤΑ ΔΙΧΤΥΑ.

ΒΟΗΘΕΙΑ!

ΕΧΕΙ ΚΑΙ (ΤΕΤΟΙΑ) Η ΚΑΒΑΛΑ...

ΠΟΜΑΚΟΙ: ΒΑΛΑΝΕ ΤΑ ΚΑΛΑ
ΤΟΥΣ ΚΑΙ ΚΑΤΕΒΗΚΑΝ
ΣΤΗ ΠΟΛΗ ΓΙΑ ΨΟΝΙΑ...

ΤΟ ΑΓΑΛΜΑ
ΤΟΥ ΜΕΧΜΕΤ
ΑΛΗ ΠΑΝΩ
ΣΤΗ ΠΑΝΑΓΙΑ,
ΣΤΗ ΠΑΛΙΑ
ΠΟΛΗ...

ΣΤΑΣΙΣ

ΜΕΤ
ΨΑΡ
ΣΤΗ

ΧΡΥΣΑΝΘΕΜΑ ...
ΚΙ ΙΣΩΣ ΒΡΕΘΕΙ
ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ.

ΚΑΙ
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΕΣ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΣΤΗ ΠΛΑΤΕΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΒΑΛΑ

‘Η διαμόρφωση τῆς πολιτικῆς ταυτότητας τῆς Καβάλας.

τῆς Μαρίας Κορνηοῦ

Στὴν πρωτοπορία τοῦ Ἑργατικοῦ κινήματος στὸ Μεσοπόλεμο, ἡ θρυλικὴ Κόκκινη Καβάλα εἶναι ἡ πόλη ὅπου ἐκλέγεται ὁ πρῶτος κομμουνιστὴς δήμαρχος στὰ Βαλκάνια, ἡ πόλη ποὺ γίνεται οἰκὸς ἰσχυρῶν συγκρούσεων ἀνάμεσα στοὺς καπνεργάτες, τὸ στρατό καὶ τὴν ἀστυνομία γιὰ νὰ καταλήξει στὴ μεταπολεμικὴ περίοδο φυτῶριο γιὰ τὴ μεταφύτευση τῶν παλαιοκομματικῶν μεθόδων καὶ θέατρο ὅπου παίζεται ἡ τελευταία πράξη τοῦ καπνεργατικοῦ δράματος.

ΣΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗ ἡ ἀνακάλυψη τοῦ πετρελαίου στὴ Θάσο τὴ φέρνει ξανά στὸ προσκήνιο μὲ νέα ἐντελῶς προβλήματα καὶ προβληματισμούς. Πρὶν προχωρήσουμε στὴν ἀνάλυση τῶν πολιτικῶν ἐξελίξεων στὴν περιοχή, θὰ πρέπει νὰ ἀναφερθοῦμε περιληπτικά στὰ θεωρητικὰ προβλήματα ποὺ παρουσιάζει. Μὲ μιά σύζευξη τοῦ Μαρξισμοῦ καὶ τῆς Ἀνθρωπολογίας ἔχει ἐπιχειρηθεῖ νὰ ἀναλυθεῖ τὸ πολιτικὸ σύστημα τῆς Νεώτερης Ἑλλάδας μὲ τὶς ἐννοιες τοῦ κορπορατισμοῦ καὶ τῆς πελατείας¹.

Ἡ ΑΣΤΙΚΗ τάξη διαχειρίζεται τὴν κρίση ποὺ εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ ἀπεκλεισμοῦ τῶν λαϊκῶν τάξεων ἀπὸ τὴν ἐξουσία μέσω τοῦ κράτους, μὲ τὴν τοποθέτηση πολυάριθμων ἐκπροσώπων αὐτῶν τῶν τάξεων στὴν κρατικὴ γραφειοκρατία καὶ μὲ τὴ σχετικὴ δημοκρατικότητα τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος. Οἱ καταπιεστικοὶ κρατικοὶ μηχανισμοὶ ποὺ ἰσχυροποιήθηκαν μετὰ τὸν ἐμφύλιον, χρησιμοποιήθηκαν γιὰ νὰ ἐμποδίσουν τὴν ἐπαναδραστικοποίηση τοῦ λαϊκοῦ κινήματος.

ΑΥΤΟΣ ὁ ἐλεγχόμενος κοινοβουλευτισμὸς λειτουργεῖ ἐξατομικεύοντας τὸν ψηφοφόρο ποὺ ἐφόσον δὲν μπορεῖ νὰ διεκδικήσει τὰ αἰτήματά του μὲ μαζικὲς ὁργανώσεις ἀναγκάζεται νὰ ζητήσει μιά ἀτομικὴ λύση. Ἀκριβῶς κατ’ αὐτὸ τὸν τρόπο τὰ ἀστικά κόμματα ἐνσωμάτωσαν πάλι τὶς λαϊκὲς τάξεις μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἐμφυλίου πολέμου. Τὸ σύστημα τῆς πελατείας λειτουργεῖ ἰδανικά σὲ περιόδους οἰκονομικῆς κάμψης, πολιτικῆς καταπίεσης καὶ ὅταν μετὰ τῶν κυριότερων πολιτικῶν δυνάμεων ποὺ ἐκπροσωποῦν τὸ κυρίαρχο συγκρότημα ὑπάρχει κοινὴ ἀντιμετώπιση τῶν λαϊκῶν τάξεων.

Ἡ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ λοιπὸν τῆς πελατείας δὲν εἶναι ἐπιβίωση παραδοσιακῶν δομῶν ἀλλὰ ἐκφυλισμὸς τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ ἀπὸ καθεστῶτα ποὺ ἐμποδίζουν τὶς λαϊκὲς τάξεις νὰ ὁργανωθοῦν αὐτόνομα γιὰ νὰ διεκδικήσουν τὰ δικαιώματά τους. Τὸ θεωρητικὸ πρόβλημα σὲ τέτοιες κοινωνίες εἶναι ὁ προσδιορισμὸς τῆς πολιτικῆς πρακτικῆς τῶν ἀγροτικῶν στρωμάτων. Αὐτὸ εἶναι ἓν ἀναπόφευκτο μὲ μακριὰ ἱστορία στὴ μαρξιστικὴ θεωρία καὶ πρακτικὴ². Σύμφωνα μὲ τὴ μαρξιστικὴ θεωρία ἡ ἀγροτικὴ τάξη δὲν ἀποτελεῖ θεμελιακὴ τάξη στὴν κοινωνία.

ΕΧΕΙ ΜΕΙΝΕΙ κλασικὴ ἡ ἀνάλυση τοῦ Μάρξ γιὰ τοὺς Γάλλους μικροϊδιοκτῆτες. Στὸ κείμενο τῆς 18 Μαρτίου τοῦ Ἀνδοθίου Βοναπάρτη λέει: «οἱ μικροϊδιοκτῆτες ἀγρότες εἶναι μιά μεγάλη μάζα ἀτόμων ποὺ ζοῦν κάτω ἀπὸ ὅμοιες συνθῆκες ἀλλὰ ποὺ δὲν δημιουργοῦν σχέσεις μεταξύ τους. Ὁ τρόπος παραγωγῆς εἶναι ποὺ τοὺς ἀπομονώνει ἀντὶ νὰ τοὺς ἐνώνει... Ἡ κάθε ἀγροτικὴ οἰκογένεια εἶναι σχεδὸν αὐτάρκης... Μιά οἰκογένεια μικροϊδιοκτητῶν καὶ παραδίπλα μιά ἄλλη. Μιά σειρά τέτοιες οἰκογένειες δημιουργοῦν ἓν χωριὸ καὶ μερικὰ τέτοια χωριά ἓν νομό. Ἔτσι ἡ μεγάλη μάζα

τοῦ Γαλλικοῦ ἔθνους εἶναι μιά ἄθροιση ἀπὸ ὁμόλογα μεγέθη ὅπως ἓνας σάκκος πατάτες ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓν σωρὸ πατάτες³». Ὁ Μάρξ ἐδῶ ἀναφερόταν σὲ μικροϊδιοκτῆτες ποὺ λειτουργοῦσαν λίγο πολὺ σὲ συνθήκες αὐτάρκειας καὶ ποὺ ἦταν ἀνεξάρτητοι ἀπὸ τὴν ἀγορά. Ὅπως ὅποτε ἡ ἐπαναστατικὴ πρακτικὴ τοῦ 20οῦ αἰῶνα ἔδειξε ὅτι οἱ ἀγρότες μποροῦν νὰ παίξουν πολὺ σημαντικὸ ρόλο στὰ ἐπαναστατικὰ κινήματα.

ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ τῆς Καβάλας συναντοῦμε ἀκριβῶς αὐτὰ τὰ θεωρητικὰ προβλήματα δηλαδὴ κάτω ἀπὸ ποιὲς συνθῆκες οἱ λαϊκὲς τάξεις ἐνσωματώθηκαν στὰ ἀστικά κόμματα καὶ λειτουργοῦσαν σάν στηρίγματα τοῦ κυρίαρχου συγκροτήματος καὶ πότε ἢ συμβάχισαν μὲ τὴν ἐργατικὴ τάξη ἐναντὶα στὸ κυρίαρχο συγκρότημα ἢ ὑποστήριξαν μιά φιλελευθεροποίηση τοῦ καθεστώτος. Μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι στὴ φάση ποὺ ὁ καπιταλιστικὸς τρόπος παραγωγῆς γίνεται κυρίαρχος ἡ σχέση ἀνάμεσα στοὺς ταξικὸς προσδιορισμούς καὶ στὴν πολιτικὴ πρακτικὴ γίνεται πιὸ ἄμεση⁴. Ἀλλὰ αὐτὸ ἰσχύει στὴν Καβάλα μόνο στὸ μεσοπόλεμο, ὅταν διέθετε μιά σημαντικὴ βιομηχανία ἐπεξεργασίας καπνοῦ ποὺ ἀπασχολοῦσε ὅχι μόνον ἓν μεγάλο ἀριθμὸ τῶν κατοίκων τῆς πόλης ἀλλὰ καὶ ἐποχικὰ ἀρκετοὺς ἀγρότες ἀπὸ τὴ γειτονικὴ Θάσο καὶ τὸ Παγγαῖο⁵.

ΜΕ ΤΗΝ ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας λοιπὸν δημιουργήθηκε μιά ταξικὴ δομὴ ποὺ εὐνοοῦσε μιὰν ἀντιπαράθεση καὶ στὸ πολιτικὸ ἐπίπεδο μετὰ τῶν ἐργατῶν ἀπ’ τὴ μιά μεριά καὶ τῆς ἀστικῆς τάξης καὶ τῶν συμμάχων τῆς ἀπ’ τὴν ἄλλη. Οἱ καπνεργάτες ψήφισαν σὲ ὑψηλὸ ποσοστὸ ΚΚΕ, κατῳρθωσαν μάλιστα νὰ ἐκλέξουν καὶ τὸν πρῶτο κομμουνιστὴ δήμαρχο στὰ Βαλκάνια, τὸν Δ. Παρτσαλίδη, στὶς 10 Φεβρ. 1934. Τὰ σοσιαλιστικὰ κηρύγματα τῆς Φεντερασιόν, στὴ Μακεδονία βρῆκαν ἀπὸ νωρὶς ἀπήχηση στὸν καπνεργατικὸ κλάδο⁶. Στὴν Καβάλα ἰδιαίτερα μετὰ τὴν Μικρασιατικὴ Καταστροφὴ δημιουργήθηκε μιά πολυπληθὴς ἐργατικὴ τάξη ποὺ ὑποστήριξε τὸ ΚΚΕ. Σ’ αὐτὸ συνετέλεσαν καὶ οἱ ἄθλιες συνθῆκες διαβίωσης τῶν προσφύγων ποὺ σ’ ἀντίθεση μὲ τοὺς ἀγρότες ἀφέθηκαν χωρὶς καμιά οὐσιαστικὴ βοήθεια ἀπὸ τὸ κράτος.

Οἱ ΑΓΡΟΤΕΣ τῆς Καβάλας ψήφισαν στὴ συντριπτικὴ τους πλειοψηφία τὰ Βενιζελικά κόμματα. Στὸ Νομὸ ἐγκαταστάθηκαν συνολικά 69.292 πρόσφυγες ποὺ σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφὴ τοῦ 1928 ἀποτελοῦσαν τὰ 58,2 % τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ Νομοῦ. Οἱ ἀγρότες στὸ Νομὸ εἶναι στὴν πλειοψηφία τους οἰκογενειακὰ ἐργαζόμενοι μικροϊδιοκτῆτες ποὺ ἀπασχολοῦνται κυρίως μὲ τὴν καλλιέργεια τοῦ καπνοῦ καὶ ὁ ὀρισμένης ἐπαρχίας ὅπως στὴ Θάσο τῆς ἐλίας. Αὐτοὶ οἱ μικροϊδιοκτῆτες καθὼς καὶ οἱ ἀστικὲς καὶ μικροαστικὲς τάξεις ὑποστήριξαν τὸ Βενιζελισμό. Παρουσιάζεται δηλ. μιά διαταξικὴ συμμαχία μετὰ τῆς προσφυγικῆς ἀστικῆς τάξης καὶ τῶν ἀγροτῶν ὑπὲρ τοῦ Βενιζελισμοῦ. Σ’ αὐτὴν ἀντιπαράκειται τὸ βιο-

μηχανικό προλεταριάτο και ειδικά οι καπνεργάτες που ψηφίζουν ΚΚΕ».

ΤΑ ANTIBENIΖΕΛΙΚΑ στρώματα είναι κυρίως συγκεντρωμένα στον άγροτικό πληθυσμό της επαρχίας Παγγαίου⁸. Στην επαρχία αυτή υπήρχε και αρκετά μεγάλο ποσοστό γηγενούς πληθυσμού και όρισμένοι μεγαλοκτηματίες, που εκμεταλλεύτηκαν τον ανταγωνισμό μεταξύ γηγενών και προσφύγων για να παρασύρουν τους γηγενείς να υποστηρίξουν το Λαϊκό κόμμα. Χρησιμοποίησαν ακόμα και ψεύτικες διαδόσεις σαν ότι ο Βενιζέλος είχε συμφωνήσει να παραχωρήσει μέρος της Μακεδονίας σε αντάλλαγμα για τη Μικρά Ασία.

Η ΕΠΑΝΑΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΗΣΗ του πελατειακού συστήματος σαν αποτέλεσμα του εμφύλιου και οι διαρθρωτικές αλλαγές στην οικονομία της Καβάλας είχαν σαν αποτέλεσμα οι ταξικοί προσδιορισμοί να λειτουργήσουν περισσότερο έμμεσα στην πολιτική πρακτική και ιδιαίτερα τα πρώτα χρόνια της μεταπολεμικής περιόδου. Τα χαρακτηριστικά αυτού του πελατειακού συστήματος είναι τα εξής:

- Έλλειψη κομματικών οργανώσεων. Τα κόμματα δεν δημιουργούν γραφειοκρατικές οργανώσεις και έτσι αποκλείονται οι λαϊκές τάξεις από την κομματική ζωή. Η επιλογή των υποψηφίων βουλευτών γίνεται από την κομματική ηγεσία και μόνον η τοπική άστική τάξη έχει τη δυνατότητα να επηρεάσει κατά κάποιο τρόπο αυτές τις επιλογές.

- Οι βουλευτές δημιουργούν άτομικά πελατειακά δίκτυα με βάση μία ή και περισσότερες επαρχίες ή ομάδες προσφύγων.

- Εύνοει αυτούς που έχουν κατορθώσει να εκλεγούν βουλευτές και πολύ δύσκολα μπορεί να ανανεωθεί η ομάδα των αρχικών βουλευτών.

- Δημιουργεί ένδοκομματικό ανταγωνισμό χωρίς ιδεολογικά κριτήρια και εμποδίζει τον βουλευτή από το να εκτελεί σωστά τα κοινοβουλευτικά του καθήκοντα.

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ή διαταξική συμμαχία μεταξύ των μεριδών της προσφυγικής άστικής τάξης και των προσφυγικών άγροτικών στρωμάτων δεν μπόρεσε να διατηρηθεί μετά το 1951⁹. Τα συμφέροντα των καπνοπαραγωγών και των καπνεμπόρων γίνονταν όλοένα και περισσότερο ασυμβίβαστα και τα κεντρικά κόμματα δεν είχαν τη δυνατότητα να τα συμβιβάσουν. Η Δεξιά εκμεταλλεύτηκε την άποψη της άγροτικής πολιτικής του Κέντρου για να αποκομίσει πολιτικά ωφέλη. Μία χαρακτηριστική περίπτωση είναι το συλλαλητήριο που οργανώθηκε το 1952 από τις Ένωσεις Γεωργικών Συνεταιρισμών, Παγγαίου και Καβάλας σε ένδειξη διαμαρτυρίας, για την καθυστέρηση της Κυβέρνησης Πλαστήρα να καταβάλει το πρίμ στους καπνοκαλλιεργητές. Οι διαδηλωτές κατέβηκαν από τα γύρω χωριά στην Καβάλα.

ΣΕ ΚΑΠΟΙΑ φάση οι διαδηλωτές έστησαν όδοφράγματα γύρω από τη Νομαρχία και απείλησαν το Νομάρχη. Τελικά χάρη στην ψυχραιμία των οργανωτών αποφεύχτηκε η σύγκρουση και οι διαδηλωτές διαλύθηκαν ήσυχα. Όπως προκύπτει από μαρτυρίες άγροτικών και κεντρικών στελεχών μέσα στους διαδηλωτές έδρασαν προβοκάτορες για να προκαλέσουν σύγκρουση μεταξύ διαδηλωτών και αστυνομίας¹⁰. Αλλά τα επεισόδια αυτά τα εκμεταλλεύτηκαν στελέχη του Συναγερμού που κατόρθωσαν να κερδίσουν ένα σημαντικό τμήμα από τα συντηρητικά άγροτικά στρώματα. Σ' αυτό συντέλεσε και η στάση του Μπαλτατζή που ήρθε σε μυστική συνεννόηση με στελέχη του Συναγερμού ώστε να περιληφθούν στο ψηφοδέλτιο και δύο δικοί του υποψήφιοι. Ενώ η τοπική οργάνωση του κόμματός του συνεργαζόταν με το συνασπισμό ΕΠΕΚ - Κ.Φ. ο Μυλωνάς και ο Δρόσος που αποχώρησαν τάχα από το κόμμα βρέθηκαν υποψήφιοι του Ε.Σ. Και δεν είναι τυχαίο ότι αυτοί οι δύο υποψήφιοι ήρθαν επί κεφαλής του συνδυασμού που συγκέντρωσε την πλειοψηφία¹¹.

ΜΕ ΤΗΝ άνοδο της Δεξιάς στην έξουσία συντελείται και στην Καβάλα η διαμόρφωση του κρατικού πελατειακού συστήματος δηλ. δημιουργούνται πολιτικά δίκτυα που τείνουν να εξομοιωθούν με τα παλαιοκομματικά φέουδα της Παλιάς Ελλάδας. Υπάρχουν βέβαια και αρκετές διαφορές. Στην Παλιά Ελλάδα η πελατεία στηρίζεται κυρίως σε μία επαρχία που είναι και το προπύργιο του βουλευτή. Αν ο βουλευτής αποχτήσει πολιτική δύναμη εξακτινώνεται και στον υπόλοιπο Νομό και αποκτά έρεϊσματα και σε άλλες επαρχίες. Αυτό δείχνει την επιβίωση της παραδοσιακής δομής του προσωπικού κόμματος που είχε σαν βάση του την επαρχία.

ΑΝΤΙΘΕΤΑ στην Καβάλα με λίγες εξαιρέσεις οι βουλευτές συγκεντρώνουν ψήφους από δύο ή και περισσότερες επαρχίες ή και από πρόσφυγικές ομάδες που είναι κατασπαρμένες σ' όλο το Νομό. Αυτό είναι αποτέλεσμα της διαφορετικής οργάνωσης των Νομών στη Μακεδονία όπου δεν υπήρχαν πολιτικά τζάκια και όπου έγιναν και μεγάλες ανακατατάξεις μετά τη Μικρασιατική Κατα-

στροφή. Στην Καβάλα με εξαίρεση τη Θάσο δεν υπάρχει επαρχία που να έχει κατά πλειοψηφία γηγενή πληθυσμό. Κι' αυτό εξηγεί την έλλειψη τοπικιστικού πνεύματος και πολιτικών παραδόσεων.

ΑΛΛΑ ο συνεκτικός ιστός όλων αυτών των δικτύων είναι η πρόσβαση στην κρατική εξουσία. Ακριβώς όπως και στην Παλιά Ελλάδα τα προσωπικά κόμματα αποτελούσαν τους φορείς για τη μεταβίβαση των «ρουσφετιών» έτσι και τώρα στην Καβάλα η πρόσβαση στις κρατικές περιοχές είναι το βασικό θέλημα για τη συμμετοχή στις πελατείες των δεξιών βουλευτών. Απόδειξη ότι και οι τρεις βουλευτές της ΕΡΕ στην Καβάλα είτε υπουργοποιήθηκαν είτε τοποθετήθηκαν σε υψηλή κρατική θέση π.χ. ο Νίκος Μάρτης όταν πρωτόβαλε υποψηφιότητα και εκλέχτηκε βουλευτής το 1951 συγκέντρωσε 1396 ψήφους ενώ το 1956 συγκέντρωσε 10.067 ψήφους. Στην περίοδο που μεσολάβησε αν και δεν επανεξελέγη βουλευτής διορίστηκε το 1955 Γεν. Γραμματέας στο Υπουργείο Βορείου Ελλάδος. Ήταν επίσης γνωστός ο δεσμός του με τον Καραμανλή και θεωρήθηκε φαβορί για υπουργοποίηση.

Ο ΑΠΟΣΤΑΤΗΣ Βενέτης παρ' όλο που δεν κατόρθωσε να εκλεγεί το 1956 παρουσιάζει μία σταθερή αύξηση των ψήφων του από 4.923 το 1956 σε 10.244 το 1963. Σ' αυτό έπαιξε ρόλο και ότι το 1956 διορίστηκε Νομάρχης Ροδόπης. Ο Βενέτης είναι παροιμιώδης για τα ρουσφέτια που έκανε στους φίλους του. Αυτήν άλλωστε την εξήγηση δίνουν για το γεγονός ότι το 1964 ήταν και ο μόνος βουλευτής της ΕΡΕ που εξελέγη! Ο τρίτος βουλευτής της ΕΡΕ ο Αύγουστος Θεολογίτης ήταν ο μόνος που διέθετε μία ισχυρή πελατεία στη Θάσο και πριν προσχωρήσει στην ΕΡΕ το 1956. Η προσχώρησή του είχε σαν αποτέλεσμα να μετακινηθεί περίπου ένα 30 % των ψηφοφόρων του νησιού από το Κέντρο στη Δεξιά ακολουθώντας τον. Και ο ίδιος αύξησε την κομματική του δύναμη μεταξύ 1958 - 61 όταν ήταν Υπουργός Βορείου Ελλάδος στην Κυβέρνηση Καραμανλή.

ΑΛΛΑ τα πελατειακά δίκτυα στηρίζονται στον κομματικό μηχανισμό που λειτουργεί παράλληλα με τον κρατικό. Η Δεξιά αντί να δημιουργήσει κομματικές οργανώσεις διεισδύει στο Κράτος και το κοινοτικοποιεί. Έτσι έχουμε τη Νομαρχία, τα τοπικά υποκαταστήματα των δημοσίων οργανισμών και των κρατικών τραπεζών να εξυπηρετούν τα κομματικά συμφέροντα. Ο Νομάρχης αποτελεί συνήθως και τον τοποτηρητή του κόμματος και ένεργει ώστε οι κρατικές πιστώσεις να διανέμονται σύμφωνα με τα κομματικά συμφέροντα. Στην περίπτωση της Καβάλας διορίστηκε το 1958

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΗΛΩΣΙΣ

Ο κάτωθι υπογεγραμμένος

_____ κάτοικος Καβάλας
_____ έτών 48 Μικρο-
πωλητής Λαχανικών ηλιώ-
_____ υπεύθυνος ότι ούδέποτε υπήρξα
Κομμουνιστής. Απ' ότι όμως
έχω αντιληφθῇ τα εγκλήματα
εις βάρος της Ελλάδας τσούν
κατά την κατοχήν όσον και των
συμμοριτοπόλεμον διέπραξαν το
ΚΚΕ και σήμερα ακόμη εγκλη-
ματούν εις βάρος της Ελλάδας
τα κατασκευάσματα των ΚΚΕ
—ΕΔΑ—ΕΑΚ—ΠΑΜΕ— με το
να προσπαθούν διά διαφόρων
μεθόδων να εξυπηρετούν μό-
νον τα συμφέροντα των έχθρών
μας των Βουλγάρων δι' αυτό
εποκνήρυσαν το ΚΚΕ—ΕΔΑ—
ΕΑΚ—ΠΑΜΕ ως κόμματα προ-
δοτικά και καταδικάζω αυτά.
Είμαι πρόθυμος να θυσιάσω
την ζωήν μου υπέρ της Ελλά-
δας και κατά του κομμουνισμού
και παραφάσκων του
Καβάλα η _____
• Υπευθύνως Δηλών

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΗΛΩΣΙΣ

Ο υπογεγραμμένος

_____ κάτοικος Καβάλας έδω-
_____ έτών 40, Μικρο-
πωλητής ηλιώ υπεύθυνος ότι
ούδέποτε υπήρξα κομμουνιστής.
Κατά τὸ παρελθόν ανεμίχην
με τους κομμουνιστάς παρα-
συνθείς από τα ψεύτικα συν-
θήματά των. Ούδέποτε θα κα-
ταστῶ κομμουνιστής διότι αν-
τελήφην καλώς ότι ο κομμου-
νισμός επιβουλάζεται την Έλ-
λάδα και διά του ΚΚΕ και
των κατασκευασμάτων του ΕΔΑ
ΝΑΚ—ΕΑΚ κλπ. επιδιώκει
την υποδούλωση της πατρίδος
μας εις τους έχθρους της Βουλ-
γάρους. Δι' αυτό αποκηρύσσω
και καταδικάζω το ΚΚΕ και τα
ανωτέρω κατασκευάσματά του
ως κόμματα προδοτικά και έχ-
θρικά κατά της Ελλάδας. Εί-
μαι ικανόθυμος να θυσιάσω ό
πέρ της Πατρίδος κτεπώντας
τον Κομμουνισμόν.

Έν Καβάλα η _____

Ο Δηλών

Χρόνια μισαλλοδοξίας, τυραννίας, καταπίεσης της Καραμανλι-
κής δικτατορίας της ΕΡΕ. Δεν υπήρχε μέρα που να μην δημοσιεύον-
ταν στον καθημερινό τύπο και κάποιες «δηλώσεις». Για να πονλή-
σεις κάλτσες ή μαϊντανό με το καροτσάκι έπρεπε να πάρεις άδεια ή
αν είχες να την άνωθεν άσκηση συνοδεύοντάς την με τη σχετική «δή-
λωση».

Νομάρχης ό κ. Μπαγλανέας πού ήταν καί προσωπικός φίλος του Πρωθυπουργού κ. Καραμανλή. Σύμφωνα μέ πληροφορίες από τοπικούς πολιτικούς παράγοντες ό κ. Μπαγλανέας πού είχε πολεμήσει μέ τόν ΕΔΕΣ, ενίσχυε στην Καβάλα τούς δήθεν αντιστασιακούς καπετάνιους, Τσαούς, Άντών καί Κάππα. Στά πλαίσια θέβαια της αντικομμουνιστικής δραστηριότητας της κυβέρνησης. Άπ' ότι προκύπτει καί από τόν τοπικό Τύπο κινήθηκε δραστηρία καί μέσα στα πλαίσια τών δυνωτοτήτων του προσπάθησε νά βοηθήσει τήν ανάπτυξη του Νομού. Ίσχυρίζονται μάλιστα ότι καί τό γεγονός ότι δέν ενέδιδε στις πιέσεις τών κομματικών παραγόντων είχε σάν αποτέλεσμα τή μετάθεσή του.

Ο ΕΠΟΜΕΝΟΣ Νομάρχης κ. Γαϊτατζής κατηγορήθηκε από τόν τοπικό Τύπο ότι ενέδιδε σέ πιέσεις τών παραγόντων της ΕΡΕ όπως π.χ. στην περίπτωση του διορισμού στη διοίκηση της Λιμενικής Έπιτροπής γνωστών παραγόντων της ΕΡΕ¹². Η Άγροτική Τράπεζα βοηθούσε τούς φιλοκυβερνητικούς άγρότες καί δημιουργούσε έμποδία σ' αυτούς πού υποστήριζαν τά κόμματα της αντιπολίτευσης π.χ. σέ ένα χωριό του Παγγαίου πού ήταν κεντρώο οι κάτοικοι δέ μπορούσαν νά πάρουν περισσότερο από 8.000 δρχ. δάνειο γιά τήν κατασκευή καπνοαποθηκών ενώ σέ γειτονικό χωριό πού ψήφισε ΕΡΕ δίνονταν πολύ ύψηλότερα δάνεια¹³.

ΤΑ ΤΟΠΙΚΑ παραρτήματα τών Σωμάτων Άσφαλείας έπαιξαν αποφασιστικό ρόλο καί στο χτύπημα του εργατικού κινήματος στην πόλη καί γιά τόν έλεγχο τών δημοκρατικών δυνάμεων στα χωριά. Μετά τό 1953 καί τό πέραςμα του αντιεργατικού Νόμου 2002 πού επέτρεπε στους καπνεμπόρους νά απολύουν εργάτες χωρίς καμιά δικαιολογία δημιουργήθηκαν οι έπιτροπές ασφάλειας. Αútés οι έπιτροπές αποτελούνταν από εκπροσώπους τών καπνεμπόρων, της ασφάλειας καί τών κίτρινων σωματείων. Η Άσφάλεια ένεργούσε έτσι ώστε νά έμποδίζει τήν επαναπρόσληψη τών άριστερών εργατών. Επίσης βοήθησε καί στο νά αποκτήσει η Δεξιά τόν έλεγχο του εργατικού κέντρου. Στην διοίκηση του Έργατικού Κέντρου άναρριχήθηκαν συνδικαλιστές πού έξυμπερευούσαν τά συμφέροντα τών καπνεμπόρων. Όπως ό Γαϊτανίδης πού καί επί κυβερνήσεων Κέντρου κατόρθωσε νά κρατήσει τόν έλεγχο του Έργατικού Κέντρου άφου διέγραψε πέντε σωματεία, δύο τών οκτώδωμων, τών καπνεργατών, τών έμπορουπαλλήλων καί τών λογιστών.

ΣΤΑ ΧΩΡΙΑ οι τοπικοί σταθμοί της Χωροφυλακής παρακολουθούσαν τίς δραστηριότητες της Άριστεράς καί έμποδίζαν τήν προεκλογική της δραστηριότητα. Όπως φαίνεται από καταθέσεις βουλευτών της Ε.Κ. μετά τό εκλογικό πραξικόπημα του 1961, η συστηματική παρεμπόδιση της Άριστεράς από ομάδες κρούσεως

παρακρατικών κατά τή διάρκεια της προεκλογικής έκστρατείας ήταν συνηθισμένο φαινόμενο. Τό 1961 όμως «παρεξέτράπησαν του στόχου τών» καί κινήθηκαν συστηματικά ενάντια στους όπαδούς της Ε.Κ. Τούς μοίραζαν αντικομμουνιστικά φυλλάδια καί παρακολουθούσαν προκλητικά τά σπίτια τους έτσι ώστε νά χάσουν τό κύρος τους στο χωριό¹⁴. Αútés οι ομάδες κρούσης δρούσαν μέ τήν άνοχή άν όχι καί τήν καθοδήγηση της Χωροφυλακής.

ΤΟΤΕ γενικεύθηκαν καί εναντίον τών στελεχών της Ε.Κ. οι άδικαιολόγητες συλλήψεις, οι άπειλές κλπ. πού αποτελούσαν μιά μόνη κατάσταση γιά τά στελέχη της ΕΔΑ. Όρισμένοι άνωτεροι καί κατώτεροι αξιωματικοί της Χωροφυλακής έδρασαν σάν κομματάρχες όρισμένων υποψηφίων της ΕΡΕ μέ αποτέλεσμα νά προκαλέσουν αντιδράσεις όχι μόνο από τούς βουλευτές της αντιπολίτευσης αλλά καί από τούς συνυποψηφίους τους¹⁵.

ΜΕΤΑΞΥ 1952 καί 1963 η Δεξιά κέρδισε σημαντικό αριθμό ψήφων στο Νομό. Τό βασικό της προπύργιο ήταν τό Παγγαίο όπου η δύναμή της κυμάνθηκε από 43,4 % τό 1963 μέχρι 66,1 % τό 1961. Επίσης καί στη Θάσο μετά τήν προσχώρηση του Θεολογίτη στην ΕΡΕ η Δεξιά κατορθώνει νά συγκεντρώσει σχεδόν τό 50 % τών ψήφων πού τούς διατηρεί όμως μόνο μέχρι τό 1961. Μετά τό 1961 καί παρ' όλη τήν παρουσία του Θεολογίτη στο ψηφοδέλτιο τό ποσοστό της ΕΡΕ στο νησί πέφτει στο 38,1 %. Έκεί πού η ΕΡΕ παρουσιάζει τή μεγαλύτερη άδυναμία είναι στις έπαρχίες Καβάλας καί Νέστου. Στην έπαρχία Καβάλας λόγω της δύναμης της Άριστεράς στην πόλη καί του Κέντρου στις κοινότητες. Στην έπαρχία Νέστου όπου ήταν συγκεντρωμένη καί η πλειοψηφία τών προσφύγων μόνο στις εκλογές του 1952 καί 1961 κατόρθωσε η ΕΡΕ νά συγκεντρώσει πάνω από 45 % τών ψήφων.

Ο ΑΛΛΟΣ παράγοντας πού επιδρά μέ κάποια καθυστέρηση θέβαια στο πολιτικό επίπεδο είναι οι διαρθρωτικές αλλαγές στην οικονομία της Καβάλας. Η κάμψη στη ζήτηση τών ανατολικών καπνών έκανε τίς καπνεμπορικές έπιχειρήσεις νά μεταφέρουν τίς έγκαταστάσεις έπεξεργασίας καπνών στη Θεσσαλονίκη. Μετάξύ 1955 καί 1965 ό όγκος καπνού πού έπεξεργαζόταν η Καβάλα μειώθηκε από 15 σέ 12 χιλ. τόννους. Μόνο μεταξύ 1961 καί 1965 η μεταφορά στη Θεσσαλονίκη όλική η μερική έξι έπιχειρήσεων μείωσε τό δυναμικό έπεξεργασίας της πόλης κατά 4.000 τόννους. Παρόλληλα έχουμε καί τήν τεχνολογική άνεργία πού προκαλεί η έγκατάσταση μηχανημάτων.

ΗΔΗ ΑΠΟ τό 1953 η Κυβέρνηση Παπάγου είχε παραχωρήσει στο καπνεμπόριο τό βασικό του αίτημα δηλ. τήν άρση της κατοχύρωσης του καπνεργατικού επαγγέλματος. Έτσι οι καπνεμποροι άφέθηκαν έλεύθεροι νά απολύσουν τήν πλειοψηφία τών καπνεργατών καί στη θέση τους νά προσλάβουν γυναίκες καπνεργάτριες μέ πολύ χαμηλότερα ήμερομίσθια. Αútοί πού βγήκαν άπ' τή δουλειά δέν άποζημιώθηκαν κανονικά καί είχαν σάν μόνιμο αίτημα τήν άποζημίωση τους μέχρι τό 1964 πού έλυσε τό θέμα η Κυβέρνηση Παπανδρέου.

ΕΤΣΙ η έκμηχάνιση καί η μεταφορά τών καπνεμπορικών έπιχειρήσεων έγινε μέ τό λιγώτερο κόστος γιά τόν εργοδότη σέ βάρος τών εργατών. Τό 1965 η πλειοψηφία τών εργατών δέν έθρισκε δουλειά ούτε γιά δύο μήνες ώστε νά δικαιούται τίς χορηγήσεις του ΙΚΑ καί πολλοί άλλοι δέ συμπλήρωναν ούτε 100 ήμερομίσθια ώστε νά δικαιούνται τίς έπιχορηγήσεις του ΟΟΑ. Μετάξύ 1951 καί 1971 οι άπασχολούμενοι στο δευτερογενή τομέα στην πόλη της Καβάλας μειώθηκαν από 9.161 σέ 5.977 καί γιά όλο τό Νομό έχουμε μεταξύ 1963 καί 1973 μιά μείωση 3.000 ατόμων¹⁷.

ΤΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ αútης της μεταβολής ήταν ότι η Άριστερά παρουσιάζει μιά σταθερή μείωση του ποσοστού της τόσο σέ όλόκληρο τό Νομό αλλά καί στην πόλη της Καβάλας πού είναι τό όχυρό της. Μετά τό 1958 τό ποσοστό της ΕΔΑ πέφτει από 28,1 σέ 19 % τό 1963 καί 11,6 % τό 1974 γιά τήν ΕΑ καί 11,27 % γιά τό ΚΚΕ καί τή Συμμαχία τό 1977. Στην πόλη της Καβάλας επίσης τό ποσοστό της ΕΔΑ παρουσιάζει μιά συνεχή κάμψη από 50 % τό 1956 σέ 33 % τό 1963 καί 31,9 % τό 1964. Στη μεταπολίτευση η ΕΑ συγκεντρώνει τό 1974 11,6 % καί τό 1977 τό ΚΚΕ καί η Συμμαχία 11,26 %.

Σ' ΑΥΤΗ τή μείωση είναι άξιοσημείωτη η βραδύτητα μέ τήν όποία οι διαρθρωτικές αλλαγές στην οικονομία άνανακλώνται στο πολιτικό επίπεδο.

Αútή η βραδύτητα μπορεί νά αποδοθεί σέ δύο λόγους. Στο βραδυ ρυθμό της άπορρόφησης τών άνέργων σέ άλλα επαγγέλματα η καί τή στροφή τους προς τή μετανάστευση. Καί από τήν άλλη στην πολιτική παράδοση πού δημιούργησε η Άριστερά στην πόλη.¹⁸

ΟΙ ΑΠΟΛΥΜΕΝΟΙ καπνεργάτες παρέμειναν γιά πολύ καιρό σέ μιά κατάσταση άνασφάλειας πού σίγουρα τούς έκανε νά έξακολουθούν νά ψηφίζουν άριστερά. Τό μεγάλο μεταναστευτικό ρεύμα άρχίζει μετά τό 1961. Από μιά άνάλυση του ΡΕCΗΟΥC προκύπτει

ΣΩΜΑΤΕΙΟΝ ΚΑΠΝΕΡΓΑΤΩΝ
ΚΑΒΑΛΑΣ ΕΘΝΙΚΗ ΕΝΩΣΙΣ

ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

Μέ αίσθήματα ελκρινούς θλίψεως πληροφορηθήκαμε τήν μετάθεσι του Διοικητού Χωροφυλακής κ. Καμουτση, του όποίου η ένταθθα άλησμώνητος φιλεργατική στάσις καί συμπαράστασις εις τάς προσπάθειάς του Σωματείου μας δια τόν άναξιοπαθόντα κλάδον μας είχεν συγκινήσει. Τόν άποχαιρετούμεν ως έναν φίλτατόν μας αξιωματικόν πού τιμά τό Σώμα της Χωροφυλακής καί του εύχόμεθα τάς καλύτέρας τών ήμερών εις τήν νέαν του θέσιν.

Η ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ

Τό κράτος της δεξιάς, στο κορύφωμα της οκταετίας της ΕΡΕ έχει κυριολεκτικά έξοντώσει καί επανδρώσει μέ πράκτορές της τά εργατικά σωματεία. Τό Σωματείο Καπνεργατών Καβάλας ιστορικό γιά τούς μακροχρόνιους εργατικούς καί πολιτικούς άγώνες του, πού έδωσε από τούς κόλπους του ήγεται στέλεχη στο κομμουνιστικό κίνημα της Ελλάδας, έννομιζόμενο άποχαιρετά τό Διοικητή της χωροφυλακής Καμουτση πού ύστερα από λίγα χρόνια θα άναδειχθεί σέ πρωταγωνιστή της δολοφονίας του Γρηγόρη Λαμπράκη.

Φωτογραφία αναμνηστική στο μάζεμα των καπνών. 1915

δι μέχρι το 1962 ο μεγαλύτερος αριθμός μεταναστών προέρχεται από την πόλη της Καβάλας και ακολουθούν τα χωριά της επαρχίας Καβάλας και του Παγγαίου. Οι μετανάστες ήταν στην πλειοψηφία τους άνειδικευτοι εργάτες και καπνεργάτες και ακολουθούν σε μικρότερο ποσοστό οικοδόμοι και εργάτες μετάλλου. Η πλειοψηφία των γυναικών άνηκε στην κατηγορία των καπνεργατριών είτε σε ανεπάγγελτες.¹⁹

Η ΜΕΙΩΣΗ του ποσοστού της 'Αριστεράς εξηγείται αφού ακριβώς από την τάξη που είναι ο βασικός της υποστηρικτής έχουμε και τη μεγαλύτερη διαρροή. 'Αλλά και δεν πρέπει να μας διαφεύγει ότι η 'Αριστερά δημιούργησε πολιτική παράδοση στην πόλη σε σημείο ώστε να κατορθώνει να επηρεάζει και στρώματα εργαζομένων στον τριτογενή τομέα και μικροαστούς. Ειδικά στις δημοτικές εκλογές στην πόλη της Καβάλας η 'Αριστερά κατόρθωσε να εκλέγει από το 1951 ως το 1975 ή συνεργαζόμενο ή δικό της υποψήφιο. Παράδειγμα είναι ότι στις δημοτικές εκλογές του 1975 ο υποψήφιος της ΕΔΑ και ΚΚΕ Έσ. Κ. Τσολάκης συγκέντρωσε την πρώτη φορά 33,3 και στις επαναληπτικές εκλογές το 50,4%. Στις δημοτικές εκλογές του 1978 ο υποψήφιος του ΚΚΕ κ. Μπαχάρης συγκέντρωσε την πρώτη φορά 23% και στις επαναληπτικές 44,6% δηλ. ακόμη και σήμερα η 'Αριστερά μπορεί να προσελκύσει πολύ μεγαλύτερο ποσοστό στις δημοτικές εκλογές από όσους την ψηφίζουν στις βουλευτικές.

ΤΟ ΠΕΛΑΤΕΙΑΚΟ σύστημα συναντά μεγάλες δυσχέρειες στην αναπαραγωγή του από το τέλος της δεκαετίας του '50 που κορυφώνεται στις αρχές της δεκαετίας του '60. Στην Καβάλα έχουμε μία πρώτη εμφάνιση των εξελίξεων που το 1963 και 1964 θά γενικευθούν σ' όλη την Ελλάδα. Μετά το 1956 η Δεξιά δύσκολα κρατεί τους ψηφοφόρους της. Γιατί τόσο τα αγροτικά στρώματα όσο και υψηλό ποσοστό των εργαζομένων στα άστικά κέντρα ψηφίζουν τα κόμματα της αντιπολίτευσης. Στο Νομό μετά το 1952 στο χώρο του Κέντρου ενισχύεται η Κεντροαριστερά και το 'Αγροτικό Κόμμα ενώ αντιθέτως το Κ.Φ. έχει τις μεγαλύτερες διαρροές στην ΕΡΕ. Σταδιακά ολόένα και μεγαλύτερες μάζες αποσπώνται από το πελατειακό σύστημα της Δεξιάς και ψηφίζουν τα κόμματα της αντιπολίτευσης. Μόνο το 1961 θά κατορθώσει η ΕΡΕ να ανακόψει τη διαρροή των ψηφοφόρων της χρησιμοποιώντας όπως και σ' όλη τη χώρα «θία και νοθεία».

ΑΣ ΕΞΕΤΑΣΟΥΜΕ τους παράγοντες που οδηγούν στη μείωση της αποτελεσματικότητας του πελατειακού συστήματος. Είναι η οικονομική κρίση που χτυπά τόσο τους καπνοπαραγωγούς όσο και τους καπνεργάτες. Οι καπνοπαραγωγοί πλήττονται από τη μείωση της ζήτησης των ανατολικών καπνών. Ειδικά για την περιοχή της Καβάλας που έβγαζε εκλεκτά καπνά, η μείωση των τιμών συγκριτικά με την προπολεμική περίοδο είναι ακόμη πιο αισθητή. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της οικονομολόγου Ι. Κουτσογιάννη - Κοκκόβα οι τιμές των εξαγωγικών καπνών κινήθηκαν σ' όλη την περίοδο 1946 - 1961 σε χαμηλότερο επίπεδο από την προπολεμική περίοδο.

ΑΥΤΗ Η μείωση ήταν πιο αισθητή στα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια μέχρι την υποτίμηση του 1953. Στην άρχη η υποτίμηση είχε μία ευεργετική επίδραση στις εξαγωγές και έτσι και οι παραγωγοί πήραν μεγαλύτερες τιμές. 'Αν και όσοι είχαν πουλήσει πριν από την υποτίμηση ζημιώθηκαν από την καθυστέρηση με την οποία δόθηκε

η αποζημίωση. 'Επίσης και από τον τεράστιο πληθωρισμό που ακολούθησε. 'Επειδή η Ελλάδα κράτησε το νόμισμά της υπερτιμημένο ανατράπηκε και η θετική επίδραση της υποτίμησης στις εξαγωγές.

ΤΟ 1954 - 59 οι τιμές πάλι είχαν μία καθοδική κίνηση που ανατράπηκε το 1960 - 61.²⁰ Όπως η Δεξιά επωφεληθήκε το 1952 από την τραγική κατάσταση των καπνοπαραγωγών έτσι και το 1956 και 1958 επωφεληθήκαν τα κόμματα του Κέντρου και η 'Αριστερά και κέρδισαν πολλούς ψήφους από τους καπνοπαραγωγούς. Και η Ε.Κ. εισέπραξε την αγανάκτηση των παραγωγών για την αυξανόμενη περιθωριοποίησή τους που δεν μπορούσε να αντιμετωπισθεί με την πολιτική της Δεξιάς. Πολιτική παρέμβασης στην αγορά μόνο όταν υπάρχουν απόθεμα από προηγούμενες εσοδείες ενώ σε περιόδους ανόδου των τιμών δεν καθόριζε τιμές ασφάλειας και άφηνε το καπνεμπόριο να πραγματοποιεί σημαντικά κέρδη σε βάρος των καπνοπαραγωγών. Οι καπνοπαραγωγοί λοιπόν αντιδρούν σ' αυτή την κατάσταση είτε άτομικά με τη μετανάστευση είτε συλλογικά υποστηρίζοντας κόμματα όπως η Ε.Κ. που υπόσχονταν να ακολουθήσουν μία πιο φιλοσυντηρητική πολιτική.

ΜΠΟΡΟΥΜΕ να πούμε ότι στη μεταπολίτευση ακολουθήθηκε η αντίστροφη πορεία απ' αυτήν του 1952 - 1964. Δηλαδή η Δεξιά πραγματοποιεί μία θεαματική αύξηση των ψήφων της σε όλο το Νομό τόσο στις άστικές όσο και στις αγροτικές περιοχές. Η σημαντικότερη αύξηση ψήφων σημειώθηκε στην επαρχία Παγγαίου όπου μεταξύ 1964 και 1974 είχε αύξηση 34,6% στο εκλογικό σύνολο. Κατόπιν έρχεται η επαρχία Νέστου με αύξηση 30,46%, αλλά και στην πόλη της Καβάλας κι ακόμη και στη Θάσο παρουσίασε άνοδο πάνω από 20%. Η διαρροή αυτή προέρχεται κυρίως από τα κόμματα του Κέντρου όπου συμπεριλαμβανόμενα για λόγους ιστορικής συγκρισιμότητας και το ΠΑΣΟΚ.²² Ο χώρος του Κέντρου έχει τη μεγαλύτερη μείωση στην επαρχία Νέστου, 30,8%. 'Ακολουθούν η επαρχία Παγγαίου 23,7% και η μικρότερη μείωση στη Θάσο 10,3%. Η 'Αριστερά έχασε στα δυο παραδοσιακά της όχυρά σχεδόν 12% των ψήφων της και την ίδια μείωση είχε και στην επαρχία Παγγαίου (όλες αυτές οι μειώσεις και αυξήσεις είναι σε ποσοστά επί του εκλογικού συνόλου).

Η ΑΥΞΗΣΗ της Δεξιάς ήταν ένα γενικό φαινόμενο που η ανάλυσή του ξεφεύγει από τα όρια αυτού του άρθρου. Στην Καβάλα πέρα από την επίδραση του ρεύματος θά πρέπει να αναζητήσουμε την εξήγηση αυτών των μεταβολών τόσο στις διαρθρωτικές αλλαγές της οικονομίας όσο και στη μετανάστευση. Μεταξύ 1961 και 71 ο πληθυσμός του Νομού μειώθηκε κατά 19.158 άτομα. Η μείωση αυτή προήλθε κυρίως από τον αγροτικό πληθυσμό που παρουσίασε ελάττωση 21.067 ατόμων δηλ. μέσο έτησιο ρυθμό μεταβολής - 2,45%. Είναι πιθανό ότι ένας μεγάλος αριθμός μεταναστών ανήκε στα κόμματα της αντιπολίτευσης. Είναι γεγονός ότι οικογένειες που ανήκαν στην 'Αριστερά ήταν πιο πρόθυμες να μεταναστεύσουν για να αποφύγουν την πολιτική και οικονομική καταπίεση. 'Επίσης κάποιο ρόλο πρέπει να έπαιξε και η μείωση της καπνοκαλλιέργειας και η στροφή προς άλλες καλλιέργειες με υψηλότερη απόδοση.

ΣΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ του 1977 υπήρξε μία μικρή μείωση του ποσοστού της Δεξιάς κατά 1,3% που εισπράχτηκε σχεδόν ολόκληρο από το

ΤΑ ΕΚΛΟΓΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

ΕΤΟΣ	ΔΕΞΙΑ			ΑΡΙΣΤΕΡΑ			ΔΕΞΙΑ			ΑΡΙΣΤΕΡΑ		
	ΕΛΛΑΔΑ	ΚΑΒΑΛΑ	ΚΑΒΑΛΑ	ΕΛΛΑΔΑ	ΚΑΒΑΛΑ	ΚΑΒΑΛΑ	ΕΛΛΑΔΑ	ΚΑΒΑΛΑ	ΚΑΒΑΛΑ	ΕΛΛΑΔΑ	ΚΑΒΑΛΑ	ΚΑΒΑΛΑ
1952	53,59	38,61	7,46	52	43,05	40,06	16,77					
	Καβάλα	43,36	35	21,6	24,81	32,15	42,77					
1956	52,76	47,19	0	56	42,04	57,3	0					
	Καβάλα	54,23	45,6	0	37,09	62,8	0					
1958	48,46	34,51	16,94	58	50,08	28,05	33,84					
	Καβάλα	41,5	30,94	13,1	32,73	17,21	50,03					
1961	56,24	35,41	8,30	61	42,71	34,92	22,3					
	Καβάλα	56,7	31,7	11,6	38,11	25,31	36,56					
1963	47,08	43,32	9,54	63	37,62	42,82	19,86					
	Καβάλα	42,1	4,5	13,2	31,15	35,2	33,63					
1964	37,96	34,7	7,33	64	30,45	54,01	15,53					
	Καβάλα	35	22,6	12,2	24,2	43,7	31,3					
1974	58,33	34,85	5,91	74	51,26	37,17	11,44					
	Καβάλα	60,7	23,5	7,24	50,04	23,31	13,73					

1. 1956 η ΕΛΛΑΔΑ ήταν συνταγματικός κομμάτι του Κέντρου και της ΕΔΑ για λόγους συγκρισιμότητας. Εκείνη δεν μπορούσε να διαχωριστεί οι ψήφοι σ' όλη την Ελλάδα δεν διαχωρίζονται και στην Καβάλα.

2. Στο Κέντρο κάθονταν τα κόμματα ΠΑΣΟΚ και ΕΚ-ΕΔ.

ΞΕΝΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

Η ανεργία και ο κ. Νομάρχης

Του βουλευτού της ΕΔΑ κ. Γ. ΤΣΑΡΟΥΧΑ

Είναι τόσο κραυγαλέα η πραγματικότητα που κανένας σήμερα δεν μπορεί να αρνηθεί ότι η πόλη μας περνάει μία δύσκολη οικονομική κρίση. Ότι η ανεργία έχει πάρει πρωτοφανείς διαστάσεις 15000 και πάνω καπνεργάτες και εργάτες άλλων κλάδων είναι άνεργοι και οι οικογένειες τους ζουν μέσα σε συνθήκες στέρησης και πείνας. Ότι οι Έπαιγγελματίες και οι διςτέχνες ζουν διαρκώς με το άγχος αν θα κα-

μικρωγθώ ή εντύπωση στόνκα θαλιώτικο λάσ για ενδιαφέρει του Κράτους υπέρ των ανέργων και πεινασμένων. Ότι έγινε δ,τι έπρεπε να γίνει για την αντιμετώπιση της κατάστασης. Ότι δεν χρειάζεται οι ίδιοι οι άνεργοι να κινητοποιηθούν και να αγωνισθούν για επιδόματα ανεργίας και για εργασία, αλλά να υπομένουν καρτερικά, μοιρολατρικά να εκδηλωθεί η απελευθερία της Κυβερνήσεως.

Ένα δημοσίευμα του δολοφονημένου από τη Χούντα βουλευτή της ΕΔΑ Γ. Τσαρουνά με τον υπέρτιτλο «Ξένα Δημοσιεύσεις» (ένα άλλο για την έφημερίδα αλλά και για την ίδια την ΕΔΑ που έπρεπε να πληρώνει για να θρξει λίγο χώρο να πει στον κόσμο τις απόψεις της).

Τό 1960 αρχίζει η μεγάλη κρίση για τους καπνεργάτες της Καβάλας με την μηχανοποίηση της επεξεργασίας του καπνού που οδηγεί τον επόμενο χρόνο τον κλάδο στην εξαφάνιση. Από τις 14 χιλιάδες καπνεργάτες διασώζονται αρχικά 2.500 και ύστερα από λίγο μόλις 1.500 και με πολύ χαμηλότερα ημερομίσθια.

Στά χρόνια 1959-60 το καπνεργατικό επάγγελμα σχεδόν εξαφανίστηκε και η συμπαγής εργατική δύναμη της πόλης διαλύθηκε με την αστυφιλία και τη μετανάστευση (κυρίως στη Γερμανία). Η πόλη άλλαξε χαρακτήρα, ο πληθυσμός μικροαστικός με μεγάλη ποικιλία παρασιτικών επαγγελμάτων.

Σημ: Τα αποκόμματα προέρχονται από το αρχείο του Πρόδρομου Μάρκογλου. Το πρώτο δημοσιεύτηκε στην «Πρωινή», το δεύτερο στη δομοδιαδικτική «Έρευνα» (4.5.58) και το τρίτο πάλι στην «Πρωινή» (3.12.61).

χώρο του Κέντρου, και ειδικά από το ΠΑΣΟΚ. Το ΠΑΣΟΚ πέρα από τον θεαματικό διπλασιασμό του ποσοστού του δεν κατόρθωσε να προσελκύσει σημαντικές μάζες από τη Δεξιά αλλά όπωσδήποτε επιβλήθηκε στο χώρο της αντιπολίτευσης. Το ΠΑΣΟΚ παρουσίασε μια σχεδόν ομοιόμορφη αύξηση του ποσοστού του που κινήθηκε σ' όλες τις επαρχίες γύρω στο 12%. Πέτυχε το υψηλότερο ποσοστό στην επαρχία Νέστου που είναι παραδοσιακό φέουδο του Κέντρου.

Οι ΕΚΛΟΓΕΣ δείχνουν την αδυναμία της Άριστερας που και σ' αυτόν τον παραδοσιακό άριστερο Νομό δεν μπόρεσε να ξανακερδίσει τα όχυρά της. Το υψηλότερο ποσοστό που συγκέντρωσαν ΚΚΕ και Συμμαχία μαζί ήταν στην επαρχία Θάσου 25,74%. Στην πόλη της Καβάλας πέτυχαν 18,42% δηλ. χαμηλότερο από το 19,73% που είχε συγκεντρώσει η Ένωμένη Άριστερά το 1974. Το υψηλό ποσοστό στη Θάσο είναι χαρακτηριστικό για την επιβίωση της πολιτικής παράδοσης γιατί η Θάσος απόκτησε ισχυρή Άριστερά τον καιρό που δούλευαν οι αγρότες της σαν εποχιακοί εργάτες στα καπνεργοστάσια.

ΣΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗ η ανακάλυψη των πετρελαίων της Θάσου στάθηκε το πιο σημαντικό γεγονός για την εξέλιξη της περιοχής. Ο λαός της περιοχής όμως δεν έχει αρκετά ενημερωθεί για τον τρόπο που σκέφτεται η Κυβέρνηση να οργανώσει την εκμετάλλευση αυτής της πλουτοπαραγωγικής πηγής. Αντιφατικά σχέδια φημολογούνται αλλά τίποτα το θετικό και ποτέ δεν έγινε μία προσπάθεια να συζητηθούν αυτά τα προβλήματα με τους υπεύθυνους.

ΣΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗ έχουμε την επαναδραστικοποίηση του πελατιακού συστήματος. Τα πλατιά αγροτικά στρώματα που ακολουθήσαν το ρεύμα και ψήφισαν τη Ν.Δ. έχουν όπωσδήποτε μία προνομιακή μεταχείριση στον κρατικό μηχανισμό. Η παραδοσιακή διαμάχη μεταξύ Μάρτη και Παναγιωτόπουλου σύμφωνα με τους τοπικούς πολιτικούς κύκλους συνεχίζεται με μεγάλη όξύτητα με στόχο τον έλεγχο των πιστώσεων.

ΤΟ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ όμως είναι το βασικό στοιχείο που θα μεταμορφώσει την οικονομική ζωή του τόπου. Αλλά σ' αυτό το θέμα η πληροφόρηση είναι λιγοστή και δεν είναι γνωστό τι ρόλο θα παίξει η Καβάλα στα στάδια που ακολουθούν την εξόρυξη του πετρελαίου. Θά είναι απλώς ένας διαμετακομιστικός σταθμός και θά ζημιωθεί από τη ρύπανση του περιβάλλοντος; Ή θά δημιουργηθούν και μονάδες επεξεργασίας παραγώγων του πετρελαίου στην περιοχή; Αν κρίνουμε από τη μεταφορά των πετροχημικών στο Μεσολόγγι και απ' το ότι η Καβάλα δεν περιλήφθηκε στις ζώνες όπου δίνονται ειδικά κίνητρα για τη βιομηχανική ανάπτυξη φαίνεται ότι προορίζεται μάλλον για τη δεύτερη λύση. Ο λαός του Νομού έχει τώρα το λόγο για ν' αγωνιστεί μαζί με το λαό της Έλλάδας να παίξει έναν αποφασιστικό ρόλο στη λήψη αποφάσεων απ' τις οποίες εξαρτάται η μελλοντική του ευημερία.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1) Γι' αυτό το θέμα βλέπε Κ. Τσουκαλά «Η Έλληνική Τραγωδία». Εκδόσεις ΟΛΚΟΣ. G. CAMPBELL «HONOUR, FAMILY AND PATRONAGE (OXFORD 1964) Μαρία Κομνηνού «STUDY OF POLITICAL PATRONAGE IN KAVALA (Δημοσιότητα εργασία στο LSE 1973) Ν. Μουζέλης «Ταξική Δομή και Σύστημα Πολιτικής Πελατείας ή περίπτωση της Ελλάδας» άρθρο στο «Κοινωνικές και Πολιτικές Δυνάμεις στην Ελλάδα» Εκδόσεις ΕΞΑΝΤΑΣ.

2) Βλέπε ED. MITRANI MARX AGAINST THE PEASANT (CHAPEL HILL 1951)

3) Η 18 ΜΠΡΥΜΑΙΡ ΤΟΥ ΛΟΥΔΩΒΙΚΟΥ ΒΟΝΑΠΑΡΤΗ (KARL MARX AND FRIEDRICH ENGELS SELECTED WORKS LAWRENCE AND WISHART 1970 σελ. 170).

4) Βλέπε Ν. Μουζέλης όπ. παρ.

5) Στην πόλη της Καβάλας οι βιομηχανίες επεξεργασίας καπνού άπασχολούσαν το 1928 12.000 καπνεργάτες δηλ. ποσοστό 30 % του πραγματικού πληθυσμού πάνω από 10 χρονών. Γνωστές καπνεμπορικές επιχειρήσεις ήταν του Πετρίδη, Γκλέν, Χέρμαν, Αυστροελληνική κλπ. Εκτός από την επεξεργασία καπνού δεν είχε άλλες εξιολογες βιομηχανίες η Καβάλα με εξαίρεση μία μεγάλη καπνοβιομηχανική επιχείρηση που έκλεισε το 1929. Βλέπε Μεγάλη Έλληνική Έγκυκλοπαίδεια Πυράς 1933 Τόμος 13 σελ. 418 - 9.

6) Βλέπε Άθραμ Μπεναραγία «Η πρώτη σταδιοδρομία του Έλληνικού Προλεταριάτου» Εκδόσεις ΟΛΚΟΣ σελ. 82, 83, 132.

7) Για μία οικολογική ανάλυση των εκλογικών αποτελεσμάτων του μεσοπολέμου βλέπε Γ. Μαυροκορδάτου «Λαϊκή Βάση των Κομμάτων και Ταξικές Αντιθέσεις στην Ελλάδα του Μεσοπολέμου» ΕΚΚΕ Έπιθεώρηση Κοινωνικών Έρευνών τεύχ. 28 / 1976.

8) Το Λαϊκό Κόμμα το 1928 πήρε 6,46 % των ψήφων. Το 1932 8,8 %. Στην επαρχία Παγγαίου 14,4 % ενώ στην Καβάλας 6,33 %. Το 1936 όμως πήρε 15,08 %

9) Οι Κυβερνήσεις του Κέντρου προσπάθησαν να κρατήσουν την ύπαστή-

ριξη της τοπικής αστικής τάξης δίνοντάς της παροχές από την Άμερικανική βοήθεια και επενδύοντας σε έργα υποδομής για την ανασυγκρότηση της περιοχής, ειδικά για το άνοιγμα του λιμανιού της Καβάλας. Απέφευγαν να ικανοποιήσουν τις υπερβολικές αξιώσεις των καπνεμπόρων σε βάρος των καπνεργατών.

10) Για μία σύγχρονη περιγραφή των γεγονότων βλέπε «Πρωινή» Καβάλας 19/9/52.

11) Την παραμονή των εκλογών ο ίδιος ο Μπαλατζής αποκάλυψε τη συνεργασία του με το Συναγερμό από το κομματικό του όργανο την «Αγροτική» έκανε έκκληση στους ψηφοδούς του να προσθέτουν όποιο κόμμα κι αν ψήφισαν και τον αγροτικό βουλευτή που έθαζε ύποψηφότητα στην άλλη παράταξη (πράγμα που ήταν δυνατό στις εκλογές του 1952) Βλέπε «Ταχυδρόμο» 14/11/52.

12) Βλέπε «Πρωινή» Καβάλας 12/1/64

13) Συνέντευξη με τ. Πρόεδρο Κοινοτήτας χωριού του Παγγαίου.

14) Βλέπε κατάθεση Θ. Λυμπερίδη στα Πρακτικά Συνεδριάσεως της Βουλής 30/1/61.

15) Βλέπε όπ. παρ. και «Πρωινή» 10/10/61.

16) Βλέπε PIERRE YVES PECHOUX LES PROBLEMES DU TRAVAIL ET DE L' EMPLOI DANS UNE VILLE DE PROVINCE EN GRECE: L' EXEMPLE DE KAVALA.

17) ΕΣΥΕ Άπογραφή Βιομηχανικών και Βιοτεχνικών Καταστημάτων, 1963 - 69 - 73.

18) Άνδρεα στα στελέχη του ΚΚΕ στην προεκλογική εποχή αναφέρουμε το Θανάση Κλάρα (Άρης Βελουχιώτης) Γραμματέα της οργάνωσης, τον Άποστολο Γκρόζο τοπικό στέλεχος, τον Ε. Σταυρίδη που θηήκε βουλευτής το 1926 με το ΕΜΕΑ.

19) Βλέπε Ρ. Y. PECHOUX όπ. παρ. σελ. 360-61.

20) Βλέπε Ι. Κουτσογιάννη - Κόκκοβα AN ECONOMETRIC STUDY OF THE LEAF TOBACCO MARKET IN GREECE σελ. 129 - 138.

Οι δημοτικές εκλογές στην Καβάλα

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1951

Τό 1951 εκλέγεται ο συνδυασμός «Δημοκρατική Ένωση» με επικεφαλής τόν συνεργαζόμενο με την Άριστερά τ. στρατολόγο Έμ. Μελισσάκη. Τά κεντρικά κόμματα κατεβαίνουν διασπασμένα σέ δύο συνδυασμούς, τήν «Καβάλα» με επικεφαλής τόν δήμαρχο Μ. Λολίδη πού τόν υποστηρίζουν αρκετά στελέχη τού Κ.Φ. καθώς καί ο συντάκτης τής έφημερίδας «Ταχυδρόμος» Γ. Πριμικήδης καί ο συνδυασμός «Προοδευτικοί Καβάλας» πού είχε επικεφαλής τόν πρόεδρο τού έμπορικου καί βιομηχανικού επιμελητήριου Κ. Βλήτο καί υποστηρίχονταν από τήν τοπική οργάνωση τής ΕΠΕΚ άλλα καί από άλλα κεντρικά στελέχη. Ο τρίτος συνδυασμός πού προσκεντίζεται στήν Δεξιά, με επικεφαλής τόν ασφαλιστή Ν. Πανταζί, απέβλεπε μόνο στό νά ικανοποιήσει τίς φιλοδοξίες τού επικεφαλής του.

1954

Τό 1954 τήν πλειοψηφία συγκέντρωσε ο συνδυασμός ΕΔΕΚ, με άρχηγό τόν Α. Βαβαλέσκο. Ο συνδυασμός αυτός καταρτίσθηκε από τά συνεργαζόμενα κόμματα ΕΔΑ καί ΔΚΕΑ. Ο Βαβαλέσκος άνηκε παλαιότερα στήν ΕΠΕΚ καί προσχώρησε άργότερα στήν ΔΚΕΑ. Για τήν υποψηφιότητα έγινε συμφωνία Παισιάλιδη καί Σβώλου. Ο Συναγεαγμένος υποψήφιος Α. Άγγελίδης ήρθε δεύτερος. Τρίτος ήρθε ο Μ. Λολίδης πού είχε τήν υποστήριξη τού Κόμματος Φιλελευθέρων.

1959

Τό 1959 ήλθε πρώτος ο συνδυασμός «Άλ-λιγιά» με επικεφαλής τόν Μ. Λολίδη καί με τήν υποστήριξη τής ΕΔΑ. Άλλά μετά τήν εκλογή έγινε διάσπαση τών 14 συμβούλων πού άνήκαν στά άστικά κόμματα για νά εμποδίσουν τήν ΕΔΑ νά θγάλει δήμαρχο. Ο ίδιος ο Λολίδης μ' ένα σύμβουλο πού έπρόσκειτο σ' αυτόν προσχώρησε σ' αυτήν τήν κίνηση. Προσχωρίνός δήμαρχος εκλέχθηκε τελικά από τόν συνδυασμό τού Άγγελίδη (ΕΡΕ) πού είχε έρθει τελευταίος με 23% ο τελευταίος σέ σταυρούς προτίμησης δημοτικός σύμβουλος, γιατρός Μ. Μότσης ο όποιος εξάντλησε τήν δημοκρατική του θητεία.

1965

Τό 1965 ή ΕΔΑ κατέβασε άμυγή συνδυασμό με επικεφαλής τόν Κ. Τσολάκη πού συγκέντρωσε τήν πλειοψηφία. Έτσι ο Τσολάκης ήταν μετά τόν Παρτσάλιδη ο δεύτερος άριστερός δήμαρχος Καβάλας. Η ΕΚ πού υποστήριζε τόν συνδυασμό τού Βαβαλέσκου ήρθε δεύτερη με 29% τών ψήφων. Η ΕΡΕ τελευταία με 23%.

1974

Σ' αυτές τίς εκλογές πήραν μέρος έξι συνδυασμοί. Κανένας υποψήφιος δέν συγκέντρωσε τήν πλειοψηφία στόν πρώτο γύρο. Πρώτος ήλθε ο συνδυασμός «Ανανέωση» με επικεφαλής τόν δικηγόρο Α. Κοντομησόπουλο πού τόν υποστήριζε ή ΕΚ-ΝΔ. Ο συνδυασμός «Δημ. Άναγέννηση» με επικεφαλής τόν κ. Τσολάκη πού τόν υποστηρίζαν ΚΚΕσ καί ΕΔΑ πήρε 33,34%. Ο Κ. Τσολάκης όμως κέρδισε στόν δεύτερο γύρο καί εκλέχθηκε δήμαρχος για δεύτερη φορά.

1978

Στόν πρώτο γύρο ήρθε πρώτος ο συνδυασμός τού Δ. Λολίδη πού υποστηρίχθηκε

ΔΗΜΟΙ	ΕΓΚΥΡΑ	ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΙ	ΨΗΦΟΙ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΟΛΗ....	1.836	α". ελευθερούπολις β". Ξνωσις γ". Ηρόδοτος δ". "Σ. Τριανταφυλλίδης"	736 610 230 149	40,09 33,22 12,53 8,13
ΚΑΒΑΛΑ.....	16.137	α". Δημοκρατική Ξνωσις β". Η Καβάλα γ". Προοδευτικός Καβάλας δ". Η Ξνωσις ε". Τά Δένδρα	7.849 2.996 2.780 2.251 2	48,64 18,57 17,23 13,95 0,01
ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΟΛΗ....	2.285	α". Δημόδης Δήμος β". Άργυρόπουλος Νικολ.	1.281 1.004	56,06 43,94
ΚΑΒΑΛΑ.....	19.319	α". Σωκ. Βαβαλέσκος Άθαν. β". "Αναγέννησις" Άγγελίδης "Αγγ. γ". Α. Η Καβάλα Δολίδης Νικ.	9.202 6.433 3.553	47,96 33,53 18,51
ΛΥΣΟΥΠΟΛΗ.....	1.965	α". Δεληκάρης Ίωάννης β". Λατσηπακίδης Λαμπ. γ". Γκρόρης Παν.	963 599 403	49,01 30,48 20,51
ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΟΛΗ....	2.694	α". Συνδυασμός Μελισσα β". "Άργυρόπουλος Νικολ.	1.377 1.310	
ΚΑΒΑΛΑ.....	21.610	α". Συνδυασμός Άναγέννησις β". "Άλλαγή γ". "Λαός-Άργα	4.950 3.839 6.717	23 17,7 31,3
ΛΥΣΟΥΠΟΛΗ.....	2.598	α". Συνδυασμός Άναγέννησις β". "Άργυρόπουλος Νικ.	1.245 1.347	
ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΟΛΗ....	2.854	α". "Άλλαγή-Άναδημιουργία" Άαρ. Τουφεξής β". "Η Νέλικα" Δημ. Δημόδης γ". "Μερισστερά" Νικ. Άργυρόπουλος δ". Δημοκρατική Άλλαγή Παν. Άμυγδαλής	320 1.589 289 656	11 56 10 23
ΘΑΣΟΣ.....	1.081	α". "Άλλαγή-Ηρόδοτος" Νικ. Άρητσοπούλος β". Δημοκρατική Ξυνεργασία Δημ. Σουλτος γ". "Άνεξαρτησία" Στ. Λαρισσιδής	244 520 317	23 48 29
ΘΑΣΟΣ 17/2/1965	1.050	α". Πανδημοκρ. Ξνωσις Δημ. Σουλτος β". "Άνεξαρτησία" Στ. Λαρισσιδής γ". Δημοκρ. Ξυνεργασία Νικ. Άρητσοπούλος	431 259 360	41 25 34
ΚΑΒΑΛΑ.....	22.357	α". "Άναγέννησις" Άγγελ. Άγγελίδης β". "Άνεξαρτ. Ξνωσις Καβάλας" Αθ. Βαβαλέσκος γ". "Συνδ. Δημοκρ. Ξυνεργασία" Κων. Τσολάκης	5.211 6.401 10.662	23 29 48
ΛΥΣΟΥΠΟΛΗ.....	2.742	α". "Άργα-Άλλαγή-Ηρόδοτος" Δημ. Σουλτος β". "Ύπερκομματική Λυσοπούλις" Κων. Γλυπτης γ". "Άργα-Ηρόδοτος"	951 399 1.392	35 14 51
ΚΑΒΑΛΑ.....	22.243	α". Νέα Προοδευτική Καβάλας Ιλ. Κυρκούδης β". Άλλαγή /ΚΚΕ/ Π. Ροδής γ". Ακομαδιστος Συνδυασμός Δαδ. Καβάλας ο Μαχητής Γ. Κουφελικάκης δ". Νέα Δημοκρατική Ηορεία Άλ. Δαδπούλος ε". Άνανέωση /ΕΚ-ΝΔ/ Παυλ. Δ. Κοντομησόπουλος β" γύρος ζ". Δημοκρατική Άναγέννηση Κ. Τσολάκης Βύα-ΚΚΕσ/ β" γύρος α". Δ. Δολίδης /ΝΔ/ β". Τ. Μπαχάρης /ΚΚΕ/	2.770 1.762 941 1.681 8.077 11.015 7.620 11.228 13.272 10.708	12,11 7,7 4,11 7,35 35,34 33,34 44,66

από τήν ΝΔ. Είναι γιός τού γιατρού Μ. Λολίδη πού στήν προσπάθειά του νά θγει δήμαρχος είχε συνεργαστεί μ' όλα σχεδόν τά κόμματα. Ο κ. Δ. Λολίδης είναι συνταξιούχος τραπεζιτικός υπάλληλος καί δέν είχε ασχοληθεί ποτέ με τήν πολιτική. Ο συνδυασμός πού ήρθε δεύτερος είχε άρχηγό τόν Γ. Μπαχάρη παλιό στέλεχος τής άριστεράς καί πρίν από τό 1967 μέλος τής Ν.Ε. τής ΕΔΑ καί

πρόεδρος τού δημοτικού Συμβούλιου επί δημαρχίας Τσολάκη. Ο συνδυασμός πού υποστηρίχθηκε από τό ΚΚΕ συγκέντρωσε 23%. Τό ΠΑΣΟΚ κατέβασε δικό του υποψήφιο, τόν κ. Η. Παπαδόπουλο εκπαιδευτικό καί συγκέντρωσε 22%. Στό δεύτερο γύρο εκλέχθηκε ο Δ. Λολίδης παρά τήν υποστήριξη όλων τών κομμάτων τής αντιπολίτευσης πρós τόν Γρ. Μπαχάρη.

‘Ο «κόκκινος δήμαρχος» τῆς Καβάλας θυμᾶται...

«Οι δεσμοί μου μέ την Καβάλα, θυμᾶται ὁ Δημήτρης Παρτσαλίδης, ἀρχίζουν ἀπό τά τέλη τοῦ 1925, μέσα στή δικτατορία τοῦ Πάγκαλου. Τότε ὀργανωμένος στήν ΟΚΝΕ Θεσσαλονίκης (μέ γραμματέα τόν Νίκο Ζαχαριάδη) καί νεαρός ἀπόφοιτος γυμνασίου πήρα μέρος σέ διαγωνισμό λογιστῶν τῆς ὑπηρεσίας Ἐποικισμοῦ. Ἐπέτυχα καί ζήτησα μόνος μου νά τοποθετηθῶ στήν Καβάλα. Ἦθελα νά εἶμαι μακριά ἀπό τόν πατέρα μου, πού εἶχε ἕνα μικρό ἐμπορικό στή Θεσσαλονίκη, νά ἀναπτύξω δράση κομματική καί νά ἐργασθῶ μέσα στή μάζα τῶν καπνεργατῶν.

Θυμᾶμαι τήν ἐντύπωση, πού μοῦ ἔκαναν στήν Καβάλα οἱ δρόμοι τά μεσημέρια ὅταν σχολνοῦσαν οἱ καπνεργάτες καί γέμιζαν σάν σέ συγκέντρωση. Ὀργανώθηκα στήν κομματική ὀργάνωση Καβάλας καί ἀργότερα ἔγινα γραμματέας τῆς. Ἄν καί δημόσιος ὑπάλληλος συμμετεῖχα ἐνεργά στίς ἀγωνιστικές κινητοποιήσεις καί στίς ἀπεργίες. Δικάστηκα μιά φορά μέ τήν κατηγορία τῆς διατάραξης τῆς κοινῆς ἡσυχίας. Ξαναπιάστηκα, μέ πέρασαν στά χαρτιά τους καί ἔτσι ἀπολύθηκα ἀπό τήν δουλειά μου, περίπου μέσα τοῦ 1928.

Τότε εἶχε δημιουργηθεῖ τό Σωματεῖο Ἀσφαλίσεως Καπνεργατῶν καί ἔγινα μέλος του. Ἐβγαλα βιβλιᾶριο καπνεργάτη καί δούλεψα μερικούς μήνες μαζί μέ τούς ἄλλους. Θυμᾶμαι μέ πόση προθυμία οἱ καπνεργάτες τῆς Καβάλας ἔδιναν τό πρῶτο τους μεροκάματο κάθε περιόδου γιά τήν ἐνίσχυση τοῦ «Ριζοσπάστη», πόσο ἀφοσιωμένα στελέχη ἦσαν καί πόσο ἀπό τό ὑστέρημά τους βοηθοῦσαν σέ ἐράνους, ἔκτακτες οικονομικές ἐνισχύσεις κλπ.

Μέ ρωτᾶς τί ἐννοοῦσαν μέ τήν λέξη κομμουνισμός καί ποιᾶ ταξική συνείδηση ἔχαν. Ἐννοοῦσαν πολλά, γιατί τό κίνημα στήν Καβάλα εἶχε ρίζες καί οἱ ἰδέες του εἶχαν ζυμωθεῖ μέσα στούς ἀγῶνες. Ἐννοοῦσαν τό γόητρο τῆς μπολσεβίκικης ἐπανάστασης, τό ὑπόδειγμά της, ὅτι τά ἀφεντικά θά πάψουν νά τούς ἐκμεταλλεύονται καί ὅλα θά γίνουν ἰδιοκτησία τῶν ἐργατῶν, τοῦ λαοῦ. Ἐννοοῦσαν καί τό ἥξεραν καλά πῶς μόνο τό ΚΚΕ πάλευε γιά τά ἀληθινά τους συμφέροντα».

Οἱ μεγάλες ἀγωνιστικές κινητοποιήσεις τῶν καπνεργατῶν τῆς Καβάλας, ἐνδυναμώνουν τούς δεσμούς τοῦ Κόμματος μαζί τους καί προβάλλουν τήν ἀγωνιστική φυσιογνωμία τοῦ Δημήτρη Παρτσαλίδη.

Ἐποῦσο ἀκολουθοῦν καί οἱ διώξεις, μέ βάση τό «ιδιώνυμο» τοῦ Βενιζέλου γιά τό ὅποιο κάθε ὑπερασπιστής τῶν αἰτημάτων τῆς ἐργατικῆς τάξης μεταβάλλεται σέ ἀντεθνικό ἀνατροπέα. Ὁ Παρτσαλίδης ἐξορίζεται στόν Ἀι-Στράτη, καταδικάζεται, καί στίς ἐκλογές τῆς 25-7-32 πού γίνονται μέ τό σύστημα τῆς ἀναλογικῆς εἶναι ἕνας ἀπό τούς δέκα βουλευτές τοῦ Κόμματος.

«Βγῆκα βουλευτής ἀπό τούς Καβαλιώτες δημοκρατικούς, ἀλλά παρέμεινα στήν φυλακή. Καί ἀποφυλακίστηκα μετά ἔξι μήνες περίπου καί μάλιστα πήγα στήν Βουλή, ὀρκίστηκα καί τήν ἄλλη μέρα, ἔκλεισε καί προκηρύχτηκαν νέες ἐκλογές: Ἐγιναν τόν Μάρτιο τοῦ 1933, τό Κόμμα πήρε τούς ἴδιους ψήφους ἀλλά τό ἄδικο ἐκλογικό σύστημα, δέν τοῦ ἐπέτρεψε νά βγάλει κανένα δικό του βουλευτή. Ἐγώ πήγα καί δούλεψα γιά ἕνα διάστημα στόν «Ριζοσπάστη» καί ἀνάλαβα γραμματέας τῆς ὀργάνωσης Πειραιᾶ. Τόν Φεβρουάριο τοῦ 1934 ἦταν οἱ δημοτικές ἐκλογές καί μετά ἀπό ἐντολή τοῦ Κόμματος, ἔβαλα ὑποψηφιότητα στήν Καβάλα. Τό ψηφοδέλτιο πού καταρτίσαμε ἦταν ἀπό στελέχη τοῦ Κόμματος καί ἀπό συμπαθοῦντες προοδευτικούς. Τήν περισσότερη δουλειά τήν ἔκανε ἡ κομματική ὀργάνωση Καβάλας. Ἐγώ, πήγα τίς τελευταῖες ἡμέρες ἐκεῖ καί μίλησα σέ κάποιες συγκεντρώσεις. Κλειστές τό περισσότερο. Ἐπειδή γιά τίς ἀνοιχτές χρειαζόταν ἄδεια τίς διοργανώσαμε μέ τόν δικό μας τρόπο. Ξαφνικά σέ κάποια γωνιά ἀρχίζουν οἱ φωνές καί τά συνθήματα καί ξεδιπλώνονται τά παννύ. Ἀντίπαλός μου ἦταν ὁ παλιός δήμαρχος κ. Τερμεντζής, πού τόν ὑπεράσπιζαν λαϊκοί καί βενιζελικοί καί ὅλος ὁ ἀστικός τύπος τῆς πόλης. Μάλιστα, ὅλοι, οἱ βουλευτές καί γερούσιαστές τοῦ ἀστικοῦ χώρου, ἔκαναν μιά ἑβδομάδα πρὶν ἀπό τίς ἐκλογές προκήρυξη πρὸς τούς Καβαλιώτες νά ὑπερψηφισθεῖ ὁ Κλ.Τερμεντζής λέγοντας ὅτι «ἡ ἐπικράτειος» τῶν κομμουνιστῶν θά εἶναι θανάσιμο πλῆγμα, κατά τοῦ τόπου αὐτοῦ καί θά συμβάλῃ ἀνεπανορθώτως εἰς τήν πλήρη ἐξουθένωση ὅλων τῶν ἐργαζομένων». Λόγια τοῦ ἀέρα. Τά ἴδια οἱ ἐφημερίδες τους στήν Ἀθήνα καί τήν Θεσσαλονίκη. Χαμένος κόπος.

Ἔτσι στίς ἐκλογές τῆς 11 Φεβρουαρίου 1934 πήραμε συντριπτική νίκη, πού βοήθησε νά ἀπανεκλεγεῖ στίς ἐπαναληπτικές ἐκλογές καί ἕνας ἄλλος κομμουνιστής δήμαρχος, ὁ Μενύχτας τῶν Σερρῶν.

Ἡ πλειοψηφία πού πήραμε ἐπικεφαλῆς τοῦ «Ενιαίου Μετώ-

Οι δύο κόκκινοι δήμαρχοι: 'Ο Παρτσαλίδης στην Καβάλα και ο Μενύχτας (δεύτερος από δεξιά) στις Σέρρες.

που», δέν τήν συγκέντρωσε κανένα άλλο ψηφοδέλτιο σέ καμιά άλλη πόλη. Οί φυλλάδες κατάπιναν τήν γλώσσα τους. Νά πώς χαρακτηρίσε μία, τήν εκλογική ήρας νίκη:

«'Αρχαί ὀδύνων, ἀλλοίμονο, εἰς τήν πόλιν αὐτήν. Φαίνεται ὅτι ἡ μοῖρα ἤθελσε νά ἐπιδείξῃ εἰδικήν σκληρότητα εἰς τήν ταλαιπωρημένην αὐτήν γωνίαν τῆς Ἑλλάδος».

Ἡ λαός ὁμως πανηγύρισε τήν ἐπιτυχία μας, πού ἔγινε γνωστή σ' ὅλοκληρη τήν Ἑλλάδα. Θά σᾶς φανεῖ παράξενο ἀλλά ἐγώ τό βράδυ τῶν ἐκλογῶν, θρισκόμουν αὐτήν Ἀθήνα. Ὅχι ὅτι δέν πίστευα στήν πρωτιά μας, ἀλλά δέν τήν φανταζόμουν τόσο, ἐντυπωσιακή. Μετά ἀπό τρεῖς ἡμέρες πῆγα στήν Καβάλα καί θυμᾶμαι πῶς ἡ ἀστυνομία εἶχε ζώσει τήν Καβάλα μέ δικούς της, μέ περίπολα τῆς χωροφυλακῆς καί ἕνα καταθρεχτήρα τοῦ δήμου. Ἡ ἐκλογική - κομματική ἐπιτροπή τοῦ ψηφοδελτίου μας, εἶχε καλέσει τόν κόσμο στήν ὑποδοχή στήν πρώτη δημόσια ἐμφάνιση τῆς ἐπικεφαλῆς τῆς δημαρχίας Καβάλας. Ἡ Ἀστυνομία πῆρε αὐτά τά μέτρα ὄχι γιά νά μή γίνουν ἐκτροπα ἀλλά γιά νά ἀρχίσει τόν ἐκφοβισμό. Ἐμεῖς γιά νά ἐνθαρρύνουμε τόν κόσμο, κάναμε ὅλοι μαζί τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου μία περιήγηση στό κέντρο τῆς Καβάλας, πού σύντομα ἔγινε διαδήλωση».

Μόνο ἕξι μῆνες διάρκεσε ἡ θητεία τοῦ Μήτσου Παρτσαλίδη σάν «κόκκινου δήμαρχου» τῆς Καβάλας, μέχρι πού ἡ ἀντίδραση τῶν ἀρχῶν κορυφώθηκε ἐναντίον του καί τόν ἐπαυσαν (μαζί μέ τούς συμβούλους) μέ κάποιους προσημασμένους λόγους. Ὁ ἴδιος δίνει μία ἀναλυτική περιγραφή τῆς δραστηριότητος τοῦ ἀριστεροῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, μέσα σ' αὐτό τό ἐξάμηνο, στήν μπροσοῦρα του «Γιατί μέ πᾶψανε» πού ἐκδόθηκε λίγο ἀργότερα ἀπό τόν «Ριζοσπάστη». Τό γεγονός αὐτῆς τῆς ἀπροσημασμένης ἀπομάκρυνσης ἑνός ἐκλεγμένου ἐκπροσώπου, φανάτισε τό λαό τῆς Καβάλας, πού στίς ἐκλογές τοῦ Ἰανουαρίου 1936, ἐξέλεξε τόν Παρτσαλίδη βουλευτή του. Ἀς δοῦμε πολύ συνοπτικά, μερικά ἀπό τά μέτρα πού ἔλαβε τό κόκκινο δημοτικό συμβούλιο, ἐκεῖνο τό ἐξάμηνο τῆς δράσης του, πού χωρίζονται σέ δύο κατηγορίες. Στά γενικά φιλολαϊκά μέτρα χωρίς δῆθεν μακρόπνοους καί παραπλανητικούς σχεδιασμούς καί στήν κινητοποίηση τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου στίς δημοτικές προσπάθειες.

Θυμᾶται, σχετικά ὁ Μήτσος Παρτσαλίδης, ξεφυλλίζοντας ἐκεῖνη τήν μπροσοῦρα πού ἀποτελεῖ ὅπως τήν εἶχε χαρακτηρίσει τότε, «λογοδοσία τοῦ πρὸς τούς ἐργαζόμενους», καί ἀναφέρει:

● Καταγράψαμε σέ εἰδικούς καταλόγους ὅλους τούς ἀνέργους, καί παρὰ τίς ἀντιρρήσεις τοῦ νομάρχη, μοιράσαμε πασχαλινὰ βοηθήματα στούς ἀπόρους πού ἔφτασαν τότε τό ποσό τῶν 150.000 δραχμῶν.

● Φροντίσαμε νά κάνουμε διάφορες ἐπισκευές δρόμων καί ὑπονόμων στίς ἐργατικές συνοικίες καί ἐξασφάλισαμε παράλληλα δουλειά γιά πολλούς ἀνέργους. Ὑπερδιπλασιάσαμε τόν ἀριθμό τῶν φτωχόπαιδων πού τρώγανε στό μαθητικό συσσίτιο.

● Σχετικά μέ τήν φροντίδα τῆς υγείας τοῦ κόσμου, ἐξασφάλισαμε νά μποροῦν οἱ ἄποροι νά παίρνουν δωρεάν στό νοσοκομεῖο καί διαθέσαμε τό αὐτοκίνητο τοῦ δήμου ἀποκλειστικά γιά τήν μεταφορά ἀρρώστων στό νοσοκομεῖο. Ἀναπτύξαμε καλές σχέσεις μέ τό νοσηλευτικό προσωπικό καί τούς γιατρούς τῆς πόλης καί μέσα σέ ἐνάμιση μήνα, διπλασιάσαμε τόν μέσο ὄρο τῶν φτωχῶν ἀγροτῶν πού μποροῦσαν νά παίρνουν στό δημοτικό νοσοκομεῖο.

● Προτείναμε νά μειωθῶν κατά 40% τά νοίκια τῶν μαγαζιών τῆς Δημοτικῆς Ἀγορᾶς καί ὅταν αὐτό δέν ἔγινε κατορθωτό, μπορέσαμε

Ο ΟΡΚΟΣ ΤΟΥ ΚΟΚΚΙΝΟΥ ΔΗΜΑΡΧΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΒΑΛΛΑΣ

ΚΑΒΑΛΛΑ, 14 τοῦ Μάρτη. (Τοῦ ἀπεστατευμένου μὲν —
Ὁ ὅρκος πού δίνουν οἱ Κόκκινοι δήμαρχος καί τὰ μέλη τῆς
Κόκκινης πλειοψηφίας τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου πρὸς τούς
ἐργάτες καί ἀγρότες τῆς Καβάλλας εἶναι ὁ ἀκόλουθος:

Ἐμεῖς παιδιά τοῦ ἐργαζόμενου λαοῦ ὁρκιζόμεσθα μὲν
στὰ στούς ἐργάτες καί βιοπαλαιστὲς τῆς Καβάλλας νὰ ἐφαρ-
μοσμοῦμε πιστὰ τὸ πρόγραμμα τοῦ Ἐνιαίου Μετώπου Ἐργατῶν

Ὁ Κόκκινος Δήμαρχος καί τὰ Κόκκινα Δημοτικά Συμβούλια τῆς Καβάλλας.

Ἀγροτῶν. Δέν θὰ γονατίσουμε, ἀντιπαρατίσουμε
γιά τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ προγράμματός μας τὴν ἐξουσία
τῆς κεφαλαιοκρατίας καὶ τοῦ μονοπώλου καὶ τῶν
ἐργαζόμενων μαζῶν νὰ ἀπολαύσουν τὴν ἐλευθερία
ὡς ἐλευθερία τῆς ἀνθρώπινης ἀντιπροστασίας
τοῦ ἐργαζόμενου λαοῦ.
Κόκκινος Δήμαρχος

νά κάνουμε τήν μείωση κατὰ 30%. Δώσαμε ἐντολή τούς εἰσπράκτορες τοῦ δήμου νά μὴν πιέσουν καθόλου τούς μικροεπαγγελματίες γιά τά χρέη τοῦ δήμου.

● Οἱ καλές μας σχέσεις μέ τούς ὑπαλλήλους τοῦ δήμου καί ἡ ἀπόδειξη τῶν καλῶν μας προθέσεων ἀπέναντι στούς ἐργαζόμενους μᾶς ἐξασφάλισε τήν συμπαράστασή τους, ἰδιαίτερα μετὰ ἀπὸ αὐξήσεις πού δόθηκαν κυρίως στίς κατώτερες κατηγορίες τοῦ προσωπικοῦ.

● Προκειμένου νά ἐξασφαλίσουμε τήν πλατεῖα συμμετοχὴ τῶν λαϊκῶν μαζῶν στὴ διοίκηση τοῦ δήμου, καθὼς καί τὸν ἐλεγχὸ τῆς δράσης του, οἱ συνεδριάσεις γίνονταν ἀνοιχτές καί παίρναμε ξεκάθαρη θέση μπροστὰ στό λαό. Αὐτό ἐξοκέπασε τούς πολέμιους μας ἀντιδραστικούς τῆς μειοψηφίας.

● Ὅμως αὐτὰ καί πολλὰ ἄλλα φιλολαϊκά μέτρα θά τά διευρύνουμε μέ τήν ἀπόφασή μας νά φορολογηθοῦν περισσότερο οἱ πλούσιοι τῆς Καβάλλας καί κυρίως οἱ καπνέμποροι. Καί προχωρήσαμε τήν ὑπόθεση ὀρεκτά ἀλλά δέν ὁλοκληρώθηκε γιὰτὶ μεσολάβησε ἡ δική μου ἀπομάκρυνση ὅπως καί τῶν δημοτικῶν συμβούλων.

Πρῶτα, μηνιατικὴ παύση καί ὕστερα ὀριστικὴ ἀντικατάσταση τοῦ Παρτσαλίδη ἀπὸ τό δεξιό συμβούλιο, καθὼς καταργοῦνται καί οἱ δέκα κόκκινοι σύμβουλοι. Ἡ παράγραφος ἀπὸ τήν μπροσοῦρα «Γιατί μέ πᾶψανε» εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὴ:

«Παράλληλα μέ τήν ἀντίδραση αὐτὴ ἀντιμετωπίσαμε ἀπ' τὴν ἀρχὴ τὴ λυσσασμένη δίωξη τῆς κυβερνήσεως καί τῶν ἐκπροσώπων τῆς στήν Καβάλα, ἀστυνομικῶν, δικαστικῶν καί διοικητικῶν ἀρχῶν. Ἀπ' τὴν πρώτη μέρα τῆς ἐκλογῆς μου τίς συλλήψεις διαδέχονται οἱ δίκες καί τίς δίκες οἱ κλήσεις σέ ἀπολογία. Κι' ἐδῶ φαίνεται ὁλοκλήρως ἡ προσπάθεια τῆς κυβερνήσεως καί τῶν ἀρχῶν νά μᾶς κρατήσουν διαρκῶς κάτω ἀπ' τὴν ἀπειλὴ τῆς φυλάκισης, τιμωρίας καί παύσεως μέ τό σκοπὸ νά μὴν εἶναι δυνατό ν' ἀφιερωθοῦμε ἀπερίσπαστοι στό ἔργο τῆς διοικήσεως τοῦ δήμου. Οἱ ἀστυνομικὲς ἀρχές μᾶς προκαλοῦσαν. Μὲ συνέλαβαν στίς 17 τοῦ Φλεβάρη ἐνῶ διὰβάζα στο καφενεῖο τὸν ἀπαγορευμένο ἐτοιμθελικὰ στήν Καβάλα «Ριζοσπάστη», σύρθηκα μέ τὴ βία στήν Ἀσφάλεια, ὁδηγήθηκα στό δικαστήριο καί καταδικάσθηκα ἕνα μῆνα φυλακῆς. Τέσσερες φορές μετὰ τὴν ἐκλογὴ μου, στίς 17 τοῦ Φλεβάρη, στίς 7 καί 9 τοῦ Μάρτη καί στίς 25 τοῦ Ἀπριλίου, σύρθηκα στὰ δικαστήρια μέ σκηνοθετημένες κατηγο-

ρίες. Μέ σκηνοθετημένη κατηγορία δικάστηκαν και καταδικάστηκαν 5 κόκκινοι σύμβουλοι για να παραδοθεί ή πλειοψηφία του δημοτικού συμβουλίου, σέ κείνους πού ο λαός καταδίκασε πανηγυρικά στις 11 του Φλεβάρη. Ο πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου, παλιός αλύγιστος αγωνιστής του προλεταριάτου σ. Δημοσθένης Παρασκευάς (Μακένος), οι σ. Γρηγόρογλου, Εύθυμιδάκης και Χαρσούλης μέλη της Δημοκρατικής Έπιτροπής κι' ο σ. Νεγρεπόντης. Μαζί μ' αυτούς καταδικάστηκε κι' ο νέος εργάτης σ. Ίωαννίδης σάν μέλος της Τοπικής Έκλογικής Έπιτροπής. Τό ίδιο μέ κατασκευασμένα γελοία στοιχεία παύτηκαν άλλοι 5 κόκκινοι σύμβουλοι. Οι σ. Κιουρκτσόγλου και Παπαγόρους μέ την κατηγορία ότι καλούσαν τούς εργάτες νά γραφτούν ... στους συνδικατικούς συλλόγους, σωματεία αναγνωρισμένα και νόμιμα. Ο αντιπρόεδρος του δημοτικού συμβουλίου σ. Τραμπίδης μέ την κατηγορία ότι πρίν 4 χρόνια έχρεωκόπησε σάν επαγγελματίας. Οι σ. Βουδούρογλου και Στράντζαλης απολύθηκαν γιατί πέροι μέ τά γεγονότα της στάσης στάλθηκαν έξω. Ας σημειωθεί πώς οι δύο αυτοί σύντροφοι βγήκαν δημοτικοί σύμβουλοι όντας έξω. Ο νομάρχης κι' ο γενικός διοικητής, ό ύπουργός των εσωτερικών κι' ό πρωθυπουργός ύποσχέθηκαν νά τούς επαναφέρουν μετά την έκλογή τους. Την ύπόσχεσή τους, όπως όλες τις ύποσχέσεις τους, δέν την πραγματοποιήσαν και οι σύντροφοι γύρισαν αφού τέλειωσαν όλόκληρη την ποινή τους. Έκείνο όμως πού δείχνει ρεκόρ αναισχυντίας είναι τό γεγονός της απόλυσης των δημοτικών αυτών συμβούλων μετά την επιστροφή τους από την έξω και μέ αιτιολογικό ... ότι ήταν έκτοπισμένοι ως κομμουνιστές. Μέ έξωφρενική αίτιολογία έκτοπίστηκε ό νομικός σύμβουλος της δημορχίας. Η διοίκηση χωροφυλακής άπαγόρευσε την παρακολούθηση των συνεδριάσεων του δημοτικού συμβουλίου από τούς εργάτες. Έργατες κι' εργαζόμενοι πού μιλούν στό δρόμο συλλαμβάνονται και βασανίζονται σά μπουντρούμια της Ασφάλειας. Έξορίζεται ό πρόεδρος της Όμοσπονδίας

των Έπαγγελματιών μέ την κατηγορία ότι συνεργάζεται μέ τό δήμαρχο της πόλης! Έπίσης έκτοπίζεται και ό αναπληρωματικός κόκκινος σύμβουλος σ. Άνθουλίδης. Ο νομάρχης μέ καλεί άλλεπάλληλα σέ άπολογίες μέ άνόητες κατηγορίες μέ σκοπό νά μέ πάψει αφού δέν κατορθώθηκε νά νομιμοποιηθεί μέ μία καταδικαστική άπόφαση ή άπόλυσή μου. Τέλος βλέποντας πώς εγώ μαζί μέ τούς δημοτικούς μου συμβούλους μένουμε πιστοί στό πρόγραμμα του Ένιαίου Μετώπου Έργατών - Άγροτών και άπορρίπτουμε μέ άγανάκτηση τις προτάσεις για ένιαίο μέτωπο, τόσο από μέρους των βενιζελικών, όσο και από μέρους των λαϊκών και του ίδιου του νομάρχη μέ πάλι και μένα 1 μήνα για νά μέ άπολύσει όριστικά ή Κυβέρνηση κι' έξορίζει ένα χρόνο τό γενικό μου γραμματέα σ. Π. Νικήτα. Η δημορχία παραδίνεται στους ανθρώπους πού άποδοκιμάστηκαν πανηγυρικά στίς εκλογές. Καί ό λαός της Καβάλας γίνεται μάρτυρες του άηδιαστικού φαινομένου της σύγκρουσης των ληστών κι' επιδρομών του δήμου για τό ψητό της δημοτικής έξουσίας! Καί οι ληστές κι' επιδρομείς, πού κάθισαν στό σθέκο του λαού της Καβάλας έλέω Σηπλιώτη και Μπριλάκη Ράντη και Μαντά έχουν τό κυνικό θράσος νά μιλούν έν όνόματι του λαού της Καβάλας! Καί ξεσκίζονται οι βενιζελικοί πώς αντιπροσωπεύουν γνήσια τό λαό της Καβάλας. Ένώ οι λαϊκοί φωνάζουν πώς κι' αυτοί έχουν δικαιώματα για τ' άξιώματα στό δήμο γιατί αυτοί έδιωξαν τούς εκλεκτούς του λαού, δήμαρχο και κόκκινους συμβούλους! Τέλος άλληλοξεσκεπάζονται οι ίδιοι σάν κοινοί πλιατσικολόγοι. Νά, τί γράφουν οι ίδιες οι έφημερίδες τους:

«Η έφημερίς μας είναι ύποχρεωμένη νά άποκαλέσει δημοσία, και άνευ τινός επιφυλάξεως, όλους συλλήβδην τούς ανθρώπους, οι όποιοι κάθηνται εις την τράπεζαν της αίθουσας του Δημοτικού Συμβουλίου, εγκληματίας της πόλεως, νά τούς καταγγείλει ως καταπροδίδοντας τό κοινό συμφέρον πρό της φιλοδοξίας και συνάλλαγής»

Προτιμήσατε μεταξύ άστισμού και κομμουνισμού»...

«Προτιμήσατε μεταξύ άστισμού και κομμουνισμού». Αυτό ήταν τό δίλημμα πού έθαζε μπροστά στους ψηφοφόρους της Καβάλας ή έφημερίδα «Πρωϊνά Νέα» 8.2.34 του Περίκλη Μπαγκλαδά για τις δημοτικές εκλογές της 11ης Φεβρουαρίου 1934. Τόν άστισμό αντιπροσώπευε ό Κλ. Τερμεντζής και τόν κομμουνισμό ό Μήτσος Παρτσάλιδης πού ύστερα από τρεις μέρες θά γινόταν ό «κόκκινος δήμαρχος» της Καβάλας παρά τις λυσσαλέες εκκλήσεις όλων άνεξάρτητα των άστικών κομμάτων προς τό λαό νά ψηφίσει τόν «έθνικό δήμαρχο».

Η κινητοποίηση των άστικών δυνάμεων για τή μη έκλογή του Παρτσάλιδη ήταν ουσιαστικά ένας συναγεμιάς των πάσης φύσεως διοικητικών άρχόντων, των μηχανισμών των άστικών κομμάτων αλλά και των ίδιων των πολιτικών άρχόντων όπως π.χ. του Βενιζέλου, του Παπαναστασίου, του Γονατά κ.ά. Ο τύπος της έποχής είναι άρκετά διαφωτιστικός όσο και άποκαλυπτικός.

Στίς 11 Φεβρουαρίου 1934, τή μέρα δηλαδή των εκλογών, τά «Πρωϊνά Νέα» δημοσίευαν κάτω άρχισως από τόν τίτλο τους, μία σειρά «συστάσεις» για την ύπερψήφιση του Τερμεντζή, αντίπαλου του Παρτσάλιδη. Ίδου:

● Α. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

«Παρακαλώ πάντας συναγωνιστάς ύποστηρίξουν εκθύμως ύποψηφιότητα Τερμεντζή»

● Γ. ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ

«Συνιστώ θερμώς ύπερψηφισθή ύποψήφιος άστικών κομμάτων Τερμεντζής. Έπιζητήσις άνταρπετικών στοιχείων θά έχη άνυπολογίστους ζημίας»

● ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

«Πέποιθα ότι πάντες άνεξαιρέτως άγαπητοί φίλοι θεωρήσουν έπιτακτικόν καθήκον νά δώσουν ψήφον των Τερμεντζήν κοινόν ύποψήφιον, έπιτυχία όποιου άποτρέψει σοβαρόν κίνδυνον δι' άγαπήτην Καβάλαν»

● ΣΤ. ΓΟΝΑΤΑΣ

«Ουδένά διαφεύγει ιδιαίτερα σημασία δημοτικής εκλογής πόλεως Καβάλας ως και άρχηγός Φιλελευθέρων έτόνισεν, έπιστολής προς κ. Ίορδάνου στόπ. Πρός πρόληψιν πάσης δυσαρέστου τροπής ταύτης ήνώθη ύπας πολιτικός κόσμος άποβλέπων συμφέρον πόλεως στόπ. Ίδιατέρως συνιστώμεν πάντας φίλους κόμματος ήμών παντί σθένει άποφεύγουν διαιρέσιν, ύποστηρίζοντες κοινόν ύποψηφίον Τερμεντζήν»

● ΛΕΣΧΗ ΛΑΙΚΩΝ ΚΑΒΑΛΑΣ

«Καλεί πάντας τούς όμόφρονες όπως συμφώνως πρό ληφθείσαν άπόφασιν αυτής κατόπιν έντολής του Προέδρου της Κυβερνήσεως και άρχηγού του Λαϊκού Κόμματος κ. Παναγή Τσαλδάρη προσέλθουν κατά την σημερινήν έκλογήν και ψηφίσουν μετά φανατισμού τόν ύποψηφίον Δήμαρχον κ. Κλεάν. Τερμεντζήν μεθ' όλόκληρου του ψηφοδελτίου των

Δημοτικών Συμβούλων». Ύπογράφουν ό πρόεδρος Ι. Άστεριάδης και ό γενικός γραμματέας της Λέσχης Ν. Παναγιωτόπουλος.

Άλλά και ή ίδια ή έφημερίδα μέ δική της πρωτοβουλία καταχωρούσε μέσα σέ πλαίσιο τό ακόλουθο «έγερτήριο» προς τούς άστούς της πόλης:

● «Άστοί της Καβάλας. Δείξτε και σεις τή δύναμή σας, την πίστη σας, την άγάπη σας στην Πατρίδα σας, σέ σάς τούς ίδιους. Σ' αυτούς πού φιλοδοξούν άδιάφοροι και άσυναίσθητοι για τά άποτελέσματα νά ύψώσουν την κόκκινη σημαία τους μέ τό σφυροδρέπανο στόν έξώστη της Δημορχίας, άπαντήστε όπως πρέπει ψηφίζοντες την ύποψηφίον των Έθνικών Κομμάτων ΚΛ. ΤΕΡΜΕΝΤΖΗΝ και τούς εκλεκτούς πολίτας του ψηφοδελτίου του. Περάστε άδιάφοροι τούς κλαίοντες νεκροθάπτας, βαδίστε ήρωικά στίς κάλπες. Η Καβάλα προώριστη νά ζήσει και θά ζήσει»

Όταν οι «κάλπες» άνοιξαν και καταμετρήθηκαν οι ψηφοί, ό Μήτσος Παρτσάλιδης ήταν ό πρώτος «κόκκινος δήμαρχος» της Καβάλας μέ 3.770 ψήφους έναντι 2.110 του αντίπαλου του Τερμεντζή και μαζί μέ τόν Μενύχτα στίς Σέρρες οι δύο κόκκινοι δήμαρχοι σ' όλη την Ελλάδα.

Γ.Τ.

Τό Φλεβάρη τοῦ 1928 οἱ καπνεργάτες τῆς Καθά-
λας μέ σῆτημα τήν καθιέρωση τοῦ θωρου, αὔξηση
τῶν μισθῶν καί επέκταση τῆς ἱατροφαρμακευτικῆς
περίθαλψης ἄρχισαν κινητοποιήσεις πού κράτησαν
ὀκτώ ὁλόκληρους μῆνες, μέχρι τόν Αὐγουστο τοῦ
ἴδιου χρόνου. Οἱ καπνέμποροι ἀντέδρασαν μέ
ἀπολύσεις καί ἄρχισαν προσλήψεις γυναικῶν γιά
πρώτη φορά τότε στήν «τόγκα» στήν τελική δη-
λαδὴ φάση τῆς διαλογῆς τῶν καπνῶν.

Οἱ καπνεργάτες ἀπάντησαν μέ τήν κήρυξη
ἀπεργίας καί μέ κεντρικό σύνθημα τῶρα πιά «Οἱ
ἄντρες στήν τόγκα». Ἡ ἀπεργία κράτησε ἕνα ὁλό-
κληρο μῆνα (11 Ἰούνη – 9 Ἰουλὴ 1928) καί σ' αὐτό
τό διάστημα οἱ καπνεργάτες κατέλαβαν γιά τρεῖς
μέρες ἀρκετές καπναποθήκες. Ἀπὸ τήν ἄλλη
ὁμως ἀντιμετώπισαν μιά σειρά διώξεις πού κλιμα-
κώθηκαν ἀπὸ συλλήψεις καί ἀνακρίσεις μέχρι δι-
κες καί τραυματισμούς. Τό κείμενο πού ἀκολουθεῖ
θγαλμένο μέσα ἀπὸ τόν τοπικό τύπο ἀποτελεῖ τό
χρονικό τῶν ὀκτάμηνων αὐτῶν κινητοποιήσεων καί
τῆς ἀπεργίας πού ἔμεινε γνωστή μέ τό σύνθημα:
«Οἱ ἄντρες στήν τόγκα».

«Οἱ ἄντρες στήν τόγκα»

**Κινητοποιήσεις
τῶν καπνεργατῶν
γιά τό θωρο
καί μιά ἀπεργία
πού κράτησε ἕνα μῆνα**

Παρασκευὴ 24 Φλεβάρη, 1928: Οἱ καπνερ-
γάτες ζητοῦν τήν καθιέρωση θωρου. Τό
Σάββατο γίνεται ἡ Γενικὴ Συνέλευση τοῦ
Καπνεμπορικοῦ Συλλόγου καί ἀποφασίζε-
ται νά ἀρχίσει τό θωρο τήν 1η Μάρτη, σύμ-
φωνα μέ σχετικὴ σύμβαση. Ἄν οἱ ἐργάτες
ἐπιμένουν οἱ καπνέμποροι ἀποφασίζουν νά
κλείσουν ὀρισμένες ἀποθήκες. Ὁ Νομάρ-
χης ὁμως δηλώνει ὅτι ἐπρεπε νά γενικευ-
θεῖ τό θωρο ἐπειδὴ μερικοὶ καπνέμποροι τό
ἔθεσαν ἤδη σέ ἐφαρμογή. Ὁ Καπνεμπορι-
κὸς Σύλλογος ἀρνεῖται καί κλείνει 3 ἀπο-
θήκες. Μιά ἀνάλογη κίνηση γίνεται καί στό
Πράβι. Τελικά οἱ ἐργάτες πού ἐμφανίζονται
ἐκεῖ πιά «διαλλακτικοί» δέχονται τήν
ἐφαρμογὴ τοῦ θωρου ἀπὸ τήν 1η τοῦ Μάρ-
τη. Τριάντα ἱππεῖς στέλνονται ἀπὸ τό Πράβι
σὴν Καβάλα γιά τὴ διατήρηση τῆς τάξης.
Τρίτη 15 Μάη: Οἱ καπνεργάτες ὕστερα ἀπὸ
τὴν αὔξηση τοῦ τιμαριθμοῦ καί ἕνα ἀντι-
κομμουνιστικὸ νομοσχέδιο πού ἐπιχειρεῖ
νά περάσει ἡ κυβέρνησις προσανατολίζον-
ται πρὸς τὴν ἰδέα τῆς κήρυξης ἀπεργίας.
Γίνεται συγκέντρωση τῶν μελῶν τοῦ σωμα-
τείου «Πρόδοος» καί ἐγκρίνεται ψήφισμα
μέ τό ὁποῖο οἱ καπνεργάτες ζητοῦν: 1) Τό
ἡμερομίσθιο νά καθορίζεται μέ βάση τόν
τιμάρθμο τῆς ζωῆς. 2) Στούς στιβαδόρους
νά δοθεῖ 10δραχμὴ ἡμερησία ἀποζημίωση
γιά τὴ φθορὰ τῶν ρούχων τους καί νά
ἀμειβονται διπλά γιά τὶς ὑπερωρίες τῆς
Κυριακῆς. 3) Ἡ πρόσληψη τῶν ἐργατῶν
γίνεται ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὶς ὀργανώσεις
κατὰ τό 70 %. 4) Ἡ μεταφορά δεμάτων
ἀπὸ ἀποθήκη σέ ἀποθήκη νά γίνεται ἀπὸ
στιβαδόρους. 5) Ἡ διοίκησις τοῦ ΤΑΚ νά

περιέλθει στοὺς ἐργάτες. 6) Ἡ ἱατροφαρ-
μακευτικὴ περίθαλψη νά ἐπεκταθεῖ σ'
ὅλους τοὺς χώρους πού ὑπάρχουν κα-
πνεργάτες.

Τὴν ἴδια μέρα συγκεντρώνονται στό Ἐρ-
γατικό Κέντρο τὰ Διοικητικά Συμβούλια
τῶν Σωματείων πού ἀνήκουν στήν Καπνερ-
γατικὴ Ἐνωση Καθάλας καί ἀποφασίζουν
ὀριστικά νά κινήσουν πανελλαδικὴ ἀπεργία
γιά τὴ ματαίωση τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἀντι-
κομμουνιστικοῦ νομοσχεδίου. Ἀποφασίζε-
ται νά ἀρχίσει ἡ προκαταρκτικὴ ἐργασία γιά
τὴν ἐπιτυχία τῆς ἀπεργίας καί γιά τὴν
ἰδρυσιὰ ταμιῶν ἀπεργίας.

Πράβι 17 Μάη: Σέ μερικές ἀποθήκες οἱ κα-
πνέμποροι προσλαμβάνουν γυναῖκες στίς
θέσεις τῶν ἀντρῶν. Ἐνας ἐργάτης πού
διαμαρτυρήθηκε στὴ Διεύθυνση τῆς ἀπο-
θήκης του ἀπολύεται. Ἡ κινητοποίηση ἐκ-
τείνεται μέ κυρίαρχο σύνθημα: «Οἱ ἄντρες
στήν τόγκα». Οἱ καπνεργάτες ἀπεργοῦν καί
μέ ψήφισμα ζητοῦν:

1) Τὴν ἄμεση ἀπομάκρυνση τῶν ἐργα-
τῶν ἀπὸ τῆ δουλειὰ πού τοὺς ἀνατέθηκε.

2) Τὴν ἐπαναπρόσληψη τοῦ ἐργάτη πού
ἀπολύθηκε.

3) Τὴν πληρωμὴ τῶν ἡμερομισθίων τῆς
ἀπεργίας.

19 Μάη: Σύσκεψη τῶν σωματείων «Πρό-
δοος», «Καπνεργατικὴ Ἐνωση» καί «Ἀγά-
πη» στιβαδόρων, γιά τό ζήτημα τῆς αὔξη-
σης τοῦ ἡμερομισθίου τῶν καπνεργατῶν
καί στιβαδόρων καταλήγει σέ ἀδιέξοδο. Ἡ
«Ἐνωση» ἐπέμεινε πὼς θά ἐπρεπε νά ἀνα-
μένουν πρῶτα τὴν πανελλαδικὴ ἀπεργία. Ἡ
«Πρόδοος» καί ἡ «Ἀγάπη» ἐπέμειναν ὅτι οἱ

καπνεργάτες πρέπει νά ἀγωνισθοῦν γιά
τὴν αὔξηση τοῦ ἡμερομισθίου ἀνεξάρτητα
ἀπὸ τὴν πανελλαδικὴ ἀπεργία.

25 Μάη: Τὰ μέλη τῆς Καπνεργατικῆς Ἐνω-
σης συγκεντρώνονται στήν «Αἶγλη» γιά νά
διαμαρτυρηθοῦν ὕστερα ἀπὸ πληροφορίες
ὅτι μελετᾶται ἡ διάλυσις τοῦ Σωματείου. Ἡ
Ἐπιτροπὴ Δημόσιας Ἀσφάλειας ἐπέτρεψε
τὴ συγκέντρωση σέ κλειστὸ χώρο καί ἀπα-
γόρευσε τὶς διαδηλώσεις στό δρόμο. Τελί-
κά οἱ ἐργάτες φωνάζοντας συνθήματα
ὅπως «κάτω ἡ τρομοκρατία», «κάτω οἱ χα-
φιέδες» συγκρούονται μέ τοὺς χωροφύλα-
κες. Ὁ Νομάρχης δέχεται τριμελὴ ἐπι-
τροπὴ ἐργατῶν. Δὲν καταφέρνουν ὁμως νά
συνεννοηθοῦν καί ἡ ἐπιτροπὴ ἐκδιώκεται
ἀπὸ τοὺς χωροφύλακες. Συλλαμβάνονται 3
ἄτομα καί κρατοῦνται ὅλη τὴν ἡμέρα. Ὁ
ἕνας παραπέμπεται στὸν εἰσαγγελέα. Ἡ
Ἐπιτροπὴ Ἀσφάλειας συνέρχεται τό ἀπό-
γευμα στὴ Νομαρχία καί ἀποφασίζει νά
πάρει σκληρὰ μέτρα γιά τὴν τήρηση τῆς
τάξης. Ἡ «Καπνεργατικὴ Ἐνωση Καθάλας»
καλεῖ τοὺς νέους καί νέες σέ γενικὸ συν-
αγερμὸ καί ὀρίζει συγκέντρωση στίς 6.30
σὴν αἴθουσα τῆς ΚΕΚ σέ ἐνδειξὴ διαμαρ-
τυρίας γιά τὴν ἐπιχειρούμενη διάλυσις τοῦ
Σωματείου. Κινητοποιεῖται ἡ ἀστυνομικὴ
δύναμη καί ὁ νομάρχης καί ἡ Διοίκησις Χω-
ροφυλακῆς τηλεγραφοῦν τὰ γεγονότα στό
Υπουργεῖο Ἐσωτερικῶν καί τό Ἀρχηγεῖο
Χωροφυλακῆς.

Στίς 8.30 4 ἐργάτες παρουσιάζονται
στὸν νομάρχη καί τὸν εἰσαγγελέα καί ζη-
τοῦν τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ συναδέλφου
τους πού εἶχε παραπεμφθεῖ στὸν εἰσαγγε-

καπνεργατική διαδήλωση

λέα γιατί ήταν «άσχημα χτυπημένος».

Τοπική έφημερίδα σχολιάζοντας τὰ γεγονότα αναφέρει:

«Τὰ προχθεσινὰ θλιβερά επεισόδια τῶν θορυβοποιῶν ἐκ σκοπιμότητος, κομμουνιστῶν, προστιθέμενα εἰς ἄλλα προηγούμενα παρουσιάζουν καὶ τοῦτο τὸ φαινόμενον. Τὴν ἀδράνεια καὶ ἀσυγκινησία τοῦ ἀστικοῦ κόσμου... Κατήντησε νὰ πιστεύεται ὅτι δὲν ὑπάρχει καμμία ζωὴ εἰς τὸν κόσμον τῶν ἀστῶν, μετονομασθέντος καὶ πολὺ δικαίως ὡς ἐκ τούτου εἰς κόσμον ἀστείων».

26 Μάη: Διεξάγονται τακτικές ἀνακρίσεις γιὰ τὰ γεγονότα πού σάν ἀποτέλεσμα ἔχουν τὸ πόρισμα ὅτι πρέπει νὰ συλληφθοῦν οἱ ἡγέτες τῶν «κόκκινων φρουρῶν» Κόνσουλας καὶ Κωνσταντίνου. Διατάσσεται ἡ σύλληψή τους καὶ ἡ παραπομπή τους σὲ δίκη μετὰ τὴν κατηγορία τῆς «παροτρύνσεως εἰς στάσιον κατὰ τῶν Ἀρχῶν». Τὴν ἴδια μέρα στὴ Δράμα τὸ σωματεῖο «Πρόοδος» ὑποβάλλει ὑπόμνημα στὸ νομάρχη ὅμοιο μετὰ τῆς Ἑνωτικῆς Ὁμοσπονδίας Καπνεργατῶν.

27 Μάη: Σὲ συγκέντρωση τῆς «Πρόοδου» ἐγκρίνεται τὸ παρακάτω ψήφισμα:

«Ἡ συγκέντρωσις τῶν καπνεργατῶν καὶ σιταδῶρων «Πρόοδου» καὶ «Ἀγάπης» συζητήσασα ἐπὶ τῶν ὑποβληθέντων αἰτημάτων ψηφίζει: Ἀναγνωρίζει ὅτι τὰ ὑποβληθέντα αἰτήματα εἶναι δίκαια καὶ ἀποτελοῦν τὸ ἐλάχιστον ὅριον διεκδικήσεων τῶν καπνεργατῶν σιταδῶρων καὶ καπνεργατριῶν. Ὅτι ἐν περιπτώσει ἀπορρίψεως αὐτῶν θὰ σημάνῃ ἀσφαλῶς τὴν ρῆξιν μετὰ τῶν καπνεργατῶν καὶ ἀποφασίζει: Δίδει ἐντολήν εἰς τὴν διοίκησιν καὶ ἐπιτροπὴν δράσεως νὰ συντονίσουν τὰς ἐνεργείας των πρὸς λύσιν τῶν αἰτημάτων μας καλοῦσα γενικὴν συνέλευσιν αὐριον Δευτέραν πρὸς λήψιν τελικῶν ἀποφάσεων».

Ἀρχίζουν οἱ τακτικές ἀνακρίσεις κατὰ τῶν κρατουμένων τῆς ΚΕΚ.

6 Ἰούνη: Ἡ Καπνεργατικὴ Ἐνωση Καβάλας (ΚΕΚ) ὑποβάλλει ὑπόμνημα στὸν Καπνεμπορικὸ Σύλλογο Μακεδονίας – Θράκης μετὰ τὰ αἰτήματα τῶν καπνεργατῶν πού ἀνήκουν στὴν παράταξή της. Ἀνάμεσα σ' αὐτὰ εἶναι:

1) Ἡμερομίσθιο πρῶτου καπνεργατῆ δραχμὲς 140. Τῶν δεματοποιῶν 10 δραχμὲς ἐπὶ πλεόν. Σιταδῶρων 150. Πρῶτοι πασταλτζήδες 84. Αὐτοὶ πού πασταλιάζουν τὰ δέξα καὶ τὰ ζέρβα 5 δρχ. ἐπιπλέον. Νὰ ἐπι-

τραπῇ στὶς αἰθουσες νὰ ὑπάρχουν πληρεξούσιοι τῆς Ἐνωσης καὶ ἐπιτροπὲς Σαλονικῶν ἀναγνωρισμένες ἀπὸ τοὺς Καπνεμπόρους.

2) Ἀρση τῆς ἀπόφασης τοῦ Πρωτοδικείου Καβάλας γιὰ διάλυση τῆς ΚΕΚ καὶ τῆς Ἑργατικῆς Βοήθειας.

3) Πληρωμὴ ἐνοικίου οἰκημάτων, γραφείων κ.λ.π. τοῦ συλλόγου, ἀπὸ τὸ Δῆμο.

4) Νὰ πληρώνονται διπλὲς οἱ τυχόν ὑπερωρίες.

8 Ἰούνη: Οἱ καπνεργάτες ἀποφασίζουν τὴν κήρυξη τῆς ἀπεργίας. Ἀποφασίζεται ἀκόμα νὰ κατεβθοῦν στὰ πεζοδρόμια γιὰ νὰ ἐμποδίσουν τὴ δουλειὰ σὲ κάθε ἀπεργοσάστη.

Δευτέρα 11 Ἰούνη: Κηρύσσεται ἀπεργία. Τὸ σύνθημα ἀπὸ τοὺς πληρεξουσίους τῶν σωματείων δίνεται ἑξῆς, (ἡ ἀπόφαση εἶχε παρθεῖ τὴν Κυριακὴ) μιὰ ὥρα μετὰ τὴν ἐναρξὴ τῆς δουλειᾶς. Οἱ καπνεργάτες τῆς «Πρόοδου» καὶ τῆς ΚΕΚ συγκεντρώνονται σὲ Γενικὴ Συνέλευση. Ὅσοι παίρνουν τὸν λόγο μέσα σὲ ζητωκραυγὲς συνιστοῦν ἐμμονὴ στὸν ἀγῶνα, πειθαρχία στὶς ὁργανώσεις, παρεμπόδιση μετὰ κάθε θυσία τῶν ἀπεργοσαστῶν. Ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ ΚΚΕ Βρεττός χαιρετίζει τὴν ἀπεργία. Τὸ ψήφισμα γίνεται ὁμόφωνα δεκτὸ καὶ ἐκλέγεται 10μελὴς ἐπιτροπὴ γιὰ νὰ τὸ ἐπιδώσει στὶς ἀρχές. Μετὰ τὴν διάλυση τῆς συγκέντρωσης δύναμη ἐνόπλων χωροφυλάκων καὶ στρατιωτῶν μετὰ ὑδραντλία καθῶς καὶ ἔφιππο ἀπόσπασμα ἀκολουθεῖ τὴν Ἐπιτροπὴ καὶ ἐμποδίζει τὴν ἀνοδὴ τῆς στὴ νομαρχία. Οἱ καπνεργάτες διαμαρτύρονται. Ρίχνονται μερικοὶ πυροβολισμοὶ γιὰ ἐκφοβισμό. Δημιουργεῖται πανικός· σπῆτια καὶ καταστήματα κλείνουν. Τραυματίζεται ἓνας καπνεργάτης μετὰ διαμπερές τραῦμα στὸ δεξιὸ χέρι. Ἐννέα καπνεργάτες πού θεωροῦνται πρωταῖτιοι, συλλαμβάνονται καὶ κρατοῦνται, ἄρκετοὶ ἄλλοι πού εἶχαν συλληφθεῖ ἐλευθερώνονται. Οἱ κρατούμενοι καταδικάζονται σὲ φυλάκιση 70 ἡμερῶν καὶ ἓνας καταδικάζεται σὲ 80 ἡμέρες. Τὰ ἐπεισόδια συνεχίζονται καὶ οἱ ἐργάτες ἀρνοῦνται νὰ ξεφορτώσουν καπνὰ. Ἡ ἐπιτροπὴ δίνει τελικὰ τὸ ψήφισμα στὸν νομάρχη ὁ ὁποῖος εἰδοποιεῖ τὰ σωματεῖα ὅτι οἱ καπνεμποροὶ δὲν δέχονται καμιά συζήτηση πρὶν πιάσουν οἱ ἐργάτες δουλειά. Στὸ μεταξύ γίνεται γνωστὸ ὅτι ἄλλα ὀκτὼ ἄτομα εἶναι τραυματισμένα. Κύμα τρομοκρατίας καὶ ἐκφοβισμοῦ τῶν ἐργατῶν, ἐξ-

απολύεται ταυτόχρονα στὸ Πράβι ὅταν οἱ καπνεργάτες σταματοῦν τὴ δουλειὰ τους.

14 Ἰούνη: Κυκλοφοροῦν προκηρύξεις τῆς ΚΕΚ ἐναντίον «τῶν ἀρχῶν καὶ τοῦ κεφαλαίου» καὶ καλοῦνται οἱ καπνεργάτες σὲ συγκέντρωση. Διαδίδεται ὅτι «οἱ κομμουνιστὲς ἀποφάσισαν νὰ κάνουν πορεία». Παίρνονται προληπτικὰ μέτρα. Ἡ συγκέντρωση πραγματοποιεῖται καὶ ἐκλέγεται ἐπιτροπὴ πού θὰ ἀποτελέσει τὸ σύνδεσμο μετὰ τὴν Ἐπιτροπὴ Ἀγῶνα. Ἀποφασίζεται ἀκόμα ἡ δημιουργία 7 ὑποεπιτροπῶν πού θὰ ἀποτελοῦν τὸν πυρῆνα δράσεως κατὰ συνοικίους ὅπου θὰ γίνονται ἀπὸ τώρα οἱ συγκεντρώσεις. Στὸ μεταξύ κηρύσσουν ἀπεργία οἱ καπνεργάτες Δράμας καὶ Ξάνθης.

19 Ἰούνη: Ἡ ἀπεργία συνεχίζεται ἀλλὰ οἱ ἀπεργοσάστες αὐξάνουν. Ὁ Γαρουφαλιάς, γενικός γραμματέας τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, ἔρχεται στὴν Καβάλα. Μετὰ τὴν ἐπίσκεψή του λέει ὅτι δὲν ἦρθε σὰν μεσολαβητής: «Κατ' ἐμὲ ἀπεργία καπνεργατῶν δὲν ὑφίσταται. Καὶ τοῦτο διότι, ἐφ' ὅσον μιὰ ἀπεργία δὲν καθίσταται αἰσθητὴ εἰς τοὺς ἐργοδότες δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀπεργία. Ὁ ἀριθμὸς ἄλλως τε τῶν ἀπεργοσαστῶν, καὶ ἂς ἔχω πληροφορίας, εἶναι ἱκανὸς διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ἀναγκῶν τῶν».

Στὸ Πράβι γίνονται καὶ νέες συλλήψεις. Ἀνακρίνονται συνέχεια μάρτυρες γιὰ τὰ γεγονότα. Καταδικάζονται σὲ 1 χρόνο φυλάκιση 3 καπνεργάτες ἀπὸ τὸ Πράβι γιὰ «διατάραξη κοινῆς ἡσυχίας».

20 Ἰούνη: Δέκατὴ μέρα τῆς ἀπεργίας. Μικτὴ ἐπιτροπὴ ἀπὸ ἀντιπροσώπους τῶν 3 σωματείων ζητεῖ ἀπὸ τὸν Γαρουφαλιά νὰ μεσολαβήσῃ σὰν διαιτητὴς γιὰ τὴν ἐξομάλυνση τῶν διαφορῶν μετὰ τοὺς καπνεμποροὺς. Ὁ Γαρουφαλιάς ἀπαντᾷ ὅτι τὸ κράτος θὰ βοηθήσῃ μόνο ἂν λήξῃ ἡ ἀπεργία.

«Ἡ καθέρνηση δὲν ἔχει λόγον νὰ μεροληψήσῃ ὑπὲρ τῶν καπνεμπόρων. Ἐάν ὅμως συνεχίσῃτε τὴν τακτικὴν, τὴν ὁποῖαν ἐτηρήσατε μέχρι σήμερον, κατερχόμενοι εἰς πεζοδρομιακοὺς ἀγῶνας, τότε τὸ Κράτος θὰ παύσῃ νὰ παίξῃ τὸ ρόλο τοῦ διαιτητοῦ καὶ θὰ περιορισθῇ εἰς τὴν ἐπιβολὴν τῆς τάξεως».

22 Ἰούνη: Νέα ἐπεισόδια καθῶς ἐνοπλὴ περιπόλος ἐπιτίθεται σὲ συγκέντρωση καπνεργατῶν. Πέφτουν πυροβολισμοὶ καὶ τραυματίζεται στὸ πόδι μιὰ κοπέλα. Συλλαμβάνονται 18 ἄτομα καὶ καταδικάζονται σὲ 3ήμερη κράτηση. Ἐπιτροπὴ τῆς «Πρόοδου» δηλώνει στὸ νομάρχη ὅτι οἱ συντηρητικοὶ διέσπασαν τὸν ἀπεργιακὸ ἀγῶνα καὶ θὰ τὸν συνεχίσουν μόνοι «χωρὶς τὴν συνεργασία τῶν κομμουνιστῶν. Εἰς τὴν ἀπόφασιν ταύτην κατέληξαν διότι διεπίστωσαν ὅτι οἱ κομμουνισταὶ τοὺς παρασύρουν εἰς ἀγῶνα πεζοδρομίου καὶ οὐχὶ εἰς ἀγῶνα ἐπαγγελματικόν».

24 Ἰούνη: Πολλοὶ καπνεργάτες ἀποφασίζουν νὰ ἐργαστοῦν παρά τίς ὁδηγίες τῶν σωματείων. Τὸ οἰκονομικὸ ἀδιέξοδο καὶ ἡ ματαίωση τῆς πανελλαδικῆς ἀπεργίας ἐπαιξαν ρόλο σ' αὐτὴ τὴν ἀπόφαση. Τὰ σωματεῖα προσπαθοῦν νὰ βροῦν κάποια μέθοδο γιὰ τὴν συγκράτησιν τῶν ἀπεργῶν ἐλπίζοντας ὅτι ἡ ἐπέμβαση τοῦ κράτους θὰ ἐξαναγκάσει τελικὰ τοὺς καπνεμποροὺς νὰ ὑποχωρήσουν. Ὁ καπνεμπορὸς Σγουρὸς δηλώνει ὅτι εἶναι ἀνυπόστατα τὰ περὶ ἐπαφῆς καὶ παραχώρησης ὁρισμένων αἰτημάτων ἐκ μέρους τῶν καπνεμπόρων.

Έσωτερικό καπνεργαστήριο

26 Ιούνη: Η κυβέρνηση αποφασίζει να ενεργήσει επίσημα για το σταμάτημα της άπεργίας. Το Υπουργείο Έθνικής Οικονομίας συνιστά με απόφασή του Μικτή Επιτροπή για να εξετάσει το πρόβλημα. Η απόφαση γνωστοποιείται στον καπνεργατικό κόσμο.

27 Ιούνη: Η άπεργία παίρνει ανάσα μετά την αναγγελία της άπεργίας των Σιδηροδρομικών. Οι καπνέμποροι αποφασίζουν την αντιπροσώπευσή τους στην Επιτροπή του υπ. Έθνικής Οικονομίας στην Αθήνα, για το καπνεργατικό ζήτημα. Η επιτροπή κατεβαίνει με έξουσιοδότηση να παραμείνει ανένδοτη στις απόψεις της. Οι κομμουνιστές καπνεργάτες κατηγορούν τους συντηρητικούς σαν «προδότες του αγώνα».

28 Ιούνη: Στους καπνεργάτες που πιάνουν δουλειά προστίθενται τώρα και άλλοι.

29 Ιούνη: Επιτρέπεται συγκέντρωση μελών της ΚΕΚ στο κινηματοθέατρο «Αίγλη». Η συγκέντρωση στέλνει τηλεγράφημα στον Υπουργό Έθνικής Οικονομίας και τους βουλευτές της Καβάλας.

«Καπνοπαραγωγοί Γεωργικού Συνεταιρισμού Ζυγού διαμαρτύρονται διά ληφθέντα μέτρα υπό της Κυβερνήσεως διά καπνεργάτας ως και διά την πρόσκλησιν παραγωγικού κόσμου Καβάλας εις συγκληθησόμενον συνέδριον Αθηνών θιγομένων δικαιωμάτων παραγωγών διά παραλόγων αξιώσεων καπνεργατών. Παρακαλούμεν μη ληφθεῖ απόφασις θίγουσα συμφέροντα καπνοπαραγωγικού κόσμου».

30 Ιούνη: Στη συγκέντρωση των μελών της

ΚΕΚ μιλά ο άπεσταλμένος του ΚΚΕ Βρεττός που κατηγορεί την κυβέρνηση, πώς συγκρότησε επιτροπή για την εξέταση του καπνεργατικού, χωρίς να καλέσει αντιπροσώπους των καπνεργατών που ανήκουν στη δύναμη της ΚΕΚ.

3 Ιούλη 1928: Ο υπ. Έθνικής Οικονομίας Βελέντζας δηλώνει ότι άκαρπος τερματισμός των εργασιών της επιτροπής, πού έγινε για τη διευθέτηση της εργατικής κρίσης, άφείλεται στην Κυβερνητική κρίση πού εξέσπασε στο μεταξύ και δέν πρέπει να γίνει άφορμή για επίδειξη άδιαλλαξίας, εκείνων που διοικούν τη Συνομοσπονδία των Εργατών και την ΕΚΟ. Έλπίζει ότι με τη νέα κυβέρνηση όσα από τα αίτήματα των καπνεργατών είναι εύκολα θά λυθούν και θά έξαντληθεῖ όλο τό κυβερνητικό κύρος για να ρυθμιστεῖ όριστικά τό Καπνεργατικό τό όποιο κάθε χρόνο άποτελεῖ αίτία «γενικού άναθρασμού και έξτραχύνσεως των σχέσεων εργατών και κεφαλαίου που δέν έγγυάται κανένα καλό για τό μέλλον...»

6 Ιούλη: Στίς 7 τό πρωί συγκεντρώνονται πολλοί από τούς άπεργούς στην αίθουσα της «Προόδου» και βγαίνουν τελικά στους δρόμους και συγκρούονται με τη χωροφυλακή. Οι άπεργοί ύψώνουν έθνικές σημαίες και φωτογραφίες του Βενιζέλου. Δημοιοργούν επιτροπές και ζητούν από τό νομάρχη και τόν διοικητή άδεια για άνοιχτή συγκέντρωση, πού τελικά τό επιτυχάνουν. Στη συγκέντρωση οι συντηρητικοί ζήτησαν να συλληφθούν «οί παραξίεις» κομμουνιστές για να μή παρουσιάζεται και ή μάζα των έρ-

γατών σαν κομμουνιστική. Προκαλούνται διαφωνίες και τελικά οι «άσφαλίτες – καπνεργάτες» επιτίθενται με όπλα και ρόπαλα.

9 Ιούλη: Λύνεται επίσημα ή άπεργία των καπνεργατών. Η ΚΕΚ δηλώνει ότι λύνει την άπεργία έξ αιτίας «της προδοσίας του αγώνα από τούς συντηρητικούς και γιατί δέν άντέχουν οικονομικά τά μέλη της». Φθάνει άπεσταλμένος του Υπουργείου Έθνικής Οικονομίας που δηλώνει ότι οι συλλήψεις των καπνεργατών δέν ήταν άδικαιολόγητες, όπως έλεγαν τά τηλεγραφήματα των καπνεργατικών όργανώσεων, αλλά επιβαλλόμενες από τό Νόμο. «Είναι άπορον πώς αί άρχαί και ιδίως οι άξιωματικοί και οι όπλῖται έτήρησαν τόσην ψυχραιμίαν κατά τās λαθούσας χώραν σκηνάς προπηλακίζόμενοι και ύβριζόμενοι, ώστε να προλάβουν μεγαλύτερα έκτροπα».

1 Αύγουστου: Διαμαρτυρία 40 καπνεργατών που κρατούνται στις ποινικές φυλακές για τά γεγονότα της άπεργίας. Δέν άπολογήθηκαν ακόμα ούτε παραπέμφθηκαν σε δίκη. Ζητούν την άποφυλάκισή τους παραμονές έκλογών έφ' όσον ή άνάκριση δέν μπορεί να συγκεντρώσει άλλα στοιχεία εναντίον τους.

25 Σεπτέμβρη: Έννιά προφυλακισμένοι καπνεργάτες για τά γνωστά επεισόδια δηλώνουν ότι από την επομένη θά κηρύξουν άπεργία πείνας λόγω της συνεχιζόμενης προφυλάκισής τους. Σύμφωνα με μία στατιστική οι άεργοι καπνεργάτες είναι αυτή την εποχή 3.531 και οι εργαζόμενοι 4.547.

Τό πολιτιστικό πρόσωπο τής Καβάλας

1. 'Ανάμεσα στή σφύρα καί τόν ἄκμονα

Καπνεργατικός μουσικοδραματικός Σύλλογος «Ο ΛΕΣΤΗΡ»: Ἡ ὁρχήστρα. 1926.

Τό πολιτιστικό πρόσωπο τής Καβάλας παρουσιάζει τίς ἴδιες ρυτίδες πού βλέπει κανεῖς στά πρόσωπα τῶν ἄλλων ἐπαρχιακῶν πόλεων. Φιλότιμες προσπάθειες λίγων πού γρήγορα γεροῦν καθώς τό ἔδαφος εἶναι «ἄγονο» ἤ πού ἂν κρατήσουν μιά διάρκεια, παίρνουν τελικά τό χαρακτήρα περιθωριακῶν ἐκδηλώσεων πού συγκεντρώνουν τό ἐνδιαφέρον μιᾶς πολύ περιορισμένης ὁμάδας πολιτῶν.

Πρωταρχική βέβαια ἡ εὐθύνη τοῦ κράτους πού δέν μπορεῖ νά δει πέρα καί ἔξω ἀπό τά τείχη τής Ἀθήνας καί ἀφήνει τήν ἀνάπτυξη τής ἐπαρχίας στίς χωρῖς μέσα καί δυνατότητες μεμονωμένες πρωτοβουλίες. Ὅμως σ' αὐτό τό πλαίσιο ἔχει θέση καί ἡ εὐθύνη τής τοπικῆς αὐτοδιοίκησης πού μέ λίγη φαντασία θά μπορούσε νά συμβάλει σημαντικά στήν πολιτιστική ἀνάπτυξη τής ἐπαρχίας...

τοῦ Ἀντῶνη Κούφαλη

ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ νά πει κανένας ὅτι ἡ πνευματική Καβάλα βρίσκεται σήμερα μεταξύ σφύρας καί ἄκμονα. Πολιτεία σέ ἐξέλιξη μέ ὅλα τά κακά τῆς ἐκβιομηχάνισης καί τοῦ νεοπλουτισμοῦ, πληρώνει τίς συνέπειες αὐτῆς τῆς στροφῆς ἀπό τήν ἀνάποδη. Ὁ πνευματικός δείκτης τῆς Καβάλας εἶναι σήμερα ἀντιπροσωπευτικό μοντέλο τῆς πόλης πού θέλει τήν ἀνάπτυξη, ἀλλά δέν τήν τολμάει γιά χίλιους δύο λόγους. Αὐτή ἀκριβῶς ἡ «ἀπροθυμία» ἀντανακλάει τό ἐνεργητικό τῶν λειτουργούντων σωματείων τῆς περιοχῆς καί δίνει ἕνα σαφέστατο μέτρο τῶν στόχων καί τῶν ἐπιδιώξεών τους. Συνοπτικά θά μπορούσαμε νά πούμε πῶς ἡ Καβάλα ἔχει ἄμεση ἀνάγκη ἀπό ἕνα νεανικό σωματεῖο, ἱκανό νά ὑλοποιήσει τίς ἀνισυχίες τῶν ἀνθρώπων τῆς, μακριά ἀπό κινδυνολογίες καί ἀντιφάσεις πού δέν παύουν νά ἐπιβεβαιώνουν τήν ταυτότητα ὀργανισμῶν καί σωματείων.

Ὁ Σύνδεσμος Φίλων Γραμμάτων καί Τεχνῶν Καβάλας κυριαρχεῖ τά τελευταῖα χρόνια καί γιά μεγάλο μέρος ἐλέγχει καί ρυθμίζει καθοριστικά τήν πολιτιστική ζωή τῆς πόλης. Πολλαπλά ὅσο καί ἀρνητικά. Εἶναι ὁ μόνος σύλλογος πού ἀπασχολεῖ τμήματα ζωντανά καί ἐνεργητικά. Τμήμα κινηματογράφου, βιβλίου, θεάτρου, εἰκαστικῶν τεχνῶν, διαλέξεων. Ἡ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗ τοῦ λέσχη ἔχει νά ἐπιδείξει παρὰ τίς ἀντιξοότητες τῆς. σειρά προβολῶν μέ ταινίες Γιαντσό, Ταβιάνι, Φάμπρι, Ρενάι κλπ. Τό θεα-

ὁλόκληρη ἡ Ἑλλάδα
ὁλόκληρος ὁ κόσμος

ΤΟ ΒΗΜΑ

κάθε ἀπό
στα χεῖρά σου...

ΒΙΒΛΙΑ
ΔΙΣΚΟΙ
ΑΦΙΣΣΕΣ

— έκπτωσης ἕως 20% —

διαλογος

ΤΖΙΜΙΣΚΗ 26 ΤΗΛ. 237 466
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

τρικό τμήμα με την επωνυμία «Θεατρικό Έργαστήρι» έχει να επιδείξει κοντά 30 παραστάσεις με έργα Μπρέχτ και Σβάρτς (Τρόμος και άθλιότητα του Γ' Ράιχ) και παρόλα τα λάθη του κατάφερε να φέρει στο Σύνδεσμο όλη την τελευταία γενιά της Καβάλας, που καίγεται από τα έρεθίσματα και τα ερωτηματικά. Το Θεατρικό Έργαστήρι είναι η πρώτη θεατρική ομάδα που επισκέφτηκε χωριά άνωποψία στο θέατρο, δίνοντας παραστάσεις και συζητώντας με τους νέους της επαρχίας τα προβλήματα τους. Δοκίμασε ακόμα και την αποδοκιμασία και το σμποτάζ σε περιοχές άρνητικές, αλλά έβγαλε θετικά και χρήσιμα συμπεράσματα για τη μελλοντική του πορεία.

ΜΕΣΑ ΣΤΙΣ δραστηριότητες του ΣΦΙΤ Καβάλας συμπεριλαμβάνεται η έτήσια έκδοση της «Σκαπτής Ύλης», που αποτελεί πανόραμα των πνευματικών ανθρώπων της περιοχής. Το πρώτο τεύχος πέτυχε να επισημάνει το ρόλο του αλλά απέτυχε στην αξιολόγηση και την απόρριψη των κειμένων, με αποτέλεσμα την άνιστη αντιπαράθεση ονομάτων και γραφτών. Ο ΣΦΙΤ Καβάλας έχει επεκτείνει τις δραστηριότητές του στο θέμα των διαλέξεων, που καλύπτουν άλλωστε το μεγαλύτερο μέρος του προγραμματισμού του και σ' ένα σημείο τη φύση του σωματίου, των ζωγραφικών εκθέσεων και των προβλημάτων της πόλης (π.χ. περιβάλλον) χωρίς ουσιαστική νύξη δέβαια. Η καθαριστική πολιτικοφοβία του, συγκεχυμένη με την κομματικοφοβία, έχουν αφαιρέσει την αληθινή ύποσταση του Σωματίου και δέ θα 'ταν τολμηρό να πει κανείς ότι το έχουν ευνουχίσει.

Ο ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ Φίλων Γραμμάτων και Τεχνών που λειτούργησε αρχικά με την επωνυμία «Αίσχύλος», θάφτηκε κάτω από τη γερμανική κατοχή και ξαναφά-

ηκε στα 1951. Στο διάστημα αυτό, από την ίδρυσή του μέχρι σήμερα, πέρασε από διαρθρωτικά στάδια (αλλαγές στα πρόσωπα, στο χώρο κλπ) αλλά κράτησε την ουσιαστική του φύση άκρως φάνοις σήμερα να μονοπωλεί την πνευματική ζωή της Καβάλας, χωρίς ουσιαστικές τομές στις διαθέσεις του. Έτσι η συρρίκνωση των προθέσεων του στη διαλεκτική της έδρας και την εικαστική έκθεση δεν παύει να είναι ο καθρέφτης της πνευματικής Καβάλας, που πάσχει σ' ένα μεγάλο βαθμό από τα ίδια νόσιμα συμπτώματα.

ΣΕ ΑΛΛΗ βάση λειτουργεί από το 1946 το Λύκειο Έλληνίδων Καβάλας, παράρτημα του κεντρικού Λυκείου της Αθήνας. Διευθύνεται από 12μελές διοικητικό συμβούλιο, που απαρτίζεται βάσει κανονισμού, αποκλειστικά από γυναίκες. Περιλαμβάνει χορευτικό συγκρότημα μ' ένα αξιοθαύμαστο νεανικό έμπνευχο ύλικό, που ασκείται στην ανάπλαση των ελληνικών χορών. Μειονέκτημά του η τυπική αναπαράσταση, που επιχειρεί χωρίς διάθεση αναστήσεως και έρευνας. Το Λύκειο έχει διακριθεί στο διεθνές φεστιβάλ της Ντιζόν (Β' θέση), στο φεστιβάλ Βελγίου, ενώ πήρε μέρος σε εκδηλώσεις στο Κουβέιτ, την Αγγλία και στις περισσότερες ελληνικές πόλεις. Χρηματοδοτείται από τους καθαλιώτες ύπουργούς, το Υπουργείο Πολιτισμού και ιδιώτες (μέλη).

ΣΤΗΝ Καβάλα λειτουργεί ακόμη η Θρακική Έστία, που σκοπό έχει τη συσπείρωση των ομοπατριδων. Η λειτουργία της έχει περιοριστεί σε εκδρομές των μελών, εκδηλώσεις για ποιητές, Θρακιώτες διάσημους κλπ. Επίσης λειτουργεί το σωματείο «Φίλοι Βυζαντινής Μουσικής» με στόχο την προώθηση των τοπικών μουσικών δυνάμεων, που έχουν ξεδι-κευτεί στη βυζαντινή μελωδία. Αξιοση-

μείωτο είναι επίσης το γεγονός ότι αυτές τις μέρες κατατίθεται στο Πρωτοδικείο Καβάλας αίτηση ενός καινούργιου πολιτιστικού σωματίου με άμεσο στόχο το θέατρο και άνωτέρους το σινεμά και τη μουσική. Το σωματείο αυτό στηρίζεται σε νέους επιστήμονες, αλλά και ανθρώπους με μοναδικό στοιχείο την αγάπη για το θέατρο και την πόλη. Πιθανός τίτλος του σωματίου «Θεατρική Λέσχη Καβάλας» και πρώτες του ενέργειες: το ανέδασμα του έργου του Γιώργου Αρμένη (πρωταγωνιστή του Θεάτρου Τέχνης του Κούν) «Η πρόβα» σε παγκόσμια πρώτη και μία σειρά θεατρικών σεμινάριων από ανθρώπους του Θεάτρου. Το σωματείο αυτό, πιστεύεται ότι θα δώσει πνοή στην πνευματική Καβάλα, χωρίς να πάψει να διαμορφώνει τους στόχους του γύρω από τη λαϊκή μάζα. Ήδη καταρτίστηκε ρεπερτόριο έργων και πρόγραμμα καταμερισμού εργασιών των ιδρυτικών μελών και οι προοπτικές παρουσιάζονται ευόαινες.

Η ΛΕΣΧΗ Ποντίων Καβάλας ιδρύθηκε προπολεμικά σαν Λέσχη Νικοπολιτών. Από το 1959 παίρνει την οριστική του μορφή σαν σωματείο με 7μελές διοικητικό συμβούλιο. Οι σκοποί του είναι η συλλογή και η διάσωση του λαογραφικού υλικού του Πόντου καθώς και η έξ-άπλωση των ποντιακών χορών στο ευρύ κοινό. Πέρα από το χορευτικό μέρος, συχνές είναι οι διαλέξεις του, καθώς και οι εκδρομές του με κάποιο παιδαγωγικό χαρακτήρα. Είναι το σωματείο που είχε στο παρελθόν την πρωτοβουλία για μία ποντιακού χαρακτήρα εκδήλωση με πρόσκληση όλων των ελληνικών συγκροτημάτων χορού. Στόχος του να προχωρήσει το εκπαιδευτικό έργο που άρχισε και να συνεργαστεί με το ΚΟΒΕ, που από φέτος εγκαινιάζει σκηνή ποντιακού θίασου.

ΜΕΓΑΛΟ ρόλο έπαιξαν και παίζουν στην πολιτιστική δραστηριότητα της Καβάλας οι διάφοροι Σύλλογοι ή Λέσχες. Γύρω στο 1924, όταν ένα πλήθος εργατών και εργατριών συνωθούνταν στους στενούς δρόμους της πόλης για να πάνε ή να επιστρέψουν από τα καπνεργασία, μία μικρή δαση στο κέντρο της Καβάλας ήταν ο «Αίσχύλος». Ο Σύλλογος αυτός, στεγασμένος σε μία παλιά καπναποθήκη συγκέντρωνε περισσότερο εργάτες, στους οποίους και πρόσφερε ψυχαγωγία ή και μορφωτικά προγράμματα. Είχε ιδρυθεί σαν μουσικοδραματική Λέσχη, από τον Άγγελο Άγγελιδη, πρώην δήμαρχο, τον Γιάννη Πριμικίδη και στην διάρκεια της ζωής του ανέβασε γύρω στα πενήντα

θεατρικά έργα, ελληνικά ή ξένα. Το μουσικό του τμήμα ενσωματώθηκε αργότερα (1927) σ' ένα ιδιωτικό ωδείο, που μετακαλούσε ξένους καθηγητές για να διδάξουν μουσική, και που κι' αυτό με την σειρά του αποτέλεσε τον πυρήνα του σημερινού Δημοτικού Ωδείου της Καβάλας.

ΜΕΤΑ ΤΗΝ οικονομική κρίση και την παρακμή της πόλης σαν καπνοβιομηχανικό κέντρο, μεσο-λαθεί ένα μεγάλο χρονικό διάστημα χωρίς καμιά ουσιαστική πολιτιστική κίνηση. Μόλις το 1951 εμφανίζεται ένας αξιόλογος πνευματικός πυρήνας μίας ομάδας καθαλιωτών (ανάμεσά τους ο Στέφανος Μαρμαρινός και η Ρίκα Έξαρ-

χου) που ιδρύει τον «Σύνδεσμο Φίλων Γραμμάτων και Τεχνών». Φέτος συμπληρώνονται είκοσιεπτά χρόνια λειτουργίας του με εκατοντάδες διαλέξεις στο ενεργητικό του, καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, εκθέσεις ζωγραφικής και αρχαιολογικούς περιπάτους. Ο Σύλλογος αυτός πρωτοστάτησε στην ίδρυση της Δημοτικής Βιβλιοθήκης (1957) και σ' αυτόν όφειλε η Καβάλα την πραγματοποίηση των παραστάσεων αρχαίου δράματος στα θέατρα Φιλίππων και Θάσου, θέατρα που ήταν έρειπωμα και που ο τότε έφορος αρχαιοτήτων και πρόεδρος του Συνδέσμου, με την συμπαράσταση των κατοίκων κατόρθωσαν να αποκαταστήσουν.

Γ.Ξ.Σ.

2. Μικρή ιστορία του τοπικού τύπου

Του Γ. Ξ. Στογιαννίδη

ΜΙΑ ΑΠΟ τις πρώτες εφημερίδες που κυκλοφόρησε σε ελληνική γλώσσα στην Καβάλα ήταν «Η Σημαία». Πρωτοβγήκε το 1912, δηλαδή την εποχή του άπελευθερωτικού αγώνα στην Μακεδονία, με διευθυντή της τόν Άστέριο Ζορμπά. Έκλεισε το 1930 αλλά σχεδόν άμέσως ξαναβγήκε, αυτή την φορά, από τόν αδελφό του Ίωάννη Ζορμπά, ο οποίος συνέχισε την έκδοσή της μέχρι την έκρηξη του Β' Παγκοσμίου πολέμου. Μιά άλλη εφημερίδα της ίδιας περιόδου ήταν «Ο Έρμης» του Μιχ. Τόκου, ο οποίος παράλληλα διέθετε ένα περίφημο για τις καλλιτεχνικές του εργασίες τυπογραφείο. Επίσης τό σατυρικό καθημερινό φύλλο «Κύμα» με διευθυντή του τόν Άνδρέα Βέττα. Άλλά τό «Ζιζάνιο» ήταν τό δεύτεριοτικό παρόν της ...έκτροχιασμένης εβδομάδας της Καβάλας. Θά μπορούσες νά τό παραβάλεις με τόν «Ρωμιό» του Σουρή. Διευθυντής, εκδότης, τυπογράφος, πωλητής ήταν ένα και τό αυτό πρόσωπο. Ο Γιάννης Γελαδάκης ο 46ος, καθώς ήθελε νά αυτοαποκαλείται. ΓΥΡΩ στό 1929 κυκλοφόρησε μιά περίεργη σέ μέγεθος και στοιχειοθεσία καθημερινή εφημερίδα. Διευθυντής της ο Ί. Πριμικίδης και ο τίτλος της: «Χρόνος». Τυπωνόταν με όσο τό δυνατόν άραιότερα διαστήματα, για νά εξοικονομείται έτσι... χρόνος για τόν άναγνώστη, αλλά, φυσικά, και για νά περιορίζεται τό κόστος του εκδότη. Η πιο σοβαρή και πιο καλοτυπωμένη εφημερίδα ήταν «Ο Κήρυξ», με διευθυντή της τόν Δημήτριο Δημητριάδη. Η εφημερίδα αυτή είχε ανάμεσα στό συντακτικό της προσωπικό και έναν έξαιρετο δημοσιογράφο, τόν Κώστα Σκαλτσά, στόν όποιο όφείλεται

και ή πρώτη σύντομη ιστορία της Καβάλας. Άργότερα, και μετά τόν θάνατο του διευθυντή της, την ανέλαβε μέχρι τό τέλος του '40 ο Δημήτριος Ζιγώγος.

ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΕΝΟΣ τυπογραφικός όργανισμός με τά σύγχρονα λίγο πολύ δεδομένα μπορεί νά χαρακτηριστεί μονάχα «Ο Ταχυδρόμος». Κυκλοφόρησε τό 1931 και συνεχίζει την έκδοσή του μέχρι σήμερα, σάν καθημερινή εφημερίδα, από τούς Ί. Πριμικίδη, Νίκο Άξαρή και Ί. Μουτσοκάπα. Τά «Πρωϊνά Νέα» ήταν δημιούργημα του Περικλή Μπακλαβά. Πρωτοβγήκαν τό 1933. Ένας από τούς συνεργάτες του και για σύντομο διάστημα δημοσιογράφος υπήρξε ο Γιάννης Κουχτσόγλου, έπιμελητής της «Νέας Έστίας» μεταπολεμικά και σχολιαστής της μεγάλης σειράς τών έργων του Πλάτωνα. Τέλος τό 1951, εκδίδεται και πάλι από τόν Π. Μπακλαβά «Η Πρωϊνή», ήμερησία εφημερίδα που συνεχίζει την έκδοσή της στίς μέρες μας.

ΠΛΑΪ στίς καθημερινές εφημερίδες σήμερα στην Καβάλα κυκλοφορούν και άλλες τρεις εβδομαδιαίες: «Η Έρευνα» του Δ. Γλυφού, ή «Φωνή» του Άθανάσιου Βαθαλέσκου και ή «Καβάλα» του Άσθεστά. Παλιότερες προσπάθειες νά κρατηθούν και άλλες εβδομαδιαίες εφημερίδες απέτυχαν. Τέτοιες ήσαν ή «Πρόοδος» και τό «Ημερολόγιο».

Η ΚΑΒΑΛΑ ήταν γνωστή στά πρώτα χρόνια του αιώνα μας περισσότερο σάν καπνούπολη. Οί πνευματικοί της άνθρωποι ήσαν έλάχιστοι, κι αυτοί που υπήρχαν δέν μπορούσαν ν' άκουστούν από τούς κρότους της σαμπάνιας που έτρεχε άφθονη στά χρόνια εκείνα. Τόν πρώτο λόγο είχε τό έμπόριο.

ΩΣΤΟΣΟ οί απόπειρες δέν έλειψαν. Στίς εφημερίδες της εποχής οί νέοι τολμούσαν νά δημοσιεύουν τά πρωτόλειά τους ποιήματα ή πεζά. Άργότερα, γύρω στό 1929, τό πρώτο όργανωμένο κάπως περιοδικό, «Η Χρυσανθή» συγκέντρωσε στίς σελίδες του όλους τούς φιλόδοξους νέους. Με χαρακτήρα καθαρά λογοτεχνικό κυκλοφόρησε τό 1933 τό περιοδικό «Νέοι». Έβγαλε τέσσερα τεύχη. Άνάμεσα στούς συνεργάτες του συγκαταλέγονταν ο Γιάννης Σκαρίμπας, ο Μενέλαος Λουντέμης, ο Γιώργος Ζωγραφάκης και ο καθαλιώτης διανοούμενος Γιάννης Κουχτσόγλου. Μεταπολεμικά ή κίνηση γύρω από τά Γράμματα αποκτά μεγαλύτερη συνείδηση. Τό 1951 κυκλοφορεί, σάν μηνιαία επιθεώρηση πνευματικής προόδου, από τόν δημοσιογράφο Δ. Γλυφό «Η Έρευνα», ή όποία κράτησε μέχρι τό 1955 και συνολικά έβγαλε 43 τεύχη. Από την «Έρευνα» πρωτοπαρουσιάστηκε ο Γιάννης Ίωαννίδης, ο Σταύρος Θεοφανίδης, που σήμερα άσχολεύεται κυρίως με μεταφραστικές αποδόσεις κάτω από τό ψευδώνυμο Γιώργος Όδυσσεάς, ο ποιητής Κώστας Όρφανίδης κ.ά.

ΤΟ 1960 ο Κώστας Χερτούρας εκδίδει τίς «9 όδους», περιοδική έκδοση λόγου και τέχνης. Τό έντυπο αυτό έβγαλε πέντε τεύχη και είχε μιά άρτια εμφάνιση. Συνεργάστηκαν λογοτέχνες άπ' όλη την Ελλάδα και στίς σελίδες τών «9 όδών» πρωτοεμφανίστηκε ο νέος καθαλιώτης ποιητής Ά. Χατζηανέστης. Μαζί του συναντάμε τόν Άντρέα Καραντώνη, τόν Λουκά Θεοδωρακόπουλο, τόν Θ.Δ. Φραγκόπουλο, τόν Γ. Δέλιο, τόν Κ. Κύρην, τόν Ν. Καχτίση και τόν Κρ. Άθανασούλη. Τό '62 μιά άλλη έκδοτική προσπάθεια γίνεται από τό περιοδικό, ή «Άργώ» με εκδότη τόν Χάρη Κουτσάκο. «Η Άργώ» ήταν ένα λιγοσέλιδο περιοδικό και επίσης βραχύβιο (έβγαλε μονάχα τρία τεύχη), αλλά παρουσίασε από τίς σελίδες του τρεις αξιόλογους νέους λογοτέχνες: τόν Γ. Χουρμουζιάδη, τόν ποιητή Πρόδρομο Μάρκογλου και τόν πεζογράφο Η. Χ. Παπαδημητριάκοπουλο, που δημοσίευε με τό ψευδώνυμο Θανάσης Χιλιώτης.

ΕΝΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ακόμα εμφανίζεται τό 1965, με δύο τεύχη, «Η Σκαπτή Ύλη», περιοδική έκδοση του Συνδέσμου Γραμμάτων και Τεχνών Καβάλας. Οί συνεργάτες του είναι όλοι σχεδόν Καβαλιώτες ή διαμένοντες στην Καβάλα, όπως ο αρχαιολόγος Δ. Λαζαρίδης, ο Π. Μάρκογλου, ο Ά. Χατζηανέστης, ο Κ. Δημάδης, ο Γ. Ίωαννίδης, ο Μιχ. Μήτρας. Τέλος, θά πρέπει νά αναφερθοΰμε σέ δυό μαθητικά περιοδικά: τό ένα προπολεμικά που έβγαίνε από μαθητές του Γυμνασίου Καβάλας, και τό δεύτερο μεταπολεμικά, με τόν τίτλο «Έρμης» που ήταν αποτέλεσμα της προσπάθειας τών μαθητών της Έμπορικής Σχολής, και με εκδότη του τόν Στ. Θεοφανίδη.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΥΠΟΔΟΜΗ – ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΥΠΟΔΟΜΗ

- Τό βιβλίο που έχει χαρακτηριστεί «άναμφισβήτητη ή καλύτερη εισαγωγή στό θέμα».
- Από τόν Ματίς μέχρι την ΠΟΠ και την ΟΠ-ΑΡΤ.
- Μέ 500 εικόνες από τίς όποιες οί 118 έγχρωμες.
- Πρόλογος – Έπιμέλεια: Άλέξανδρος Ξύδης.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΥΠΟΔΟΜΗ 3ης ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 22 ΤΗΛ 52 34 790.

Πώς δέν κατέβηκε ο κόκκινος στρατός...

Του Στέργιου Βαλιούλη

Δέν είχαν περάσει πολλές μέρες απ' τή στιγμή πού κατεβήκαμε στίς πολιτείες τής 'Ανατολικής Μακεδονίας και Δυτικής Θράκης κι' οί εξέλιξεις στή Βαλκανική και είδικότερα στίς περιοχές μας πήραν ραγδαία μορφή. Οί 'Αντωνταουσικοί ένισχυμένοι απ' τούς άξιωματικούς τών Ταγμάτων 'Ασφαλείας και τής ΠΑΟ πού πέρασαν τό Στρυμόνα κι' ένώθηκαν μαζί τους, οί 'Αγγλοι πού δραστηριοποιήθηκαν γιά ν' αναποδογυρίσουν τήν κατάσταση και κινητοποιήσαν κάθε λογής οργανωμένα κι' άνοργάνωτα άντιστατικά τμήματα, ο Βούλγαρος Σωματόρχης Σιράκωφ πού δέν ήθελε ν' άναγνωρίσει τήν άλλαγή στή χώρα του, οί παρτιζάνοι του Ράντεφ πού άδιάλλαχτοι και μαχητικοί άλώνιζαν τίς βουλγαρικές στρατιωτικές μονάδες, τά σοβιετικά στρατεύματα πού έφτασαν στά έλληνικά σύνορα και κάθε τόσο μαθαίναμε πώς τά 'χαν διαβεί και προχωρούσαν γιά νά συναντήσουν τούς Γερμανούς και νά τούς πετοκόψουν... Καί μέσα σ' ατή τή ρευστότητα και τήν κοσμογονία, ο άπελευθερωμένος έλληνικός λαός νά πανηγυρίζει, ν' άνασκυμπώνεται, νά δίνει τήν ψυχή του γιά νά δει επιτέλους τά όνειρά του νά γίνονται πραγματικότητα.

Ξάφνου έφτασε ή πληροφορία πώς στήν πόλη μας, τήν Καβάλα, λίγες δεκαριές βήματα απ' τό χτίριο τής Μεραρχίας, ήρθαν και στάθμευσαν τά πρώτα τμήματα του Ρωσικού στρατού.

Από πού ξεφύτρωσαν τά δύο καμiónια, γιατί τόσα ήταν τελικά, δέν ήξερε κανείς. "Ενας βεβαίωνε πώς ήρθαν απ' τήν Ξάνθη. Άλλος πώς μπήκαν στήν 'Ελλάδα απ' τήν Κούλα - Σιδηρόκαστρο - Σέρρες κι' ένας τρίτος πώς πέρασαν τά σύνορα από τό Ζύρνοβο και ήρθαν μέσω Δράμας. "Οπως και νά 'ταν, τά καμiónια βρίσκονταν εκεί, κοντά μας κι' είχαν σταθεί στή δυτική πλευρά τής κεντρικής πλατείας. "Ως νά είδοποιηθεί τό Φρουραρχείο κι' ή Διοίκηση, γύρω τους είχαν κιόλας μαζευτεί χιλιάδες άνθρωποι του λαού και ζητωκραύγάζαν, χειροκροτούσαν και σχολίαζαν.

- Δέν πεταχνόμαστε νά δούμε τί συμβαίνει; πρότεινε ο Φρουραρχος 'Ιορδάνογλου κι' έγώ πού δέν περίμενα νά τό

ξανακούσω, έτρεξα μ' όλη τή γρηγοράδα τών είκοσιοχτώ χρόνων μου.

Μέ άρκετή καθυστέρηση καταφέραμε ν' άνοίξουμε δρόμο άνάμεσ' απ' τούς σκελετωμένους απ' τήν πείνα τής κατοχής Καβαλιώτες και νά ζυγώσουμε τά φορτηγά αυτοκίνητα. Στίς άνοιχτές καρτότσες τους, όρθιες, ντυμένες μέ στολές έκστρατείας - τ' αυτόματα μέ τούς κυκλικούς γεμιστήρες κρεμασμένα στους λαιμούς τους, άμκλητες και σοδαρές, στέκονταν από πέντε ως έξι στρατιωτίνας του Κόκκινου στρατού. Ψηλές, ξανθές, γεροδεμένες, μέ άδρά, χαρακτηριστικά, ξάφνιαζαν μέ τήν επιφυλακτικότητα τους κι' άς φρένιαζαν τριγύρω τους χιλιάδες οί ένθουσιασμένοι άνθρωποι πού διαλαλούσαν μέ μύριους τρόπους τά φιλικά αισθήματά τους.

Προσπαθήσαμε νά φτάσουμε στό μπροστινό μέρος τών αυτοκινήτων όπου θά δλέπαμε, υποτίθεται, τούς έπικεφαλής. Πρίν τό καταφέρουμε, υποχρεώθηκα νά κάνω μεταβολή - μέ γύρευαν έπείγοντως στό τηλέφωνο τής Μεραρχίας. "Αφσα λοιπόν τόν Χαρίκο μόνον νά λύσει τίς άπορίες μας αλλά και νά προσφέρει τίς υπηρεσίες του, άν τίς ζητούσαν. Δέν τούς ξανά 'δα. "Υστερότερα έμαθα πώς ήταν μία ομάδα του τακτικού στρατού πού μπήκε στή χώρα μας έχτελώντας άναγνωριστική άποστολή.

Λίγες μέρες πió ύστερα έφτασαν στό Φρουραρχείο δύο νεαροί Ρώσοι στρατιώτες. Είχαν, λέει, τραυματιστεί σέ κάποια μάχη, νοσηλεύτηκαν σέ νοσοκομεία τής πατρίδας τους, άποθεραπεύτηκαν κι' άφου έξάντλησαν τό μήνιά τής άναρρωτικής άδειας στά σπίτια τους, πήραν φύλλα πορείας κι' ήρθαν στήν Καβάλα. Τώρα γύρευαν από τίς έλληνικές 'Αρχές νά τούς προωθήσουν στή Μονάδα τους πού είχε έδρα τήν... 'Αλεξανδρούπολη.

"Επικοινωνήσαμε μέ τό 81 Σύνταγμα του ΕΛΑΣ και πληροφορηθήκαμε ύπεύθυνα πώς μήτε στήν 'Αλεξανδρούπολη, μήτε σέ καμιά άλλη πόλη ή περιοχή του 'Εβρου είχαν φτάσει δυνάμεις του Σοβιετικού στρατού. "Η μόνη έξήγηση πού έδιναν, και συμφωνούσαμε και μείς, ήταν πώς οί δύο άδειούχοι στρατιώτες έφτασαν μία δυό μέρες νωρίτερα απ' όσο

ή Μονάδα τους. Τούς φορτώσαμε λοιπόν σ' ένα μικρό άμάξι και τούς στείλαμε στό Φρουραρχείο Ξάνθης μέ τήν έντολή νά τούς προωθήσουν μέ τραίνο παρακείμε, μιά και δέν είχαμε σταγόνα βενζίνας γιά κίνηση αυτοκινήτων.

"Ο βουλγαρικός στρατός, μέ πλήρη πολεμική έξάρτηση κι' έτοιμότητα, έξακολουθούσε βέβαια, νά βρίσκει στήν 'Ανατολική Μακεδονία, μιά κι' είχε μεταμορφωθεί σέ μία νύχτα σέ... συμμαχικό. "Οταν όμως ήταν νά μās δώσουν βενζίνα ή ό,τιδήποτε άλλο είχαμε άνάγκη, έφερναν τόν κατακλυσμό και, φυσικά, δέ μās έδιναν.

"Ολα λοιπόν, γιά νά ξαναγυρίσουμε στό θέμα μας, μιλούσαν πώς οί Ρώσοι, άφου ξεμπέρδισαν μέ τή Βουλγαρία, συνεχίζοντας τίς πολεμικές έπιχειρήσεις τους, θά 'μπαιναν και στή χώρα μας. Οί Γερμανοί έξακολουθούσαν νά κατέχουν τή Θεσσαλονίκη κι' όλες τίς δυτικές του Στρυμόνα περιοχές και άπειλούσαν τά πλευρά τους.

"Ενα τρίτο, πió άποφασιστικό έπεισόδιο, πού επιβεβαίωνε τίς εικασίες μας, άποτέλεσε ο έρχομός στήν Καβάλα ενός σοβιετικού άναγνωριστικού άεροπλάνου. Πέταξε σέ χαμηλό ύψος πάνω από τό κέντρο τής πόλης κάνοντας δύο κύκλους και χάθηκε κατά τό άεροδρόμιο του Μπαντέμ Τσιφλίκ ('Αμυγδαλεώνα), όπου και προσγειώθηκε. Τά κόκκινα σφυροδρέπανα στίς δύο πλευρές του σκάφους παλάβωσαν τούς Καβαλιώτες πού ξεχύθηκαν στους δρόμους και πλημμύρισαν τό κέντρο τής πολιτείας.

Μου 'δωσαν δύο έπιταγμένα μικρά αυτοκίνητα, μιά ένοπλη ομάδα απ' τή Φρουρά τής Μεραρχίας κι' έναν παλιό πρόσφυγα απ' τή Ρωσία γιά νά κάνει τό διερμηνέα και τράβηξα γιά τό άεροδρόμιο. Οί Βούλγαροι στρατιώτες πού φύλαγαν σκοποί στήν είσοδό του μās άφησαν νά τή διαβούμε χωρίς δεύτερη κουδέντα.

Κατευθυνθήκαμε όλοταχώς κατά τό χτίριο του άεροδρομίου μπροστά στό όποιο κούρνιαζε άσάλευτο τό μικρό διθέσιο σκάφος. Θά είχε περάσει κάμποση ώρα απ' τή στιγμή πού προσγειώθηκε, γιατί όταν ζυγώσαμε τό άεροπλάνο ήταν

κιάλας σταθεροποιημένο με πολλά σχοινιά, δεμένα σε σιδερένιους πασσάλους, καρφωμένους τριγύρω στο έδαφος.

Δυό άπλοϊ στρατιώτες, όπως μου φάνηκαν άπ' τίς πρόχειρες στολές τους, συνέχιζαν τή δουλειά τους πλάι στο άεροπλάνο. Μήτε καταδέχτηκαν νά σηκώσουν τό κεφάλι καί νά μέ κοιτάξουν κι' άς προχωρούσα κατά πάνω τους μ' άπλωμένο τό δεξί γιά χειραψία. Μακρότερα, μπροστά στό χτίριο, Βούλγαροι άξιωματικοί καί στρατιώτες, παρακολουθούσαν ασάλευτοι καί σάμπως μουνδιασμένοι τή σκηνή.

Ό πύο ψηλός καί περισσότερο ήλικιωμένος άπ' τούς Ρώσους σήκωσε τό χέρι καί μέ σταμάτησε δέκα μέτρα μακριά.

— *Είμαι άξιωματικός τής Vης Μεραρχίας του ΕΛΑΣ καί ήρθα μ' έντολή νά σάς παραλάβω καί νά σάς όδηγήσω στη Μονάδα μου, φώναξα... έλληνικά, μιά καί δέ γνώριζα λέξη άπ' τή γλώσσα τους.*

Έκείνος, μέ σουφρωμένα πάντα μουτρα, ξαναστράφηκε στη δουλειά του σά νά μή άκουσε, σά νά μήν ύπήρχα.

— *Μωρέ τί 'ναι τούτοι; άναρωτήθηκα αποκαρδιωμένος.*

Κείνη τή στιγμή, λίγο καθυστερημένα, έφτασε τό δεύτερο αυτοκίνητο κι' έτρεξε κοντά μου ό διερμηνέας.

— *Νταβάρισι... άρχισε κι' εξήγησε, όσο*

πύο καλύτερα μπορούσε, ποιοί είμασταν καί τί γυρεύαμε.

Ήταν σά νά βρισκόμασταν δουτηγμένοι σέ παχύ σκοτάδι κι' άξαφνα γύριζε κάποιος τό διακόπτη καί πλημμύριζε φώς. Οί όψεις τών άεροπόρων μεταμορφώθηκαν θαρρείς, ήμέρεψαν, τά μάτια τους πέταξαν άστραπές, χαμογέλασαν κι' ήρθαν αύτοί πιά. τώρα κοντά μου μ' άνοιχτές άγκαλιές. Μάς είχαν περάσει γιά Βούλγαρους κι' αύτούς δέν ήθελαν μήτε νά τούς βλέπουν. Άγκαλιαστήκαμε, ό ψηλέας πού όπως έμαθα άργότερα είταν ταγματάρχης του σοβιετικού στρατού, μέ φίλησε στά δυό μάγουλα καί μ' όλες τίς αντιρρήσεις του, δέχτηκε τελικά νά 'ρθει μαζί μου στην πόλη. Ό δεύτερος, έμεινε.

Φύγαμε. Θα πρέπει νά καθυστερήσαμε τουλάχιστο μιάν ώρα γιά μιά διαδρομή τριών χιλιομέτρων εξαιτίας του κόσμου πού μās ράντιζε μέ λουλούδια, ήθελε νά μās πάρει στά χέρια καί νά μās μεταφέρει κουβαλητούς κι' έπεφταν πάνω στό μπάρ-μπρίζ γιά νά δούν τούς πιλότους τής σοβιετικής άεροπορίας... Ξαναζούσα τίς θαυμαστές στιγμές πού πέρασα όταν πρωτοπήκαμε στην Καβάλα, τόσο ύπέροχος ήταν ό ένθουσιασμός του κομάκη.

Σά φτάσαμε στην πλατεία τόν τράβηξαν άπ' τ' άμάξι τά άνώτερα στελέχη του

Κόμματος καί τών Όργανώσεων καί πιά δέν τόν ξανά 'δα. Τόν άκουσα όμως ύστερ' άπό καμιάν ώρα νά μιλά άπ' τό μπαλκόνι του Έμπορικού Έπιμελητηρίου στά πλήθη πού στριμώχνονταν καί πλημμύριζαν τήν πλατεία, τά μπαλκόνια καί τίς ταράτσες τών τριγυρινών σπιτιών καί τούς γύρω δρόμους καί νά βεβαιώνει πώς ό σοβιετικός στρατός θα εξακολουθούσε τήν άγρια κι' άνελέητη κατάδίωξη τών «φασιστικών καθαρωμάτων» ως μέσα στη φωλιά τους μέχρι πού νά μήν άπομείνει κανένα τους πάνω στη γή.

Μεγάλη κουθέντα κι' άκόμα πύο μεγάλη προσδοκία πού διαψεύστηκε πριν περάσει πολύς καιρός γιά άλλη μιά φορά. Στίς 9 του Όχτώβρη, λίγες μέρες δηλαδή πύο ύστερα, ό Τσώρτσιλ έφτανε άπροειδοποίητα στη Μόσχα κι' άλλαξε τήν πορεία τής ιστορίας τής πατρίδας καί τίς τύχες μας. Τά «φασιστικά καθάρματα» δέν βρίσκονταν μόνο στην αντίπαλη παρατάξη... Ό Σοβιετικός στρατός δέν πέρασε τά σύνορα, οί στημένες άπό καιρό παγίδες λειτούργησαν κανονικά, ή Άριστερά τής Ελλάδας πάτησε τήν πεπονόφλουδα του Δεκέμβρη καί τά δικά μας, τά ντόπια φασιστικά καθάρματα, ξανάπερναν τήν έξουσία στά χέρια τους τήν ώρα πού οί λαοί του κόσμου πανηγύριζαν τό θρίαμβο τής δημοκρατίας.

Άλλά γι' αύτά άς μιλήσουν άλλοι... ■

**ΣΩΛΗΝΕΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΑ ΤΕΜΑΧΙΑ ΕΚ ΣΚΛΗΡΟΥ ΠΟΛΥΒΙΝΙΛΙΟΥ
ΣΑΚΚΟΙ ΥΨΗΛΗΣ ΑΝΤΟΧΗΣ ΠΟΛΥΑΙΘΥΛΕΝΙΟΥ
ΣΩΛΗΝΕΣ «SPIRAFLEX»
ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΦΙΛΜ ΠΟΛΥΑΙΘΥΛΕΝΙΟΥ
ΗΜΙΕΠΕΞΕΡΓΑΣΜΕΝΗ ΠΡΩΤΗ ΥΛΗ ΠΟΛΥΒΙΝΙΛΙΟΥ
ΠΛΗΡΩΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ (CaCo₃) ΥΔΡΟΦΙΛΟΝ / ΥΔΡΟΦΟΒΟΝ
ΔΙΑ ΜΑΛΑΚΑ & ΣΚΛΗΡΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ**

ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΚΑΒΑΛΑΣ Α.Ε. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 54.500.000 ΔΡΧ
ΧΑΛΚΕΡΟ 8 ΧΛΜ.ΟΔΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ - ΞΑΝΘΗΣ
ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ (051) 830071 - 73
ΤΕΛΕΞ 45 165 PLAS GR
ΤΗΛ. ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ 20 400
ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΠΩΛΗΣΕΩΝ 21 821
ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΗ ΘΥΡΙΣ 85
ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑΤΑ : ΠΛΑΣΤΙΚΑΚΑΒΑΛΑΣ

ΟΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΥ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΥ ΚΑΒΑΛΑΣ γιά τά θέματα οικονομικής ανάπτυξεως τής πόλης καί τής περιοχής τής Καβάλας

1. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ

Ύστερα από άγώνες 20 έτών καί πλέον ανακοινώθηκε από τήν Ε.Τ.Β.Α. ότι στις άρχές του 1979 θά καταστεί δυνατή ή εγκατάσταση των πρώτων Βιομηχανικών μονάδων, στην Βιομηχανική Περιοχή Καβάλας.

Πρό διμήνου διήλθε από τήν πόλη μας ό Ύποδιοικητής τής Τραπεζής αύτης κ. Κοντιδής καί κατά τή σύσκεψη πού έγινε στό Γραφείο του κ. Νομάρχου, μέ τήν συμμετοχή Ύπηρεσιακών καί Τοπικών παραγόντων, ή Νομαρχία Καβάλας ύπεσχέθη κάθε βοήθεια, προκειμένου νά καταστεί δυνατή ή κατά τά άνωτέρω εγκατάσταση.

Παρήλθε τό δίμηνο καί μέχρι στιγμής δέν εζητήθη ή βοήθεια αύτή.

Γι' αύτό παρακαλούμε νά ενδιαφερθείτε καί νά διατάξετε τήν επίστευση όλων εκείνων των διαδικασιών πού απαιτούνται, προκειμένου νά λειτουργήσει επί τέλους κάποτε, ή Βιομηχανική Περιοχή Καβάλας.

Παρακαλούμε επίσης όπως, στό Σχέδιο Νόμου, περί κινήτρων γιά τήν ενίσχυση τής περιφερειακής καί οικονομικής ανάπτυξεως τής Χώρας καί συγκεκριμένα στό άρθρο 2 παρ. 4, όπου αναφέρεται ότι, στις μετεγκαθιστάμενες Βιομηχανικές καί Βιοτεχνικές επιχειρήσεις από τήν Α' στις Γ', Δ' καί Ε' Περιοχές καί τήν Βιομηχανική Περιοχή Θεσσαλονίκης, δίδεται δανειακή ενίσχυση μέχρι καί 50% γιά τήν κάλυψη των δαπανών μετεγκαταστάσεως, προστεθεί καί ή Βιομηχανική Περιοχή Καβάλας.

Τέλος παρακαλούμε καί πρós επανόρθωση μέρους τής ζημίας από τίς Κυβερνητικές σκέψεις εγκαταστάσεως των Πετροχημικών εκτός Καβάλας, ή Βιομηχανική μας Περιοχή, ένταχθεί στην 5η Περιοχή Οικονομικών κινήτρων, ως ελάχιστα απέχουσα από τόν όμορον Νομόν Ξάνθης, γιά νά καταστεί δυνατή ή προσέλκυση καί εγκατάσταση Βιομηχανιών εντός αύτης.

2. ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΣ

Πληροφορούμεθα ότι ή συνέχιση άποπερατώσεως τής Έγνατίας Όδου άποφασίστηκε, ότι διετέθησαν γιά τόν σκοπό αύτό τά ποσά εκείνα πού απαιτούνται, ότι εντός των ημερών δημοπρατείται καί άλλα συναφή.

Δυστυχώς τό υπάρχον δίκιο δίκτυο είναι άπαράδεκτο καί δέν μπορεί από χρόνια τώρα νά εξυπηρετήσει τίς ανάγκες κυκλοφορίας τής περιοχής.

Παρακαλούμε νά ενεργήσετε ότι κρίνεται σκόπιμο προκειμένου νά άποπερατωθεί τό έργο αύτό καί νά είστε βέβαιοι ότι πολλαπλώς θά βοηθήσετε όχι μόνο τήν τοπική μας οικονομία άλλα καί τήν Έθνική.

3. ΝΕΟ ΛΙΜΑΝΙ

Τό σημερινό λιμάνι είναι άνεπαρκές καί από χρόνια δέν μπορεί νά εξυπηρετήσει τίς ανάγκες τής Καβάλας, πού είναι ή πύλη του εύρύτερου χώρου τής ζωτικής γιά τήν οικονομία τής Χώρας περιοχής Άνατ. Μακεδονίας-Θράκης.

Σάν έργο έχει υιοθετηθεί άρμόδια (προμελέτη κλπ) τήν ανάγκη δέ δημιουργίας του έχει έπισημάνει, τόσο ό οικός Δρέττα, όσο καί τό συντάξαν τό Χωροταξικό Καβάλας συγκρότημα Παπαγιάννη.

Ή τοποθέτηση του λιμένος γίνεται ανατολικά τής Ν. Καβάλας, άπέναντι καί πολύ κοντά στό χώρο τής Βιομηχανικής Περιοχής, έχει δέ εξαγγελθεί ή διασύνδεσή του, μέσω Τοξοτών Ξάνθης, μέ τό Έθνικό σιδηροδρομικό δίκτυο.

Ή θέση του νέου λιμένος είναι ίδανική, διότι τοποθετείται στην περιοχή όπου προορίζονται νά εγκατασταθούν οι βιομηχανίες, φιλοδοξούμε δέ ότι μέ τήν σιδηροδρομική του σύνδεση καί τό άνοιγμα του Τελωνείου Έξοχής, θά δώσει τήν δυνατότητα στην Καβάλα νά καταστεί Διεθνές Διαμετακομικό Κέντρο. Σχετικά υποβάλλουμε τήν παράκληση όπως επανεξεταστεί τό θέμα Έλευθέρως Βουλγαρικής Ζώνης καί αντί τής Θεσσαλονίκης δημιουργηθεί αύτή στην Καβάλα. Τά επιχειρήματα υπέρ τής απόψεώς μας είναι κατάδηλα καί πολλά.

4. ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ

Τό έργο έχει εξαγγελθεί ως κατεπείγον. Κατεβλήθησαν περί τά 200 εκατομμύρια γιά άποζημιώσεις, έγινε καί ή δημοπράτησή του.

Ό όλος ρυθμός εκτελέσεως του καθυστερεί.

Από τήν άποπεράτωση του θά υπάρθουν άλυσιδωτές εύεργετικές επιπτώσεις στην τοπική μας οικονομία, ιδίως δέ στόν Τουρισμό.

Παρακαλούμε γιά τήν επίστευση των εργασιών.

5. ΜΕΤΑΛΛΕΙΑ ΘΑΣΟΥ

Από 3ετίας περίπου έγινε γνωστόν ότι δύναται νά δημιουργηθεί στόν Νομό μας, μονάδα έμπλοτισμού, σέ συνδυασμό μέ τήν άνεύρεση φυσικών άερίων γιά τήν παραγωγή σπογγώδους σιδήρου.

Από 15ετίας διεκόπη ή λειτουργία των μεταλλείων Θάσου, ή διακοπή δέ αύτή έπληξε τήν τοπική μας οικονομία, τώρα μέ τίς νέες συνθήκες (φυσικά άέρια) νομίζουμε ότι είναι συμφέρουσα καί έπιβεβλημένη γιά τήν Έθνική οικονομία ή επαναλειτουργία των μεταλλείων.

6. ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ ΑΜΜΩΝΙΑΣ

Πρό έτους έχει εξαγγελθεί ή ίδρυση στην Καβάλα τής μονάδος παραγωγής άμμωνίας.

Από τήν εξαγγελία μέχρι σήμερα, έχει συσταθεί ή εταιρία ενώ δέν έχουμε άντιληφθεί άλλη δραστηριοποίηση, γιά τήν ύλοποίηση τής εξαγγελίας.

Επιβάλλεται, γιά λόγους πού δέν χρειάζεται νά αναφέρουμε, ή συντόμευση ενάρξεως των εργασιών δημιουργίας τής μονάδος αύτης, όπως επιβάλλεται νά προχωρήσουν μέ ταχύτερο ρυθμό, οι διαδικασίες, γιά τήν έπекταση του ύφισταμένου εργοστασίου Φωσφορικών Λιπασμάτων.

Στό σημείο αύτό κρίνουμε σκόπιμο νά εκφράσουμε τήν ικανοποίησή μας γιά τήν εξαγγελία ίδρύσεως στην πόλη μας μονάδος παραγωγής ούριας, εύέλπιστούντες ότι σύντομα θά δούμε καί τήν ύλοποίησή.

7. ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ ΙΧΘΥΗΡΩΝ

Γιά τήν αξιοποίηση του έναλίου πλούτου εζητήθη από 15ετίας καί πλέον ή δημιουργία ενός εργοστασίου ιχθυηρών.

Σάν θέμα πέρασε από πολλές φάσεις καί σήμερα ακόμη παρά τίς τεράστιες προσπάθειες πού καταβάλλει ομάδα επιχειρηματιών νά εγκαταστήσουν τό εργοστάσιο αύτό, εξακολουθεί νά καθυστερεί ή ίδρυσή του.

Παρακαλούμε νά άρθούν όλα τά έμπόδια πού κατά καιρούς παρουσιάζονται, νά έπιπευσθούν οι διαδικασίες καί νά λειτουργήσει τό δυνατό ταχύτερο ή μονάδα αύτή πού πολλαπλώς θά βοηθήσει τήν τοπική καί Έθνική μας οικονομία.

8. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ή περιοχή μας έχει όλα τά εχέγγυα νά αναπτυχθεί τουριστικά, άνέκαθεν δέ προσέθελε στην αύξηση του τοπικού εισοδήματος, από τόν τουρισμό.

Διαθέτει σπάνιους αρχαιολογικούς θησαυρούς, μοναδικές φυσικές καλλονές καί άριστες κλιματολογικές συνθήκες.

Ή καθυστέρηση ύπαγωγής τής Θάσου καί των παραλίων του Ν. Καβάλας στην Γ' Περιοχή τουριστικών κινήτρων, έπληξε τόν τουρισμό τής περιοχής, διότι άποθάρρυνε τήν ιδιωτική πρωτοβουλία νά προβεί σέ επενδύσεις, μέ άποτέλεσμα νά στερούμεθα τουριστικής ύποδομής.

Ή προβολή τής περιοχής μας μέσω του ΕΟΤ στό έσωτερικό καί έξωτερικό καί ή άποπεράτωση του νέου αεροδρομίου, νομίζουμε ότι θά ύποβοηθήσει τήν τουριστική ανάπτυξη τής.

9. ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ

Ή Καβάλα στό παρελθόν διεξέδικησε λόγω τής γεωγραφικής της θέσεως καί των άλλων πλεονεκτημάτων της, τήν έδρα του Πανεπιστημίου Άνατ. Μακεδονίας-Θράκης.

Λόγοι σκοπιμότητας έπεκράτησαν τότε καί τό αίτημά μας αύτό δέν ικανοποιήθηκε.

Άλλα ούτε τήν ίδρυση στην Καβάλα Ίατρικής Σχολής έπετύχαμε.

Μετά από πάνδημη κινητοποίηση άποσπάσαμε τήν ύπόσχεση ίδρύσεως Πανεπιστημιακής Κλινικής.

Πέρασε όμως άρκετός χρόνος καί αύτή ακόμη ή Κυβερνητική εξαγγελία δέν ύλοποιήθηκε.

Τό θέμα έχει πολλές πλευρές εύεργετικές, διότι ή περιοχή έχει ανάγκη τής δημιουργίας ενός Ικανού Νοσοκομείου καί ή παρεχόμενη περιθαλψη ποιοτικής θεατίσεως.

10. ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ ΘΑΣΟΥ

Άναμφισβήτητα ή ανακάλυψη ύδρογονανθράκων στην περιοχή μας άποτελέσε σταθμικό γεγονός γιά τήν οικονομία τής Χώρας.

Τήν ανακάλυψη αύτή έχαιρέτησε μέ ένθουσιασμό όλος ό Έλληνικός λαός οι κάτοικοι δέ τής περιοχής μας έκαλλιέργησαν τήν δικαιολογημένη προσδοκία ότι θά προσπορισθούν τά περισσότερα όφέλη. Ή αλυσίδα έμετεπάτη σέ θεβαίοντα όταν διά του στόματος του κ. Πρωθυπουργού έξηγγέλη ότι θά εγκατασταθεί στην Καβάλα τό συγκρότημα των Πετροχημικών.

Γιά λόγους τούς όποιους ελικρινά δέν έπιθυμούμε νά αναφέρουμε ή εγκατάσταση αύτή διαχωρίστηκε καί πλην τής άμμιωνίας οι ύπόλοιπες μονάδες δέν πρόκειται νά εγκατασταθούν στην Καβάλα.

Δέν είναι του παρόντος νά εκφράσουμε τήν πικρία μας καί τήν άπογοήτευσή μας, από τήν ματαίωση αύτή.

Είναι ανάγκη όμως νά τονιστεί μέ έμφαση ότι, ή εκτέλεση όλων των άνωτέρω έργων, κακώς συνδυάστηκε μέ τήν εγκατάσταση των Πετροχημικών καί τώρα μέ τήν ματαίωσή τους έμειναν άνεκτέλεστα.

Ήδη χάθηκε χρόνος πολύτιμος, ό Νομός μας δέ, ό όποιος έχει άποφασιστική συμβολή στό Έθνικό εισόδημα, δικαιούται αναλόγου Κρατικού ένδιαφέροντος, γι' αύτό καί παρακαλούμε γιά τήν επίστευση εκτελέσεως όλων των άνωτέρω γιά νά μπορούμε νά έλπίζουμε σέ καλύτερες ήμέρες.

Η ΚΑΒΑΛΑ ΚΑΙ Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ

του 'Ηλ. Τζάρα

Ἡ Καβάλα, μαζί μέ τό καταπράσινο, στήν ἀγκαλιά τῆς θάλασσάς της, νησί τῆς Θάσου, δέν μένουν ἀγνωστοί τουριστικοί τόποι, ἐδῶ καί μερικά χρόνια.

Ἐκεῖνο, ὅμως, πού δέν γνωρίζουν ἴσως πολλοί, γιά τήν ἀναπτυσσόμενη δεύτερη πόλη τοῦ Ἑλληνικοῦ Βορρᾶ, εἶναι ὅτι ἀποτελεῖ ἕναν ἰδανικά πρόσφορο τόπο γιά ἀνετη διαμονή κάθε ξένου της καί γιά τήν ὁμαδική φιλοξενία συνεδρίων, διασκέψεων, χάρη στόν ἰκανό καί σύγχρονο ξενοδοχειακό της ἐξοπλισμό.

Πραγματικά, σήμερα ἡ Καβάλα χάρη στήν προοδευτικότητα καί αὐτοδύναμη δημιουργία τοῦ ξενοδοχειακοῦ της κλάδου, διαθέτει δέκα μεγάλα ξενοδοχεῖα Α΄ – Β΄ – Γ΄ κλάσεως μέ σύνολο 2.200 κλινῶν, ὅλα σύγχρονης καί φιλότιμης κατασκευῆς, μέ κάθε ἀνεση καί περιποίηση, μέ κατάλληλες αἰθουσες συνεδρίων (παρεκτός καί ἄλλες στήν πόλη) καί ὅλα σέ παραλιακές θέσεις, μέ θέα στήν προκυμαία καί τό πέλαγός της.

Ἐπίσης ἡ πλούσια τοπική της παραγωγή σέ βρώσιμα, ψάρια, κρέατα, φρουτοκηπευτικά, ἐξασφαλίζει τήν ἰδανική διατροφή τοῦ ξένου κάθε ἐκλεκτικῆς ἀπαίτησης.

Ἄλλο χαρακτηριστικό ἡ ὁλόπλευρη συγκοινωνιακή της σύνδεση ἀεροπορική, ὑπεραστικῶν λεωφορείων καί ἀγοραίων ταξί, φέρυ-μπώτ γιά Θάσο κ.ἄ. ἀποκλείουν κάθε πρόβλημα στήν διακίνηση ἐπισκεπτῶν.

Τέλος σημειώνουμε, μέ κάθε δυνατή συντομία τό πλήθος καί τήν ποικιλία σέ ἀξιοθέατα τῆς πόλης καί περιοχῆς (καί Θάσου) γιά νά «γεμίσουν» πολλές ὥρες καί ἡμέρες τῶν ἐπισκεπτῶν. Ἀρχαιολογικά στοῦς Φιλίππους, Ἑνετικά καί Τουρκικά κτίσματα (Φρούριο – Καμάρες) στήν πόλη, πλουτισμένο Μουσεῖο στήν Καβάλα (καί δεύτερο στή Θάσο) ἀρχιτεκτονικοί ρυθμοί, συχνές φολκλορικές ἐκδηλώσεις καί ἀπολαυστικές ἐπιτόπιες γνωριμίες τῆς καλλιέργειας καί ἐπεξεργασίας τοῦ καπνοῦ, τῶν ὑποδειγματικῶν ἀμπελοκαλλιέργειῶν, καί θερμοκηπίων φρουτοκηπευτικῆς παραγωγῆς καί:

Καί ὅλα αὐτά κοντά σέ γραφικές θαλασσινές ἀπλωσιές μέ πλήθος ὁργανωμένων πλᾶς καί κάμπινγκς, ἡ ἄλλες ἀπόμερες ἡσυχες ἀκρογιαλιές, γύρω γύρω στήν πόλη καί στό νησί τῆς Θάσου, πού ἀπέχει μόνο 12 μίλια ἀπό τήν πόλη.

Μέ ἄλλους λόγους ἡ Καβάλα σήμερα εἶναι στήν πρώτη σειρά πρόσφορων τουριστικῶν τόπων γιά νά ἰκανοποιήσει (χωρίς κανένα πρόβλημα) τόν κάθε ἐπισκέπτη της καί νά τοῦ προσφέρει ἀνετη, εὐχάριστη, γοητευτική ἀπολαυή, μαζί μέ ἐντυπωσιακές γνωριμίες καί προσιτές σέ ἡμεδαπούς καί ξένους πληρωμές ὥστε νά τοῦς κερδίζει ἀνεκδοίαστα γιά τή χαρά καί νέας ἐπισκέψεως καί διαμονῆς τους.

ΟΙ ΞΕΝΟΔΟΧΟΙ ΤΗΣ ΚΑΒΑΛΑΣ

Μέ ἀφορμή τό ἀφιέρωμα τοῦ ΑΝΤΙ στήν πόλη τῆς Καβάλας ὁ «Σύνδεσμος Ξενοδόχων νομῶν Καβάλας καί Ξάνθης» μᾶς ἔστειλε τήν ἀκόλουθη ἐπιστολή:

Πρός τό
Περιοδικόν ΑΝΤΙ
Δημοχάρους 60 – Ἀθήνα

Ἡ Ἑνωση Ξενοδόχων Καβάλας – Ξάνθης χαιρετίζει τήν προσπάθεια τοῦ περιοδικοῦ γιά τήν ἔρευνα καί προβολή τοῦ Ἑλληνικοῦ χώρου. Ἰδιαίτερα τό ἀφιέρωμα στήν πόλη τῆς Καβάλας.

Γιά τά ἄπειρα πλεονεκτήματα τῆς περιοχῆς, πού προσφέρονται στόν ἐπισκέπτη, ἀφήνουμε στήν κρίση καί ἰκανότητα τῶν συνεργατῶν τοῦ περιοδικοῦ σας.

Ὑπογραμμίζει ἰδιαίτερα μόνον τήν ἐπάρκεια σέ Ξενοδοχεῖα, πού διαθέτει σήμερα ἡ πόλις Καβάλα, τήν ὑψηλή τους ποιότητα καί ἐξυπηρέτηση, καθῶς καί τό φιλικό περιβάλλον πού ἐπικρατεῖ σέ κάθε κατήγορία ἀπό τά ἀκόλουθα Ξενοδοχεῖα μας:

TOSCA BEACH Α΄ κατηγορίας κλίνει 199 τηλεφ. 051/225.003

ΓΑΛΑΞΙΑΣ Β΄ κατηγορίας κλίνει 283 τηλεφ. 051/224.811

ΛΟΥΣΗ Β΄ κατηγορίας κλίνει 400 τηλεφ. 051/832.600

ΦΙΛΙΠΠΟΙ Β΄ κατηγορίας κλίνει 82 τηλεφ. 051/222.856

ΩΚΕΑΝΙΣ Β΄ κατηγορίας κλίνει 318 τηλεφ. 051/221.980

ΕΣΠΕΡΙΑ Γ΄ κατηγορίας κλίνει 200 τηλεφ. 051/229.621

ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ Γ΄ κατηγορίας κλίνει 28 τηλεφ. 051/223.543

ΝΕΦΕΛΗ Γ΄ κατηγορίας κλίνει 99 τηλεφ. 051/227.441

ΠΑΝΟΡΑΜΑ Γ΄ κατηγορίας κλίνει 91 τηλεφ. 051/224.205

ΟΛΥΜΠΙΟΝ Β΄ Ξενῶν κλίνει 25 τηλεφ. 051/222.037

ΑΤΤΙΚΟΝ Δ΄ κατηγορίας κλίνει 28 τηλεφ. 051/222.257

ΕΥΡΩΠΗ Δ΄ κατηγορίας κλίνει 25 τηλεφ. 051/220.227

ΠΑΘΕΝΩΝ Δ΄ κατηγορίας κλίνει 20 τηλεφ. 051/223.205

ΡΕΞ Δ΄ κατηγορίας κλίνει 20 τηλεφ. 051/223.393

ΠΑΓΓΑΙΟΝ Ε΄ κατηγορίας κλίνει 22 τηλεφ. 051/223.689

ΛΥΔΙΑ Δ΄ κατηγορίας, Κρηνίδες, κλίνει 16 τηλεφ. 051/251.203

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ Ε΄ κατηγορίας, Κεραμωτή, κλίνει 17 τηλεφ. 0591/51.230

ΕΞΑΣΤΕΡΟΝ Ε΄ κατηγορίας, Κεραμωτή, κλίνει 16 τηλεφ. 0591/51.230

ΒΟΥΡΝΕΛΗΣ Β΄ Ξενῶν Ν. Ἡρακλείτσα, κλίνει 24 τηλεφ. 0592/71353

Ὁ ἐπισκέπτης τοῦ καλοκαιριοῦ, στήν Καβάλα μπορεῖ νά χαρεῖ τόν ἥλιο καί τήν θάλασσα, στίς ἀπέραντες ἀκρογιαλιές τῆς Γαλάζιας μας Πολιτείας, ἐξασφαλίζοντας ἔτσι θαυμάσιες διακοπές.

Τήν χειμερινή περίοδο στόν ἀναγνώστη τοῦ περιοδικοῦ σας, πού θά ταξιδέψει γιά ἐργασία ἢ ξεκούραση καί ἀναψυχή, στήν πάντα ἡλιόλουστη περιοχή μας, συστήνεται νά ἐπωφεληθεῖ ἀπό τίς χαμηλές τιμές τῶν ξενοδοχείων τήν ἐποχή αὐτή.

Ὑποσχόμεθα ὅτι ἡ ἐπιστροφή του, θά εἶναι γεμάτη εὐχάριστες ἐντυπώσεις.

Εὐχόμαστε ἐπιτυχία στήν ἀξιόλογη προσπάθειά σας.

Μέ φιλικούς χαιρετισμούς

Ὁ
Πρόεδρος
ΗΛΙΑΣ ΤΖΑΡΑΣ

Ὁ
Γεν. Γραμματεὺς
ΑΘΑΝ. ΤΖΙΜΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ἀμερικῆς 2 – Ἀθῆναι Πληροφορίες: Τηλ. 3222-545

ΦΙΛΙΠΠΟΙ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΜΗΜΑΤΑ ΑΥΤΩΝ

1. ΠΥΤ ΑΤΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΝΗΣΩΝ

Ἔδρα: Ἀθῆναι Τηλ: 3223111

ΤΜΗΜΑ ΕΟΤ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ

Ἔδρα: Ρόδος, Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου καὶ Παπάγου, Τηλ: (0241) 23655, 23255, 21921

ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΚΩ

Τηλ: (0242) 28572

2. ΠΥΤ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Ἔδρα: Θεσσαλονίκη, Μητροπόλεως 34 Τηλ: (031) 271888, 222935, 225770

3. ΠΥΤ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ

Ἔδρα: Καβάλα, Φιλελλήνων 2 Τηλ: (051) 28762

ΠΕΡΙΠΤΕΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΚΑΒΑΛΑΣ

Τηλ: (051) 22425

ΣΥΝΟΡΙΑΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ ΚΗΠΩΝ ΕΒΡΟΥ

Τηλ: (0555) 21336, 31237.

4. ΠΥΤ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ ΚΑΙ ΔΥΤ. ΣΤΕΡΕΑΣ

ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἔδρα: Πάτραι, Γλυφάδα Πατρῶν – Νέος Μεθωριακός Σταθμός Τηλ: (061) 420304 420305

5. ΠΥΤ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Ἔδρα: Λάρισα, Βασ. Σοφίας 52 Τηλ: (041) 250919

ΤΜΗΜΑ ΕΟΤ ΒΟΛΟΥ

Ἔδρα: Βόλος, Πλατεία Ρήγα Φερραίου Τηλ: (0421) 23500 24915

6. ΠΥΤ ΚΡΗΤΗΣ

Ἔδρα: Ἡράκλειον, Ξανθουδίδου 1 Τηλ: (081) 282096 280556

ΤΜΗΜΑ ΕΟΤ ΧΑΝΙΩΝ

Ἔδρα: Χανιά, Ἀκτή Τομπάζη 6 Τηλ: (0821) 26426

7. ΠΥΤ ΗΠΕΙΡΟΥ

Ἔδρα: Ἰωάννινα, 28ης Ὀκτωβρίου 19 Τηλ: (0651) 25086

ΤΜΗΜΑ ΕΟΤ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

Ἔδρα: Κέρκυρα, Διοικητήριον Κερκύρας Τηλ: (0661) 30360, 30520, 30292

Τό 'Ιμαρέτ

Τό 'Ιμαρέτ

Τό 'Ιμαρέτ είναι ένα άριστούργημα ισλαμικής τέχνης που κτίστηκε από τόν ιδρυτή της αιγυπτιακής δυναστείας Μωχάμετ 'Αλυ και βρίσκεται στα κρᾶσπεδα της παλιάς πόλης της Καβάλας. Πιο πάνω στη παλιά πόλη δεσπόζει τό μεσαιωνικό παράλιο τείχος της. Τό κτίριο του 'Ιμαρέτ ὅπως καί τό σπίτι πού γεννήθηκε ὁ Μωχάμετ 'Αλυ είναι καί σήμερα ιδιοκτησία του αἱγυπτιακοῦ κράτους καί βρίσκονται, ὑποτίθεται, ὑπό τήν ἐπιμέλεια τῆς αἱγυπτιακῆς πρεσβείας.

Ἀντίθετα μέ τό σπίτι του Μωχάμετ 'Αλυ, πού φροντίζεται καί βρίσκεται σήμερα σέ πολύ καλή κατάσταση, τό κτίριο του 'Ιμαρέτ είναι ἀπελπιστικά ἐγκαταλειμμένο, καί πνίγεται σ' ἀγριόχορτα καί τά σκουπίδια, σέ ἀρκετά σημεία του ἄρχισε νά καταρέει καί ἡ γενική εἰκόνα εἶναι ἐνός ἐτοιμόροπου κτίσματος. Μέ τρία αἶθρια πού ἀποτελοῦν μοναδικούς χώρους ἐκδηλώσεων περιτριγυρισμένα ἀπό πλῆθος μικρῶν καί μεγαλύτερων χώρων, τό κτίριο του 'Ιμαρέτ κατάλληλα φροντισμένο θά μπορούσε νά φιλοξενήσει μιά σειρά ἀπό πολιτιστικές καί κοινωνικές λειτουργίες καί νά δώσει ἔτσι μιά ἀκτινοβολία στήν ἱστορική συνοικία ἀλλά καί ὁλόκληρη τήν πόλη τῆς Καβάλας.

Τό σπίτι του Μωχάμετ 'Αλυ

Θέατρο καί Κινηματογράφος

Οἱ κινηματογράφοι τῆς Καβάλας κατεδαφίζονται ἕνας-ἕνας. Παραμένουν τέσσερις χειμερινοί καί ἕνας θερινός (πού πέρσι δέχτηκε τήν εἰσβολή ἐνός φορτηγοῦ). Ἀλλά καί αὐτός θά κατεδαφιστεῖ ἀφοῦ τό δημοτικό συμβούλιο στό ὁποῖο ἀνήκει τό οἰκοπέδο του μοναδικοῦ αὐτοῦ θερινοῦ κινηματογράφου τῆς πόλης, πήρε τή σχετική ἀπόφαση.

Στά ἔργα πού παίζονται στήν πόλη κυριαρχοῦν τά πορνό - μόδα πού κυριαρχεῖ βέβαια ἀπό ἄκρο εἰς ἄκρο τῆς ἐλληνικῆς ἐπαρχίας - καί τά καρτέ ἐνῶ ἡ καλύτερη περίπτωση εἶναι νά ἔλθῃ καμιά «μεγάλη ἐμπορική ἐπιτυχία». Κάθε Κυριακή ἕνα μικρό σχετικά ποσοστό θεατῶν παρακολουθεῖ τίς προβολές τῆς κινηματογραφικῆς Λέσχης τῆς πόλης πού εἶναι παράρτημα του Συνδέσμου Φίλων Γραμμάτων καί Τεχνῶν ὅπως καί τίς παραστάσεις πού ὀργανώνει τό «Θεατρικό Ἑργαστήρι». Τό τελευταῖο, ἀνέβασε τά δύο τελευταῖα χρόνια στήν Καβάλα ἀλλά καί σέ ἄλλες πόλεις καί σέ χωριά του νομοῦ τά ἔργα «Τρόμος καί ἀθλιότητα του Γ' Ράιχ», του Μπρέχτ, «Ὁ Δράκος» του Σβάρτς καί ἐτοιμάζει τώρα ἕνα ἔργο του Γιώργου Ἀρμένη πού θά παρουσιαστεῖ ἐδῶ, γιά πρώτη φορά στήν Ἑλλάδα.

Ὁ μαστρο-Ἡλίας

Περπατώντας κανέναν τήν «Παναγιά» τῆς Καβάλας, στήν ὁδὸ Ἰουστινιανοῦ καί σ' ἕνα σημείο ὅπου ὑψώνεται ἕνα κυπαρίσσι θά ξαφνιαστεῖ βλέποντας μιάν ἐντονη ἄλλαγή. Ἀσβεστωμένα κρᾶσπεδα καί σκαλιάκα στήν παράδο πού κατηφορίζει πρὸς τό παλαιό τείχος κι' ἕνα συντριβάνι μέ χαρακτηριστικές διακοσμήσεις στήν ταράτσα-ἐνός καινούργιου σπιτιοῦ.

Ἐκεῖ βρίσκεται ὁ «μικρός παράδεισος» του 70χρονοῦ μαστρο-Ἡλία Πολοῦ. Συντριβάνια, γλυπτές μορφές καί στολίδια καμωμένα μέ τά πιο εὐτελῆ ὕλικά καί ἐκθαμβωτικά χρώματα, φῶτα καί λουλούδια ἄλλα πλαστικά καί ἄλλα φυσικά. Μέσα σ' ἕνα μικρό δωμάτιο πίνακες, μακέττες, περιστρεφόμενοι δίσκοι μέ εἰκονογραφημένες παράλληλες ἱστορίες, ψάρια πουλιά καί ἄγιοι. Ἐνα σύνολο «Kitsch» ἀλλά μέ

πολύ προσωπικό χαρακτήρα καί τόνο. Εἶναι ὅ,τι δημιουργεῖ ἡ ἐκφραστική δύναμη καί ζωτικότητα του χτυπημένου ἀλλά ἀκατάβλητου αὐτοῦ πρόσφυγα ἀπὸ τή Σμύρνη. Ὁ μαστρο-Ἡλίας πού ξέρει του κόσμου τίς τέχνες-ὑπῆρξε τυροκόμος, οἰκοδόμος, καπνεργάτης, θεριστής καί χίλια δυό ἄλλα, τά δύο-τρία τελευταῖα χρόνια, ἄρχισε νά ζωγραφίζει καί νά πλάθει μορφές καί παράλληλα νά γράφει ποιήματα καί κείμενα γιά νά ὑποστηρίξει τό δίκιο του - προσωπικό, ἔθνικό, καλλιτεχνικό καί συνδικαλιστικό. Ἡ γωνιά ὅπου ζεῖ μέ τή γυναῖκα του καί τά ἐγγόνια του ἀποτελεῖ γιά τό ντόπιο καί τόν ξένο περαστικό μιά γωνιά ἀπ' αὐτές πού σπάνια συναντᾶ στίς ἀφιλόξενες πόλεις, εἶναι ἡ στέγη ἐνός ἀνθρώπου πού ἀγαπᾷ τή ζωὴ καί ἀγωνίζεται γι' αὐτήν...

Τό παζάρι

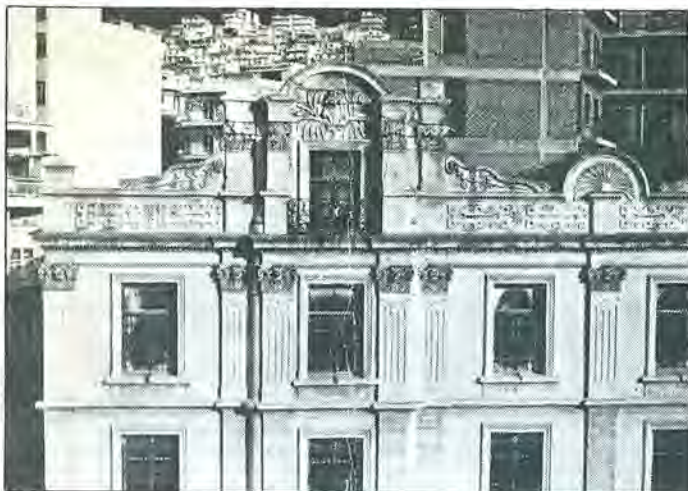
Μιά παλιά συνήθεια ἐμπορικῆς συναλλαγῆς μέ ἀρκετή γραφικότητα, πού ἐπιβιώνει ὡς τίς μέρες μας. Κάθε Σάββατο στήν Καβάλα, τά δρομάκια, δόρεα ἀπὸ τήν κεντρική πλατεία Ὀμονοίας γεμίζουν ἀπὸ κόσμο πού ἀγοράζει καί πουλά. Εἶναι τό παζάρι τῆς πόλης. Οἱ παραγωγοί τῶν γύρω περιοχῶν κατεβαίνουν μέ τά προϊόντα τους, ἐνῶ οἱ ντόπιοι μικροβιοτέχνες ἐκθέτουν τά ἐμπορεύματά τους.

Τό ἀντίστοιχο παζάρι στή Δράμα, γίνεται κάθε Πέμπτη, ἐνῶ ἐκεῖνο τῆς Ξάνθης πού γίνεται κάθε Σάββατο, ὅπως καί στήν Καβάλα εἶναι πλούσιο σέ κίνηση, πολυχωμία ἀνθρώπων καί ἐμπορευμάτων.

Η ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΤΟΥ ΑΝΤΙ

Οἱ φίλοι του ΑΝΤΙ στήν Καβάλα μπορούν νά προμηθευθῶνται τό περιοδικό ἐκτός ἀπὸ τά περίπτερα καί ἀπὸ τά βιβλιοπωλεῖα:

- Δημ. Κελαϊδίτη, Ὀμονοίας 44 καί
- Θαν. Κοσκινιώτη, Βενιζέλου 34.

Ἡ παλιά ἀγροτική Τράπεζα

Μετά ἀπό καιμπάνια τῆς τοπικῆς ἐφημερίδας «Πρωϊνή» ἡ νέα διοίκηση τοῦ Τεχνικοῦ Ἐπιμελητηρίου τῆς Καβάλας πρότεινε στήν Ἀρχαιολογική Ὑπηρεσία τήν ἀγορά τοῦ κτιρίου τῆς παλιάς Ἀγροτικῆς Τράπεζας. Κι' αὐτό, γιατί τό κτίριο ἀποχαρρακτηρί-

στηκε ἀπό διατηρητέο μνημεῖο καί τώρα κινδυνεύει νά κατεδαφιστεῖ καί νά ἀντικατασταθεῖ ἀπό πολυκατοικία.

Ἡ πρόταση πρέπει νά νιοθετηθεῖ ἀφοῦ ἐξασφαλίζει τή σωτηρία ἑνός μοναδικοῦ νεοκλασσικοῦ κτιρίου μέ πλούσια ἀνάγλυφα καί διακοσμήσεις. Μαζί μέ τρία ἄλλα νεοκλασσικά κτίρια ἀποτελεῖ ἕνα «σῆμα» καί τή μνήμη πού χαρακτηρίζει μιάν ὁλόκληρη ἐποχή στήν ἱστορία τῆς πόλης.

Δυό στέκια

Λίγο παλαιότερο ἀπό τή μεγάλη στροφή τῆς ἐθνικῆς ὁδοῦ πρὸς τό κέντρο τῆς Καβάλας λειτουργεῖ ἀπό τό 1928 ἡ ταβέρνα τοῦ Σαμαρά καί μένει ἀνοικτή μέχρι ἄργα τό βράδυ.

Ἀπέναντι ἀκριβῶς ἀπό τό ἱμαρέτ, ἐκεῖ πού ἀρχίζουν τά ἀνηφορικά πετροστρωμένα δρομίσια πρὸς τήν παλιά πόλη, θρίσκειται μιὰ ἄλλη ταβέρνα, τοῦ Μπάμπη-Μήτσου.

Πρόκειται γιά δυό ξεχωριστά στέκια ἀπό τά ἐλάχιστα πού ἀπομένουν στήν πόλη.

Ἐδῶ συχνάζουν παρέες μέ παλιούς καπνεργάτες καί γέροντες πού αὐτοὶ διηγοῦνται ἱστορίες ἀπό τίς μεγάλες ἀπεργίες καί τοὺς δυό μεγάλους πολέμους ἄλλὰ καί ἀπό τήν ἑποποιία τῆς ἐθνικῆς μας ἀντίστασης.

Τό Πνευματικό Κέντρο

Ἀρχίζουν στήν Καβάλα οἱ ἐργασίες γιά τή μετατροπὴ παλιάς δημοτικῆς κτιριαποθήκης σέ πνευματικό κέντρο τῆς πόλης. Ἡ αἴθουσα προβλέπεται νά περιλαμβάνει θέατρο, αἴθουσα προβολῶν καί συγκεντρώσεων, λέσχης πολιτιστικῶν συλλόγων καί μουσική μέ ἐκθέσεις ἀπό τήν ἱστορία τῆς πόλης.

δειγμα γιά μίμηση. Στήν παρουσίαση πού ἦταν συνθεμένη ἀπὸ ἐπιμέρους ἐνότητες – ἀφαίρεση, εἰκόνα – ἀντικείμενο – γεωμετρία – ἐπέμβαση – τεχνολογία – πήραν μέρος 44 καλλιτέχνες. Παρὰ ὁρισμένες ἀπουσίες πού σημειώθηκαν ὅπως π.χ. ἀπὸ τήν ἐνότητα – ἀφαίρεση – ἡ παράλειψη τοῦ Ν. Χατζηκυριάκου-Γκίκα πού στάθηκε πρωτεργάτης τῆς τεχνοτροπίας αὐτῆς στόν τόπο μας – ἡ παρουσίαση στό σύνολό τῆς μᾶς κατατόπιζε μέ ἕναν πολύ ἐποικοδομητικό τρόπο στίς διάφορες τάσεις καί τά «ρεύματα» πού κατεργάζονται οἱ Ἕλληνες καλλιτέχνες. Μᾶς δόθηκε ἔτσι ἡ εὐκαιρία – κάτι πού εἶναι ἰδιαίτερα πολυτιμο γιά τοὺς νέους – νά ἀξιολογήσουμε καί νά σταθμίσουμε ἀπὸ κοντά τήν «ποιότητα» καί τήν «ἰδιοσυγγρασία» τῆς σύγχρονης τέχνης στόν τόπο μας καί νά διαμορφώσουμε μιάν «ἐντύπωση» καί μιάν ὀπτική ἐμπειρία πύο συνολική καί πύο «σταθερή» ἀπὸ αὐτὴν πού εἴχαμε μέχρι τώρα. Ἡ ἄρτια παρουσίαση καί γενικά τό «στέσιμο» τῶν ἔργων στό χώρο ἀντιπροσώπευε ἀκόμα ἕνα θετικό στοιχεῖο στήν ἐκθεση αὐτήν. Θά εὐχόμαστε μιάν ἀνάλογη παρουσίαση νά ἐνθμερώσει στό μέλλον καί ἄλλα κράτη πάνω στά ἀντιπροσωπευτικότερα ρεύματα τῆς σύγχρονης Ἑλληνικῆς τέχνης.

Ντ. Ρ.

Οἱ Καραγκούνηδες

Ἐγινε τὸν περασμένο μήνα – γιά πρώτη φορά – τό Συνέδριο Θεσσαλικῶν Σπουδῶν γιά τοὺς Καραγκούνηδες τῆς Δυτ. Θεσσαλίας ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ ὑπουργείου Πολιτισμοῦ καί Ἐπιστημῶν.

Τῆς δυό πρώτες μέρες οἱ ἐργασίες ἔγιναν στήν Καρδίτσα ἐνῶ τίς ὑπόλοιπες στά Τρίκαλα. Ἡ συμμετοχὴ ὁμιλητῶν πού ἔκαναν διάφορες ἀνακοινώσεις ἱστορικοῦ, λαογραφικοῦ, γλωσσολογικοῦ κλπ. περιεχομένου καθὼς καί κόσμου ἦταν σημαντική. Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς ὁ ἱστοριοδίφης καί λαογράφος κ. Εὐαγ. Ἀγγελῆς ἔκανε δυό ἀνακοινώσεις: α) ἡ καταγωγή τῶν Καραγκούνιδων καί β) ἡ φορεσιὰ τῆς Καραγκούνας.

Οἱ Καραγκούνηδες, αὐτόχθονες κάτοικοι τοῦ Θεσσαλικοῦ κάμπου ἐδῶ καί μερικὲς χιλιετηρίδες ἔμειναν ριζωμένοι καί προσαρμωμένοι βιωματικά στόν ἴδιο αὐτό χώρο χωρὶς νά μετακινηθοῦν καθόλου. Οἱ Καραγκούνηδες ἀκόμα καί σήμερα χρησιμοποιοῦν ἀρχαῖες λέξεις ἐνῶ οἱ διάφοροι σχεδιασμοὶ στά κεντήματα τῆς φορεσιᾶς τοὺς ἀποτελοῦν τὴ συνέχεια ἀπὸ πανάρχαια μοτίβα.

Ἐκδήλωση τοῦ ANTI γιά τήν Καβάλα

αντί

Τὸ ἀναπτυξιακὸ πλῆθος τοῦ νομοῦ

κυκλοφορεῖ το Σάββατο 2 Δεκεμβρίου

ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΟ στήν πόλιν τῆς

ΚΑΒΑΛΑΣ

ΕΡΕΥΝΕΤ - ΠΕΡΙΟΡΙΖΕΙ

ἡ ΠΟΛΙΤΙΚὴ - ΠΟΛΙΤΕΙΑ καὶ ΚΟΙΝΩΝΙΚὴ ἹΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

ΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

με τὴν ἐκπαρὰ τῆς ἐκείνης ἐκδόσεως:

το ANTI ὁργανισμὸς ΣΥΖΗΤΗΣΗ με θέμα:

Ἡ ΑΝΑΠΤΥΞΗ καὶ ΜΕΡΙΚΕΣ ΑΠΩΣΕΙΣ ΤΗΣ

παρούσης μέρας:

οἱ καθήκοντες τοῦ νομικοῦ:

Β. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ, Γ. ΒΟΥΔΟΥΡΗΣ, Δ. ΦΑΤΟΥΡΟΣ

καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι ΣΠ. ΠΑΠΑΣΤΗΛΙΑΔΟΥΠΟΥΛΟΣ

Εἰσὸς ὁμιλητὴς τοῦ νομοῦ:

τῶν Μ. ΚΟΜΙΝΗΔΟΥ καὶ Β. ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΒΑΛΑ.

-16 Δεκεμβρίου, ὥρα: 7.30 πμ, εἰσόδος: ἐξουδενωμένη GALAXY

Ἀφίστα γιά τήν ἐκδήλωση τοῦ ANTI

Μέ τὴν εὐκαιρία τῆς εἰδικῆς ἐκδόσεως γιά τὴν πόλιν τῆς Καβάλας τό ANTI ὁργανισμὸς μιὰ ἐνδιαφέρουσα – πιστεύουμε – συζήτηση πού ἀφορᾷ ὅλους τοὺς κατοίκους τῆς πόλης μέ θέμα «Ἡ ἀνάπτυξη καί μερικές ἀπώσεις τῆς».

Στὴ συζήτηση πού θά γίνεῖ στίς 7.30 πμ. στήν αἴθουσα τοῦ ξενοδοχείου ΓΑΛΛΕΙΑΣ θά λάβουν μέρος οἱ καθηγητὲς Πολυτεχνείου Θ. Ἀργυροπούλου, Γ. Βουδούρης, Δημ. Φατούρος, καί ὁ οἰκονομολόγος Σπύλιος Παπαοπηλιόπουλος. Μετὰ τίς σύντομες εἰσηγήσεις τοὺς θά ἀκολουθήσει συζήτηση μέ ἀφορμὴ τίς ἐρωτήσεις καί τὰ θέματα πού θά θέσει τό ἀκροατήριον. Στό τέλος θά προβλεφθεῖ ἡ 40λεπτη ταινία – ντοκυμανταὶρ «ΚΑΒΑΛΑ» πού γυρίσαν ἡ Μαρία Κομνηνοῦ καὶ ὁ Θ. Ἀδαμόπουλος. Ἡ ταινία ἀναφέρεται στήν πολιτικὴ ἱστορία τῆς πόλης.

ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

ΤΟ Πολιτιστικό κίνημα της νεολαίας τείνει τα τελευταία χρόνια να αυτονομηθεί από την κυρίαρχη κουλτούρα και να επιβάλλει το δικό του πρόσωπο. Νέες απόψεις επεξεργάζονται και κάποιες άλλες προοπτικές ανοίγονται με τις πρωτοβουλίες και το συγκεκριμένο έργο που επιτελούν ομάδες νέων στους οργανωμένους φορείς της Νεολαίας (πολιτικές νεολαίες, φοιτητικά όργανα, συνδικάτα κλπ.).

ΤΟ ΑΝΤΙ πραγματοποιήσε μία έρευνα στην οποία συμμετείχαν στελέχη του πολιτιστικού κινήματος της Νεολαίας. ΣΕ προηγούμενα τεύχη δημοσιεύσαμε κείμενα των: Θ. ΠΛΑΤΙΑ, Β. ΜΑΥΡΟΥΔΗ, και του Φοιτητικού Όμιλου Θεάτρου και κινηματογράφου του Α.Π.Θ. και του Α. ΚΥΡΑΝΗ. Σήμερα, δημοσιεύουμε την άποψη του ΒΑΣΙΛΗ ΚΑΨΑΜΠΕΛΗ.

Η Δικτατορία άφησε στο μεταπολιτευτικό νεολαϊστικό πολιτιστικό κίνημα μία πολύ συγκεκριμένη και σαφή κληρονομιά. Ήταν η κληρονομιά που οικοδομήθηκε στη βάση μιας έντονης πολιτικοποίησης με άξονα αντιδικτατορικό, μιάς συμπίεσης ενός αναπτυσσόμενου καθαρά πολιτικού λόγου και μιάς αναγκαστικής διεξόδου του στην πολιτιστική δραστηριότητα.

Η χρήση του πολιτιστικού προϊόντος για τη διατύπωση ενός πολιτικού (με τη στενή έννοια του δρου) λόγου οδήγησε στον παραμερισμό ορισμένων προβλημάτων και στη συμπύκνωση ορισμένων άλλων. Για παράδειγμα το ζήτημα της σχέσης παραγωγού-προϊόντος-καταναλωτή (που αυτόνομη τίθεται σήμερα σε κάθε μελέτη του πολιτιστικού φαινομένου που απαιτείται) τον έαυτο της πληρότητας) λήθη ή κληρονομία της ένταξης, ενώ απ' την άλλη χρησιμοποιήθηκε σαν μέθοδος αξιολόγησης ένας έντελως παραδοσιακός κατακερματισμός του πολιτιστικού προϊόντος και άποψη απ' αυτό των «συστατικών» του μερών. Για παράδειγμα, μιλώντας για το θεατρικό θέαμα, διαχωρίζαμε: κείμενο, σκηνοθεσία, ήθοποι, σκηνογράφο, μουσική κλπ., διαπράττοντας έναν κατακερματισμό που απέδιδε στην απόσπαση (και υπερεκτονισμό) των λεκτικών εκφραστικών μέσων, μιά που αυτά, για ευνόητους λόγους, μπορούσαν εύκολότερα να γίνουν φορείς του λανθάνοντος πολιτικού λόγου. Κι' ακόμα παραπέρα, αγνοήθηκε και σ' αυτό ακόμα το κατακερματισμένο θέαμα, ή διαλεκτική του «τί» και του «πώς» (μέσα απ' την επισημοποίηση, στη γλώσσα της κριτικής, του διαχωρισμού τους – και άρα και της δυνατότητας τους να δικαιώνονται το ένα ανε-

ξάρτητα από το άλλο). Τό σχετικό λαοκράτισμα της λογοκρισίας στα τελευταία χρόνια της Δικτατορίας επέτεινε αυτή την κατάσταση, καθώς όλο και περισσότερο επέτρεπε την εισβολή του «καθαρού» πολιτικού λόγου στο θέαμα, που γινόταν έτσι, όλο και περισσότερο κείμενο-σύνθημα-μήνυμα. Έτσι δημιουργήθηκε το κλίμα των πεισμένων χειροκροτημάτων στις κινηματογραφικές και θεατρικές αθούσες (στά «σημεία-κλειδιά» του θεάματος), των παράνομων ακροάσεων Θεοδωράκη, της «αντιστασιακής» πώλησης και πεζογραφίας – τό κλίμα επίσης εκείνο που δέν ευνόησε (και τελικά αρνήθηκε να ενσωματώσει) τις «Μέρες του '36» του Αγγελόπουλου.

Ενώ μ' αυτούς τους δρους πραγματοποιούνταν η ανάπτυξη του νεολαϊστικού πολιτιστικού κινήματος, η κυρίαρχη αντίθεση στην πολιτική σκέψη των νέων βαθμιαία μετατοπιζόταν. Έχοντας ξεκινήσει απ' την πολιτική αντιπαράθεση ενάντια σε μία συγκεκριμένη μορφή άστικής κυριαρχίας (τη στρατοκρατική δικτατορία) κινήθηκε προοδευτικά προς μίαν επανατοποθέτηση της διαχωριστικής γραμμής σε αντιπαράθεση τώρα πιά με το σύνολο της άστικής εξουσίας. Τό αρχικό ούμανιστικό ξέσπασμα ανθρώπων που ψηλαφούσαν, μέσα απ' τό συγκεκριμένο ταξικό τους σίγμα (διανοούμενοι-φοιτητές) την αληθινή ταυτότητα της γενιάς τους, βιωμένη μέσα απ' τα πραγματικά αδιέξοδα ενός αντιφατικού κι' αναχρονιστικού εκπαιδευτικού συστήματος, μιάς εκρηκτικής νεολαϊστικής (κύρια) άστυφιλίας, μιάς μπλοκαρισμένης ανάπτυξης διαπροσωπικών σχέσεων κλπ., σιγά-σιγά μετατράπηκε σε μιά όλο και περισσότερο βαθιά διερεύνηση των πραγματικών προβλημάτων, σε μιά όλο και

πιο ολοκληρωμένη αυτοσυνείδηση, που εκφράστηκε με μιά προοδευτική στροφή στο Μαξισμό. Έτσι τό νεολαϊστικό κίνημα στο σύνολό του (και τό πολιτιστικό μαζί) κινήθηκε προς την Αριστερά (πράγμα που ολοκληρώθηκε μετά τη Δικτατορία κι' επικυρώθηκε απ' τη συντριπτική – κι' ασύμβατη με τόν ύπόλοιπο Έλλαδικό χώρο – επικράτηση των αριστερών δυνάμεων στις φοιτητικές εκλογές).

Έχει σημασία εδώ ν' αναγνωρίσουμε πώς αυτή η ριζοσπαστικοποίηση έγινε με τους ίδιους πύσσους ή παραγκωνισμούς προβλημάτων) με τούς όποιους αναπτύχθηκε στα αρχικά του στάδια τό αντιδικτατορικό νεολαϊστικό πολιτιστικό κίνημα. Έγινε μέσα στο ίδιο κλίμα, ξεπήδησε απ' την ίδια μήτρα: τό «μήνυμα» του πολιτιστικού προϊόντος που στα πρώτα χρόνια αυτού του κινήματος ήταν, ως πούμε σχηματικά, «η αντίσταση/έξοδος του Ανθρώπου ενάντια στο (στην) Σύστημα/Καταπίεση», έγινε τώρα: «η έξοδος των καταπιεσμένων τάξεων ενάντια στις κυρίαρχες». Τά χειροκροτήματα στην αθούσα του «Λάκκου και της φάδας» του Μ. Ποντίνα μεταφέρθηκαν στις αθούσες του «Θωρηκτού Ποτέμκιν» και οι βραδιές Σεφέρη αντικαταστάθηκαν απ' τις βραδιές Βάρναλη και Ρίτσου.

Σήμερα ή τέτοια καταγωγή και ανάπτυξη του σημερινού νεολαϊστικού πολιτιστικού κινήματος είναι τόσο δοσμένη, όσο κι' ένα ιστορικό γεγονός, και διατύπωση κατηγοριών τύπου: «καλώς» ή «κακώς» έγινε, δέν έχει καμιά αξία· αντίθετα, σημασία έχει να δούμε αν έφτασε πιά στο όριο της, αν εξαντλήθηκε, αν έπαψε πιά να δημιουργεί, αν εκφυλλίστηκε σ' ένα μονότονο κι' επικίνδυνο ρετρό. Η σημερινή νεολαία είναι μιά έπομένη γενιά απ' αυτήν του Πολυτεχνείου, ό πολιτικός του λόγος μπορεί ν' αναπτυχθεί καθαρός, αυτός ος (στό βαθμό φυσικά που ή ίδια ή νεολαία είναι ικανή να τό κάνει), χωρίς να χρειάζεται να κρυφτεί στο πολιτιστικό προϊόν, κι' αν έχουμε σ' αλήθεια την επιθυμία να συνεχίσουμε πραγματικά την παράδοση του αντιδικτατορικού νεολαϊστικού πολιτιστικού κινήματος, δέν έχουμε παρά να προσπαθήσουμε να τήν ανατρέψουμε, να προσπαθήσουμε να αποδομεύσουμε και να αρθρώσουμε έναν καθαρά πιά πολιτιστικό επαναστατικό λόγο.

Ας ξεκινήσουμε πάλι απ' την αρχή.

Είχαμε οδήγηθεί σ' ένα κατακερματισμό του πολιτιστικού προϊόντος και σε μιά (όλο και περισσότερο εκδυσιαστική) από-

σπαση απ' αυτό ενός κάποιου πολιτικού μηνύματος (πράγμα που πολύ συνετέλεσαν σ' αυτό μεταδικτατορικά ό προοδευτικοί νεολαϊστικοί πολιτικοί φορείς, με χαρακτηριστικό παράδειγμα της ένιας – σ' αυτό τό σημείο – λογικής τους τις καλλιτεχνικές εκδηλώσεις των έπειτων του Πολυτεχνείου). Είχαμε επίσης αφήσει κατά μέρος τό ζήτημα των σχέσεων παραγωγού-προϊόντος-καταναλωτή, όπως εξειδικεύεται στην περίπτωση που τό προϊόν είναι πολιτιστικό. Είχαμε τέλος αγνοήσει πλήρως μιά επεξεργασία (που τώρα όλο και περισσότερο φαίνεται ή αναγκαioτητα της) της έννοιας και του βαθύτερου νοήματος του έρασιτεχνισμού.

Ζήτημα πρώτο: ή άποκατάσταση της ένότητας του προσώπου του πολιτιστικού προϊόντος στη βάση της αναγνώρισης του σαν ενός ιδιότυπου (εξειδικευμένου, εφαρμοσμένου) ιδεολογικού λόγου. Ίδεο-λογικός λόγος επίσης όχι «αντιδραστικός» ή «προοδευτικού», «άστικού» ή «σοσιαλιστικού» κλπ., αλλά πρώτα και κύρια αντιαστικός (διφορούμενο) όπου ποικίλα στοιχεία συγκρούονται μεταξύ τους παίζοντας άλλοτε άλλο ρόλο, αλλάζοντας την ιδεολογική τους σημαντική διατομικά και διαχρονικά, αποκαθιστώντας έτούτου ή του άλλου είδους σχέσεις επικοινωνίας (και άρα ιδεολογικές σχέσεις) με τό καταναλωτικό τους κοινό, καθορίζοντας τελικά κάθε φορά έξ αρχής την, σε τελευταία ανάληψη έγγραφη (ένσωμάτωση) του πολιτιστικού προϊόντος στην κυρίαρχη ή σε μιά Αλλη, που τώρα γεννιέται, Ίδεολογία. Γίνεται έτσι πιά φανερό ή ανεπάρκεια της «προοδευτικότητας» του ν' ανεβάσουμε Μπρέχτ στο Θεατρικό Τμήμα του Πανεπιστημίου και ή ύποπτη προέλευση της συντηρητικής τώρα πιά εύτυχως μόνο σ' όρισμένες μπουάτ και συνδικατικούς πολιτιστικούς φορείς «βραδιάς αντάρτικου τραγουδιού». Γιατί διαπιστώνεται τώρα πιά πώς ή (ιδεολογική) λειτουργικότητα μιάς πολιτιστικής εκδήλωσης σ' ένα πανεπιστημιακό άμφιθέατρο δέν εξαντλείται (δέν καθορίζεται καν, θά λέγαμε) απ' τό κείμενο του θεατρικού έργου ή τούς στίχους των τραγουδιών, αλλά άποτελεί μιά πολυσύνθετη συνισταμένη παραμέτρων, όπως ή διαδικασία παραγωγής του θεάματος κι' ό σχέσεις των μελών της έρασιτεχνικής ομάδας, τόσο μεταξύ τους, όσο και με τό κοινό τους, ή άποψη (συνειδητή ή όχι) που ύποδηλάνει ή επιλογή κι' ή συγκεκριμένη ανάγνωση του χρησιμοποιούμενου ύλικού (π.χ. του θεατρικού κειμένου), ό βαθμός

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ 1940-1967

Του **ΝΙΚΟΥ ΨΥΡΟΥΚΗ** (Τόμοι 3, "Αδελφοί")

	Δρχ.
1. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (Α')	300
2. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (Β')	300
3. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (Γ')	300

* Μία μοναδική ιστορία γραμμένη απλά κι αντικειμενικά για την πιο πολυτάραχη περίοδο του έθνους μας. Στους 3 αυτούς τόμους ο αναγνώστης διακρίνει σε βάθος όλη την αλήθεια για τα γεγονότα που την συνθέτουν.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

ΑΣΚΛΗΠΟΥ 1 ΑΘΗΝΑ - ΤΗΛ. 3636083 - 3607382

ΨΥΛΑΡΙΝΟΣ

**Ειδικός
στα
νομίσματα
και
μοναδικός
στα
χαρτονομίσματα**

STAMPS and COINS

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 5, ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ.: 32 10 577 - 32 10 384

και τό είδος της δεκτικότητας του κοινού στο συγκεκριμένο έρεθισμα που αποτελεί ή πολιτιστική εκδήλωση, σε σχέση με τά δικά του ερεθίσματα και έμπειρίες, ή δυνατότητα τέλος, του κοινού (ιδίως στις έρασιτεχνικές πολιτιστικές εκδηλώσεις) νά δώσει την δουλειά που του παρουσιάζεται σάν έλκυστική πρόκληση για μία δικιά του παρέμβαση στή διαδικασία παραγωγής, για μία δικιά του δυνατότητα παραπέρα έπεξεργασίας και έμπλουτισμού των δικών του έκφραστικών μέσων, για μία δικιά του (και γι' αυτό διαφορετική) εργασία και πολιτιστική δημιουργία.

Παρακάμπτοντας την άναγκαιότητα της πολυφωνίας του πολιτιστικού λόγου, στην όποια απ' ευθείας παραπέμπει ή προηγούμενη ανάλυση (σε πλήρη ρήξη με την αντίληψη ή σωστότερα με τη συγκεκριμένη έκδοχή του «αντιφασιστικού-αντιμπεριαλιστικού πολιτιστικού προϊόντος που πρυτάνευσε στους νεολαιίστικους πολιτιστικούς φορείς εξαφανίζοντας, άκόμα και διοικητικά, κάθε πολιτιστική παρουσία που δέν εντάσσονταν στή δικιά του προκρούστεια λογική) ως περάσουμε στο δεύτερο (άμεσα συνδεδεμένο με όσα προηγούμενως ειπώθηκαν) πρόβλημα της ανάλυσής μας: τη σχέση πομπού-δέκτη. Μελετώντας τη μετεγγραφή της κυρίαρχης αντίθεσης μίας καπιταλιστικής κοινωνίας άνάμεσα σε έκμεταλλευτές κι' έκμεταλλευόμενους στά διάφορα επίπεδα της ιδιωτικής και δημόσιας ζωής, μπορούμε νά φτιάξουμε τόν άκόλουθο (έξαιρετικά σχηματικό, φυσικά) κατά-

λόγο:

έκμεταλλευτής

κάτοχος των μέσων παραγωγής

κάτοχος (πομπός) της γνώσης (διδάσκων, ειδικός)

κάτοχος των έκφραστικών μέσων (ένεργητικός πομπός του πολιτιστικού προϊόντος)

έκμεταλλευόμενος

άπαλλοτριωμένος των μέσων παραγωγής

άπαλλοτριωμένος (παθητικός δέκτης) της γνώσης (διδασκόμενος, μαθητευόμενος)

στερημένος των έκφραστικών μέσων (παθητικός καταναλωτής-δέκτης του πολιτιστικού προϊόντος)

κλπ

Είναι φανερό πώς θρυσκόμαστε (και πράγματι θρυσκόμασαν τόσον καιρό) μακριά απ' τη χάραξη μιάς πραγματικά επαναστατικής πολιτιστικής πολιτικής με τό ν' άγνοούμε (ή και νά χρησιμοποιούμε) τίς ίδιες αυτές σχέσεις για τό πλάσιόμα του δικού μας πολιτιστικού προϊόντος. Όπως και παλιότερα είχαμε τονίσει (Θούριος τχ. 52,σ.15) μ' άφορητή την Πανελλήνια Πολιτιστική Κίνηση (που αποτελεί την πεμπτούσα αυτής της λογικής), τό ζήτημα δέν είναι νά επιτύχουμε μίαν αντίστροφή των κυρίαρχων

ΤΟ ΠΑΝΣΠΟΥΔΑΣΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΓΙΑ ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

Τό **ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ** ήταν από τά θέματα που άπασχόλησε τό τελευταίο - ένατο - Πανσπουδαστικό συνέδριο. Στην τελική άπόφαση του συνέδριου για τίς «συνθήκες ζωής των φοιτητών», τό άπόσπασμα που άναφέρεται στο Πολιτιστικό Κίνημα έχει ως έξης:

«Τό 9ο Πανσπουδαστικό συνέδριο θεωρεί ότι ή πολιτιστική δράση των φοιτητών άποτελεί σημαντικό τομέα της παρέμβασής του. Πιστεύει ότι τό φοιτητικό κίνημα πρέπει νά αναπτύχθει κύρια μέσα από τίς πολιτιστικές έπιτροπές κάθε Σχολής που θά δουλεύουν πάνω στις γενικές άρχές του φ.κ. με βάση τά ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που διέπουν τό πολιτιστικό φαινόμενο, ώστε νά καλλιεργείται ή αὐτενέργεια και ή πρωτοβουλία των φοιτητών.

Τό Κ.Σ. της ΕΦΕΕ πρέπει νά βοηθήσει και νά συντονίσει την πολιτιστική δουλειά των συλλόγων, νά αναπτύξει σχέσεις με άνάλογα πολιτιστικά τμήματα χωρών του έξωτερικού.

● Θά πρέπει νά αύξηθούν τά κονδύλια τά σχετικά με την πολιτιστική δουλειά που προβλέπονται για Σχολές και Α.Ε.Ι.

● Για τό γενικό συντονισμό της δουλειάς, θά πρέπει νά λειτουργήσει πολιτιστική έπιτροπή του Κ.Σ. της ΕΦΕΕ.

● Νά ύπάρχει μειωμένο εισιτήριο στά θεάματα».

Gutenberg

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

ΣΟΛΩΝΟΣ 103 - ΤΗΛ. 3626.684 - 3624.606

ΠΕΡΙΚΛΗ Ν. ΚΑΛΟΔΙΚΗ

Η ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

(ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ)

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

- Θεωρία της Λογοτεχνίας - Οι λογοτεχνικές έννοιες • 'Η Μεσαιωνική μας Γραμματεία και Λογοτεχνία • 'Η Λογοτεχνία της Κρήτης - 'Ο Διαφωτισμός - Ρήγας - Κοραΐς - 'Ανώνυμος
- 'Η Λογοτεχνία της 'Επανάστασης το 21 - 'Απομνημονεύματα • Σολωμός - Κάλβος

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

- 'Η Πηλιά, ή Νέα 'Αθηναϊκή και ή 'Επτανησιακή Σχολή • Ροδής Παπαδιαμάντης - Καβάφης • 'Ο Δημοτικισμός - Ψυχάρης - Παλαμάς και οι άλλοι κλασικοί του Δημοτικισμού

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ

- Τα έθνικολογικά και σοσιαλιστικά ιδιαιδικά στη Λογοτεχνία μας
- Χατζόπουλος - Θεοτόκης - Βουτυράς - Βάρναλης - Ρώτας
- 'Η αντιπολεμική Λογοτεχνία - Μυριβήλης - Βενέζης - Τερζάκης Καραντζάκης

ΤΟΜΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

- 'Η Λογοτεχνία της 'Εθνικής μας 'Αντίστασης • Ρίτσος - Κορνάρος Χατζής - Τσίρκας - Πρεβελάκης - Μουρεσιδής - Παπαδόκη - Σεφέρης Σωτηρίου - Λουντέμης - Μπούμη - Λειβαδίτης - 'Ελύτης

ΜΕ ΤΗΝ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΤΟΥ Γ' ΤΟΜΟΥ ΟΛΟΚΛΗ-
ΡΩΘΗΚΕ ΤΟ:

ΔΑΝΑΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΙΣΑΓΩΓΗ • ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ • ΕΒΗΓΗΤΙΚΑ

ΝΕΡΟΥΔΑ ΓΕΝΙΚΟ ΑΣΜΑ [ΚΑΝΤΟ ΧΕΝΕΡΑΛ]

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ

gutenberg

ΤΙΜΗΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΛΕΙΨΙΑΣ
«ΤΟ ΩΡΑΙΟΤΕΡΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

σχέσεων παραγωγών και κοινού («μιά τηλεόραση που νά λέει προοδευτικά πράγματα»), μιά κι' αυτές οι σχέσεις συντηρούν κι' αναπαράγουν την άπροσωποποίηση, τον κατακερματισμό και την παθητικοποίηση του κοινού, αλλά μιάν άνατροπή τους. Μιάν άνατροπή που δέν μπορεί νά περάσει παρά μέσα από εκείνη την πολιτιστική πολιτική που σάν τελική προοπτική της λογικής της θέτει την όλοκληρωτική κατάργηση των στεγανών ανάμεσα σέ παραγωγούς και καταναλωτές.

Κι' έτσι φτάνουμε στό τρίτο και τελευταίο ζήτημα αυτού του κειμένου: τό ρόλο (και τή διατύπωση ουσία) του έρασιτεχνισμού. Είμαστε τώρα πιά άρκετά ώριμοι γιά νά δούμε τόν έρασιτεχνισμό διαφορετικό από:

• Μιά προσπάθεια γιά μιά όλο και πιά άνεδασμένη ποιότητα (έπαγγελματική) καλλιτεχνική δουλειά από νέους έρασιτέχνες (χωρίς φυσικά αυτό νά σημαίνει πως δέν τό επιδιώκουμε και τούτο).

• Μιά εύκαιρία «αδιάφθορης» (μή κερδοσκοπικής) προοδευτικής πολιτιστικής παραγωγής, μέ σκοπό τίς έξορμήσεις στις συνοικίες και τήν έπαρξία γιά τήν ψυχαγωγία και διαπαιδαγώγηση του καθυστερημένου («άλλα διψασμένου») έλληνικού λαού.

• Ένα μέσο γιά νά μεταπηδήσουν (ή νά ξαναμπουν μέ μεγάλη επιτυχία) διάφορα άτομα στον έπαγγελματισμό, έχοντας κάποιες καλλιτεχνικές περιγαμνές στην πάντα συμπαθή φοιτητική έρασιτεχνική καλλιτεχνική παραγωγή.

Θά πρέπει τώρα πιά (μακριά από σύνδρομο «προσφοράς στη νεολαία και σ' όλο τό λαό» που μετέτρεψαν τούς νεολαϊστικούς πολιτιστικούς φορείς από κυφές της χωρίς ένοχες διασκέδασης των ανθρώπων της περιόχης τους, σέ διοργανωτές εκδηλώσεων και μάντζερ προοδευτικών καλλιτεχνών), νά δούμε καθαρά πως ό πολιτιστικός φορέας (της Πανεπιστημιακής Σχολής, της συνοικίας, της έπαρξιας κλπ.) δέν μπορεί παρά νά είναι εκείνος ό χώρος, όπου τό κάθε μέλος του περνάει τόν ελεύθερο χρόνο του πολύ πιά ευχάριστα παρά όποιοδήποτε άλλου - και δείχνει ταυτόχρονα και στους άλλους νέους που βρίσκονται γύρω του τή δυνατότητα νά κάνουν τό ίδιο. «Περνάει ευχάριστα», που σημαίνει: νιώθει λιγότερο πλεσμένος, λιγότερο κατακερματισμένος, λιγότερο μόνος, λιγότερο ένοχος, λιγότερο άδειος-περισσότερο γεμάτος, πλούσιος, συμπιλωμένος (και γνώστης) του έαυτού του που αλλάζει, περισσότερο, τέλος, άτελευθερωμένος στη διατύπωση μιās σειράς εκ-

φραστικών μέσων, μιās γλώσσας (και δέν μιλάμε εδώ άποκλειστικά γιά τό λεκτικό ίδίωμα) που χρόνια στέρησης (όχι μόνο οικονομικής) του τήν έχουν συμπιέσει και εύνοχησει. Πρέπει νά καταλάβουμε καλά πως γιά τίποτα στον κόσμο δέν θά πείσουμε τίς πλατιές μάζες της νεολαίας νά εγκαταλείψουν τήν ένοχη ευχαρίστηση του πορνό ή τή μοναξιά του φλίπερ γιά χάρη πληκτικών βραδιών Βάρναλη και Ρίτσου. 'Ηρθε ή ώρα μέσα από πολιτιστικούς φορείς αυτόνομους και πολύμορφους, όπου μιά άτέλειωτη ποικιλία των πιο έτερόκλητων νεολαϊστικών δραστηριοτήτων θ' άνθίζει παράλληλα και άρμονικά, χωρίς άποκλεισμούς, άπαγορεύσεις και ψευτοεπαναστατικά ταμπού, ν' άρχίσουμε επιτέλους νά διατυπώνουμε τή γλώσσα (ή σωστότερα τήν πολυφωνία των λεκτικών ιδιωμάτων) αυτής της νεολαίας, της νεολαίας μετά τή γενιά του Πολυτεχνείου, που χαμένη ανάμεσα σέ «κόμματα που τήν τραβάν άπ' τό μανίκι» (και που κατάφεραν νά μετατρέψουν άκόμα και τήν πολιτιστική δουλειά σέ βαρετό κομματικό καθήκον) και σέ μιά κοινωνία μηχανισμών που όλο και περισσότερο τής επιβάλλουν τή μοναξιά και τή σιωπή, ψάχνει - στά τυφλά - τήν άληθινή της ταυτότητα.

[Τό κείμενο αυτό σταματάει εδώ. «Σταματάει» - και δέν «τελειώνει», μιά και σπουδαιότατα ζητήματα (όπως τό πρόβλημα της λαϊκής παράδοσης, του τί είναι σήμερα «λαϊκό», τό μέγα πρόβλημα του διαχωρισμού του προσωπικού άπ' τό πολιτικό στοιχείο στην καθημερινή πρακτική των νεολαίων κλπ.) δέν θίγονται εδώ σχεδόν καθόλου. Θά ήταν λάθος νά τό άποδώσουμε (όπως και τήν πυκνότητα ή και τήν ασάφεια κάποιων σημείων του κειμένου) μοναχά στο περιεχόμενο του χώρου. Είναι ταυτόχρονα - και ίδίως κυρίαρχα - οι άνεπάρκειές μας κι' οι άδυναμίες μας, που προκύπτουν άπ' τό γεγονός (του όποίου όφειλουμε νά έχουμε πλήρη συνείδηση) πως βρισκόμαστε στα ίχνη μονάχα, στις πρώτες λεξούλες ενός νέου, άνανεωμένου (και άνανεωτικού) Λόγου γιά τό πολιτιστικό κίνημα, που άμφισβητώντας μιά προοδευτική παράδοση που έπαιε πιά νά λειτουργεί, προσπαθεί νά επαναποθετήσει τούς όρους της επαναστατικής ρήξης μέ τήν κυρίαρχη πολιτιστική γλώσσα και πολιτική. Είναι μιά προσπάθεια που πρέπει νά γίνει και που ίσως έχει καθυστερήσει άνεπίτρεπτα. 'Η παρούσα πολιτική συγκυρία κάνει περισσότερο από κάθε άλλη φορά επιτακτική τήν άνάληψή της.]

Βιβλίο-παρουσίωση

ΜΗΤΣΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥ-ΛΟΥ

Η Ρωσική Λογοτεχνία
Β' και Γ' τόμος
Έκδόσεις Κέδρος, 1978.

Μέ την κυκλοφορία του δ' και του γ' τόμου της Ρωσικής Λογοτεχνίας του Μήτσου Αλεξανδρόπουλου, ολοκληρώνεται η τρίτομη έκδοση που φιλοδοξεί να παρουσιάσει την ιστορία της ρωσικής λογοτεχνίας από τις αρχές της (11ος αιώνας) μέχρι την επανάσταση του 1917. Στο δ' τόμο έρευνάται η κλασική εποχή του 19ου αιώνα. Εκτός από τους μεγάλους ποιητές, πεζογράφους και κριτικούς, παρουσιάζονται σ' αυτόν και όσα φαινόμενα ακόμη κρίνονται σαν αντιπροσωπευτικά της εποχής. Στόν τρίτο τόμο εξετάζονται δυό-τρείς δεκαετίες πριν από την επανάσταση. Σ' αυτές εμφανίζονται μερικά διαρυσήμαντα όνόματα στη λογοτεχνία, όπως είναι οί Γκόργκι, Μπλόκ, Μπέλι, Αντρέγιεφ, Αχμάτοβα, Μαντελότς, Μαγιακόφσκι και άλλοι, και στη θεωρητική σκέψη, όπως είναι οί Πλεχάνωφ, Σεστόβ, Μπερντιάγιεφ, Λένιν, Λουνατσάρκοι κ.ά.

HEGEL — FEUERBACH — MARX

Κράτος και θεολογική συνείδηση
(Τρία κείμενα)
Μετάφραση: Στ. Ροζάνη, Ρένας Κοσέρη, Γερ. Λυκιαρδόπουλου.
Έκδόσεις Έρμης

Τά κείμενα που περιέχονται σ' αυτό τό βιβλίο, αποτελούν, όπως τονίζεται προλογικά, μία μικρή αναδρομή σέ μίαν από τις πιο εύφορες περιοχές της νεώτερης σκέψης στην κρίσιμη δεκαετία του 1840, που έμεινε σηματοδωμένη από τις έκρηκτικές συνέπειες της λεγόμενης έγελιανής άριστορας. Όσο γιά τό θέμα τους, όσο κι άν δέν εξαντλείται, αξίζει τόν κόπο νά μνημονευτεί και νά ξεθαφτεί μέσα από τούς σωρούς των άπορριμάτων της πολιτικής επικαιρογραφίας.

PANTOBAN PIXTA

Ο Πολιτισμός στό Σταυροδρόμι
(Οί συνέπειες της επιστημονικο-τεχνικής επανάστασης στό μέλλον τοῦ ανθρώπου)
Έκδόσεις Ράππα

Τό βιβλίο αυτό αποτελεί μία εξαιρετικής επιστημονικής ποιότητας συμβολή στην άνάλυση των έμπειριών του σύγχρονου έφαρμοσμένου σοσιαλισμού, ενώ ταυ-

τόχρονα δείχνει τίς δυνατότητες του σοσιαλισμού νά άποτελέσει την πραγματική έναλλακτική λύση άπέναντι στον καπιταλισμό. Καί είναι ίσως ή πρώτη φορά που μέ άφετηρία την επιστημονικο-τεχνική επανάσταση, μία διακλαδική επιστημονική ομάδα μαρξιστών έρευνητών άποκρυπτογραφεί την πραγματικότητα, εξερευνά τό μέλλον και σκιαγραφεί την πορεία της ολοκλήρωσης του ανθρώπου μέσα στο σοσιαλισμό.

ΤΑΣΟΥ ΚΟΡΦΗ

Νίκος Καβδαδίας
(Συμβολή στη μελέτη της ζωής και του έργου του)
Κέδρος 1978

Σάν ένα ναυτικό πλησίασμα άγάπης πρὸς τό Νίκο Καβδαδία, πρέπει νά θεωρηθεί αυτό τό βιβλίο του Τάσου Κόρφη, όπως και ο ίδιος άλλωστε όμολογεί. Καί μέ βάση αυτή την πρόθεση συγκέντρωσε όσο υλικό του ήταν δυνατό, από συγγενείς και φίλους του ποιητή, που ταξινόμησε σέ δύο μέρη: Στο κύριο και στο επίμετρο. Στο πρώτο συμπεριέλαβε μία μελέτη του γιά τό έργο του Καβδαδία, διάφορες μαρτυρίες έπάνω στη ζωή του και μία έπιλογή ποιημάτων του. Στο δεύτερο συγκέντρωσε μία έπιλογή από κριτικές που γράφτηκαν γιά τό έργο του, ένα χρονολογικό-βιογραφικό του πίνακα, μερικά γράμματά του κ.ά.

ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Τό πατάρι
(μυθιστόρημα)
Κέδρος

Μέ τό «Πατάρι», ο ποιητής Δ.Χ. κλείνει ούσιαστικά μία «τριλογία μνήμης» που άρχισε μέ τό πολυσυζητημένο μυθιστόρημά του τό «Γούπατο», 1976 και συνεχίστηκε μέ τό «Σαράβαλο», 1977. Έκείνο που μπορεί κανείς νά σημειώσει είναι ότι ο χώρος που κινείται ο Δ.Χ. είναι πλατύς και διόλου εύκαταφρόνητος. Πρόκειται γιά μία από τις πιο δύσκολες καμπές της νεώτερης έλληνικής ζωής και των αγώνων του λαού, γι' αυτό και περνά από πολλές δοκιμασίες της γραφής.

ΓΙΩΡΓΗ ΜΑΝΟΥΣΑΚΗ

Ταριχεντήριο πουλιών
(και άλλα ποιήματα)
Έκδόσεις των φίλων, 1978

Πρόκειται γιά τό καινούριο βιβλίο του Χανιώτη ποιητή Γιώργη Μανουσάκη, που, όπως και στίς προηγούμενες ποιητικές του παρουσίες, διακρίνεται γιά τόν και-

ριο, λιτό και πολυδουλεμένο στίχο, στοιχεία που υποδηλώνουν έντονα μία πλούσια ανθρώπινη εύαισθησία, συνδυασμένη μέ μία βαθιά γνώση της ποιητικής τεχνικής.

ΝΙΚΟΥ ΛΑΖΑΡΗ

Τό δάσος των έκρήξεων
(ποιήματα)
Έκδοση Τράμ, 1978

Πρόκειται γιά τό δεύτερο Ποιητικό βιβλίο του Νίκου Λάζαρη, που μέ τό πρώτο του, τό «Βυθό της γκαζόζας», πραγματικά είχε δώσει ύποσχέσεις γιά δυνατότητες διεύδυσης γόνιμης στο χώρο της ποίησης. Μολονότι τό «Δάσος των έκρήξεων» δέν κάλυψε όλες τίς προσδοκίες που γέννησε τό παραπάνω πρώτο βιβλίο του, έντούτοις δέν παύει νά είναι μία αξιόλογη παρουσία, μέ φανερές τίς σοδαρές προθέσεις, τά έπιτυχημένα κάποτε άποτελέσματα και τη σεμνότητα του ποιητή του.

ΧΑΡΗ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

Ο Κλοιός
(Δράμα)
Ι. Σιδέρης, 1978

Κύριο θέμα αυτού του έργου είναι ή περιχαράκωση του σύγχρονου ανθρώπου, μέ τόν τρόπο που τη σκιαγράφησε ο Marcuse στο «Μονοδιάστατο άνθρωπο», καθώς και ή έπιχειρούμενη, μέ όλο και πιο ραφιναρισμένη μεθοδικότητα, άλλοτρίωση του ανθρώπινου μόχθου, σωματικού και πνευματικού.

ΣΜΑΡΑΓΔΑ Δ. ΜΟΣΤΡΑΤΟΥ

Οί άλλοι ήρωες
(Οί πρώτοι Έλληνες φιλόσοφοι)
Κέδρος

Είναι πραγματικά άξίεπαινη αυτή ή προσπάθεια της Σ.Δ.Μ. νά παρουσιάσει μέ τρόπο όσο γίνεται πιο απλό και κατανοητό γιά τά παιδιά την ιστορία της αρχαίας Έλληνικής φιλοσοφίας. Έχει δοθεί τόση έμφαση τά τελευταία χρόνια στο παιδικό βιβλίο, κι όμως στον τομέα αυτό, στο νά παρουσιαστεί δηλαδή ή αρχαία φιλοσοφία μας μέ τρόπο σοδαρό και πέρα από κάθε λογής υπεραπλουστευτικές - εικονογραφικές εκδόσεις, υπάρχει ένα τεράστιο κενό.

ΜΑΡΙΟΥ ΠΟΝΤΙΚΑ

Θεατές
Κέδρος, 1978

Πρόκειται γιά τό θεατρικό έργο του γνωστού θεατρικού συγγραφέα Μάριου Ποντίκα, που γνώρισε μεγάλη έπιτυχία παιγμένο στο Θέατρο ΣΤΟΑ, δημοσιευμένο τώρα σέ βιβλίο και διαμορφωμένο μετά από τίς απαραίτητες γιά τό άνέβασμά του περικοπές, προσθήκες και διορθώσεις.

κυκλοφορήσε
η δευτερη εκδοση

ΚΩΣΤΑ ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

Δίσκοι

άντιεμπορικοί;

Αντι-εμπορικοί;

Αντι-εμπορικοί:

Και όμως πουλάει

μέ έκπτωση,

10%, 20%, 50%.

Όχι τιμές

πολυτελείας

ΕΛΑΤΕ

ΣΤΟ ΚΟΛΩΝΑΚΙ

ΧΑΡΗΤΟΣ 38

● Καί ένας ρηγίτης φοιτητής:

Κύριε διευθυντά,
Στό τεύχος 112 (18/11/1978) δημοσιεύεται επιστολή μιάς «μαθήτριας από τόν Πειραιά» — απάντηση σέ δύο αναγνώστες τού περιοδικού. Σκοπός μου δέν είναι νά υπερασπιστώ τούς δύο συγκεκριμένους αναγνώστες, αλλά νά επισημάνω ορισμένα (δημολογούμενα) γλαφυρά πράγματα στό γράμμα τής αναγνώστριάς καί νά θέσω ορισμένα ερωτήματα. *Ας μου επιτραπεί:

1. Ναι, συντροφισσα, σίγουρα ό Μπουκόφσκι καί ό Σολζενίτσιν καί ό *Αμαλρίκ, καί όποιος άλλος θέλεις, είναι ξεπουλημένοι. *Αλλά ποιός σου είπε, ή που τό μάντεψες, ότι διώχτηκαν από τά σοβιετικά πανεπιστήμια γιά όχι πολιτικούς λόγους; Τότε ποιοί είναι οί λόγοι; *Η μήπως τώρα αρχίσαμε νά λέμε άλλο τραγούδι, ότι δηλ. «τά πάντα δέν είναι πολιτική»;

2. Ναι, δέβαια τά κριτήρια εύφυας είναι ίδια (ή σχεδόν ίδια) σέ όλόκληρο τόν κόσμο. *Η αναγνώριση τής εύφυας, όμως, έχει τέτοια απόλυτη τομή κριτηρίων;

3. Θαναμάζω, συντροφισσα, τήν αντίληπτική σου ικανότητα, μιάς καί τόσο πολύ καλά καταλαβαίνεις ότι ό εύρωκομουνισμός είναι τής μόδας· θαυμάζω, όμως, συνάμα καί τό θράσος σου, μιάς καί ισχυρίζεσαι ότι τό Κ.Κ. *Ισπανίας μπλέκεται στά έσωκομματικά του ΚΚΣΕ. *Ίσως δέβαια έχεις σχηματίσει τήν εντύπωση ότι απευθύνεσαι σέ κάφρους ή σέ κάποιο συναφές είδος άσχετων. *Αλλά... μάλλον έχεις άδικο, δέν νομίζεις; Καί γιά νά σου δείξω πόσο άνακατεύεται τό ΚΚΙ στά έσωκομματικά του ΚΚΣΕ σου θυμίζω κάτι άρθρα στους «Νέους Καιρούς» καί διάσπάσεις-κουζλοθέατρο στό ΚΚΙ μέ πρωταγωνιστή τό στρατηγό Λίστερ, καί συντροφικές συστάσεις του ΚΚΣΕ πρós τό ΚΚΙ κατά τή διάρκεια του συνεδρίου του. *Εκτός, όμως, καί θεωρείς «έσωκομματικά του ΚΚΣΕ» (όπως φαντάζομαι) τήν ύπόθεση του σοσιαλισμού, όποτε έχεις δικίο καί συγχρόνως έχεις κάθε δικαίωμα νά λές ό,τι θές.

4. *Όστε λοιπόν ό Ι.Β. Στάλιν ήταν επαναστάτης... καί έκανε καί τήν αυτοκριτική του... καί μισούσε καί τόν Τσάρο... καί μισούσε καί τή Δούμα. *Όλα αυτά

τά *χει διαβάσει ή συντρ. καί μάς προτρέπει νά κάνουμε τό ίδιο, θέλοντας ίσως νά υπογραμμίσει τόν ... επαναστατικό έπαρχιωτισμό μας. Δέν ξέρω όμως αν ή συντρ. έχει διαβάσει, ή έστω άκούσει, γιά κάποιους «άντεπαναστάτες» Μπουχάριν, Ρίκωφ, Πρεομπραζένσκι, Τόμσκι, Κάμενεφ, Σερεμπριάκωφ καί κάποιους άλλους πού τούς εξαφάνισε ό «μεγάλος επαναστάτης» (φασίστας ίσως θά *ταν πλιό σωστό, αλλά λιγότερο εύχο) Ι.Β. Στάλιν. Καί έπειδή ή συντρ. είναι πολύ μελετηρή άς διαβάσει τόν έπίλογο τού γράμματος τού Ν. Μπουχάριν «Πρός τή μελλοντική γενιά ήγετών του Κόμματος»: «Νά ξέρετε σύντροφοι ότι σ' ατή τή σημαία πού κρατάτε στό νικη-

άνοχη τής σοσιαλιστικής μητέρας, τής ΣΕ.; Τότε όμως ό προλεταριακός διεθνισμός θά πήγαινε περίπατο. *Η όχι;

7. *Αφσέ μας συντρ. νά τρεφόμαστε μέ εύρωκομουνισμό (στό κάτω-κάτω δέν τρώμε άπ' τό πιάτο σου· ή μήπως τρώμε καί θύμωσες;). *Άσε μας νά μυξοκλαίμε γιά τήν «κατάντια τής επανάστασης» (βλέπεις έμεις δέν χορταίνουμε μέ παχυντικά φαγητά τύπου: ύπαρκτός σοσιαλισμός). *Άσε μας νά προβληματιζόμαστε μέ τό φαινόμενο Στάλιν. *Άσε μας νά *μαστε βολεμένοι καί ρομαντικοί. *Άσε μας, τέλος, νά *μαστε ό,τι θέλουμε... νά πλανιόμαστε στή δίνη τής άντεπανάστασης. *Όσο γιά σένα (μαζί μέ τόν «πατερούλη», τή «σοσιαλμάννα», τόν

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

φόρο δρόμο πρós τόν κομμουνισμό, ύπάρχει μιά σταγόνα κι άπ' τό δικό μου αίμα.»

5. Σ' εύχαριστούμε συντρ. πού μάς μαθαίνεις ότι τή Χιλή δέν τή βοηθάει ή Σοβιετική *Ένωση, γιατί ή Χιλή δέν τής ζητάει κάτι τέτοιο. *Αν τής τό ζητούσε δέβαια, ούτε λόγος νά γίνεται. *Ό Βιντέλα πού τό ζήτησε (πού είναι καί «κεντρώος») έχει τήν άμέριστη συμπαράσταση τής Σ.Ε. Είναι άλήθεια φοβερό τό νά σκέφτεσαι καί μόνο πώς τά καταφέρνει όλα μαζί: καί τό ΚΚΙ νά έχει στά πόδια της νά μπλέκεται στά έσωκομματικά του ΚΚΣΕ καί τήν *Αργεντινή νά βοηθάει καί τό «Κυπριακό» νά προσπαθεί νά βάλει σέ σωστά κανάλια καί τό σοσιαλισμό νά οικοδομεί καί τήν επανάσταση νά έξάγει, βοηθώντας στή δημιουργία των Λαϊκών Δημοκρατιών (καθήμενέ Μάρξ, δύστυχε Λένιν) τής Αιθιοπίας καί τού *Αφγανιστάν. Κι άνάμεσα σ' όλα αυτά, αν ή Χιλή δείξει καλή στάση καί τό θελήσει, θά τήν βοηθήσει.

6. Βέβαια! Τό ΚΚΕ στόν έμφύλιο, αλλά καί στήν αντίσταση, δέν έκανε λάθη. Τά έκανε ό Ν. Ζαχαριάδης καί οί λοιποί ήγέτες (καθαρά όπιορτουριστική θέση αλλά παρέχομαι). Τή άνοχη τίνων όμως; Τού λαού μήπως; *Αν ναι, τότε συμπεραίνουμε ότι τό Κόμμα δέν στηριζόταν στίς μάζες (οί όποίες σύμφωνα μέ τή βασική μαρξιστική άρχή δημιουργούν τήν ιστορία) αλλά ότι άποφάσιζε γιά τό «καλό» τού Λαού μιά ομάδα «ήγέτες» (πού έκανε λάθη στίς εκτιμήσεις της). *Η μήπως τή

«Κεντρώο» φασίστα Βιντέλα καί τίς απόψεις σου γιά τήν «άντικουκουεδίτικη» ΑΥΓΗ) μή νοιάζεσαι γιά τίποτα. *Όλα καλά πάνε. Τό κίνημα προχωρεί. Καί κάτι άλλο, τελειώνοντας. Δέν θά σέ χαρακτηρίσω (όπως τό ζητάς) όργιλη καί μαινόμενη κνίτισσα, μιάς καί θά *ναι άστοχος ό χαρακτηρισμός. *Όύτε όργιλη είσαι, ούτε μαινόμενη. Σκέτ'η κνίτισσα είσαι... αυτό είναι σίγουρο (καί πετυχημένο).

Συντροφικά
Γιώργος Κ. (Ρηγίτης)

ΚΟΝΤΑΡΟΧΤΥΠΗΜΑΤΑ

*Ένας παλιός αγωνιστής, απευθύνεται στους νεώτερους άλληλογράφους τού περιοδικού μας:

Βλέπω νά κονταροχτυπιούνται άπ' τίς ελεύθερες σελίδες σου τά νήματα. Τά παιδιά μας! Καί νά ξαπολάν ό ένας στόν άλλο κεραυνούς από λέξεις καί ανεπίτρεπτους χαρακτηρισμούς. Μού θυμίζουν τά νιάτα μου οί μπαγάσες. Χαλάν φαιά ούσία καί μπόλιχο μελάνι βρίζοντας πότε τή Α. Κίνα, πότε τή Σ. *Ένωση, κι αφήνοντας τό λύκο νά κάνει ζημέες μέ τήν ήσυχία του. *Απ' τά τόσα πούχουν δει τά μάτια μου, κι' άπ' ότι ένιωσε τό φιλότιμο καί τό πεσί μου, όγχη μόνο ένα συμπέρασμα βασισμένο στήν πείρα τής 35ετίας πού πέρασε. «Περισσότερο κινδυνεύει ή σκέρη μας παρά ή ζωή μας» (κάποιον σοφού πού δέν θυμάμαι τό όνομά του). Λάθος νά καταριόμαστε καί νά βρίζουμε όποιονδήποτε λαό, ακόμα καί τόν *Αγ-

● Τό γράμμα μιάς μαθήτριας από τόν Πειραιά πού δημοσιεύτηκε στό 112 τεύχος προκάλεσε ένα πλήθος απαντήσεων άπ' τίς όποιες δημοσιεύουμε μερικές στή συνέχεια.

● *Ό φοιτητής Η.Κ. απαντά:

1) *Από οί «άριστερίστικες συμμορίες» των Montenegos δέν προωθούν τά συμφέροντα τού λαού· ποιές ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ έέργειες τού ΚΚ *Αργεντινής τά προωθούν καί πώς;

2) Μπορεί ή μαθήτριά του Πειραιά νά έξηγήσει καί σέ μάς τούς ψευτοεπαναστάτες ποιοί όροι τής οικονομικής συνεργασίας ΣΕ - *Αργεντινής τής δίνουν τέτοιο χαρακτήρα ώστε νά δοηθεί τούς εκεί λαούς(!); *Η άστική τάξη τής *Αργεντινής δέν άποκομίζει κέρδη καί άν όχι είναι τόσο ήλιθια;

3) Μπορούν νά μάς έξηγήσουν έπιτέλους ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ γιάτί τά μεγάλα ΚΚ τής Εύρώπης συμπαραστέκονται στους διαφωνούντες τών *Ανατολικών κρατών καί γιάτί καταδίκασαν τήν εισβολή στήν Τσεχοσλοβακία τό 1968; Μήπως παίζουν καί αυτά τόν ρόλο τής αντίδρασης καί άν συμβαίνει αυτό γιάτί τά θεωρούν ακόμα «άδελφά κόμματα»; Καί άς μήν ισχυριστούν ότι δέν θέλουν νά έπεμβαίνουν στά έσωτερικά άλλων Κ.Κ. γιάτί τό έχουν ήδη κάνει στό Κ.Κ. Κίνας.

4) Μήπως γιά τήν πολιτική τού ΚΚΕ τό 1941 - 49 φταίει κύρια ή γραφειοκρατική δομή των σταλινικών Κ.Κ. καί ή νοοτροπία τους γιά τίς σχέσεις κόμματος-μαζών, νοοτροπία πού τουλάχιστον στό ΚΚΕ δέν έχει αλλάξει;

5) Τελειώνοντας, μιά φιλική σύσταση. *Ας πάντων οί σύντροφοι νά αναφέρονται σέ κάθε εύκαιρία, στόν αντίδραστικό τύπο. *Από τότε πού ό «Ελεύθερος Κόσμος» έγραψε ότι ή κωδικοποίηση πρέπει νά εύγνωμονεί τήν ΚΝΕ γιά τή στάση της στά γεγονότα τής Πάτρας νομίζω πώς «δέν τούς παίρνει». *Η μήπως δέν είναι έτσι;

Εύχαριστώ γιά τή φιλοξενία
Η.Κ

γλικό.

Για τό μόνο πού αξίζει ν' άγω- νιστεί κανείς σήμερα μέ χέρια καί μέ δόντια, είναι ή ΕΙΡΗΝΗ καί μονάχα ή ΕΙΡΗΝΗ. "Ας μή μ' άποκαλέσουνε οί νεολαίοι μας γερο-ξεθυμασμένο! "Οχι.

Τήν όργή μου τήν κρύβω μέσα μου θαθείά, τή συμπιέζω μ' όλη μου τή δύναμη. Τή φυλάω γι' αυτόν πού θά τοιμήσει νά χτυπήσει τόν πιό ήρωϊκό, τόν πιό ώραϊο Λαό τού πλανήτη μας. Τό Βιε- τναμέζικο έννοώ. "Οποιος καί νάναι, άπ' όπου κι' άν κρατά ή σκούφια του. Μόνο σέ περίπτωση μιås τέτοιας γιγάντιας άτιμίας θά ένώσω κι' έγώ τήν όργή μου μέ τήν όργή καί τό άνάθεμα τών τι- μίων άνθρώπων άπανταχού τής γής. Μόνο σ' αυτή τήν περι- πτωση!

"Ας προσέξουν λοιπόν πολύ οί νέοι μας, νά διαφυλάξουν τή σκέψη τους όσο γίνεται πιό νη- φάλια, γιατί οί έχθροί τών Λαών καπιταλιστές ΕΚΑΝΑΝ ΜΙΑ ΜΕΓΑΛΗ ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ τώρα τελευταία. "Ανακάλυψαν ΟΤΙ ό άντικομμουνισμός, έπαψε πιά νά είναι άποτελεσματικό μέσο κατά τού κομμουνισμού!

"Ο νοών νοείτω! "Αγαπητοί μου μικροί φίλοι μπαγάσδες.

Λεωνίδας Γρίσπος

ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ - ΕΣΣΔ

"Από τό δημοσιογράφο κ. Γιάννη Μαρίνο πήραμε καί δημο- σιεύουμε ένα γράμμα πού σχο- λιάζει τή συζήτηση πού έγινε από τίς στήλες αυτές γιά τό είδος τών σχέσεων "Αργεντινής καί ΕΣΣΔ:

"Αγαπητό «'Αντί»,

Μολονότι ή συζήτηση από τίς στήλες σου γιά τή θέση τού ΚΚΕ άπέναντι στή χούντα Βιντέλα στήν "Αργεντινή ύπήρξε αναλυτι- κότατη κι από τίς δυό πλευρές, μου έκανε έντύπωση τό καναλι- ζάρισμα τών άπόψεων μέσα σέ θεωρητικά καί γι' αυτό συχνά φι- λολογικά πλαίσια.

Μιά πιό ρεαλιστική καί ώμή έπιχειρηματολογία, πού θγαίνει από τά ίδια τά γεγονότα θά ήταν πιστεύω χρησιμότερη γιά ένα ελ- λικρινή προβληματισμό όλων τών πλευρών. (Μπορεί άραγε νά άκουστεί τώρα ή φωνή ενός τρί- του πού δέν είναι ούτε «δογματι- κός» ούτε «άναθεωρητής»);).

Μέσα σέ κάθε καθεστώς (καπι- ταλιστικό καί σοσιαλιστικό, μέ τίς διάφορες παραλλαγές τους) ύπάρχουν πάντα διάφορες τάσεις πού συγκρούονται. Κι άν λοιπόν άκόμα ύποθεθεί ότι ό Βιντέλα έπιθυμεί πράγματι νά όδηγήσει τή χώρα του στήν κοινοβουλευ- τική δημοκρατία, ένώ κάποιος άλλος στρατιωτικός τής χούντας πού κυβερνά μαζί του, είναι ύπέρ τής διαιωνίσεως τής έξουσίας στά χέρια τους, δέν σημαίνει πώς τό καθεστώς αυτό πρέπει νά έχει τήν άνοχή καί τήν συμπαράστασή μας. Πρώτα-πρώτα γιατί κανείς

δέν μπορεί νά έγγυηθεί τήν ελι- κρίνεια τού Βιντέλα. "Αλλιώς γιά τήν ταυτότητα τού λόγου, θά πρέπει νά θεωρηθεί καί ό Πινο- σέτ έξ ίσου δημοκράτης άφού κι αυτός ύπόσχεται έπαναφορά τής κοινοβουλευτικής δημοκρατίας στή χώρα του. Αυτός μάλιστα ελ- ναι σαφέστερος καί πειστικότε- ρος από τόν Βιντέλα, γιατί έχει προσδιορίσει καί τό χρόνο. Μέ- χρι τό 1985. "Ο Βιντέλα είναι άσαφής. Θυμίζει δέ άφάνταστα τόν ήμέτερο Παπαδόπουλο, πού όρκίζονταν ότι θά άποκαταστή- σει τή δημοκρατία στήν "Ελλάδα τό ταχύτερο δυνατόν. Δυστυχώς κι εκείνος, μολονότι τό «έπιθυ- μούσε» καί «λάσχιζε» γι' αυτό, έμποδίζονταν λέει από τή φαι- στική κλίκα "Ιωαννίδη, πού θα- ρύνονταν μέ τίς σκληρές διώξεις καί τά βασανιστήρια τών αντι- φρονούντων, πράγμα πού - όπως ξέρουμε - στενοχωρούσε άφάν- ταστα τόν Παπαδόπουλο, όπως άκριβώς καί τόν Βιντέλα. Φυσικά καί οί δυό δέν έκαναν τίποτε γιά νά σταματήσουν αυτά τά φαι- στικά έγκλήματα. "Αντίθετα καί ό Παπαδόπουλος άγανακτούσε καί ό Βιντέλα άγανακτεί γιά τίς σχε- τικές καταγγελίες καί τά δημο- σιεύματα τού έλεύθερου τύπου, όπως άγανακτούσαν καί άγανα- κτούν οί πολυποικίλοι άμεσοί ή έμμεσοί ύποστηρικτές τού καθε- στώς τους.

Καλά όλα αυτά θά μου πήτε, αλλά άφού τό ΚΚΑ φρονεί έπί- σης ότι ό Βιντέλα είναι μετριο- παθής δικτάτορας καί κατά βά-θος έραστής τής Δημοκρατίας, έμάς δέν μάς περισσεύει; Στό έρώτημα αυτό ύπάρχει μιá και- ρια άπάντηση πού δέν είδα νά τή δίνει κανένας καί άπορώ γι' αυτό: "Η χούντα Βιντέλα κατα- πιέζει, βασανίζει, σκοτώνει καί έξευτελίζει όλόκληρο τό λαό τής "Αργεντινής. Συνεπώς θαρύνουσα γνώμη γιά τόν Βιντέλα δέν νοεί- ται νά έχουν μόνο οί κομμουνι- στές, αλλά όλοι οί πολίτες τής χώρας αυτής. Καί ή συντριπτική πλειοψηφία τών πολιτών αυτών δέν είναι όπαδοί τού ΚΚΑ. Συν- επώς κι άν στούς τελευταίους άρέσει ό Βιντέλα αυτό δέν είναι λόγος γιά νά πάνε πάσο οί ύπό- λοιποι. Κι άφού όλα τά άλλα κόμματα καί οί όπαδοί τους είναι ένάντιον τού Βιντέλα καί μόνος σύμμαχός του (έστω καί κατ' άνοχή) τό ΚΚΑ τόσο τό χειρό- τερο γι' αυτό. Ούτε βέβαια μπο- ρεί νά μονοπωλεί τά αισθήματα καί τίς θετικές ή άρνητικές αντι- δράσεις όλοκλήρου τού λαού τής "Αργεντινής. Πολύ περισσότερο όταν μέ τόση σφοδρότητα μάχε- ται καθημερινά κατά τών μονο- πωλίων!

"Αλλά θά μου πείτε πάλι: Καλά τό ΚΚΑ είναι μαζοχιστικό ή μή- πως πράγματι πιστεύει πώς ό Βιντέλα όδηγεί τή χώρα στήν κοινοβουλευτική δημοκρατία;

GAST HELLAS

Φοιτητές ταξιδέψτε μαζί μας

- ΦΟΙΤΗΤΙΚΕΣ ΠΤΗΣΕΙΣ
- ΦΟΙΤΗΤΙΚΕΣ ΕΚΔΡΟΜΕΣ
- ΦΘΗΝΑ ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ σέ
αεροπλάνα
πλοία
τραίνα
- EXPRESS ΠΟΥΛΜΑΝ ΓΙΑ ΛΟΝΔΙΝΟ
- ΦΟΙΤΗΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΟΔΗΓΟ
δωρεάν από τά γραφεία μας
- Έκδίδουμε τή
ΔΙΕΘΝΗ ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

GAST HELLAS

- ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 2 ΚΑΙ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ
Β' όροφος. Τηλ. 3600.233 3604.777
- ΣΟΛΩΝΟΣ 68, ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΑΠΟ ΤΗ
ΝΟΜΙΚΗ ΤΗΛ. 3613.087 3629.095

ΟΧΕΔΙΑ

Λογοτεχνία, θεωρία & πράξη • κριτική

ΤΟ "ΜΑΓΑΖΙ..

Διδотου και Ζωοδοχου Πηγης

Εχει απ' όλα.

Φτηνες τιμες!

ΑΝΤΙ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
Αθήνα 601.
Τηλ: 732.713 - 732.819

● Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ Γ. ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
● Υπεύθυνος Τυπογραφείου:

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΗΣ
Δημοσθένους 153
Καλλιθέα

● Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΦΩΤΟΚΥΤΤΑΡΟ» ΕΠΕ
Βασ. Αλεξάνδρου 2, Χίλτον.
Τηλ. 748.314 - 713.604
● Εκτύπωση:
Έργοστ. Γραφικών Τεχνών
Γ. ΑΝΕΜΟΔΟΥΡΑΣ
Ιασιού 5, Περιστέρι.

● Κάθε ένυπόγραφο άρθρο
εκφράζει την προσωπική
άποψη του συγγραφέα του.

● ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙ-
ΚΟΥ:
Έξαρ. 260 δρχ. - Έτήσια 520
Έτήσια Όργανισμών,
Τραπεζών, κ.λπ: 1.200 δρχ.
Για φοιτητές έκπτωση 15%.
● ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΕΞΩΤΕΡΙ-
ΚΟΥ:
Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
Εξάμηνη: απλή δολ. 10
άεροπ. δολ. 13
ετήσια: απλή δολ. 20
άεροπ. δολ. 25
Η.Π.Α. - Καναδάς - Άν. Ασία:
εξάμηνη: απλή δολ. 10
άεροπ. δολ. 17
ετήσια: απλή δολ. 20
άεροπ. δολ. 34
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμηνη: απλή δολ. 10
άεροπ. δολ. 24
ετήσια: απλή δολ. 20
άεροπ. δολ. 47
● Εμβόσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗ
Δημοχάρους 60, ΑΘΗΝΑ 601.
● ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ δρχ. 20
● ΠΑΛΛΗ ΤΕΥΧΗ: ΤΙΜΗ 30 ΔΡ.

Κεντρική διάθεση:
● για τα βιβλιοπωλεία
της Αθήνας:
Στά γραφεία του «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60, τηλ. 732-713
● για τα βιβλιοπωλεία
Β. Ελλάδας:
Βιβλιοπωλείο
Ν. Κοτζιά και Σία Ο.Ε.
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720,
Θεσ/νίκη

(Νά πιστέψω πώς υπάρχει και η έκδοχή να θανατίζει την πολιτική του και να συμφωνεί με τις μεθόδους διακυβερνήσεως που εφαρμόζει, μού είναι δύσκολο). Τή σωστή απάντηση στο γιατί δεν είναι φασιστικό το καθεστώς Βιντέλα, τη δίνει το ίδιο το κόμμα διά στόματος του μέλους της Κεντρικής Επιτροπής του Ρομπέρτο Βαλαρίνο: «Το καθεστώς Βιντέλα δεν είναι φασιστικό διότι έχει άριστες έμπορικες σχέσεις με τη Σοβιετική Ένωση!» (Βλέπε NOUVEL OBSERVATEUR 5-6-78). Σημειώνω για τους ρεαλιστές πώς οι έμπορικες συναλλαγές ΕΣΣΔ - Αργεντινής έφτασαν τό 1977 τὰ 500 εκατομμύρια δολάρια και συμφωνήθηκε τό 1978 νά διπλασιαστούν, δηλ. νά φθάσουν τό 1 δισ. δολάρια.

Καλούνται οι μαρξιστές όλου του κόσμου νά υπαγάγουν τό καταπληκτικό αυτό έπιχειρήμα σέ οποιαδήποτε ιδεολογική θεμελίωση. Θά εξασφαλίσουν διεθνές δίπλωμα εύρεσιτεχνίας.

Φιλικώτατα
Γιάννης Μαρίνος

ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΑ

Άγαπητό Άντί,

Σχετικά μέ τὰ σχόλιά σας στά «διαφημιστικά θησαυρίσματα» (τίτλος δικός σας - ό δικός μου ήταν «άντι-διαφημιστικά συνθήματα»),

α. Δεν είναι ή ύπεροψία πού μέ επέδιδε νά απαντήσω στόν κ. Μαρκάκη ώλλά ή έλλειψη συγκεκριμένων άντεπιχειρημάτων από μέρους του. Όσα έγραψα στά τρία άρθρα μου στό «Βήμα» δέν άνατρέπονται, ούτε καν θίγονται από τό κείμενό του. Θά ήταν μονοτονία νά τὰ επαναλάβω άλλη μιά φορά, μόνο και μόνο γιά νά δείξω πώς έχω (όπως ό ίδιος γράφει) «άρκετά όπλα». Όσο γιά τήν «προσπάθειά μου νά δικαιολογήσω» - μά μόνον αυτό δέν προσπαθούσα στό άρθρο μου! Ζητούσα άντικειμενική και έπιστημονική άντιμετώπιση της διαφήμισης! Αυτό λέγεται δικαιολόγηση;

β. Γιά τόν «συνεργάτη του ΑΝΤΙ». Έχει άναμφισβήτητο δικίο στό σχολίο του - ώλλά ή κριτική του δέν άφορά τή διαφήμιση. Οι καταχωρήσεις πού άναφέρει δέν δίνονται από διαφημιστικά γραφεία, δέν περιλαμβάνονται στά διαφημιστικά προγράμματα, δέν έχουν καν διαφημιστικό σκοπό

(δηλ. νά προωθήσουν τίς πωλήσεις του προϊόντος). Είναι οι λεγόμενες «καταχωρήσεις ύποστηρίξεως», πού αποτελούν μιά άλλη μορφή έμμεσης οικονομικής ενίσχυσης ενός έντύπου. Οι διαφημίσεις αυτές δίνονται κατ' ευθείαν από τόν διαφημιζόμενο (ή, σπάνια - κατ' έντολήν του - από τόν διαφημιστή). Τό ό τι δίνονται περισσότερο σέ έντυπα πού εκφράζουν τίς πολιτικές άπόψεις του ίδιου του διαφημιζόμενου, είναι αυτόνόητο. Τό νά κατηγορηθεί ή διαφήμιση και οι διαφημιστές γι' αυτό είναι εξ' ίσου άσχετο μέ τό νά θεωρηθούμε ύπεύθυνοι γιά τὰ δάνεια ή τίς οικονομικές ενισχύσεις πού παίρνει (ή δέν παίρνει) ένα έντυπο.

Ο διαφημιστής καταστρώνει τό πρόγραμμά του μέ βάση καθαρά άντικειμενικά κριτήρια (μέγεθος άλλα και σύνθεση κοινού, σέ σχέση μέ τό κόστος κατά κεφαλήν άναγνώστη και ύποψη-φον άγοραστή).

Η παρουσία διαφημιστή είναι (μέχρις ένα σημείο) έγγύηση γιά τήν σωστή και δίκαιη κατανομή των διαφημιστικών κονδυλίων. Και είναι πολύ χαρακτηριστικό πώς εκεί όπου δέν επικρατούν άυστηρά άντικειμενικά κριτήρια (τράπεζες, όργανισμοί κ.λπ.) δέν μεσολαβούν διαφημιστές. Όχι μόνο οι διαφημιζόμενοι - τὰ ίδια τὰ μέσα δέν τούς θέλουν. (Έτσι όταν φέτος, πρώτη φορά, μία μεγάλη Τράπεζα άνάθεσε τήν διαφήμισή της σέ διαφημιστική εταιρία οι έφημερίδες δέν δέχθηκαν τίς διαφημίσεις και τελικά επέδωκαν νά άποσυνρθεί ό διαφημιστής. Τό γιατί είναι εύνόητο).

Όστόσο όταν ένα μέσο έχει κυκλοφορία και επηρεάζει κοινό μέ άγοραστική δύναμη - όλα τὰ παραπάνω δέν έχουν σημασία. Νομίζω πώς οι περισσότεροι διαφημιζόμενοι διαφωνούν μέ τήν πολιτική γραμμή των «Νέων» ή της «Έλευθεροτυπίας» - κι όμως οι έφημερίδες αυτές είναι γεμάτες διαφημίσεις. Καί θά πρέπει νά δεχθούμε πώς ή κατά-σπαση αυτή (δέν ήταν πάντα έτσι τὰ πράγματα) όφείλεται κατά κύριο λόγο στήν επικράτηση των έπαγγελματικών κριτηρίων πού εφαρμόζουν οι έπαγγελματίες διαφημιστές.

Οι «καταχωρήσεις ύποστηρίξεως» καλύπτουν λιγότερο από τό ένα χιλιοστό του διαφημιστι-

κού τζίρου πού δίνεται στόν Τύπο. Είναι ένα όριακό μέγεθος - πού δέν δικαιολογεί τήν έξαγωγή συμπερασμάτων γύρω από τό θέμα διαφήμιση και έλευθεροτυπία. Ότε παίζει ή διαφήμιση αυτή σημαντικό ρόλο στή ζωή ενός έντύπου. Τά ζωντανά έντυπα ζουν και χωρίς πολλή διαφήμιση (και τελικά τήν κατακτούν μέ τό σπαθί τους - φτάνει και νά ξέρουν νά τή ζητήσουν) ενώ τὰ άναιμικά, «ύποστηριζόμενα», φυτόζωουν και τελικά πεθαίνουν, παρά τίς «ένέσεις». Καταλαβαίνω όμως πώς γιά σας τό πρόβλημα είναι άμεσο - και ή άγανάκτησή σας γιά τήν «αδίκη» πού σας γίνεται, πολύ φυσική.

Όμως, άν προσπαθήσετε νά δοθήσετε τούς διαφημιστές νά κάνουν τή δουλειά τους (άντί νά τούς επικρίνετε γιά θέματα πού δέν τούς άφορούν), ίσως κάποτε θά κυριαρχήσουν επαγγελματικά κριτήρια και στό χώρο του είδικού τύπου.

Φιλικά
Νίκος Δήμου

(Σ.Σ.). Δεν διαφωνούμε φυσικά μέ τόν κ. Δήμου όταν ισχυρίζεται ότι είναι «αυτόνόητο» οι διαφημίσεις νά δίνονται «περισσότερο» σέ έντυπα πού εκφράζουν τίς πολιτικές άπόψεις του ίδιου του διαφημιζόμενου. Μόνο ρωτάμε: Πόσο «περισσότερο» κ. Δήμου; τόσο πού νά καλύπτουν οι διαφημίσεις τά έξοδα του έντύπου; Γιατί τό θέμα δέν είναι τό άν οι καταχωρήσεις καλύπτουν λιγότερο από τό ένα χιλιοστό του διαφημιστικού τζίρου πού δίνεται στόν Τύπο γενικά. Τό θέμα τοποθετείται σέ σχέση μέ τό συγκεκριμένο έντυπο, κ. Δήμου. Όπου έδω δέν επικρατεί ή «ουδέτερη» δεοντολογία των «άντικειμενικών κριτηρίων» του κ. Δήμου. Έδω ή διαφήμιση έχει πολιτική άφετηρία και πολιτικό στόχο. Όσο γιά τίς διαφημίσεις των έντύπων μεγάλης κυκλοφορίας, όπου ανεξάρτητα της πολιτικής φνσιονομίας του έντύπου - έφημερίδες κυρίως - καταχωρείται ή διαφήμιση σέ «καθαρά έμπορική» βάση τούτο παραμένει:

● στή συγκεκριμένη λογική του άμοιβαίου καπιταλιστικού κέρδους έντύπου - διαφημιζόμενου και

● στή κανονάχηση της συνείδησης του «άναγνώστη» σέ σχέση μέ τήν ιδεολογική λειτουργία του - μή ούδέτερου - καπιταλιστικού έμπορεύματος.

Η μήπως ξεχάσατε κ. Δήμου τήν έμετάλλευση και τήν υπεραξία πού παίρνει τή μορφή «πράγματος»;

Όπωςδήποτε ένας έκχυνδαί-σμένος έμπειρισμός μιλάει γιά «φυσικές» ανάγκες, γιά «πράγματα της άγοράς» και γιά άθωα μέσα έξυπνότητας των - φυσικών-άναγκών...

Γερμανικά
ακαδημαϊκού επιπεδου
Διαμαντιδης 3634290
ΔΙΔΟΤΟΥ 49

και ΠΑΔΙ

η ΑΤΕ
δίνει
μεγαλύτερο
ΤΟΚΟ

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
η τραπεζα για όλους

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ ΓΑΛΑΞΙΑΣ

BENIZEΛΟΥ 51 ΚΑΒΑΛΑ

Τηλ. (051) 224521 καί 224811

- 150 άνετα δωμάτια μέ ιδιαίτερο μπάνιο ή ντους, τηλέφωνο, ραδιόφωνο καί βεράντες μέ πανοραμική θέα.
- κεντρική θέρμανση τόν χειμώνα καί κλιματισμό τό καλοκαίρι.
- έστιατόριο μέ έλληνική καί εύρωπαϊκή κουζίνα.
- άνετα σαλόνια, σνάκ μπάρ, ρούφ γκάρντεν.
- άνετο πάρκινγκ.

